

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΘ' ΤΕΥΧ. Α' ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1972 | ΑΡΙΘ 13-14

Η 120^η ΑΜΦΙΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΡΚΟΥΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(9 'Ιουλίου 1852 — 9 'Ιουλίου 1972)

1. Τὸ θεοσύστατον Ἰδρυμα, τὸ ἐμπεριλαμβάνον ὡς μέλη αὐτοῦ πάντας τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας καὶ τὰ διδάγματα τοῦ Εὐαγγελίου ὁρθῶς ἐρμηνεύοντας καὶ ἀποδεχόμενους καὶ ταῦτα διαφυλάττοντας, καθὰ ἡ Ἱερά Παράδοσις ὑπαγορεύει καὶ ἐπιβάλλει· ἡ Ἐκκλησία, ὁδηγὸν καὶ φύλακα καὶ κανόνα ζωῆς καὶ δράσεως τῶν πιστῶν μελῶν αὐτῆς ἔχει τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιον. Ἐν αὐτῷ ἐμπεριέχεται ἡ διὰ Χριστοῦ καὶ ἐν Χριστῷ θεία Ἀποκάλυψις. Ἐν αὐτῷ ἐκτίθενται αἱ ἀρχαὶ καὶ αἱ Ἀλήθειαι τῆς χριστιανικῆς Πίστεως καὶ ἐν αὐτῷ ἐνεχαράχθησαν οἱ ὁρθοὶ κανόνες ζωῆς καὶ δράσεως τῶν πιστῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, τῶν διακαῶς ποθούντων τὴν ψυχικὴν αὐτῶν σωτηρίαν, τὴν εἰρήνην τῆς ψυχῆς των ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ καὶ τὴν μακαριότητα ἐν τῇ μελλούσῃ. Τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιον ἄρα ἀποτελεῖ τὸν θεῖον καὶ ἀμετάβλητον Κ α τ α σ τ α τ ι κ ὸ ν Χ ἁ ρ τ η ν διὰ τὴν ἀρίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

2. Ἄλλ' ἡ Ἐκκλησία, ἥδη ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ πρὸς διασφάλισιν τῶν Ἀρχῶν τῆς Πίστεως καὶ πρὸς καλυτέραν ἐπιτέλεσιν τῆς θείας ἀποστολῆς τῆς ἐν τῷ κόσμῳ, ν' ἀναπτύ-

ξη ὀργανικῶς πάντας τοὺς τομεῖς τῆς δράσεώς της, κατοχυροῦσα ἅμα τὴν ἐνότητα πασῶν τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν. Θέματα καθολικῆς σπουδαιότητος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἤρχοντο εἰς συζήτησιν ἐνώπιον συνόδου. Πρώτη δὲ σύνοδος ὑπῆρξεν ἡ Ἀποστολικὴ τὸ 48 μ.Χ. ἢ κατ' ἄλλους τὸ 52 ἐν Ἱεροσολύμοις. Ἐκτοτε, οἱ ἐκασταχοῦ Ἐπίσκοποι ἐπεκοινωνοῦν διὰ τῶν λεγομένων «κοινωνικῶν» ἐπιστολῶν, δι' ὧν καὶ ἐξετίθεντο γινῶμαι ἐπὶ ἐπικαίρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Ὑστερον ἀναφαίνονται αἱ λεγόμεναι «ἐπαρχιακαὶ σύνοδοι». Οἱ ἐντὸς τῆς αὐτῆς ῥωμαϊκῆς ἐπαρχίας ἐγκατεστημένοι Ἐπίσκοποι συνήρχοντο ἐπὶ τὸ αὐτὸ πρὸς συζήτησιν καὶ λήψιν ἀποφάσεων ἐπὶ παρουσιαζομένων γενικωτέρας σπουδαιότητος ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Ταῦτα κατὰ τὸν δεύτερον καὶ τρίτον μ.Χ. αἰῶνα. Ἀπὸ τοῦ 325 ἔχομεν τὰς «Οἰκουμενικάς» συνόδους, μάλιστα ἀφ' ὅτου οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Ρωμαϊκοῦ-Βυζαντινοῦ Κράτους ἦσαν χριστιανοί. Ἐκτοτε, ἡ Ἐκκλησία ἀναπτύσσει τὸ ὅλον διοικητικὸν καὶ ὀργανωτικὸν τῆς σύστημα καὶ ἐπιδιώκει νὰ διασφαλίσῃ ἐλευθερίαν ἀπὸ μέρους τοῦ Κράτους πρὸς ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν κλάδων τῆς δραστηριότητός της.

3. 'Εν τῇ διαδρομῇ τῶν αἰώνων αἱ σχέσεις 'Εκκλησίας καὶ Κράτους ὑφίστανται τὰς ἐπιρροὰς τῶν ἀντιλήψεων ἐκάστης ἐποχῆς καὶ τῶν διαθέσεων τῶν ἀρχηγῶν ἐκατέρας τῶν ἐξουσιῶν Πολιτείας καὶ 'Εκκλησίας. 'Η 'Εκκλησία ἤδη ἀπὸ τοῦ Μελίτωνος Σάρδεων (Β' αἰ.), μάλιστα ἡ ἡμετέρα κατ' 'Ανατολὰς 'Ελληνικὴ 'Ορθόδοξος Καθολικὴ 'Εκκλησία, ἐπέτυχε—πέραν καιρικῶν τινῶν ἀντιθέτων πολιτικῶν πιέσεων—, ὅπως διατηρήσῃ ἀγαθὰς σχέσεις μετὰ τῆς Πολιτείας διὰ τοῦ συστήματος τῆς «συναλληλίας», διὰ τοῦ σεβασμοῦ ἀμοιβαίως τῶν ἀρχῶν καὶ ἐπιδιώξεων ἐκάστης καὶ ἅμα τῆς ἀμοιβαίας συμπαραστάσεως καὶ συνεπικουρίας εἰς θέματα κοινοῦ ἐνδιαφέροντος. Οὕτω πως καὶ τὸ θεανθρώπινον καθίδρυμα, ἡ 'Εκκλησία, εὐρέθη ὑποχρεωμένη ν' ἀναπτύξῃ τὸ διοργανωτικὸν καὶ δοικητικὸν τῆς σύστημα ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις, αἱ δὲ κατὰ τόπους 'Εκκλησίαι, μάλιστα αἱ ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ 'Εθνους καὶ Κράτους ζῶσαι καὶ δρῶσαι, ὥφειλον νὰ διασφαλίσουν ἑαυτὰς δι' εἰδικοῦ «Καταστατικοῦ Χάρτου», ὡς τοῦτο ἔπραττε καὶ τὸ 'Εθνος ἢ Κράτος, ἐν τῷ ὁποίῳ καὶ ἡ 'Εκκλησία συνέζη καὶ ἔδρα. Φυσικὸν δ' ἦτο ὁ «Καταστατικὸς Χάρτης» ἐκάστης 'Εθνικῆς 'Εκκλησίας, διὰ νὰ ἔχῃ τὸ κύρος καὶ τὴν βεβαιότητα τῆς ἐφαρμογῆς, ὅτι θὰ ἀνεγνωρίζετο ὑπὸ τῆς Πολιτείας, ἐψηφίζετο ὑπ' αὐτῆς ὡς Νόμος καὶ ἀνελαμβάνετο οὕτω καὶ ἡ εὐθύνη τῆς ἀσφαλοῦς τηρήσεως τῶν καταστατικῶν διατάξεων αὐτοῦ.

4. 'Αλλ' εἰς τὸ σημεῖον ἀκριβῶς τοῦτο ἡ Πολιτεία, ὡς ἔχουσα τὸ κράτος τοῦ Νόμου καὶ ὡς διαθέτουσα τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ἐν τῇ ὑλικῇ τῆς δυνάμει ἐχρησιμοποίησε πολλάκις ἐν τῇ διαρροῇ τῶν αἰώνων τὴν ἑαυτῆς ἐξουσίαν εἰς ἐπιβολὴν ἰδίων ἀντιλήψεων καὶ συμπεριεφέρετο πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν ὡς κυρία πρὸς θεραπαινίδα. Οὕτω πως ἡ 'Εκκλησία εὐρέθη πολλάκις ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς Πολιτείας, ὑπαγορευούσης, οὐχὶ σπανίως, ἄχρι καὶ τῶν ἐσχάτων λεπτομερειῶν καὶ ἀσημάντων περιπτώσεων τὸ ἑαυτῆς θέλημα ἐπὶ τῆς 'Εκκλησίας! Οὐδεμίαν ὑπερβολὴν διατυπώμεν λέγοντες, ὅτι τὰ δεσμὰ τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ἐχαλκεύθησαν καὶ ἡ

πλήρης ταύτης ὑποταγὴ εἰς τὰ κελεύσματα τῆς Πολιτείας ἐπεβλήθη διὰ τοῦ περιφήμου «Κανονισμοῦ ἢ Συντάγματος 'Εκκλησιαστικοῦ τοῦ Βασιλείου τῆς 'Ελλάδος», συντεθέντος ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Πρακτικῶν ὑπὸ τῆς διορισθείσης ἐπὶ τούτῳ ἐπταμελοῦς 'Επιτροπῆς τῇ 15 (27) Μαρτίου 1833. Τὸν «Κανονισμόν» ἡ τὸ «Σύνταγμα» τοῦτο ἀνέλυσε μετὰ βαθείας κρίσεως καὶ μετὰ νηφαλίας ἐπικρίσεως ὁ μέγας Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων (Τὰ σφζόμενα 'Εκκλησ. Συγγράμματα. 'Αθήνησι 1864, τ. Β', σ. 112 ἐ. καὶ τ. Γ', σ. 1-17 καὶ ἐν Προλεγομένοις), ὥστε νὰ παρέλκῃ πᾶσα περαιτέρω τοῦ θέματος ἀνάπτυξις. Δὲν ἔχει τις ἢ ν' ἀνατρέξῃ πρὸς πλήρη ἐνημέρωσιν εἰς τὴν «Διακλήρυξιν περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς 'Ελληνικῆς 'Εκκλησίας» (Φ.Ε.Κ. 23/1 Αὐγ. 1833, παρὰ Μητροπ. Κίτρους Βαρνάβ. Δ. Τζωρτζάτῳ, 'Η Καταστατικὴ Νομοθεσία τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ 'Ελληνικοῦ Βασιλείου. 'Εν 'Αθήναις 1967, σ. 75 ἐ.) διὰ ν' ἀντιληφθῇ ὁποῖαν κυρίαρχον θέσιν ἀνελάμβανεν ὑπὲρ καὶ ἐπὶ τῆς 'Εκκλησίας ἡ 'Ελληνικὴ Πολιτεία καὶ οὕτω νὰ δυνηθῇ νὰ κρίνῃ πάσας τὰς δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις ἐπὶ τῆς ἡμετέρας 'Εκκλησίας.

*

5. 'Αλλ' ὁ ἀκάθεκτα ῥέων χρόνος καὶ αἰεὶ κινούμενος ἦτο φύσει ἀδύνατον ν' ἀφήσῃ ἄθικτα καὶ ἀμετακίνητα τὰ κακῶς ὀρισθέντα ἐπὶ τῇ ἀνεξαρτητοποιήσει τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου. Θὰ ἐπισημάνωμεν ἀπλῶς καὶ λίαν ἐπιγραμματικῶς, ὡς ἐπιβάλλει ἡ ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ἐκθεσις τοῦ ἐπισήμου Δελτίου τῆς 'Εκκλησίας, δὲ οἱ ἱστορικοὺς πράγματι σταθμοὺς ἐν τῇ σειρᾷ τῶν δέκα Καταστατικῶν Νόμων ἢ Χαρτῶν τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1833 ἄχρι σήμερον, ἐν οἷς ἐκδηλὸς προβάλλει ἡ ἐπιτυχία τῆς 'Εκκλησίας εἰς ἀπόκτησιν μεζονος ἐλευθερίας καὶ τοῦτ' αὐτὸ αὐτονομίας ἐν τῇ διοικήσει τοῦ θεανθρώπινου 'Εκκλησιαστικοῦ τῆς 'Οργανισμοῦ. Πρῶτον σταθμὸν ἀποκτήσεως μεζονος ἐλευθερίας καὶ αὐτοκυριαρχίας θεωρηθῇ τὸ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 14 Δ/βρίου 1923

Νόμος «Περὶ διοικήσεως τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τὸ συμφώνως τῷ Νόμῳ τούτῳ ἐκδοθὲν Β. Δ/γμα. Διὰ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου κατηργήθη ὁ περίφημος Νόμος ΣΑ' τῆς 9 'Ιουλίου 1852, ὡς καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτὸν τροποποιητικοὶ Νόμοι καὶ θεσπίζεται ὡς Ἀνωτάτη Διοικητικὴ Ἀρχὴ τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας «ὕπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, συνεργομένη πρὸς τοῦτο κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τὰ κτλ ὡς ἅπαξ τοῦ ἔτους, ἐκ τὰ κτλ ὡς δὲ ὁσάκις παρίσταται ἀνάγκη. Καταστατικὸς Νόμος θέλει κανονίσει τὰ τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας».

6. Διὰ ν' ἀντιληφθῇ καὶ ὁ ἀπλούστερος τῶν πιστῶν τὴν σπουδαιότητα τῆς θεσμικῆς ταύτης ἀλλαγῆς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν ἔχει ἢ ν' ἀναγνώσῃ τὸ καὶ ἐνταῦθα καταχωρούμενον ἀπόσπασμα τῆς εἰσηγητικῆς προσφωνήσεως τοῦ ἀοιδίμου τότε Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κυροῦ Χρυσόστομου Παπαδοπούλου πρὸς τὴν διὰ πρώτην φορὰν συγκληθεῖσαν τῇ 24 Δ/βρίου 1923 Σεπτὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔχον οὕτω: «Διὰ τῶν εἰρημένων ἀποφάσεων αἴρεται μὲν ἐκ τοῦ μέσου ἡ κατὰ κοινὴν πεποίθησιν κυρία αἰτία, δι' ἣν ἡ Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς δὲν ἠδυνήθη νὰ προαχθῇ καὶ ἐκπληρώσῃ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς, καταργεῖται δὲ θεσμὸς ὅλως ξένος διὰ τὸν ὁργανισμὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας». Ἀλλὰ ποῖος ὁ καταργούμενος θεσμός, ὁ ὡς ξένος διὰ τὸν Ὁργανισμὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γενικῶς χαρακτηριζόμενος; Οὗτος ἦτο ὁ διὰ τοῦ Νόμου ΣΑ' (9 'Ιουλίου 1852) ὀριζόμενος θεσμὸς τῆς «Διαρκοῦς Ἱεραρχίας Συνόδου», ὡς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς. Παρὰ ταῦτα, ἐνῶ ἡ Ἀνωτάτη Διοικητικὴ Ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὠρίζετο «ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας», ἐν τούτοις ἡ δέσμευσις τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἄρμα τῆς Πολιτείας ἐξηκολούθησε νὰ ὑφίσταται, διότι πᾶσα ἀπόφασις τῆς Ἱεραρχίας, ἔστω καὶ ἐπὶ λεπτομερειᾶν θεμάτων, ἦτο ἀπαραίτητον νὰ

περιβληθῇ τὸ ἔνδυμα τοῦ κύρους τῆς Κυβερνήσεως.

*

7. Τὴν 9 'Ιουλίου ἐ.ἔ. συμπληροῦνται 120 ἔτη ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ὡς ἄνω Νόμου «Περὶ Διαρκοῦς Ἱεραρχίας Συνόδου», θεσμοῦ, τὸν ὅποιον αὐτὸς ὁ εἰσηγηθεὶς τοῦτον Θεόκλητος Φαρμακίδης ἐχαράκτηριζεν ὡς «ἄγνωστον ὅλως καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν καὶ εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, γνωστὸν δὲ μόνον εἰς τὰς Προτεσταντικὰς Ἐκκλησίας, τὴν Λουθηρανικὴν καὶ τὴν Καλβινικὴν. Αἱ Ἐκκλησίαι αὗται, ἐπειδὴ δὲν ἔχουσιν Ἐπισκόπους, διοικοῦνται ὑπὸ συνεδρίων διαρκῶν. Ἡ διαρκὴς λοιπὸν Σύνοδος εἶναι σχεδὸν ὅ,τι εἶναι παρ' αὐτοῖς τὸ Συνέδριον» («Ἐκκλησία» τ. Α', 29 Δ/βρίου 1923, ἀρ. φ. 31, σ. 244). Παρὰ ταῦτα ὁ θεσμὸς οὗτος ἀπετέλεσεν ἔκτοτε βασικὸν ὄργανον διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς πάντως νὰ ἐπιτύχῃ τὴν πλήρη ἀποδέσμευσιν τῆς Ἐκκλησίας, δρώσης καὶ κινουμένης ὑπὸ τὴν ἐξουσιαστικὴν πνοὴν τῆς Πολιτείας, ἐχούσης πάντοτε τὴν δύναμιν τῆς ἀρνησικυρίας οὐ μόνον ἐπὶ τῶν οὐσιωδῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπουσιωδῶν ἔτι θεμάτων τῆς Ἐκκλησίας. Μόνῃ δὲ ἡ ἀγαθὴ προαίρεσις καὶ ἡ εὐσέβεια τῶν ἐκαστοτε Κυβερνήσεων ἢ καὶ Ὑπουργῶν τῶν Ὁρησκευμάτων καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως προέβαιναν εἰς οἰκείας παραχωρήσεις εἴτε ἐπὶ γενικῶν εἴτε καὶ ἐπὶ μερικῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Δὲν ἔλλειπον καὶ αἱ προσωπικαὶ ἐπαφαὶ καὶ παρακλήσεις τῶν Ἱεραρχῶν διὰ τὴν ἔγκρισιν τῶν αἰτημάτων των.

8. Ὁ δεύτερος, πράγματι ἱστορικὸς σταθμὸς ἐν ταῖς σχέσεσιν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἡ δημοσίευσις τοῦ Νομοθετικοῦ Διάτάγματος ὑπ' ἀριθ. 126 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὑπὸ ἡμερομηνίαν 10 Φ/ρίου 1969, τὸ ὅποιον ἔδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν δυνατότητα, χωρὶς οὐδεμίαν ἀνάμειξιν τῆς Πολιτείας, νὰ νομοθετῇ εἰς πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ θέματα καὶ νὰ δύναται ἀκόμη καὶ Νόμους τῆς Πολιτείας νὰ μεταβάλλῃ, ἐφ' ὅσον θὰ ἐνόμιζε τοῦτο ἀναγκαῖον. Διὰ νὰ ἐννο-

ήσωμεν τὴν σπουδαιότητα τοῦ Νομοθετήματος τούτου, δὲν ἔχομεν ἢ νὰ μεταφέρωμεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰ ἐν εἵδει εἰσηγήσεως ὑπὸ τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωσύμου ἐν τῇ προσφωνήσει αὐτοῦ πρὸς τὸν παριστάμενον Πρωθυπουργὸν κ. Γεώργιον Παπαδόπουλον λεχθέντα: «Κοινὸν χαρακτηριστικὸν τῆς ἐπὶ ἓνα καὶ ἡμισυ σχεδὸν αἰῶνα διαρκεσάσης ζοφερᾶς διὰ τὴν Ἐκκλησίαν περιόδου εἶναι ἡ δεσπόζουσα θέσις, τὴν ὁποίαν ἡ Πολιτεία εἶχεν εἰς τὴν ῥύθμισιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἐπὶ ὁλοκληρωτικῶν σχεδὸν παραμερισμῶ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς, καὶ γενικώτερον τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ὡς ἐκπροσωποῦντος τὴν Ἐκκλησίαν». Ἀσχέτως τῶν προσωπικῶν διαθέσεων καὶ τῶν ἀκουομένων καὶ ἔστιν ὅτε διατυπουμενῶν ἀντιθέτων ἀπόψεων, ἐν εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ νέος οὗτος «Καταστατικὸς Χάρτης» διὰ πρώτην φορὰν ἔσπασε τὰ χαλκευθέντα δεσμὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἅτινα ἐπὶ ἓνα καὶ ἡμισυ σχεδὸν αἰῶνα ἐκράτουν δεσμίαν τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τὴν ἐξουσιαστικὴν ἀρχὴν τῆς Πολιτείας καὶ ἔδωκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἀέλιποτε αἰτουμένην καὶ μὴ πραγματοποιουμένην ἐλευθερίαν τῆς αὐτονομίας καὶ αὐτοδιοικήσεως. Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία δὲν αὐτοκυβερνηθῇ, ὡς ὀφείλει καὶ ὡς πρέπει· ἢ ἐὰν κάμῃ κατάχρησιν τῆς δοθείσης Αὐτῇ ἐλευθερίας αὐτοδιοικήσεως· ἢ ἀκόμη, ἐὰν ἡ ἰδία καταστῇ πεδῖον ἀντιθέσεων καὶ ἀντιπολιτευτικῶν διαθέσεων, ὑπαιτία τούτων θὰ εἶναι αὕτη αὕτη ἡ Ἐκκλησία, ὡς μὴ ὀρθῶς καὶ δικαίως ἐφαρμόζουσα τοὺς κανόνας αὐτονομίας καὶ αὐτοδιοικήσεως, οὓς παρεχώρησεν αὐτῇ ἡ Πολιτεία.

*

9. Εἰς ἄλλας στήλας τοῦ Περιοδικοῦ θὰ εὕρῃ ὁ ἀναγνώστης ἀναλυτικῶς τὴν ἱστορικὴν διαδρομὴν τοῦ θεσμικοῦ ἔργου τῆς Διαρκοῦς Ἱ. Συνόδου καὶ τῶν μειονεκτημάτων ἢ καὶ πλεονεκτημάτων ἐκάστου νέου «Καταστατικοῦ Χάρτου», ὥστε νὰ δύναται συγκρίνων τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ νέου πρὸς τὰ παλαιὰ νομοθετήματα, νὰ συναγάγῃ τὰ ὀρθὰ καὶ δίκαια συμπεράσματα καὶ περὶ τοῦ ἐν ἰσχύει «Καταστατικοῦ Χάρτου», ἐν μεγαθυμίᾳ, ἐν

ἀπροσωποληψία, ἐν ἀντικειμενικότητι καὶ ἐν κρίσει δικαία καὶ εὐθεία. Τὰ ἐρωτήματα, ἅτινα ἔθεσεν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωσύμος ἐνώπιον τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην συνεδρίαν τῆς 5 Μαρτίου 1969 («Ἐκκλησία» ἀρ. φ. 6-7 τῆς 15 Μαρτίου — 1 Ἀπριλίου 1969, σ. 125), θὰ ἡδυνάμεθα καὶ ἀναφέρωμεν καὶ ἐνταῦθα, ὥστε νὰ μὴ δύναται τις νὰ θέτῃ εἰς λήθην τὰ διὰ τοῦ νέου «Καταστατικοῦ Χάρτου» ἐπιτευχθέντα. Οἱ ἄνθρωποι συνήθως γινόμεθα ἐπικριταὶ τοῦ «κατεστημένου», λησμονοῦντες τὸ χεῖρον τῆς χθές. Ἀπὸ μιᾶς ἀπόψεως τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ἀδιάκοπον καὶ ἀτελεύτητον αἶτημα ἡμῶν τῆς ἀποκτήσεως τοῦ τελειότερου καὶ τῆς ἀπολαύσεως τοῦ ἰδανικῶς ἐφετοῦ. Παρὰ ταῦτα, πᾶς ἐχέφρων δὲν πρέπει νὰ ἐπαφίεται εἰς ἀνεπιτρέπτους διὰ μορφωμένους καὶ μάλιστα θεολόγους διολισθήσεις ἐσκεμμένης ἐπικρίσεως τῶν πάντων καὶ παραγνωρίσεως τῶν ἐπαινετέων σημείων.

*

10. «Εἰρηνικὴν κατάκτησιν» ἐχαρακτήρισεν ὁ Μακαριώτατος κ. Ἱερωσύμος τὴν διὰ τοῦ νέου «Καταστατικοῦ Χάρτου» ἀποδέσμευσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν περισσοτέρων ἐμποδίων, τὰ ὁποῖα ἐτίθεντο εἰς τὴν δρᾶσίν τῆς ὑπὸ τῶν πολιτειακῶν περιορισμῶν καὶ τὴν παροχὴν εἰς αὐτὴν τῆς δυνατότητος, ὅπως χρησιμοποίησῃ ὅλας αὐτῆς τὰς δυνάμεις εἰς τὸ σωτήριον ἔργον τῆς. Εἶναι λοιπὸν ἀξία ἰδιαιτέρας μνείας ἡ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 120ῆς Ἀμφιετηρίδος τῇ 9 Ἰουλίου ἐ.ε. ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ θεσμικοῦ Νόμου καθιερώσεως τῆς Διαρκοῦς Ἱ. Συνόδου ὡς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς πρὸς σύγκρισιν καὶ συναγωγὴν ὀρθῶν συμπερασμάτων ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας σήμερον, ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῆς ἐναντι τῆς Πολιτείας, καὶ ἰδίᾳ ἐν ταῖς δραστηριότησιν, ἐν αἷς ἐκίνησε τὴν Ἐκκλησίαν ὁ ὑπ' ἀριθ. 126 νέος «Καταστατικὸς Χάρτης» αὐτῆς. Ἐνταῦθα δύναμαι νὰ ἐπαναλάβω τὰ ὅσα ἔγραφον ἐπικαίρως ἐπὶ τῇ δημοσιεύσει τοῦ ἰσχύοντος νῦν «Καταστατικοῦ Χάρτου» τῆς Ἐκκλησίας: «Ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ νῦν διὰ τῆς δωρου-

μένης ὑπὸ τῆς Πολιτείας μείζονος ἐλευθερίας δράσεως, αὐτομάτως ἐπαυξάνει καὶ τὴν ἐαυτῆς εὐθύνην πρὸς καλὴν ἐπιλογὴν τῶν χρησιμοποιηθησομένων ὑπ' αὐτῆς μέσων διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν προγραμματιζομένων στόχων καὶ ὠφελημάτων. Ἀποδυσμένη ἡ Ἐκκλησία εἰς νέους ἀγῶνας, ἐν ὁμοφρονίᾳ, συμπνοίᾳ, ἀγάπῃ καὶ ἀμοιβαίᾳ κατανόησει μεταξύ πάντων τῶν Ἱεραρχῶν, ὡς ἐν σῶμα — Σῶμα Χριστοῦ —, θὰ δύναται καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς ἐν τῷ συνόλῳ νὰ κατευθύνῃ ἐπιτυχῶς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπὶ μέρος ὑφ' ἐκάστου ἢ καὶ ὑφ' ὅλων ἐπιτελούμενα καὶ πραττόμενα νὰ ἔχῃ καὶ ἐπιτυχίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ δὴ σπουδαῖον νὰ εὐρωσι τὴν ἀρμόζουσαν ἀναγνώρισιν ἀπὸ μέρους πάντων» [«Ἐκκλησία» 46 (1969)106].

11. Τὰς ἀνωτέρω γραμμὰς ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ χαράξωμεν ἡ 120ῇ Ἀμφιετῆρις ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου (9 Ἰουλίου 1852-9 Ἰουλίου 1972), διὰ νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ πῶς καὶ πόθεν ἐξεκίνησεν ὁ νεώτερος μετὰ τὴν Ἀνεξαρτησίαν τοῦ Ἑθνους Ὁργανισμὸς Διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, διὰ ν' ἀναχθῶμεν εἰς μίαν θέσιν ἀξιοζηλεύτου περιωπῆς, ἀπὸ ἀποψιν ἀνεξαρτησίας καὶ ἐλευθερίας ἐναντι τῆς Πολιτείας καὶ ἀποδυσμεύσεως ἀπὸ τῆς τροχοπέδης τῶν πολιτικῶν ὀργάνων, πρὸς ἐπιλογὴν τῶν μέσων καὶ διαχάραξιν τῶν ὁρθῶν ὁδῶν ἐπιτεύξεως τῶν

ποικιλωτάτων πτυχῶν δράσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶθε ὁ Κύριος, ἡ Κεφαλὴ τοῦ θεανθρωπίνου ὀργανισμοῦ τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, νὰ φωτίζῃ τοὺς ὑπευθύνως διοικοῦντας καὶ διαχειριζομένους τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πράγματα, ὥστε ν' ἀνευρίσκουν ἐν παντὶ καὶ πάντοτε τὸ ὀρθὸν καὶ πρέπον ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν ἐπὶ μέρος Διατάξεων τοῦ νέου «Καταστατικοῦ Χάρτου», ν' ἀναπληρῶσι τὰ τυχὸν ἐλλείποντα ἐν δικαίᾳ κρίσει καὶ εὐθύτητι καὶ νὰ διορθώσωσι τὰς ἐν τῇ πράξει ἐμφανιζομένας τυχὸν ἐλλείψεις, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ὅλου θεοσυστάτου Σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν πιστῶν μελῶν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν Ἱεραρχῶν μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου πιστοῦ ἐκ τοῦ τιμίου Πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Ὁ ἄξων τῆς Ἐκκλησίας, τεθεμελιωμένος ἐπὶ τῶν δύο ἀδιασείστων πνευματικῶν καὶ θεοσυστάτων πόλων, τῆς Πίστεως καὶ τῆς Ἀγάπης, — τῆς ἐν Χριστῷ Ἀγάπης — θὰ δύναται πλέον νὰ κινεῖται ἀκωλύτως καὶ ἐλευθέρως, ἐπ' Ἑλπίδι τῆς ἐπιτελέσεως τῶν ἱερῶν σκοπῶν, οὓς ἐχαρίσατο Αὐτῇ ὁ μέγας Δομήτωρ καὶ Ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ὡς ἡ Ἑλληνικὴ Πατερικὴ σοφία καὶ μεγαλουργία παραδοσιακῶς ὑπέδειξεν Αὐτῇ!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

27-5 — 3-6-1972

1. Εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι οἱ "Ελληνες καὶ οἱ Γιουγκοσλάβοι εἶναι φίλοι λαοί. Ἐξ ὅλων τῶν λαῶν τῆς Γιουγκοσλαβίας ὁ ἐγγύτερον πρὸς τοὺς "Ελληνας ἱστάμενος εἶναι οἱ Σέρβοι.

Ἐπὶ χίλια καὶ πλέον ἔτη ὁ οὐρανὸς τῶν σχέσεων τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Σέρβων διατηρεῖται καθαρός.

"Ολοὶ οἱ Σέρβοι ἀγαποῦν τοὺς "Ελληνας καὶ ὅλοι οἱ "Ελληνες τοὺς Σέρβους. Εἰς ἐκείνους ὅμως, τῶν ὁποίων ἡ ὀρθόδοξος πίστις εἶναι ζῶσα, ἡ ἀγάπη αὐτὴ λαμβάνει ἰδιαιτέρας διαστάσεις.

Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην κ. Γερμανὸν τοῦ εἶπε ἀδίστακτα, ὅτι πρῶτος καὶ κύριος στόχος τῆς εἰς Σερβίαν ἐπισκέψεώς του ἦτο ἀνά ἀναπαυθῶμεν ἡμεῖς μὲν εἰς τὴν ὑμετέραν ἀγάπην καὶ ὑμεῖς εἰς τὴν ἡμετέραν».

"Ας εἶναι δοξασμένο τὸν ὄνομα τοῦ Κυρίου, ὅστις ἔδωκεν εἰς τοὺς δύο λαοὺς τόσῃ ἀγάπην, ὥστε νὰ δύναται ὁ εἷς νὰ ἀναπαυθῇ εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ ἄλλου, ὡς συνέβη καὶ μὲ ἡμᾶς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἑπταήμερου ἐπισκέψεώς μας εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Σερβίας.

Ὁ καθηγητὴς Charles Ashanin, Σέρβος ζῶν ἐν Ἀμερικῇ, ἔγραψεν, ὅτι οἱ Σέρβοι ἀγαποῦν τοὺς "Ελληνας περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι θὰ ἠδύνατό τις νὰ φαντασθῇ.

2. Αὐτὸ εἶναι τὸ ὑπόβαθρον. Ἐπάνω εἰς αὐτὸ οἰκοδομεῖται τὸ μεγαλειώδες οἰκοδόμημα τῆς ἐν πᾶσιν ἀμοιβαιότητος μεταξὺ τῶν δύο λαῶν καὶ Ἐκκλησιῶν.

Κατόπιν τούτων, εἶναι πλέον εὐκόλον νὰ ἐννοήσῃ κανεὶς, διατί ἡ ἐπίσκεψις προπαρεσκευάζετο πρὸ χρόνου μακροῦ.

Πολλάκις ὅμως τὰ πράγματα δὲν ἐκβαίνουν κατὰ τὰ ἰδικὰ μας σχέδια, ἀλλὰ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ «καιροῦ καὶ χρόνου ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θεμένου».

Ἐτσι λοιπὸν μετὰ πολλὰς ἀναβολὰς—καὶ ὡς εἶναι φυσικὸν μεταβολὰς καὶ ἀλλαγὰς σχεδίων καὶ προγραμμάτων—ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον

τῆς Σερβίας ἐπραγματοποιήθη τὴν 27ην Μαΐου ἐ.ε. καὶ διήρκεσεν ἑπτὰ ἡμέρας.

3. Ἡ ἀκολουθία τοῦ Μακαριωτάτου ἀπετελέσθη ἀπὸ τοὺς:

α) Σεβ. Μητροπολίτας Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνόν, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανόν, Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος κ. Κωνσταντῖνον καὶ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Νικόδημον.

β) Τοὺς θεοφίλ. Ἐπισκόπους Εὐρίπου κ. Βασίλειον καὶ Ἀχελώου κ. Εὐθύμιον.

γ) Τοὺς πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτας κ. Ἀναστάσιον Γιαννουλάτον, Καθηγητὴν Πανεπιστημίου καὶ Γενικὸν Διευθυντὴν τῆς Ἀπ. Διακονίας, καὶ Μελέτιον Καλαμαράν, Γραμματέα τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Ὑποθέσεων Ἐξωτερικοῦ.

δ) Τὸν ἱερολ. Διάκονον κ. Πολύκαρπον Καρβελάν.

4. Τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον ἀναχωροῦντα προέπεμψαν οἱ Σεβ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, Πρόεδρος τῆς Μ.Σ.Ε. Ὑποθ. Ἐξωτερικοῦ, καὶ ἄλλοι Ἀρχιερεῖς, ἐκπρόσωποι τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, ὡς καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις Πρόεδρος τῆς Γιουγκοσλαβίας ἐξοχώτατος κ. Βούτσινιτς.

Ἀφίξεις καὶ Δοξολογία.

5. Τὴν 6.00' μ.μ. ὥραν Ἑλλάδος τὸ ἀεροσκάφος προσεγειώθη εἰς τὸν ἀερολιμένα τοῦ Βελιγραδίου. Πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου εἶχον ἔλθει:

α. Ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Γερμανός, οἱ Σεβασμιώτατοι Ἐπίσκοποι Βανάτου κ. Βησσαρίων, Σβορνικίου καὶ Τούσλας κ. Λογγῖνος, Δαλματίας κ. Στέφανος, ὁ θεοφ. Ἐπίσκοπος Δανιήλ, ὁ αἰδεσιμολ. Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Μπλάγοτα Γκαρτάσεβιτς, ὁ αἰδεσιμολ. Σχολάρχης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς «ὁ ἅγιος Σάββας» κ. Δούσαν Κάσιτς καὶ οἱ ἐλλογιμώτατοι καθηγηταὶ κ. κ. Δρ.

Αίμ. Τσάρνιτς, Δρ. Στόγιαν Γκόσεβιτς, Δρ. Μίοντραγ Πέτροβιτς.

β. 'Ο έξοχότατος κ. Σπυρίδων Τετενές, Πρεσβυτὴς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν, μετὰ τῶν ἀκολούθων καὶ Συμβούλων τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας κ. κ. Βελισσαρούλης, Μητσόπουλου, Δρακουλαράκου κ. ἄ.

γ. 'Ο έξοχότατος κ. Βίτομιρ Πέτκοβιτς, Πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῶν Σχέσεων τῶν Ὀρθοσκευτικῶν Κοινοτήτων Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Κράτους τῆς Γιουγκοσλαβίας, μετὰ τοῦ παρ' αὐτῷ Γραμματέως κ. Βλάντα Στανόγιεβιτς.

Οἱ δύο Προκαθήμενοι ἡσπάζθησαν ἀλλήλους μετὰ τὴν ἀπλόττητα, ἀλλὰ καὶ ἀμοιβαιότητα παλαιᾶς φιλίας καὶ γνωριμίας καὶ συνέστησαν τοὺς σὺν αὐτοῖς. Ἐπειτα, ἀφοῦ ἔλαβον χώραν αἱ εἰθισμέναι τυπικαὶ διαδικασίαι, ἐσχηματίσθη πομπή, ἣτις κατηυθύνθη, διὰ τοῦ νέου Βελιγραδίου, πρὸς τὸ Πατριαρχικὸν Μέγαρον, μεγαλοπρεπέστατον καὶ εὐρυχωρότατον πενταώροφον οἰκοδόμημα, κτίσμα τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Βαρνάβα, κείμενον ἀκριβῶς ἐναντι τοῦ Ἱεροῦ Πατριαρχικοῦ Ναοῦ.

Ἄμα τῇ ἐκεῖ ἀφίξει, τὰ συγκεντρωμένα πρὸς ἀναμονὴν τῶν πλήθῃ ἐπευφάνησαν ζωηρῶς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον.

Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Πατριαρχικοῦ Μεγάρου, ἦπου καὶ ἐφιλοξενήθη ἡ Ἑλληνικὴ ἀντιπροσωπεία, ὁ Μέγας παρὰ τῷ ἁγιωτάτῳ Πατριάρχῃ Πρωτοσύγκελλος Πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Μαξιμιλιανὸς προσέφερεν εἰς τοὺς εἰσερχομένους ἄρτον καὶ ἕλκας, διὰ τῶν ὁποίων κατὰ τὸ σερβικὸν ἔθιμον δηλοῦται ἡ ἀπόλυτος εὐχαρίστησις τοῦ φιλοξενούντος ἐκ τῆς ἐπισκέψεως καὶ ἡ εὐκρινὴς ἀγάπη πρὸς τὰ ἐπισκεφθέντα αὐτὸν πρόσωπα.

6. Ἡ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον παραμονὴ ὑπῆρξεν ὀλιγόλεπτος, διότι ἐπέστη ἡ ὥρα τῆς ἐπὶ τῇ ἀφίξει Δοξολογίας καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Πεντηκοστῆς. Ὁ Πατριαρχικὸς ναὸς εἶχε κοσμηθῇ μεγαλοπρεπῶς, πλήθῃ δὲ λαοῦ καὶ ἰδίως νέων καὶ νεανίδων μὲ ἐθνικὰς στολὰς κατέκλυζον αὐτόν, προσδίδοντες εἰς τὸ ὅλον θέαμα σπανίαν γραφικότητα. Ἡ Ἀκολουθία τῆς Δοξολογίας, ὡς γίνεται ἐν τῇ σερβικῇ Ἐκκλησίᾳ, διαφέρει τῆς παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ ὅτι δὲν ψάλλεται ἡ μεγάλη Δοξολογία, καὶ γίνονται ἐκτενέστεραι καὶ περισσότεραι δεήσεις. Τὸ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἰδιαίτερος συγκινητικὸν ἦτο, ὅτι οἱ ἱεουργοῦντες Σέρβοι κληρικοὶ καὶ ὁ χορὸς ἔψαλλον τὰς αἰτήσεις καὶ τὰ τροπάρια ἐναλλάξ ἐλληνιστὶ καὶ σλαωνιστὶ.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Δοξολογίας, ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης τῶν Σέρβων κ. Γερμανὸς προσεφώνησεν ἀπὸ τῆς σεπτῆς Βασιλικῆς Πύλης τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον κ. Ἱερώνυμον εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε,

Εἴμεθα πολὺ ἐγνώμονες πρὸς τὸν Θεόν, διότι σήμερον ἐπλήρωσε τὴν καρδίαν ἡμῶν τῆς χαρᾶς, νὰ

ἴδωμεν καὶ ἀσπασθῶμεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ τὴν τιμίαν Ὑμῶν συνοδείαν ἐν μέσῳ ἡμῶν.

Καὶ ἡμεῖς προσωπικῶς καὶ οἱ ἡμέτεροι Ἱεράρχαι καὶ ὁ ἱερός κληρὸς καὶ σύμπας ὁ λαὸς τῆς Σερβικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας χαίρομεν ἐπὶ τῇ ἀφίξει Ὑμῶν καὶ χαιρετίζομεν Ὑμᾶς ἐγκαρδίως μὲ τὰ λόγια τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου (Ματθ. κγ' 39).

Τὴν ἐνταῦθα ἔλευσιν Ὑμῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς ἡμετέρας ταπεινότητος καὶ τῆς Σερβικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τὴν βλέπομεν ὡς σημεῖον φιλοφροσύνης πρὸς ἡμᾶς, ὡς σημεῖον ἀγάπης ἐν Χριστῷ καὶ ὡς σημεῖον τῆς ἐπιθυμίας ἡμῶν νὰ ζῶμεν ἐν ἀγάπῃ Χριστοῦ, νὰ μένωμεν ἐν αὐτῇ ἐδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι καὶ νὰ ἐργαζώμεθα διὰ τὴν στερέωσιν τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Παρακαλοῦμεν Ὑμᾶς θερμῶς, νὰ αἰσθάνεσθε καὶ ἐδῶ «σὰν στὸ σπίτι σας», διότι εὐρίσκεσθε μεταξὺ τῶν ὁμοδόξων ἀδελφῶν Σας, οἱ ὅποιοι Σᾶς εὐλαβοῦνται καὶ Σᾶς τιμοῦν, καὶ οἱ ὅποιοι Σᾶς ἀγαποῦν ἀδελφικῶς.

«Καλῶς ἦλθατε».

Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα.

Ἐνθουσιώδεις κραυγαὶ ἐπευφημίας ἐκάλυψαν τὰ λόγια τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου, μεθ' ὃ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀπαντῶν εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ἀγιώτατε καὶ περιπόθητε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Πατριάρχα τῶν Σέρβων, κύριε Γερμανέ, Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι, Αἰδεσιμώτατοι ἱερεῖς τοῦ Κυρίου, Εὐλογημένε Ὁρθόδοξε Σερβικὲ Λαέ,

Ἀφοῦ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ παναγῶθι Θεῷ καὶ Πατρί, παρ' οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς ἐξ αὐτοῦ, διὰ πάσας τὰς πρὸς ἡμᾶς ἀπείρους αὐτοῦ εὐεργεσίας, πόσον θὰ πρόεπη νὰ εἴμεθα ἐγνώμονες διὰ τὴν σήμερον ἐν μέσῳ Ὑμῶν ἡμετέραν παρουσίαν, ἡ ὁποία εἶναι δι' ἡμᾶς χαρὰ, δύναμις καὶ παραμυθία.

Ἐπειτα, ὀφείλω νὰ ἐκφράσω τὰς ὅλως ἰδιαίτερας καὶ θερμοτάτας εὐχαριστίας, ὅχι μόνον ἐμοῦ προσωπικῶς, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν σὺν ἐμοὶ ἀδελφῶν πρὸς τὴν Ὑμετέραν λίαν ἡμῖν ἀγαπητὴν καὶ περισπούδαστον Μακαριότητα, διὰ πάντα, ὅσα ἡ πλήρης ἀγάπης καρδιά Ὑμῶν ἐλογίσαστο, ἡ διάνοια Ὑμῶν ἐμελέτησε καὶ ἡ γλῶσσα «ὡς κάλαμος γραμματέως δξυγράφον» ἐξέφρασε, μελωδήσασα εἰς τὰ ὅσα ἡμῶν τόσα, ὅσον δὲν αἰσθανόμεθα ἐαυτοὺς ἀξιούς.

Εὐρισκόμενοι ἐνώπιον ἐκδηλώσεων ἀγάπης καὶ τιμῶν «σεμνοτέρων ἢ κατὰ ἄνθρωπον», ὀφείλομεν εὐχαριστοῦντες Ὑμᾶς, Μακαριώτατε, νὰ εἴπωμεν ἐν εὐλογοῦντῇ ταπεινώσει: «Μὴ ἡμῖν Κύριε, μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἡ τῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν ἐπὶ τῷ ἐλέει σου καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου» (Ψαλμ. ριγ', 9).

Ἡ γείτων καὶ πάντοτε φίλη Χώρα ἦτο δι' ἡμᾶς πάντοτε μία ἀδιάλειπτος πρόσκλησις καὶ πρόκλησις. Ἡ ἐπιθυμία νὰ ἔλθωμεν εἰς ἐπικοινωνίαν ἀδελφικὴν μετὰ τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας καὶ πεπνυμένης Μακαριότητος ἀνεργειπίζετο συνεχῶς καὶ χάριτι θεῆς ἡῴσα-νε. Ὁ πόθος τοῦ νὰ ἴδωμεν καὶ προσκυνήσωμεν τοὺς ἡγιασμένους τόπους τῆς ἀθλήσεως τόσων καὶ τόσων ἡρώων τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως Ἱεραρχῶν, Μαρτύρων, Ὁσίων καὶ Ὁμολογητῶν ἀπασχόλει τὰς ταπεινὰς ἡμῶν προσευχάς.

Ἦδη, χάριτι καὶ φιλανθρώπων περὶ ἡμᾶς τοῦ Σωτῆρος κηδεμονία, ἡξιώθημεν νὰ εὐρισκώμεθα ἐν μέσῳ Ὑμῶν, τοῦ προσφιλεστάτου καὶ ἀδελφοῦ Ὁρθοδόξου Σερβικοῦ λαοῦ καὶ ἐν τῷ πανιέρῳ τούτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ὁμοῦ μετὰ πάντων Ὑμῶν, τοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ εὐσεβεστάτου λαοῦ, τῶν ἐντίμων τῷ Θεῷ ἱερέων, τῶν Σεβασμιωτάτων Ἱεραρχῶν καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῦ πάντων κατὰ Πνεῦμα Πατρὸς ἀγιωτάτου Πατριάρχου κ. Γερμανοῦ, ἐν μετανοία καὶ ταπεινώσει δοξάζωμεν τὸ πάντιμον ὄνομα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, ὅστις Θεὸς ὢν παντοδύναμος, ἡθέλησεν, ἵνα ὦμεν μηκέτι δύο, ἀλλὰ ἐν ἐν τῇ ἀγάπῃ καὶ τῇ πίστει.

Ἐντεῦθεν, δὲν ἐρχόμεθα πρὸς Ὑμᾶς ὡς ξένοι, ἀναμένοντες ἐκ τῆς φιλοξενίας νὰ ἀντιληφθῶμεν τῆς πρὸς ἡμᾶς ὑμετέρας ἀγάπης τὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ ὡς ἀδελφοὶ ἐτοιμοὶ νὰ χαρῶμεν μεθ' Ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ κλαύσωμεν μεθ' Ὑμῶν, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἀναπανθῶμεν ἡμεῖς εἰς τὴν ἀγάπην καὶ στοργὴν Ὑμῶν καὶ Ὑμεῖς εἰς τὴν ἡμετέραν.

Χάρις εἰς τὴν ἁοκνον καὶ ἀνύστακτον ἐπαγρύπνησιν τῶν πατέρων τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας, τῆς κοινῆς τροφῆς καὶ μητρὸς ἡμῶν, τὸν μεγάλον αὐτὸν θησαυρὸν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως τὸν ἐφυλάξαμεν ἄσυλον. Μὲ αἷμα καὶ μὲ θυσιᾶς, ἀλλὰ καὶ μὲ Μάρτυρας καὶ Ὁμολογητὰς δηλ. μὲ δόξαν ἐπουράνιον.

Τοιοῦτοτρόπως, σήμερον μᾶς ἐνώνει τὸ ἐν βάπτισμα, ἡ ὁρθόδοξος πίστις, τὸ ἐν Πνεύμα, αἱ θυσίαι, αἱ ἄγναι καὶ ἱεραὶ εἰκόνες τῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ Ναοὶ μας καὶ ὅλος ὁ πλοῦτος τῶν Ἀκολουθιῶν καὶ τελετῶν των, οἱ κοινοὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν κοινῶν ἰδανικῶν ἀγῶνες, καὶ οἱ τάφοι τῶν ἡρωϊκῶν νεκρῶν, Σέρβων καὶ Ἑλλήνων.

Ἡμεῖς, ἀποδεχόμενοι τὰς δωρεὰς τοῦ Θεοῦ καὶ χαίροντες ἐπ' αὐτοῖς ὡς ὁ εὐρίσκων σκῦλα πολλά, δοξολογοῦμεν καὶ πάλιν τὸ Τρισάγιον ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ χαιρετίζομεν Ὑμᾶς ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἀμώμῳ, ἥτις ἐστὶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός, ἐν τῇ ἐνότητι τοῦ Πνεύματος, ἥτις ἐστὶν ἡ Ὁρθοδοξία, ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης.

Θὰ ἡθέλωμεν νὰ ἦτο δυνατόν νὰ περιλάβωμεν πάντας Ὑμᾶς ταυτοχρόνως εἰς τὴν ἀγκάλην ἡμῶν.

Ἀλλ' ἂν τὸ συντετριμμένον ἀπὸ τὰς ταλαιπωρίας τῆς ζωῆς πύλινον ἡμῶν σκεῦος ἀδυνατῇ νὰ πράξῃ τοῦτο, ἡ καρδιά ἡμῶν πεπλάτνται καὶ περιλαμβάνουσα πάντας ὑφ' οὗται πρὸς σύντονον ὑπὲρ Ὑμῶν εὐχὴν καὶ εὐλογίαν.

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ εὐλογῇ καὶ χαρίξῃ πᾶσαν πρόοδον καὶ βίον εἰρηνικὸν εἰς τὸν ἀγαπητὸν εὐσεβῆ Σερβικὸν λαὸν καὶ εἴθε νὰ σκέπῃ τὴν ἀρίαν αὐτοῦ ὁρθόδοξον Σερβικὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ὥστε δεξιῶς πηδαλιονχομένη ὑπὸ τοῦ ῥέκτου καὶ ἡμῖν προσφιλεστάτου Μακαριωτάτου Πατριάρχου καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων νὰ κατευθύνηται πρὸς τὰς νομὰς τῆς Σωτηρίας καὶ μεγαλύνηται ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων πρὸς δόξαν τοῦ διὰ τοῦ ἑαυτοῦ αἵματος ἀγοράσαντος ἡμᾶς καὶ συναγαγόντος εἰς τὴν αὐλὴν τῶν λογικῶν του προβάτων Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀμήν.

Εἰς τὰ πρόσωπα ὅλων ἔλαμπεν ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἱκανοποίησις, εἰς βαθμὸν ποῦ ἦτο δύσκολον νὰ συγκρατηθῇ. Ὁ δὲ παρ' οὗ τὰ πάντα Θεὸς εὐλογητός.

Ἡ Λειτουργία τῆς Πεντηκοστῆς.

7. Τὴν ἐπομένην, ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἐτελέσθη εἰς τὸν πανίερρον Πατριαρχικὸν Ναὸν πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία, συνιερουργούντων τῶν δύο σептῶν Πρωθιεραρχῶν μεθ' ὅλων τῶν μελῶν τῆς Ἑλληρικῆς ἀντιπροσωπείας καὶ πολλῶν ἄλλων Σέρβων κληρικῶν.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας, τελεσίσεως μετὰ βαθυτάτης κατανύξεως καὶ ταπεινώσεως, ἐθαυμάσαμεν τὴν ταπείνωσιν καὶ ἀπλότητα, μεθ' ἧς ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης κ. Γερμανὸς, καίτοι τῇ τιμῇ ὑπερέχων, μιμούμενος τὸν ἅγιον καὶ μακάριον Ἐπίσκοπον Ρώμης Ἀνίκητον, ὅστις παρεχώρησε τὴν εὐχαριστίαν τῷ ἀγίῳ καὶ ἐνδόξῳ ἱερομάρτυρι Πολυκάρπῳ, παρεχώρησεν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν εὐχαριστίαν εἰς τὸν Μακαριώτατον ἡμῶν Ἀρχιεπίσκοπον. Ἔτσι, χάρις εἰς τὸ ὅτι καὶ οἱ Σέρβοι ἐφιλοτιμοῦντο νὰ ψάλλουν ἑλληνιστί, ἡ Θεία Λειτουργία ἔγινε σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἑλληνιστί πρὸς περισσotέραν ἀπὸ ὅ,τι ἡδύνατό τις νὰ διαπιστώσῃ εὐφροσύνην τῶν ἀδελφῶν ὁρθοδόξων Σέρβων παρὰ τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι θὰ ἤθελαν νὰ ἀκούσουν ὀλίγον περισσότερα Σλαβωνικά. Εὐτυχῶς, ὅτι αἱ δύο ἐκ τῶν τριῶν στάσεων τῆς γονυκλισίας τοῦ Ἑσπερινοῦ ἀνεγνώσθησαν Σλαβωνιστί, καὶ μᾶς ὑπενθύμισαν, ὅτι εὐρισκώμεθα εἰς τὸ Βελιγράδι.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Ἀκολουθίας ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης κ. Γερμανὸς ἱστάμενος πρὸ τῆς ὡραίας Πύλης προσεφώνησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον, καθήμενον ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί,

Ἡ Ὁρθόδοξος Σερβικὴ Ἐκκλησία ἔχει σήμερον διπλὸν πνευματικὸν εορτασμόν. Ὁ ἓνας εἶναι τακτικός, εορταζόμενος κατ' ἔτος τὴν σημερινὴν ἡμέραν εἶναι δὲ οὗτος τὰ γενέθλια τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, τοῦτέστιν ἡ κάθοδος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους. Ὁ δεύτερος πανηγυρικὸς εορτασμός μας εἶναι ἡ ἑλευσις τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ Ἀρχιε-

Ὁ Μακ. Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανός καὶ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. Γερώνυμος ἐν τῷ Πατριαρχεῖῳ Βελιγραδίου μετὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ ναῷ τοῦ Βελιγραδίου.

πισκόπων Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Κυρίου Ἱερωνύμου, μετὰ τῆς σεπτῆς Ἀκολουθίας του, δι' ἐπίσημον ἐπίσκεψιν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Σερβικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ταπεινότητά μου.

Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης εἶναι Προκαθήμενος τῆς ἀδελφῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μέγας θεολόγος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, εἰς τῶν στύλων καὶ ἀγρυπνῶν φρουρῶν τῆς κοινῆς Ὁρθοδοξίας μας, μέγας φίλος ἡμῶν προσωπικῶς, ἀλλὰ καὶ φίλος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγίας Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ μας. Ἡ ἐπίσκεψις τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος εἶναι μεγάλη χαρὰ δι' ὅλους μας. Εἶναι μεγάλη χαρὰ διὰ τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν. Μεγάλη χαρὰ δι' ὁλόκληρον τὴν πατρίδα μας. Διὰ τοῦτο σὰς καλῶ, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, εἰς ἐνδειξιν καλωσορισμοῦ εἰς τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα καὶ τὴν σεπτὴν Ἀκολουθίαν του νὰ ἀναφωνήσωμεν: «Ζήτω!».

Μακαριώτατε,

Ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ,

Ἐπιτρέπατέ μοι νὰ Σᾶς εὐχηθῶ τὸ πλέον ἐγκάρδιον «ὡς εὖ παρεστήτε». Ἡ ἐλευσίς Σας σημαίνει δι' ἡμᾶς εὐχαιρικὴν χαρὰν, πνευματικὸν δροσισμόν, ἀνάνεωσιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων καὶ δεσμῶν τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν μας.

Χαιρετίζω καὶ τὴν Ἀκολουθίαν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας, τοὺς Θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους, τοὺς Πανοσιολογιωτάτους Ἀρχιμανδρίτας, καθὼς καὶ τὸν Ἱερολογιώτατον Διάκονον.

Ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος χαιρετίζομεν ὁλόκληρον τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ὁλόκληρον τὴν τόσον ἀγαπητὴν ἡμῖν καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας τόσον πλησίαν Ἀγιοτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ μνημονεύσωμεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν τοὺς παλαιούς ἐκείνους δεσμούς μας μετὰ τοῦ εὐγενοῦς καὶ ἡρωϊκοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, παρὰ τοῦ ὁποῖου πολλὰ ἀγαθὰ ἐλάβομεν καὶ ἐκκληρονομήσαμεν, ἢ θεομότης τῶν ὁποίων ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον νὰ θεομαίνη τὰς καρδίας μας.

Συνεπληρώθησαν σχεδὸν χίλια καὶ ἑκατὸν ἔτη, ἀφ' ὅτου ὁ σερβικὸς λαὸς ἐδέχθη τὸν χριστιανισμόν, τὸν ὁποῖον εἰς τὸν λαόν μας ἐστερέωσαν οἱ Θεσσαλονικεῖς ἀδελφοί, οἱ ἅγιοι ἱσαπόστολοι διδάσκαλοι τῶν Σλαύων Κύριλλος καὶ Μεθόδιος. Ἐλθόντες εἰς τὰ μέρη μας, μᾶς ἔφεραν καὶ παρέδωσαν τὸ ἀλφάβητον καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία εἰς τὴν κατανοητὴν ὑπὸ τῶν προγόνων μας σλαβικὴν γλῶσσαν. Δι' αὐτῶν ἔθεσαν οὗτοι τὰ θεμέλια τῆς γραφῆς μας, τῆς παιδείας καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου. Οἱ μεγάλοι Θεσσαλονικεῖς ἀδελφοί Κύριλλος καὶ Μεθόδιος ἤρπαν εἰς τὸ γένος μας τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἔκτοτε ἐσβέσθη καὶ τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον καίει εἰς τὰς καρδίας μας.

Τὸ φῶς τοῦτο ἐφώτιζε τὸν δρόμον καὶ τοῦ νεαροῦ Ράτσκου καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος-τὸν Ἀθῶ. Ἐκεῖ, εἰς τὴν πηγὴν τοῦ ἀνεσπέρου ἐκείνου φωτός, τὸ πρῶτον εἰς τὸ Ρωσικόν, κατόπιν εἰς τὸ Βατοπέδιον καὶ ἄλλα μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὄρους καὶ τέλος εἰς τὸ Χιλανδάριον, ὃ ἄλλοτε Ράτσκο, μετέπειτα μοναχὸς Σάββας, ἠνδρουτο πνευματικῶς, ἀπέκτα ὅλας τὰς ἀναγκαίας γνώσεις καὶ πείραν καὶ προητοιμάζετο διὰ τὴν μεγάλην ἀποστολήν, ἣ ὁποία τὸν ἀνέμενεν εἰς τὴν Σερβίαν. Ἀλλὰ καὶ τὸν πατέρα του, τὸν μέγαν ζουπᾶνον Στέφανον Νεμάνια, τὸν ἔφερε πλησίον του εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, διὰ νὰ τὸν συνδέσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον πρὸς αὐτὸ καὶ τὸν ἑαυτὸν του. Ὁ γέρον Νεμάνια δέχεται ἐδῶ τὴν μοναχικὴν κορυφάν, καὶ ὡς μοναχὸς Συμεών, μᾶζι μὲ τὸν Σάββαν κτίζει τὴν Μονὴν τοῦ Χιλανδαρίου, καὶ οὕτω δημιουργεῖ διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεὰς ἀστείρευτον πηγὴν πίστεως, ἐλπίδος, ἐμπνεύσεως καὶ ἀγιότητος. Ἐκεῖ εἰς τὸ Χιλανδάριον, ὃ ταπεινὸς μοναχὸς τελευτᾷ τὸν ἐπίγειον βίον, τὸ δὲ ἀγαπητόν του τέκνον Σάββας ἀνδρουταὶ περαιτέρω καὶ ἐνδυναμοῦται τῷ Πνεύματι. Γίνεται ὁ πρῶτος Σέρβος Ἀρχιεπίσκοπος. Λαμβάνει παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦ Πατριάρχου τὸ Αὐτοκέφαλον τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν ὁργανώνει κατὰ τὸ πρότυπον, τὸ ὁποῖον εἶδεν εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ φυλαγμένον εἰς τὴν καρδίαν του τὸ μετέφερεν εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἐσημειώθη μεγάλη ἀνάπτυξις εἰς τὸ Σερβικόν Κράτος ἀπὸ πάσης ἀπόψεως. Ἀνεφύοντο ναοὶ καὶ μοναστήρια, ὡς ζωντανὰ φυτόρια τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης, τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ ἱερεῖς καὶ μοναχοὶ διήρχοντο τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία διδάσκοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διδάσκοντες εἰς τὸν λαόν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ κάθε καλὸν τρόπον ζωῆς καὶ ἐργασίας. Αἱ δὲ προσευχαὶ τοῦ Ἁγίου Σάββα καὶ τὸ προσωπικὸν παράδειγμά του προηγουμένον πάντων τούτων καὶ ὠδήγουν τὸ πλοῖον τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας διὰ μέσον τῆς τοῦ βίου θαλάσσης.

Διακόσια ὁλόκληρα χρόνια διήρκεσε τοῦτο. Καὶ ἦλθεν ἡ δύναμις τῶν Ἀγαρηνῶν. Ὑπεδούλωσε καὶ κατεκράτειρε τὴν πατρίδα μας. Κατέστρεψε καὶ κατέκαυσε πολλοὺς ναοὺς καὶ μοναστήρια. Ἐφόνευσεν ἢ ὠδήγησεν εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν τὸ ἄνθος τοῦ γένους μας. Καὶ ἐπέστη καιρὸς μεγάλου σκότους: τοῦ σκότους τῆς δουλείας εἰς ξένους, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὁποίας οἱ ζωντανοὶ ἐξήλεναν τοὺς νεκρούς.

Τὸ μόνον φωτεινὸν σημεῖον κατὰ τὴν σκοτεινὴν ἐκείνην ἐποχὴν ὑπῆρξαν τὰ ὑπολείμματα τῶν ναῶν καὶ τῶν μοναστηρίων, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ μοναχοὶ μετ' ἐπιμονῆς καὶ ζήλου ἐτέλουν τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, συνεκέντρωναν τὸν ὑπολειφθέντα σερβικὸν λαόν, τοῦ ἐδίδασκον τὴν χριστιανικὴν πίστιν, τοῦ ὁμίλουν διὰ τὴν παλαιὰν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸν ἐνεθάρρουν νὰ ἀνθέξῃ μὲ ὑπομονήν. Οὕτως, ἐνδεδυμένος πᾶσαν τὴν πανοπλίαν ὁ τοῦ Θεοῦ λαὸς ὑπέφερεν, ὑπέμεινεν ὅλας τὰς δοκιμασίας καὶ ἀνέμενε. Καὶ μετὰ τὴν μακρὰν νύκτα ἦλθε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ ἡ ἐλευθερία του.

Ἀπὸ τότε καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας ὁ λαὸς μας διατηρεῖ τὸ δημιουργικόν, φελεεύθερον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐνέπνευσεν ὁ Ἅγιος Σάββας. Τὸ δὲ πνεῦμα τοῦτο σημαίνει ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸ γένος του, ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα του, ἀγάπην πρὸς ὅλους τοὺς γείτονas, καὶ ἰδίως πρὸς ἐκείνους μετὰ τῶν ὁποίων μᾶς συνδέουν ἀκατάλυτοι δεσμοὶ κοινῆς πίστεως καὶ ἱστορικῶν ἀγώνων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας· ἀγάπην πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὡς πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας.

Εἶναι εὐτύχημα, ὅτι μεταξὺ τῆς ἰδικῆς σας καὶ τῆς ἰδικῆς μας Χώρας οὐδέποτε διεκόπησαν οἱ δεσμοί. Κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον συνεχῶς μεταξὺ μας ἔπνεε τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο τῆς χάριτος, μετὰ τὸ ὁποῖον ἐνεπνεύσθη ὁ Ἅγιος Σάββας εἰς τὴν Χώραν Σας, εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, καὶ τὸ ὁποῖον μετέφερε καὶ παρέδωκεν εἰς τὸ γένος του.

Εἰς τῶν τρόπων αὐτῶν τῶν συνεχῶν δεσμῶν ὑπῆρξαν καὶ αἱ ἀμοιβαῖαι ἐπισκέψεις τῶν Προκαθημένων καὶ ἄλλων ὑψηλῶν λειτουργῶν τῶν Χωρῶν μας.

Καὶ ἡ παροῦσα ἐπίσκεψις τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ἀποτελεῖ νέον κρίκον εἰς τὴν ἀδιάσπαστον χρυσήν ἀλυσίδα τῆς ἀδελφικῆς μας ἀγάπης καὶ ἐκτιμῆσεως. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς προσσωπικῶς καὶ οἱ ἀδελφοί μας Ἀρχιερεῖς, ὁ κληρὸς καὶ ὁ λαὸς ἐκφράζομεν τὴν μεγάλην χαράν μας, διότι Σᾶς βλέπομεν ὡς τὸν πλέον ἀγαπητὸν φιλοξενούμενόν μας.

Ἐπιτρέψατε ἡμῖν, Μακαριώτατε, ἵνα ὡς δεῖγμα τῆς μεγάλης ἀδελφικῆς μας ἀγάπης καὶ ἐκτιμῆσεως δωρήσωμεν εἰς Ὑμᾶς τὴν εἰκόνα αὐτὴν τῆς Θεομήτορος, μετὰ τὴν εὐχὴν νὰ Σᾶς εἶναι προστάτις καὶ μεσίτρια ἐνώπιον τοῦ Κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ βίου Σας.

Μακροήμερε, Μακαριώτατε Δέσποτα. Εἰς πολλὰ ἔτη. Ἀμήν.

Ἡ ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου δωρηθεῖσα εἰς τὸν Μακαριώτατον ἱερὰ εἰκὼν τῆς πανμνήτου Θεοτόκου εἶναι ἀρχαία εἰκὼν, τοῦ ΙΣΤ' ἢ ΙΖ' αἰῶνος, μετὰ ἀδρὰ χαρακτηριστικὰ καὶ κεκοσμημένη διὰ πολυαρίθμων πολυτίμων λίθων καὶ μαργαριτῶν.

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος εὐλαβῶς δεξάμενος, κατασπασθεὶς ταύτην καὶ εὐχαριστήσας θερμῶς διὰ τὴν ἱερότητα τοῦ δώρου, ἀπαντῶν εἶπε τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε καὶ περιπόθητε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Πατριάρχα κύριε Γερμανέ,

Ὅντως σήμερον ἡ χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγεν. Ἀδελφικῶς πόθω κινήθεντες, ἤλθομεν πρὸς ὑμᾶς καὶ κοινωνοῦμεν τοῦ Κυριακοῦ Σώματος ὑπὸ τοὺς πανσέπτους θόλους τοῦ πανιέρου τούτου Ναοῦ, τῆς μυστικῆς Σιῶν τῆς ἁγίας Σεοβικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐν ἀγάπῃ καὶ Πνεύματι Ἁγίῳ.

Θεωρῶ ἑμavτὸν πανευτυχῆ, διότι συνοδευόμενος ὑπὸ ἐκλεκτῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν, ἤξιώθη νὰ ἔλθω εἰς τὴν ἡγιασμένην γῆν τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν

Σάββα καὶ τῆς ἀτελευτήτου ἐκείνης στρατιᾶς τῶν Σέρβων ὁσίων ἀσκητῶν καὶ ἐνδόξων μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν, λαμπρονόντων τὸ στερέωμα τῆς ἀδελφῆς ἐν Σεοβίᾳ Ἐκκλησίας. Αἰσθάνομαι ἑμavτὸν τιμώμενον, ὅταν ἐν ἀγάπῃ καὶ σεβασμῷ ἀσπάζομαι τὴν Ὑμετέραν φιλότιμην Μακαριότητα καὶ ὅταν παρ' αὐτῇ καὶ σὺν αὐτῇ τὸν τρισάγιον ὕμνον ἀναμέλωμεν, ὕμνολογοῦντες τὰ ἑλὲν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐξ ὀνόματος τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας καὶ τῆς τιμιωτάτης συνοδείας μου, ἀσπάζομαι τοὺς Σεβασμιωτάτους, πανιερωτάτους Ἀρχιερεῖς τῆς ἁγίας Σεοβικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀσπασμὸν ἀγάπης, εἰρήνης καὶ τιμῆς. Ἀσπάζομαι τοὺς εἰς τύπον ἀποστόλων συνεδρουόντας ἁγίους πρεσβυτέρους, τοὺς συλλειτουργοὺς καὶ συνδούλους μου.

Χαιρετίζω καὶ εὐλογῶ τὸν ἡγιασμένον λαόν, ὅστις λαβὼν τὸ φῶς, τὸ ἐκ τοῦ ἀνεσπέρου φωτός, τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, τὸ ἐβάστασε καὶ τὸ βαστάζει. Φωτίζεται καὶ φωτίζει. Δοξάζει τὸν Χριστὸν καὶ ἀντιδοξάζεται.

Ἐπαναλαμβάνω: Σήμερον ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἡμᾶς συνήγαγεν.

Ἡ Πεντηκοστὴ ἐνθυμίζει εἰς ἡμᾶς τὴν ἐνότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν διαίρεσιν. Κυρίως ὁμῶς δεικνύει εἰς ἡμᾶς τί εἶναι καὶ ποῦ ὑπάρχει ἡ ἐνότης: «Ὅτε καταβάς τὰς γλώσσας συνέχεε, διεμέριζεν ἔθνη ὁ Ὑψιστος». Ἰδοὺ τὸ στοιχεῖον, ἡ ἀφορμὴ καὶ ἡ βάσις τῆς διαίρεσεως: «Ἐθνη καὶ γλώσσαι». «Ὅτε τοῦ πυρὸς τὰς γλώσσας διένειμεν, εἰς ἐνότητα πάντας ἐκάλεσεν». Ἰδοὺ ἡ ἐνότης. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Ὁ εἰς Χριστός. Τὸ ἐν βάπτισμα. Ἡ μία πίστις. Ὁ εἰς Θεός, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν, Σέρβοις τε καὶ Ἑλλήσιν. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν Χριστός, ὅταν ὁ μέχρι τότε περιούσιος λαὸς ἔδειξεν ἀπροθυμίαν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, μετὰ πόνον πολλοῦ εἶπε:

«Διὰ τοῦτο ἀρτήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθναι ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς». Ἀπὸ τὸν ἀπειθῆ λαόν εἰς τὸν νέον Ἰσραὴλ τῆς Χάριτος. Ὅχι εἰς πολλὰ ἔθνη. Εἰς ἐν. Εἰς τὸ ἔθνος τὸ ἅγιον, τὸ ὁποῖον συγκροτοῦν ὅλοι οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί. Οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι πολλὰ ἔθνη, ἀλλὰ ἐν. Ἡ μᾶλλον κατὰ κόσμον μὲν πολλὰ, κατ' ἐπίφασιν πολλὰ. Κατὰ δὲ Χριστὸν ἐν, κατὰ τὴν ἀλήθειαν ἐν: «Τὸ ἔθνος τῶν εὐσεβῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν», ὅπως λέγει ὁ ἅγιος Ἰππόλυτος. «Εἰς λαὸς πάντες οἱ εἰς Χριστὸν ἡλιπικότες καὶ μία Ἐκκλησία νῦν οἱ Χριστοῦ, καὶ ἐκ διαφόρων τόπων προσαγορεύεται» (Μ. Βασιλ. Ἐπ. 161).

Αἱ γλώσσαι ὁμῶς μόναι, ὅταν δὲν συνοδεύονται ἀπὸ κοσμικοὺς ἀνταγωνισμοὺς, καθιστοῦν ἐντονωτέραν τὴν ἐνότητα. Τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, ἐξ ἐνὸς ἔθνος ὑπάρχοντες καὶ μίαν μέχρι τότε γλώσσαν λαλοῦντες, «ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ». Εἰς πολλὰς μὲν γλώσσας, καὶ διάφορον ἑκαστος, ἀλλὰ μίαν ὕμνησιν, μίαν δοξολογίαν, Κοῖτες, Πέτραι, Ἀραβες, Ἑλαμίται,

Ἑβραῖοι, Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι ἤκουον ἐν τῇ ἰδίᾳ ἑκάστος διαλέκτῳ ὑμνούμενον τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομα, τὸ αἰνετὸν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,—φωτιζόμενοι ἀπὸ τὰς γλώσσας τοῦ πυρός—διδασκόμενοι καὶ σοφιζόμενοι ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, προτιμῶντες ἐν πᾶσι τὴν Ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὰς ἐπὶ μέρους ἀληθείας τοῦ κόσμου τούτου, εἰς τὸν ἴδιον, τὸν πανίερον τοῦτον Ναόν, ἐτέραις γλώσσαις, τῇ ἰδίᾳ ἑκάστος, λαλοῦμεν τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ ἐν μιᾷ δοξολογίᾳ, ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ, ἐν μιᾷ πίστει, τῇ ἀγίᾳ καὶ ἀμώμῳ Ὁρθοδοξίᾳ.

Ὑπάρχει μεγαλυτέρα ἐνότης ἀπὸ τὴν ἐνότητα ἐν Χριστῷ; Ὑπάρχει ἀγάπη περισσότερον σταθερὰ ἀπὸ τὴν ἀγάπην ἐν Χριστῷ;

Ἀτυχῶς, ὅμως, μερικοί, ἀντὶ νὰ καλλιερگوῦν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐνότητα, δημιουργοῦν διαίρεσεις. Ἐναντὶ αὐτῶν ἡ Ἐκκλησία ἀντιτάσσει τὴν προσευχήν, τὴν δυνάμιν Της.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, προσεύχεσθε ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἵνα στηρίζεται ἐπὶ τὴν ἀσάλευτον πέτραν. Προσευχόμενοι δὲ λέγετε: «Μνήσθητι Κύριε τῶν ἀρχόντων ἡμῶν. Αἰλήσον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἀγαθὰ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας Σου καὶ παντὸς τοῦ Λαοῦ Σου, ἵνα ἐν τῇ γαλήνῃ αὐτῶν ἤρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι· τοὺς ἐσκορπισμένους ἐπισυνάγαγε· τοὺς πεπλανημένους ἐπανάγαγε· καὶ σὺναφον τῇ ἀγίᾳ σου καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Παῦσον τὰ σχίσματα τῶν Ἐκκλησιῶν, σβέσον τὰ φρυάγματα τῶν ἐθνῶν, τὰς τῶν αἱρέσεων ἐπαναστάσεις ταχέως κατάλυσσον τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματός Σου τοῦ ἁγίου. Πάντας ἡμᾶς πρόσδεξαι εἰς τὴν βασιλείαν Σου, υἱοὺς Φωτὸς καὶ υἱοὺς ἡμέρας ἀναδείξας. Τὴν σὴν εἰρήνην καὶ τὴν σὴν ἀγάπην χάρισαι ἡμῖν Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν».

Μακαριώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Ἦλθομεν εἰς Ὑμᾶς ἐν Ὄνόματι Χριστοῦ. Ὁ σκοπὸς ἡμῶν εἶναι: Νὰ ἀσπασθῶμεν ἐν Χριστῷ καὶ ἐν Πνεύματι, ἐν ἀγάπῃ καὶ ἐνότητι Ὑμᾶς καὶ ὁλόκληρον τὴν ἐν Σερβίᾳ Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Νὰ προσκυνήσωμεν τὰ ἐν Σερβίᾳ σωζόμενα λείψανα ἁγίων.

Νὰ ἁγιασθῶμεν, πατοῦντες τοὺς τόπους, ὅπου περιεπάτησαν, καὶ λατρεύοντες τὸν Θεὸν εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς ὅπου Τὸν ἐδοξολόγησαν οἱ ἅγιοι Σάββας, Ἀρσένιος, Συμεὼν, Στέφανος καὶ ὅλον τὸ νέφος τῶν Σέρβων ἁγίων, τὸ ὁποῖον, περικείμενον ὡς νεφέλῃ φωτεινῇ τὴν ἡμέραν καὶ στήλῃ πυρός τὴν νύκτα, σκέπει τὸν ἐν Σερβίᾳ ἐκλεκτὸν τοῦ Κυρίου λαόν.

Ἀγιώτατε Πατριάρχα τῶν Σέρβων, κύριε Γερμανέ, Ἐδλογημένε τοῦ Κυρίου Σερβικῆ Ὁρθόδοξε λαέ,

Μεταφέρω ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν πάντων τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἱε-

ροῦ κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν, τῶν κοπιόντων εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὁλοκλήρου τοῦ εὐσεβεστάτου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τοῦ τόσον ἀγαπῶντος τὸν ἀδελφὸν Σερβικὸν Ὁρθόδοξον λαόν.

Ἡ περὶ ἐμὲ Ἱερὰ Σύνοδος, τιμῶσα τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην, ἀπεφάσισεν, ὅπως ὡς ἐλάχιστον δεῖγμα τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ τιμῆς δωρηθῇ αὐτῷ μανδύαν ἀρχιερατικόν, ἵνα περιβαλλόμενος αὐτὸν κατὰ τὰς ἱερὰς Ἀκολουθίας, ἐνθυμῆται, ὅτι οὕτω περιβάλλει καὶ θὰ περιβάλλῃ πάντοτε ἐν ἀγάπῃ αὐτὸν καὶ τὸν Σερβικὸν Ὁρθόδοξον λαόν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαός, καί, ἀκόμη, ὅπως ἀποείμῃ αὐτῷ τὸ ἀνώτατον παρ' ἡμῖν παράσημον, τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, τοῦ Φωτιστοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ πάντων τῶν ἔθνων.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος μὲ ἐξουσιοδότησε νὰ προσκαλέσω τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην νὰ ἐπισκεφθῇ, τὸ πέμπτον πλεόν, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Τέλος, ἐπιτρέψατέ μοι, Μακαριώτατε, νὰ ἐκφράσω τὰς θερμοτάτας μου εὐχαριστίας διὰ τὰς πρὸς τὴν ἱερὰν συνοδείαν μου καὶ τὴν ταπεινότητά μου τιμὰς καὶ νὰ σᾶς εὐχηθῶ, Μακαριώτατε, τό: ἔπτεινε καὶ κατενδοῦ ἔνεκεν πραύτητος καὶ ἀληθείας καὶ ὁδηγήσει σε θαυμαστῶς ἡ δεξιὰ σου.

Ὁ Μακαριώτατος ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας τοῦ λαοῦ περιέβαλε τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην διὰ πολυτίμου μανδύου, ἔχοντος χρυσοκεντήτους κατὰ τὴν παράδοσιν τοὺς τέσσαρας ἁγίους Εὐαγγελιστάς.

Ἐψάλη ὁ πολυχρονισμὸς τῶν δύο σεπτῶν Πρωθιεραρχῶν καὶ μετὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἀντιδώρου, γενομένην ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου, οἱ ἱερουργήσαντες ἐν πομπῇ ἐξῆλθον τοῦ Ναοῦ καὶ κατηυθύνθησαν πρὸς τὸ Πατριαρχικὸν Μέγαρον ὑπὸ τὰς συνεχεῖς ἐπευφημίας τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, ὅστις καὶ παρέμεινεν εἰς τὸν πρὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Μεγάρου χώρον, μέχρις ὅτου οἱ δύο προκαθήμενοι ἐξῆλθον εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ Πατριαρχικοῦ Μεγάρου καὶ χαιρετίζοντες αὐτὸν ἐν ἀγάπῃ ἀπένειμαν διὰ τελευταίαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην φορὰν τὴν πατρικὴν των εὐλογίαν.

Θὰ ἦτο πάντως παράλειψις νὰ μὴ μνημονευθῇ, ὅτι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς καὶ κατὰ τὴν Δοξολογίαν, οὕτω καὶ κατὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν τῆς Πεντηκοστῆς παρίστατο πλῆθος πολὺ νέων καὶ νεανίδων, ἐνδεδυμένων τὰς ἐθνικὰς Σερβικὰς στολὰς εἰς τρόπον, ὥστε ἡ ὅλη ἀτμόσφαιρα ἐκτὸς τῆς βαθυτάτης εὐλαβείας καὶ κατανύξεως προσελάμβανε καὶ ποιάν τινα ἀσυνήθη γραφικότητα καὶ θελκτικότητα.

Ἦτο καὶ τοῦτο ἐν ἀκόμῃ δεῖγμα τῆς μεγάλης τιμῆς, μεθ' ἧς ἐγένετο δεκτὸς ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος.

Γ ε ὤ μ α ἀ γ ά π η ς.

8. Τὴν μεσημβρίαν τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς εἰς τὸ ὑπερῶν τοῦ Πατριαρχείου ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης κ. Γερμανὸς παρέθεσεν ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν

τοῦ Μακ. 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνῶν καὶ τῆς ἀκολουθίας του.

Παρεκλήσαν πολλοὶ Σέρβοι 'Αρχιερεῖς, ὁ Πρέσβυς τῆς 'Ελλάδος κ. Σπυρ. Τετενές, ὁ κ. Βίτομιρ Πέτροβιτς καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

Κατὰ τὸ γεῦμα ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης κ. Γερμανὸς ἐγείρων πρόποσιν εἶπε τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε,

Ὁ λαὸς μας λέγει: Ὁ Θεὸς βοηθεῖ τριπλά. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ λαμβάνω αὐτὴν τὴν στιγμὴν διὰ τρίτην ἤδη ἀπὸ χθὲς φορὰν τὸν λόγον, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ, ὅπως ἀποδώσω Ὑμῖν τὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν προσωπικότητα καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος ὀφειλομένην τιμὴν καὶ ἐκφράσω τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν, τὴν ὁποίαν τρέφω πρὸς Ὑμᾶς προσωπικῶς καὶ πρὸς τὴν ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς 'Ελλάδος, τὴν ὁποίαν ἀξίως ἀντιπροσωπεύετε.

Ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω καὶ πάλιν τὴν μεγάλην μου εὐχαρίστησιν καὶ ἱκανοποίησιν διὰ τὴν ἐπίσκεψίν Σας.

Θέλω νὰ ἐπωφεληθῶ τῆς παρούσης εὐκαιρίας καὶ τῆς τραπέζης ταύτης τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, ἵνα γνωρίσω εἰς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα τοὺς Σεβασμιωτάτους καὶ ὅλους τοὺς παρόντας ἀξιότιμους κυρίους, ὅτι ἡ θαυμασία καὶ τόσον εὐχάριστος ἐπίσκεψις αὐτῇ ἐπαναφέρει εἰς τὸν νοῦν μου ὅλας τὰς προηγηθείσας ἐπισκέψεις τῶν Προκαθημένων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Δύναμαι δὲ νὰ εἶπω, ὅτι ὡς ἀγαπητοὶ φιλοξενούμενοι τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας μας ἐλειτούργησαν ἐδῶ εἰς τὸν ναὸν ἢ ἔφαγον εἰς τὴν τράπεζαν ταύτην:

1. Ὁ Παναγιώτατος Πατριάρχης Ἀθηναγόρας.
2. Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Νικόλαος.
3. Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀντιοχείας Θεοδόσιος.
4. Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Βενέδικτος.
5. Ὁ Ἀγιώτατος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ῥωσίας Ἀλέξιος.
6. Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ρουμανίας Ἰουστινιανός.
7. Ὁ Ἀγιώτατος Πατριάρχης Βουλγαρίας Κύριλλος.
8. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Δωρόθεος.
9. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπί-

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Σερβίας κ. Γερμανὸς εὐχαριστεῖ τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον διὰ τὸν ἐπιδοθέντα εἰς αὐτὸν Μανδύαν μετὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ ναῷ τοῦ Βελιγραδίου. Μεταξὺ τῶν δύο Προκαθημένων διακρίνονται ἐκ τῶν συλλειτουργησάντων Ἑλλήνων ἀρχιερέων ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανός, ὁ Εὐρίπου κ. Βασιλείος καὶ ὁ Ἀγελῶν κ. Εὐθύμιος.

σκοπος Κύπρον Μακάριος. 10. 'Ο Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας και πάσης Τσεχοσλοβακίας Δωρόθεος και 11. 'Ο Μακαριώτατος Μητροπολίτης Βαρσοβίας και πάσης Πολωνίας Στέφανος.

Όλους, και τούς ζώντας και τούς ήδη έκδημήσαντας, τούς αίσθάνομαι ως να είναι παρόντες εδώ μαζί μας. Τους ένθυμούμαι όλους μετ' ευχαριστήσεως και τούς μνημονεύω πάντοτε εις τας προσευχάς μου.

Εάν ήμην καλλιτέχνης ζωγράφος, τας πρὸς ήμᾶς επισκέψεις των θά τας παρουσίαζα ως ένα στέφανον πλεγμένον από τὰ πλέον ὠραία και ποικιλόχρωμα ἄνθη. Εἰς τὸν πολυεὐδοκίον τοῦτον στέφανον θά προσέθετον σήμερον, και θά τοῦ ἔδιδον διακεκριμένην θέσιν, και ἐν ἀκόμῃ ἐκλεκτὸν και εὐδοκίον ἄνθος ἀφιερωμένον εις τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα και τὴν Θεοφιλή Ἀκολουθίαν Σας. Ὁ πνευματικὸς αὐτὸς στέφανος πρόπει νὰ συμβολίσῃ τὸ ὁρθόδοξον πλήρωμά μας, νὰ εἶναι διαρκὲς κίνητρον μας διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ὁρθοδόξου ἐνότητος, τῆς καθαρότητος τῆς διδασκαλίας τῆς, τῆς κανονικῆς τάξεως και ὅλων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα κάμνον τὴν Ὁρθοδοξίαν Ὁρθοδοξίαν.

Αἱ ἀμοιβαῖαι επισκέψεις μας θά συμβάλουν εις τὸ νὰ γνωρισθῶμεν καλύτερον, νὰ πυκνώσωμεν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον τὰς τάξεις μας και νὰ ἐμφανιζώμεθα παντοῦ ὡς ἐνιαία πνευματικὴ ὁλότης.

Ἐχων πάντα ταῦτα ὑπ' ὄψιν, ἐκφράζω και πάλιν τὴν χαρὰν μου διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος και ὑπὸ τὸ ποτήριον ὑπὲρ υἱείας τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος, ὑπὲρ υἱείας ὅλων τῶν συνεργατῶν Σας, τὸσον τῶν ἐνταῦθα παρόντων, ὅσον και ὅλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι δὲν εὐρίσκονται ἐνταῦθα, ὑπὲρ υἱείας τοῦ ὁρθοδόξου ἑλληνικοῦ λαοῦ και ὑπὲρ εὐτυχίας και προκοπῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας μετ' ἐπικεφαλῆς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα.

Εἰς πολλὰ ἔτη, Δέσποτα.

Ἀπαντῶν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος εἶπε:

Μακαριώτατε,
Σεβασμιώτατοι,
Ἐξοχώτατοι,

Και ήμεῖς προσωπικῶς και ἡ τιμιωτάτη συνοδεία ήμῶν εἴμεθα βαθύτατα συγκινημένοι τὸσον ἐκ τῆς προσφερθείσης εις ήμᾶς ἀδελφικῆς φιλοξενίας, ὅσον και ἐκ τῶν λόγων τῆς ἀγάπης, τούς ὁποῖους ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης κ. Γερμανὸς ἠδόκησε νὰ μᾶς ἀπευθίῃ.

Ἐξήσαμεν ἀπὸ κοινοῦ τὴν Εὐχαριστίαν και τὴν Πεντηκοστήν. Τὴν σύναξιν τοῦ Σώματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ τὴν Μυστικὴν Τράπεζαν, ἐν ᾗ ὡς αἰώνιος Ἀρχιερεὺς ἐξακολουθεῖ νὰ προσφέρει τὴν λυτρωτικὴν θυσίαν και νὰ προσφέρεται ὡς «ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ αἶρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» και νὰ δίδεται «εἰς βρώσιν τοῖς πιστοῖς». Καὶ τὴν «ἐπὶ τὸ αὐτό» προσκαρτέρησιν «ὁμοθυμαδόν» τῇ προσευχῇ, εις ἀνάμνησιν τῆς ἐν εἰδεί πυρίνων γλωσσῶν παρουσίας και μεθεξὶν τῶν

χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Κατὰ δὲ τὴν ὥραν αὐτὴν ἀπολαμβάνομεν τὴν εὐλογίαν τῆς κοινῆς Τραπέζης, τοῦ ἀρίστου, ὅπερ ἀποτελεῖ γεῦσιν ἀγάπης και ἐν ἀδελφосύνῃ κοινωνίας και πρόγευσιν τῆς εὐφροσύνης τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Ἀδυνατῶν νὰ εὖρω τὰ κατάλληλα λόγια, διὰ νὰ ἐρμηνεύσω τὰ διακατέχοντα ήμᾶς αἰσθήματα, καταφεύγω εις τὴν ὀξυγράφων γραφίδα τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ήμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου: «Τῆς μὲν σωματικῆς φιλίας ὀφθαλμοὶ πρόξενοι γίνονται και ἡ διὰ χρόνον μακροῦ ἐγγινομένη συνήθεια βεβαιοῖ. Τὴν δὲ ἀληθινὴν ἀγάπην, ἡ τοῦ Πνεύματος δωρεὰ συνίστησιν, συνάπτουσα μὲν τὰ μακρῶ διεστώτα τῷ τόπῳ, γνωρίζουσα δὲ ἀλλήλοις τούς ἀγαπητούς, ὃ δὴ και ἐφ' ήμῖν ἡ τοῦ Κυρίου χάρις ἐπενόησε, παρασχομένη ήμῖν ἰδεῖν» τὴν Ὑμετέραν περιπόθητον ήμῖν ἀγιότητα, «τοῖς τῆς ψυχῆς ὀφθαλμοῖς και περιπτύξασθαι αὐτὴν ἐν ἀγάπῃ τῇ ἀληθινῇ και οἶονεῖ συμφυῆναι αὐτῇ και πρὸς μίαν ἐλθεῖν ἔνωσιν ἐκ τῆς κατὰ πίστιν κοινωνίας» (Ἐπιστολὴ 133 πρὸς Πέτρον Ἀλεξανδρείας).

Πιστεύομεν ἀκραδάντως, ὅτι ἡ βιονμένη παρ' ήμῶν κατὰ τὰς ήμέρας αὐτὰς ἐνότης ἀποτελεῖ ἀνεκτίμητον προσφορὰν και πρὸς τούς δύο φίλους Λαούς, τούς Σέρβους και τούς Ἑλλήνας, ἀλλὰ και πρὸς τὸν κόσμον ὁλόκληρον.

Ἡ προσέγγισις και ἡ ἐπικοινωνία και ἡ συνεργασία τὸσον τῶν ἐπὶ μέρους ἀτόμων, ὅσον και τῶν ἐθνῶν, ἔχουν γίνεῖ κύριοι στόχοι ἐπὶ οἰκουμενικοῦ ἐπιπέδου. Ὅσον ὅμως αἱ ἐπικοινωνίαι πυκνῶνουν και αἱ συνεργασίαι ἀναπτύσσονται, ἐπὶ τοσοῦτον ἀνακαλύπτομεν τὴν πνευματικὴν διάστασιν τοῦ ἀγαθοῦ τῆς ἐνότητος και τὴν ἀδυναμίαν νὰ φθάσωμεν εις τὸ ποθοῦμενον τέλος διὰ καθαρῶς μηχανιστικῶν και τεχνοοικονομικῶν μεθόδων. Σήμερον, ἡ τεχνικὴ, μετὰ ἀφαντάστους εις ἀριθμὸν και εις μέγεθος κατακτήσεις τῆς, πληθύνει τὰς εὐκαιρίας τῶν συναντήσεων και τὰς ἐπικοινωνίας και τείνει νὰ δημιουργήσῃ πανομοιόμορφους συνθήκας διαβιώσεως και ἀναπτύξεως τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἡ ὁμοιομορφία αὕτη δὲν ἀποτελεῖ ἐνότητα. Φέρει πλησίον τούς ἀνθρώπους, χωρὶς παρὰ ταῦτα νὰ δημιουργῇ δεσμὸν πνευματικὸν και νὰ συνδέῃ εις μίαν οἰκογένειαν.

Εάν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι, παρ' ὅλας τὰς ἐπαφὰς και τὰς καταβαλλομένας προσπάθειάς πρὸς ἀλληλοκατανόησιν, ὑπάρχουν ἀκόμῃ δυνάμεις χωρίζουσας τούς ἀνθρώπους και ἀνυποῦσαι μεταξὺ αὐτῶν ἀνυπέρβλητα τείχη, τότε συνειδητοποιεῖ τις τὸ πόσον τὸ πρόβλημα τοῦτο, πέραν τῶν καθαρῶς τεχνικῶν δομῶν του, αἰτνες ἐξυπηρετοῦνται και καλύπτονται διὰ τῶν συγχρόνων μέσων και τρόπων ἐπικοινωνίας, ἔχει και διαστάσεις πνευματικὰς, αἰτνες μόνον ἐν τῇ κοινωνίᾳ μετὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος και διὰ τῆς καλλιέργειας τῶν καρπῶν τοῦ Πνεύματος εἶναι δυνατόν νὰ ἀντιμετωπισθοῦν.

Ἡ Ἐκκλησία ἐν τούτῳ ἔχει νὰ εἴπῃ ἓνα προφητικὸν λόγον και νὰ καταθέσῃ μίαν μαρτυρίαν ἀληθείας.

Ἐχει νὰ προσφέρει τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς Εὐχαριστίας και τῆς Πεντηκοστῆς και νὰ προβάλῃ τὸ πρόσ-

ωπον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, "Ὅστις λυτρώνει καὶ ἁγιάζει καὶ ἐνώνει καὶ συγκροτεῖ τὸν ἕνα οἶκον, τὴν μίαν Ἐκκλησίαν, τὴν ἐκτεινομένην ἀπὸ περσῶν εἰς περσῶν τῆς Οἰκουμένης».

Διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἡ συνάντησις ἡμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἡ ἐν ἀγάπῃ κοινωνία ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ Ποτηρίου καὶ ἡ ἐν ἀπλότῃ καὶ εἰλικρινεῖ ἀναστροφῇ καὶ συζήτησις ἀποτελοῦν τοῦτο μὲν εὐλογίαν καὶ θεῖον δῶρον δι' ἡμᾶς αὐτοὺς, τοῦτο δὲ προσφορὰν εἰς τοὺς λαοὺς μας καὶ εἰς τὴν διαφῶσαν δι' ἐνότητα ἀνθρωπότητα.

Ἐγὼν τὸ ποτήριον ἐν τῇ εὐσήμερ ταύτῃ ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ εὐχομαι, ὅπως ὁ σπόρος, ὁ σπειρόμενος ἐφ' ἡμῶν, ἀυξηθῇ καὶ γίνῃ δένδρον μέγα. Ἐν συγκινήσει δὲ ἱκετεύω τὸν Κύριον, τὸν Ἀρχηγὸν καὶ αἴτιον καὶ τελειωτὴν τῆς ἐνότητος, ὅπως μακροήμερεύῃ καὶ ἐπενλογῇ τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας μόχθους τῆς ὑμετέρας προσφιλεστάτης μοι Ἀγιότητος καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁλοκλήρου τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ τοῦ θεολέκτου λαοῦ. Καὶ χαίρειν ἐν ἀγάπῃ καὶ τιμῇ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ὑμετέρας Κυβερνήσεως, εὐχομαι, ὅπως εὐδοκῶνται αἱ

ἀνύστακτοι αὐτῶν προσπάθειαι ὑπὲρ εὐημερίας τοῦ λαοῦ Ὑμῶν καὶ ὑπὲρ περαιτέρω συσφίξεως τῆς ἑλληνογιουγκοσλαβικῆς φιλίας καὶ ἀγάπης.

Εὐθὺς μετὰ τοῦτο, ὁ Μακαριώτατος ὑπὸ τὰς ἐπευφημίας τῶν παρισταμένων ἐπέδωκεν εἰς τὸν ἁγιώτατον Πατριάρχην τὸ ἀνώτατον Παράσημον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἥτοι τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, συμφώνως πρὸς τὴν Συνοδικὴν ἀπόφασιν, εἰς δεῖγμα τῆς πρὸς αὐτὸν τιμῆς καὶ ἀγάπης καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας ἀγώνων του.

Ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης Γερμανός, πολὺς τὴν κόμην καὶ πολιώτερος τὴν φρόνησιν, εἶναι σήμερον 74 ἐτῶν. Προέρχεται ἐκ τοῦ ἐγγράμου κλήρου. Ὑπῆρξε πατὴρ δύο υἱῶν. Ἐκ τούτων ὁ εἰς, θύμα τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς, ἐγένετο προσφορὰ εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, ὁ ἄλλος χειροτονηθεὶς μετὰ ταῦτα ἱερεὺς προσέφερεν ἑαυτὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Χηρεύσας ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Ζίτσης. Ἐκεῖ ἀνέπτυξεν ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα, ἐπιτυχῶν τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς ἱστορικῆς ταύτης Μονῆς. Τὸ 1958, κοιμηθέντος

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης κ. Γερμανός καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος συνομιλοῦντες ἐν τῷ Μεγάλῳ τοῦ Πατριαρχείου μετὰ τοῦ κ. Β. Πέτκοβιτς, Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Ὁρησκευμάτων τῆς Κυβερνήσεως τῆς Σερβίας. Ἀριστερὰ ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνός.

τοῦ Μακαριστοῦ Πατριάρχου Βικεντίου, ἐκλήθη εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον.

Ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς παλαίων διὰ μέσου πολλῶν ἀντιξοοτήτων ἀνεδείχθη, χάρις εἰς τὴν ἐμμονὴν του εἰς τὰς ὀρθοδόξους παραδόσεις, μία τῶν σεπτωτέρων προσωπικοτήτων τῆς συγχρόνου ὀρθοδοξίας. Ἀγαπᾷ πολὺ τὴν μοναχικὴν πολιτείαν καὶ τοὺς μοναχοὺς. Φαίνεται, ὅτι ἔχει ἀντιληφθῇ, ὅτι ἡ προσευχὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερα δύναμις. Εἶναι πάντοτε σύννους καὶ περισκεμμένος καὶ εἶναι φανερόν, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ προσεύχεται διηνεκῶς.

Τὸ σχίσμα τῆς λεγομένης Μακεδονικῆς Ἐκκλησίας ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ δείξῃ, ὅτι ἔχει χαρακτῆρα ἀδαμάντινον καὶ ἀκαμπτον.

Εἰς τὰ διορθόδοξα ζητήματα ἀκολουθεῖ κατὰ κανόνα γραμμὴν συντηρητικὴν, εἰς δὲ τὰς μετὰ τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν σχέσεις δὲν ἐδίστασε νὰ τολήσῃ, ὅτι ἡ μόνη βάσις, ἐφ' ἧς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ παμπόθητος ἑνωσις τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, εἶναι ἡ διδασκαλία τῶν μεγάλων τῆς Ὀρθοδοξίας φωστῆρων, τῶν Τριῶν δηλονότι Ἱεραρχῶν. Εἶθε ὁ Κύριος νὰ τὸν διατηρῇ ὑγιᾶ, μακροήμερον καὶ ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

Συναυλία ἀρχαίας μουσικῆς.

9. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν, Κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς καὶ περὶ ὥραν 5.00' μ. ἐδόθη εἰς τὸ ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Μεγάρῳ Παρακλήσιον συναυλία Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. Ἡ χορωδία ἦτο γυναικεία. Ἀπετελεῖτο ἀπὸ φοιτητριάς ἐξ ὅλων τῶν Σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου Βελιγραδίου, διηυθύνετο δὲ ὑπὸ τοῦ μουσικωτάτου κ. Δημητρίου Στεφάνοβιτς, καθηγητοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Σχολῇ «Ὁ ἅγιος Σάββας» καὶ διαπρεποῦς ἐρευνητοῦ καὶ συνθέτου. Ὁ κ. Στεφάνοβιτς παρουσίασε μέλη τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος, σωζόμενα εἰς ἀρχαῖα χειρόγραφα. Τὸ ἐκπληκτικὸν ἦτο, ὅτι τὰ ἐκτελεσθέντα μέλη ἦσαν ἑλληνικά (Δεῦτε λαοὶ Χριστὸν ἀνυμνήσωμεν, Πᾶσα πνοή, κ.ἄ.), σερβικά καὶ ρωσικά.

Ἡ ἐκτέλεσις ἦτο ἄψογος, διὸ καὶ ἐπέσπασε τὴν δικαίαν ἐπιδοκιμασίαν καὶ τὰ χειροκροτήματα τῶν παραστάντων, ὡς καὶ τοὺς θερμοὺς ἐπαίνους τοῦ τε ἁγιωτάτου Πατριάρχου καὶ τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου.

Θεωροῦμεν σκόπιμον ἐνταῦθα, νὰ ἀφιερῶσωμεν ὀλίγα λόγια εἰς τὸ Πατριαρχικὸν παρεκκλήσιον. Τοῦτο ἀποτελεῖ εὐρύχωρον, καλλιτεχνικώτατα διασκευημένον ναόν, τιμώμενον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Συμεῶν, χρησιμεύει δὲ (ὁ πρόναός του) καὶ ὡς Αἵθουσα τῶν συνεδριάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας. Μία τῶν πλευρῶν τοῦ Προναοῦ ἔχει καλυφθῇ ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ μίαν πρόσφατον σύνθεσιν, παριστῶσαν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας δεομένην ὑπὲρ ἀποπερατώσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Σάββα.

Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πρεσβείαν.

10. Τὸ ἐσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὁ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος εἰς Γιουγκοσλαβίαν ἐξοχώτατος κύριος Σπυρίδων Τετενὲς παρέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου γεῦμα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Πρεσβείαν, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν, ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης κ. Γερμανὸς μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν Σεβ. Ἀρχιερέων, τῶν αἰδεσιμολ. Μπλαγ. Γκαρντάσεβιτς καὶ Δούσαν Κάσιτς, τῶν Ἑλλογιμωτάτων κ. κ. Στόγιαν Γκόσεβιτς καὶ Μιοντραγκ Πέτροβιτς καὶ ἄλλων, ὁ ἐξοχώτατος Πρεσβυτὴς τῆς Φινλανδίας εἰς Γιουγκοσλαβίαν αἰδεσιμολ. ὀρθόδοξος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Ὀλλι Μπέργκμαν, ὁ ἐξοχώτατος κ. Βίτομιρ Πέτκοβιτς, Πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῶν Σχέσεων τῶν Ὀρθοκυνετικῶν Κοινοτήτων Ἐπιτροπῆς τῆς Γιουγκοσλαβίας, οἱ ἀκόλουθοι καὶ τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας, ὁ ἐν Σκοπίοις τῆς Γιουγκοσλαβικῆς Μακεδονίας Γενικὸς Πρόξενος κ. Δημ. Ἀργυριάδης κ.ἄ.

Κατὰ τὸ δεῖπνον ὁ ἐξοχώτατος Πρέσβυς κ. Σπ. Τετενὲς προσφωνῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἶπε τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατοι πατέρες,

Ἐπιτρέπατέ μοι νὰ εἰπω ὀλίγα λόγια διὰ νὰ ἐκφράσω καὶ τὰ αἰσθήματα χαρᾶς, τὰ ὁποῖα πλημμυρίζουν τὴν ψυχὴν μου, ἀλλὰ καὶ τὴν μεγάλην πρὸς ἐμὲ τιμὴν, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ἡ παρουσία Ὑμῶν καὶ τῶν τιμίων μελῶν τῆς σεπτῆς Ὑμῶν ἀκολουθίας περὶ τῆς τραπέζης ταύτης.

Τὸ ὅτι ἀπεδέχθητε τὴν πρόσκλησίν μου, τιμᾷ ὄχι μόνον ἐμὲ προσωπικῶς, ἀλλὰ καὶ τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον ἐνεπιστεύθη εἰς ἐμὲ τὴν εἰς τὴν φίλην ταύτην Χώραν ἀντιπροσωπεύσιν του.

Εἶμαι λίαν εὐτυχής — καὶ εὐγνώμων διὰ τοῦτο πρὸς τὸν Θεόν — διότι ἔλαχεν εἰς ἐμὲ ὁ κληρὸς νὰ πραγματοποιηθῇ κατὰ τὴν διάδοξιν τῆς ἐδῶ ὑπηρεσίας μου ἢ εἰς Βελιγράδιον ἐπίσκεψις τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος.

Μετὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας μᾶς συνδέει φιλία, ἀφ' ἧς αὕτη συνεκροτήθη εἰς Κράτος, φιλία σφρηλατηθεῖσα χάρις εἰς τοὺς κοινὸς ἀγῶνας τῶν δύο λαῶν, καὶ διὰ κατὰ τὸν τελευταῖον Β' Παγκόσμιον Πόλεμον, ὅτε αἱ δύο Χῶραι εὐρέθησαν εἰς τὸ αὐτὸ στρατόπεδον, ἥτοι εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀγωνισθὲν διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην.

Ἰδιαίτερος ὅμως μὲ ἐν τμημα τοῦ γιουγκοσλαβικοῦ λαοῦ, τοὺς Σέρβους, μᾶς συνδέει μακρὰ παράδοσις ὁρθοκυνετικῆς ἐνότητος καὶ μορφωτικῶν σχέσεων, ἀλλὰ καὶ κοινοὶ σκληροὶ ἀγῶνες ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας τῶν λαῶν μας.

Εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν ἀπ' αἰῶνων ὑπαρχόντων δεσμῶν αὐτῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία εἶναι τόσο μακρὰ, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατον εἰς τὴν ταπεινότητά

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος περιέβαλε τὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην κ. Γερμανὸν μὲ τὰ διόσημα τοῦ Μεγαλοσταύρου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀνωτάτου παρασήμου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Δεξιὰ ὁ ἐν Βελιγραδίου Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος κ. Σπύρος Τετενές.

μον νὰ κάμω ἔστω καὶ σύντομόν τι διάγραμμα αὐτῶν τὴν στιγμὴν αὐτὴν, ἢ συμβολὴ τῶν ἁγίων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Σερβίας, — ὡς εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστὸν — κατέχει τὴν πρώτην θέσιν.

Ἐντεῦθεν, ὡς εἶναι φυσικόν, ἀναμνησκόμεθα μετὰ συγκινήσεως τῆς μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ὑπαρχούσης ἀδελφότητος, καὶ πληρούμεθα χαρᾶς βλέποντες περὶ ἡμῶν τοὺς διαδόχους καὶ συνεχιστὰς τοῦ ἔργου τῶν ἐνδόξων ἐκείνων Ἱεραρχῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγον ἡ δημιουργία τῆς μεταξὺ τῶν δύο ἐθνῶν φιλίας.

Ὅθεν, εὐχαριστῶν Ὑμᾶς ἐκ καρδίας, ἀναφωνῶ:
Πολλὰ τὰ ἔτη Σας, Μακαριώτατοι, Σεβασμιώτατοι καὶ Θεοφιλέστατοι Πατέρες.

Ἀπαντῶν ὁ Μακαριώτατος εἶπε:

Ἐξοχώτατε,

Ἡ ἀποδοχὴ τῆς προσκλήσεώς Σας δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἠβελήσαμεν νὰ εὐρεθῶμεν καὶ πάλιν ἐπὶ ἐλληρικῷ ἐδάφους, διότι, ὡς θὰ ἀντελήφθητε καὶ Ὑμεῖς, αἰσθανόμεθα ἐδῶ «σὰν στὸ σπίτι μας», ἀφ' ἧς ἀπεβίβασθμεν εἰς τὸν Ἀερολιμένα τοῦ Βελιγραδίου.

Αἱ ἐκδηλώσεις ἀγάπης μᾶς ἔχουν συγκινήσει τόσο πολύ, ὥστε νὰ νομίζωμεν, ὅτι εὐρισκόμεθα ὄχι ἀπλῶς στὸ σπίτι μας, ἀλλὰ εἰς κάποιο μέρος τοῦ παρδαλίου.

Εἶμαι εὐτυχής, διότι βλέπω, ὅτι εἴσθε τόσο πολύ συνδεδεμένοι, οὕτως εἰπεῖν ἐνσωματωμένοι, μὲ τὸ εὐσεβὲς αὐτὸ ἔθνος καὶ ὅτι τὸ ἀγαπᾶτε τόσο, ὅσον καὶ τὸ ἰδικόν μας.

Ἀπλούστατα, αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἀλλάξαμεν οἶκον, τόπον. Δὲν ἐπαύσαμεν ὅμως νὰ εἴμεθα μία οἰκογένεια.

Δεχθῆτε, παρακαλῶ, τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας διὰ τοὺς κόπους, οὓς κατεβάλετε πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ταξιδίου τούτου.

Εὐχαριστῶ ἐπίσης τὸν ἐξοχ. ἐκπρόσωπον τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ Κράτους διὰ τὴν προθυμίαν, μεθ' ἧς παρέσχεν εἰς ἡμᾶς τὴν ἀδειαν νὰ ἐλθῶμεν ἐνταῦθα, νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν ἀδελφὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας. Ἀκόμη σᾶς εὐχαριστοῦμεν, διότι εἴχετε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς ὑποδεχθῆτε χθὲς εἰς τὸ Ἀεροδρόμιον καὶ σήμερον νὰ εἴσθε πάλι μαζί μας ἐδῶ.

Εἰς τὸ Βούρσατς.

11. Τὴν Δευτέραν, ἀφοῦ παρηκολουθήσαμεν τὴν θείαν Λειτουργίαν τῆς συνάξεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τὸ παρεκκλήσιον τοῦ Πατριαρχείου, ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὸ Βούρσατς (VRSAC), πρωτεύουσιν τοῦ Σερβικοῦ Βασιλείου. Ὅταν ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, εὐρέθημεν πρὸ ἐκπληκτικοῦ θεάματος. Σύσσωμος ἡ πόλις εἶχεν ἐξέλθει εἰς ὑπάντησιν ἡμῶν καὶ κατέκλυζε μὲν τὴν πέριξ τοῦ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Νι-

κολάου εὐρύχωρον αὐλὴν καὶ τὰς πρὸ αὐτῆς ὁδούς, συνωστίζετο δὲ ἀσφυκτικῶς εἰς τὸν εὐρύχωρον καὶ μεγαλοπρεπῆ Ναόν. Γέροι, νέοι, παιδιά. Καὶ ὅλοι ἐξεδήλουν διὰ ζωηρῶν κραυγῶν τὴν χαρὰν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν των καὶ κατὰ τὴν ἄφιξιν, πολὺ δὲ περισσότερον κατὰ τὴν ἀναχώρησιν, διότι ὁ ἐνθουσιασμός των εὗρεν ἀπήχησιν εἰς τὰ λόγια τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, τὰ ὁποῖα μὲ τὴν σειράν τους ἐπέτειναν τὴν εὐλικρινῆ χαρὰν τῶν Ὁρθοδόξων Σέρβων ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐγένετο ἡ συνήθης Δοξολογία, μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας, καὶ ἀφοῦ ἐψάλη ὁ πολυχρονισμός τῶν δύο σεπτῶν Προκαθημένων, ὁ Σεβασμιώτατος Ἐπίσκοπος Βανάτου κ. Βησσαρίων προσεφώνησεν ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης τὸν Μακαριώτατον, ἱστάμενον ἐπὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ Θρόνου, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε,

Ἀγιώτατε Πατριάρχα,

Χαίρουν σήμερον καὶ εὐφραίνονται οἱ ὀρθόδοξοι κάτοικοι τῆς ἐνδόξου ταύτης πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς τοῦ Βανάτου, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέβλυσεν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ὁ χριστιανισμός καὶ ἔλαμψε τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἐκκλησίας.

Αἱ καρδίαι ὅλων ἡμῶν εἶναι πλήρεις καυχήσεως.

Θὰ σᾶς εἶναι εὐκρινῶς ἐγνώμονες, διότι ἔστω καὶ δι' ὀλίγον σᾶς ἐγνώρισαν καὶ τοὺς ἐδόθη οὕτως ἡ εὐκαιρία νὰ ἀντιληφθῶν, ὅτι εἶναι τίμια μέλη τῆς μεγάλης μας οἰκογενείας, τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Σᾶς ἐγνώμονοι θεομῶς, διότι τοὺς ὑπεθυμίζετε μὲ τὴν παρουσίαν σας ἐδῶ ὅλα ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ ἐνδοξον παρελθὸν ὑπῆρξαν ἐντιμοί, καὶ διὰ τοῦτο τώρα σᾶς ὑποδέχονται μὲ τὸ πρόσωπον καθαρὸν.

Ἦλθατε εἰς περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ καλαὶ παραδόσεις ἐκφράζονται διὰ τῆς εὐκρινούς ἀγάπης.

Εὐρίσκεσθε εἰς ἐπαρχίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ ἦλθεν εὐθὺς μετὰ τὴν νίκην τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν διετηρήθη ἀπαράλλακτος ἡ ὀρθοδοξία, ἡ ὁποία ἐθέριε καὶ ἐπότισε διὰ τῆς εὐσπλάγχχνου διδασκαλίας αὐτῆς τὰς ψυχὰς τῶν προγόνων μας ἀλλὰ καὶ ἡμῶν.

Ἡ ἱστορία τοῦ Βανάτου ἐπῆρξε ταραχώδης καὶ πλήρης καταστροφῶν.

Τὰ ὀλίγα ὀνόματα, ποὺ φωτίζουν τὸ σκληρὸν καὶ σκοτεινὸν παρελθόν, μαρτυροῦν περὶ τῆς μεγάλης αὐτοθυσίας, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀφοσιώσεως τῶν προγόνων μας εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Θὰ μνημονεύσω εὐλαβῶς τοὺς:

— Ἅγιον Οὐρσάκιον, ὅστις παραστὰς εἰς τὴν Ζ' Οἰκον. Σύνοδον συνέβαλεν εἰς τὸν θρίαμβον τῆς Ὁρθοδοξίας.

— Κωνσταντῖνον, 1286, καὶ Θεοδοσίον, 1365, οἱ ὁποῖοι γενναίως ἀντέστησαν κατὰ τῶν αἰτίων τοῦ Σχίσματος καὶ περιεφρούρησαν τὴν Ὁρθοδοξίαν.

—Τὸν πολυπαθῆ 'Ιλαρίωνα, 1400.

—Τὸν Μάρκον, τὸν ὁποῖον τὸ 1590 ἐφόνευσαν οἱ αἰρετικοί.

—Τὸν ἐνδοξον μάρτυρα Θεόδωρον, 1594, τὸν ὁποῖον οἱ Τοῦρκοι ἐγδάραν ζῶντα.

—Τὸν ἅγιον 'Ιωσήφ, ὅστις ὢν ἡγούμενος τῆς 'Ιε-
ραῆς Μονῆς τοῦ Χιλανδαρίου εἰς ἡλικίαν 82 ἐτῶν ἐκλή-
θη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Γαβριὴλ τὸ 1650 νὰ ποιμάνῃ
τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, καὶ ἐποίμανεν αὐτὴν τόσον θεοφι-
λῶς, ὥστε ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ μόλις τριά-
κοντα ἔτη ἀπὸ τῆς κοιμήσεώς του ἀνεγνωρίσθη ὡς
ἅγιος.

—Θὰ μνημονεύσω ἀκόμη τὸν Γρηγόριον, ὅστις
τὸν 18ον αἰῶνα ἐβοήθησε τὴν ἐκτύπωσιν βιβλίων πρὸς
κοινὴν ὠφέλειαν.

—Τὸν 'Ιωάννην, ὅστις ἔκτισε τὸ καὶ σήμερον
χρησιμοποιούμενον ἐπισκοπικὸν μέγαρον, εἴτα Μητρο-
πολίτην Καρλοβικίου.

—Τὸν Βικέντιον Πόποβιτς, ὅστις ἔκτισε τὸν καθε-
δρικὸν τοῦτον ναὸν τοῦ ἁγίου Νικολάου.

—Εἰς τὰ ὀλίγα ἀλλὰ τίμια αὐτὰ ὀνόματα θὰ προσ-
θέσω καὶ τέσσαρας ἐπισκόπους Βανάτου, οἱ ὁποῖοι
ἀνεδείχθησαν Πατριάρχαι Περίου.

Εἰς αὐτοὺς θὰ προσθέσω τὸν Σεβ. Γεώργιον, ὅστις
καὶ ἐμὲ ὠδήγησεν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου.

—Οἱ γνωστοί, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων τὰ
ὀνόματα γνωρίζει μόνον ὁ Κύριος, μᾶς ἄφησαν κληρο-
νομίαν πλουσίαν. 'Επ' αὐτῆς στηρίζεται ἡ 'Εκκλησία
τοῦ Βανάτου μέχρι σήμερα.

Μακαριώτατε,

'Ο σπόρος ἔπεσεν εἰς καλὴν γῆν. 'Ο λαὸς τοῦ
Βανάτου εἶναι ἀφωσιωμένος εἰς τὴν 'Ορθοδοξίαν.

Σέβεται τοὺς ἀρχιερεῖς του. Γνωρίζει, ὅτι τὰ
πνευματικὰ ἀγαθὰ του εἶναι καρπὸς τῶν κόπων τοῦ
ἁγίου Σάββα καὶ τῆς 'Εκκλησίας του, ἡ ὁποία ὠδή-
γει πάντοτε καλῶς τοὺς προγόνους μας. Πρόκειται
περὶ ἀνθρώπων τιμίων, εἰλικρινῶν καὶ εὐγνωμόνων.

Διδάσκουν τὰ παιδιὰ των καλά. Νὰ γίνουν τί-
μιοι καὶ νομιμόφρονες. Νὰ ἀγαποῦν τὴν πατρίδα των
καὶ νὰ τὴν χρεώωνται δι' ἔργων ἀγαθῶν.

Μακαριώτατε,

'Αγιώτατε,

Σεβασμιώτατοι,

"Ἠλθετε εἰς τὰ ἴδια, καὶ σὰς ὑποδέχονται οἱ
ἴδιοι μὲ εἰλικρινῆ ἀδελφικὸν χαιρετισμόν.

Σὰς ὑποδεχόμεθα ὡς ἀδελφοὶ ἀδελφούς, ὡς φίλοι
φίλους, ὡς τέκνα τοὺς πατέρας-ιεράρχας των, τοὺς
πλουσίους ἐν ἀγάπῃ καὶ εὐσεβείᾳ.

Εὐχόμεθα εἰς ὅλους μακροήμερευσιν, ἀγάπην καὶ
δύναμιν εἰς τὰ ἔργα Σας.

Εἴθε ἡ διακονία Σας νὰ εἶναι πλήρης ἀγάπης καὶ
ἔργων ἀγαθῶν καὶ πλήρης σοφίας.

'Ὡς εὖ παρέστητε.

'Απαντῶν ὁ Μακαριώτατος εἶπε:

'Αγιώτατε πάτερ καὶ Πατριάρχα,

Σεβ. Μητροπολίτα Βανάτου κ. Βησσαρίων,

ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Εὐσεβῆς λαὸς τῆς 'Ι. Μ. Βανάτου,

Θὰ ἀρχίσω ἀποκαλύπτοντας ἓνα μυστικόν, ποὺ
συνέβη χθὲς τὸ βράδυ. 'Η Αὐτοῦ 'Αγιότης χθὲς
βράδυ μᾶς εἶπε νὰ ἐτοιμασθοῦμε, νὰ ἀναπαυθοῦμεν
ἐνωρίς, διότι σήμερα θὰ ἐκστρατεύαμε νὰ κατακτή-
σουμε τὴν 'Επισκοπὴν Βανάτου. Συνέβη ὅμως τὸ ἐν-
τελὸς ἀντίθετο. Μᾶς κατεκτίσαστε σεῖς. Παραδιδό-
μεθα ἄνευ ὄρων. Τὸ ὅπλον Σας εἶναι ἀκαταμάχητον.
Εἶναι τὸ ὅπλον τῆς ἀγάπης, τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης,
ἡ ὁποία οὐδέποτε ἐκπίπτει. Μᾶς ἔχει συγκινήσει ὅλους
βαθύτατα, ὅλους ἀνεξαιρέτως, καὶ μάλιστα τόσον
ὥστε ὄχι πλέον νὰ κατακτιῶμεν δὲν εἴμεθα ἱκανοί,
ἀλλὰ καὶ θεωροῦντες εὐτύχημα τὸ νὰ κατακτηθοῦμε
ἀπὸ σᾶς, σᾶς παρακαλοῦμε δι' αὐτό.

Σὰς διαβεβαιοῦμεν, ὅτι ὄχι δι' ὀλίγον καὶ δὴ μό-
νον σήμερον, ἀλλὰ δι' ὅλην μας τὴν ζωὴν.

Εὐχαριστοῦμεν τὸν Σεβασμιώτατον, διότι μᾶς
ὑπέμνησε τὴν ἱστορίαν τοῦ λαοῦ τούτου. 'Ασφαλῶς,
αἱ ψυχαὶ τῶν ἐνδόξων αὐτῶν προγόνων 'Υμῶν,
μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἅγιον Σάββαν, εὐδοίσκονται εἰς τὸν
χῶρον αὐτὸν καὶ ἀπολαύουν τοὺς καρποὺς τῆς ὑφ' ὑμῶν
κατακτήσεως τῶν ψυχῶν μας.

'Η ζωὴ κάθε Χριστιανοῦ δὲν ἔχει μόνον ῥίζας.
'Ἐχει καὶ κλάδους καὶ φύλλα καὶ καρπούς. "Οχι μόνον
παρελθόν, ἀλλὰ καὶ παρὸν καὶ μέλλον.

Τὸ παρελθὸν δίδει δύναμιν. Τὸ παρὸν μαρτυροῖ.
Τὸ μέλλον καρποῦς. Αἱ ῥίζαι Σας, αἱ ἅγαι μορφαὶ τοῦ
παρελθόντος, ποὺ ζοῦν εἰς τὰς καρδίας σας, βλαστάνουν
καὶ θὰ δίδουν πλουσίους καρποὺς καὶ θὰ δώσουν καὶ
εἰς τὸ παρὸν καὶ εἰς τὸ μέλλον. Θὰ θρέψουν καὶ τὰς
νέας γενεάς. Θὰ κρατήσουν ὅ,τι καλὸν ἔχει ἡ ἀνθρω-
πότης. Τὴν πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀγάπην. 'Η
ἀγάπη θὰ νικήσῃ, διότι στηρίζεται εἰς τὴν πίστιν, ἡ
ὁποία νικᾷ τὸν κόσμον.

'Ερχόμεθα ἀπὸ τὴν 'Εκκλησίαν τῆς 'Ελλάδος.
Ζῶμεν τροφοδοτούμενοι ἀπὸ τὰς ἰδίας ῥίζας. Καὶ οἱ
καρποὶ κοινοί. Θὰ τοὺς ἐτοιμάσωμεν δι' ὅλας τὰς γενεάς.

'Ο Θεὸς, διὰ τῶν ἐδῶν τοῦ ἀγιωτάτου Πατρι-
άρχου, τῶν Σεβασμιωτάτων 'Αρχιερέων, τῶν εὐλαβε-
στάτων ἱερέων καὶ ὁλων ὑμῶν, θὰ ἐλογγήσῃ, καὶ θὰ
δώσῃ καρπούς καὶ νίκην καὶ εἰς ὑμᾶς καὶ εἰς ὅλους
τοὺς Χριστιανοὺς τοῦ κόσμου. Καὶ εἰς τοὺς Χριστια-
νοὺς τῆς 'Ελλάδος.

Σὰς μεταφέρω τὴν ἀγάπην καὶ τὸν χαιρετισμόν
ὁλὸκληρον τοῦ εὐσεβοῦς 'Ελληνικοῦ 'Ορθοδόξου λαοῦ.

Δὲν θὰ παραλείψω νὰ μεταφέρω εἰς αὐτόν, αὐτὸ πὺν εἶδα, καὶ δύναμαι νὰ τὸ διηγηθῶ ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως: "Ὅτι δηλ. εἰς τὴν Χώραν αὐτὴν πολλαὶ ψυχαί, ἀντλοῦσαι ἀπὸ τὰς ῥίζας τοῦ παρελθόντος καὶ ζῶσαι εἰς τὸ θερμὸν περιβάλλον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ παρόντος, κτίζουν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ μέλλοντος. Τὴν Ἐκκλησίαν πὺν δὲν θὰ γνωρίζῃ ὅρια καὶ φραγμούς, ἀλλὰ θὰ κυριαρχῇ παντοῦ, καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Τότε θὰ εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ γῆς.

Εἴθε νὰ μᾶς ἀξιῶσῃ ὁ Θεὸς νὰ τὴν ἴδωμεν καὶ νὰ ζήσωμεν ἐν αὐτῇ. Ἀμήν.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐδώρησεν εἰς τὸν Σεβ. Ἐπίσκοπον Βανάτου πολύτιμον ἐγκώλιον καὶ ἐπέδωκε τὸν «Χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου».

Ὁ Σεβ. Βησσαρίων, ἐν συγκινήσει δεχθεὶς ταῦτα, δευτερολογῶν εἶπε:

Μακαριώτατε,

Εἶμαι εὐγνώμων διὰ τὰς προσγενομένας εἰς ἐμὲ διακρίσεις.

Υπῆρξα πάντοτε φίλος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἡμῖν εἰς τὸ παρελθόν, εἶμαι καὶ θὰ εἶμαι καὶ εἰς τὸ μέλλον φίλος Σας.

Τὰ δῶρά Σας θὰ εἶναι σημεῖα, πὺν θὰ μαρτυροῦν διὰ πάντα, τοῦλάχιστον ὅσον ζῶ ἐγώ, περὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Σερβικόν, καὶ τοῦ Σερβικοῦ καὶ ἰδίως τοῦ λαοῦ τοῦ Βανάτου πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας.

Καὶ ὁ Σεβ. ἀνεφώνησε: «Ζήτω ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν». Τὰ λόγια του ἐκάλυψαν ἐνθουσιώδεις ἀλλαγμοὶ «Ζήβελη», «Ζήτω» καὶ χειροκροτήματα.

12. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Δήμαρχος τῆς πόλεως Βούρσατς, πρωτευούσης τοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ Βανάτου, ἀξιότιμος κ. Δροβρίβογιε (Εὐμένιος) Ράντιτς, ἐδεξιῶθη τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κ. Ἰερώνυμον μετὰ τῆς ἀκολουθίας του, ὡς καὶ τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην κ. Γερμανὸν μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς τὴν ἐπίσημον αἴθουσαν τοῦ μεγάλου ἐργοστασίου οἰνοποιίας τῆς πόλεως, ἀφοῦ προηγουμένως αὐτοπροσώπως ἐξενάγκησεν αὐτοὺς εἰς τὸ ἐν λόγῳ ἐργοστάσιον, ἐπιδεικνύων τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀδελφοῦ Γιουγκοσλαβικοῦ λαοῦ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο. Κατὰ τὴν δεξιῶσιν ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐπισήμων ξένων ποικιλία προϊόντων τοῦ ἐργοστασίου τῆς, ὥστε μόνον ἂν τὰ ἐδοκίμαζε κανεὶς θὰ ἐξήρχετο παραπαίων ἐκ τῆς μέθης.

Κατὰ τὴν δεξιῶσιν ταύτην ὁ Δήμαρχος κ. Ράντιτς προσφωνῶν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἶπε τὰ ἑξῆς:

Ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω τὴν εὐχαρίστησιν ὅχι μόνον τὴν ἰδικήν μου, ἀλλὰ ὁλοκλήρου τῆς πόλεως καὶ νὰ χαιρετίσω ἐξ ὀνόματος αὐτῆς τὸν προκαθήμενον

τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸν προκαθήμενον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας.

Ἡ πόλις μας ἔχει μόνον τριάκοντα πέντε χιλιάδας κατοίκους. Ὁ νομὸς ὅμως Βανάτου ἔχει ἑκατὸν τριάκοντα πέντε χιλιάδας. Ἡ πόλις μας εἶναι πλησίον τοῦ Βελιγραδίου.

Εἶναι περιοχὴ ἀμπελοουργίας καὶ οἰνοποιίας μετὰ μεγάλην παραγωγὴν οἴνου καὶ ἄλλων ποτῶν. Εἶναι περιοχὴ περιφημὸς ὅχι μόνον διὰ τὸ κρασί, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν τουρισμὸν καὶ ἀθλητισμὸν τῆς. Τὰ λίαν εὐνοϊκὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος μᾶς ἔδωκαν τὴν δυνατότητα νὰ ἀναπτύξωμεν τὴν ἀεροπολίαν. Ἐφέτος μάλιστα θὰ ἀγωνισθῶμεν διὰ τὸ παγκόσμιον πρωτάθλημα.

Ἀκόμη ἡ πόλις μας εἶναι μεγάλον ἐμπορικὸν κέντρον.

Εἶναι πόλις πολὺ ἀρχαία. Ἐχουν ἀνακαλυφθῇ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα τοῦ Α' μ.Χ. αἰῶνος.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι ἑτερογενής. Ἐνταῦθα ζοῦν ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη, πὺν ὑπάρχοντες εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν. Σέρβοι, Ρουμῶνοι, Οἰγγροὶ κ.ἄ. μετὰ ὑποδειγματικὴν ἀρμονίαν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν.

Εὐχαριστῶ, διότι μᾶς ἐτιμήσατε διὰ τῆς ἐπισκέψεώς σας.

Ὅθεν, ὑψῶ τὸ ποτήριον καὶ προπίνω ὑπὲρ τῆς ὑγείας τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ τοῦ ἀγιωτάτου Πατριάρχου τῶν Σέρβων καὶ τῆς συνοδείας αὐτῶν.

Ἀπαντῶν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος εἶπε:

Ἡ ἐκ μέρους τοῦ ἀξιότιμου Δημάρχου τόσον θερμὴ ὑποδοχὴ ἀποτελεῖ ἑκπληξιν. Ὅχι βεβαίως διὰ τοὺς Σέρβους, πὺν γνωρίζουν τὴν ἐν γένει πολιτικὴν τοῦ κ. Δημάρχου, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς τοὺς ἐξ Ἑλλάδος.

Εἶπεν, ὅτι ἡ πόλις εἶναι μικρά. Φαίνεται ὅμως, ὅτι ἔχει μεγάλον Δήμαρχον, πὺν ἀγκαλιᾶζει ὅλους τοὺς κατοίκους μετὰ ἀγάπην. Τοῦτο εἶναι εὐτύχημα δι' ὅλας τὰς πόλεις, μικρὰς καὶ μεγάλας, ἰδιαίτερος ὅμως διὰ τὰς μικρὰς. Θὰ νῦχόμεθα νὰ εἶχον ὅλαι αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος τοιοῦτους Δημάρχους.

Τὸν εὐχαριστοῦμεν καὶ τοῦ εὐχόμεθα κάθε ἐπιτυχίαν.

Εἴμεθα βέβαιοι, ὅτι ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν του, καὶ τῶν ἄλλων Ἀρχῶν, ἡ πόλις τοῦ Βούρσατς, ἀλλὰ καὶ ἡ περιοχὴ ὁλόκληρος θὰ γνωρίσουν ἀκόμη μεγαλυτέραν πρόοδον καὶ εὐτυχίαν.

Ὅθεν, συγκαίρων αὐτὸν προπίνω εἰς ὑγείαν αὐτοῦ καὶ ὅλων τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς.

13. Ἡκολούθησεν ἐπίσκεψις εἰς τὸν ἀερολιμένα τῆς ἀθλητικῆς ἀεροπορίας, ὅπου οἱ νεαροὶ Σέρβοι ἔκαμαν ἐπίδειξιν τῆς εἰς τὸ νέον αὐτὸ εἶδος ἀθλητισμοῦ δεξιότητάς.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Βανάτου κ. Βησσαρίων παρέθηκε τράπεζαν εἰς τὸ μεγαλο-

πρεπές 'Επισκοπικόν του Μέγαρον, ὅπερ ἰδρυθὲν τὸ 1800 ἐγνώρισε πολλὰς ἀπὸ τὰς σκληρὰς δοκιμασίας τοῦ Σερβικοῦ 'Ορθοδόξου λαοῦ. Κατὰ τὸ γεῦμα αὐτὸ ὁ Σεβ. 'Επίσκοπος κ. Βησσαρίων προσφωνῶν τὸν Μακ. 'Αρχιεπίσκοπον ἐξέφρασε τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ χαρὰν, διότι φιλοξενῶν οὐχὶ τυχαίους τινὰς ἐπισκέπτας, ἀλλὰ «περιποθήτους καὶ πολυαγαπητοὺς ἀδελφούς», ταυτοχρόνως ἀνταποδίδει τὴν φιλοξενίαν, ἥς παλαιότερον ἔτυχεν ἐν 'Ελλάδι. 'Εντεῦθεν, προσέθεσεν ὁ Σεβασμιώτατος, «προσφωνῶν Ὑμᾶς, Μακαριώτατε, δὲν ὁμιλῶ γενικῶς, ὥς εἰς Σέρβους, ἀλλὰ ἐντελῶς προσωπικῶς».

Τὸν Σεβ. 'Επίσκοπον Βανάτου, κελεύσει τοῦ Μακ. 'Αρχιεπισκόπου, ἀντεφώνησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας κ. Δαμασκηνὸς εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατοι,

Σεβασμιώτατοι,

'Εξοχώτατοι,

'Η πολυκύμαντος ἱστορία τῆς 'Εκκλησίας τοῦ Βανάτου μᾶς διδάσκει, ὅτι τὸ Φῶς τοῦ Χριστοῦ κυριαρχεῖ. Τὸ ὁμολογοῦν ὄχι μόνον αἱ ψυχαί, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄνθη.

'Εδοκιμάσαμεν βαθυτάτην συγκίνησιν, ὅταν ἐπατήσαμεν τὸ ἔδαφος τῆς Γιογγκοσλαβίας καὶ εἶδομεν τὰ ἱερῶματα τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐνταῦθα τῆς 'Επισκοπῆς Βανάτου.

Μᾶς ὑπενθύμισαν τοὺς δεσμούς μας. Τὴν ἀγάπην, τοὺς κοινὸς ἀγῶνας καὶ κυρίως τὴν κοινὴν πίστιν.

'Η ἀγάπη μᾶς συνέχει καὶ μᾶς ἐνώνει.

Μᾶς παρέχει δύναμιν νὰ ἀνταποκριθῶμεθα εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς στιγμῆς καὶ ἀλλήλων.

'Η ἐνότης, ἡ ὁποία εἰς τὴν τράπεζαν αὐτὴν εὐρίσκει ἔκφρασιν ὕλικήν ταυτοχρόνως καὶ πνευματικὴν, μᾶς ἐνισχύει νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὰ καθήκοντά μας ἐναντὶ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους μᾶς ἐνεπιστεῦθη ἡ θεία χάρις καὶ νὰ ἀγαπῶμεν τοὺς πάντας.

Δι' ἡμᾶς δὲν ὑπάρχει ὅριον εἰς τὴν ἀγάπην, διότι μέσα εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀρετὴν ὑπάρχει ὁ ἴδιος ὁ Θεός.

Εὐχομαι ἐξ ὅλης ψυχῆς νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ ἐνωθῶμεν ὑπὸ τὴν σκέπη τῆς ἀγάπης του, καὶ νὰ δωρίσῃ εἰς τὸν ἀγιώτατον Πατριάρχην καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ τόπου τούτου πᾶσαν εὐλογίαν καὶ χάριν, ἵνα ἐν παντὶ καὶ πάντοτε δοξάζεται τὸ πανάγιον ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν 'Ιησοῦ Χριστοῦ, ἀμήν.

'Εν συνεχείᾳ, τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ ἀξιότιμος κ. Μ π λ ὧ ς Μ π α τ σ κ ἄ λ ι τ ς, πρόεδρος τῆς τοπικῆς 'Επιτροπῆς τῆς Βοϊβοδίνης ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν ἐν αὐτῇ θρησκευτικῶν κοινοτήτων, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Μακαριώτατε 'Αρχιεπίσκοπε 'Αθηνῶν,

'Αγιώτατε Πατριάρχα τῶν Σέρβων,

Σεβασμιώτατε,

'Εχομεν τὴν τιμὴν νὰ χαιρετίσωμεν Ὑμᾶς ἐξ ὀνόματος τόσοσιν τῆς 'Επιτροπῆς ἐπὶ τῶν Σχέσεων τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων, ὅσον καὶ ἡμῶν προσωπικῶς καὶ νὰ εὐχηθῶμεν, ὅπως ἡ ἐδῶ παραμονὴ Σας ἀφήσῃ εἰς Ὑμᾶς ἀγαθὰς ἀναμνήσεις διὰ τὰς καλὰς σχέσεις ποὺ καλλιεργοῦμεν μεταξὺ τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων.

'Εκτιμῶμεν τὰ μέγιστα τὴν ἱστορίαν τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Εθνους. Μᾶς εἶναι γνωστὴ, ἀφ' ἧς ὁ ἅγιος Σάββας μετέβη εἰς τὸ 'Άγιον Ὅρος.

Εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι ἡ ἐπίσκεψις Ὑμῶν θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο λαῶν.

'Εστὲ καὶ Ὑμεῖς βέβαιοι, καὶ παρακαλοῦμεν διεργμηνεύσατε ἐν 'Ελλάδι πιστῶς τὸν εἰλικρινῆ πόθον τῶν Γιογγκοσλαβικῶν Λαῶν νὰ πράξουν τὸ πᾶν, προκειμένου οἱ μεταξὺ 'Ελλάδος καὶ Γιογγκοσλαβίας ὑπάρχοντες δεσμοὶ νὰ καταστοῦν καρποφορώτεροι.

'Εδῶ ζοῦν δύο ἑκατομμύρια κάτοικοι, κατανεμημένοι εἰς τριάκοντα ἐθνότητας καὶ εἴκοσι ὀκτὼ θρησκευτικὰς Ὁμολογίας.

'Ο Σερβικὸς πληθυσμὸς εἶναι ὁ δεσπότης. 'Η Ὁρθόδοξος 'Εκκλησία ἡ μεγαλύτερα τῶν θρησκευτικῶν κοινοτήτων.

Αἱ σχέσεις ἡμῶν μετὰ τὴν Σερβικὴν 'Εκκλησίαν εἶναι πολὺ καλαί. Οὐδέποτε ἡ Σερβικὴ 'Εκκλησία ἐγένετο ἀφορμὴ διενέξεων.

Τὸ τονίζω, διὰ νὰ δείξω ὄχι μόνον τὴν προνομιᾶν θέσιν τῆς Σερβικῆς Ὁρθόδοξου 'Εκκλησίας εἰς τὸν τόπον τούτον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐποικοδομητικὴν θέσιν καὶ σχέσιν τῆς Σερβικῆς 'Εκκλησίας εἰς τὰ φλέγοντα ζητήματα τῆς κοινωνίας.

Τὸ τονίζω αὐτό, παρ' ὅτι ἐδῶ αἱ σχέσεις μεταξὺ Κράτους καὶ 'Εκκλησίας εἶναι διαφορετικαὶ ἀπὸ τὴν 'Ελλάδα. 'Εδῶ ἔχομεν χωρισμὸν τοῦ Κράτους ἀπὸ τὴν 'Εκκλησίαν.

Τὸ Σύνταγμα ἐγγυᾶται τὴν ἐλευθερίαν συνειδήσεως.

'Η 'Επιτροπὴ μας ἄλλοτε ὀνομάζετο «'Επιτροπὴ ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς λατρείας». Εἶδομεν ὅμως, ὅτι δὲν ἦτο ὀρθόν, διότι δὲν ἔχομεν δικαίωμα νὰ ἀναμειγνῶμεθα εἰς τὰ ζητήματα τῆς λατρείας καὶ τῆς πίστεως, ἀλλὰ μόνον νὰ ἐξασφαλίζωμεν τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν.

'Η Σερβικὴ 'Εκκλησία εἶναι ἡ πρώτη, ποὺ ἔλαβε ἐπισήμως τὴν θέσιν τῆς ἐναντι τοῦ Κράτους καὶ τῆς νέας κοινωνίας.

'Η δημιουργηθεῖσα ἀμοιβαίότης θὰ συνεχισθῇ καὶ εἰς τὸ μέλλον. Οἱ ὕψηλοι λειτουργοὶ τῆς Σερβικῆς

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΤΟΥ ΣΕΒ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΦΙΝΛΑΝΔΙΑΣ

Κ. ΠΑΥΛΟΥ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Τὴν 7ην τοῦ παρελθόντος μηνὸς 'Ιουνίου τ. ἔ. ἀφίκετο εἰς τὰς Ἀθήνας δι' ἑπταήμερον ἐπίσημον ἐπίσκεψιν ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας κ. Παῦλος, κατόπιν ἐπισήμου προσκλήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπευθυνθείσης αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου. Περί τὴν 14.30' ὥραν ὑπεδέχθησαν, εἰς τὸν ἀνατολικὸν ἀερολιμένα τοῦ Ἑλληνικοῦ, τὸν Σεβασμιώτατον Φινλανδίας, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ μέλη τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων, ὁ Θεοφιλέστατος Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ οἱ Γραμματεῖς αὐτῆς, οἱ Βοηθοὶ Ἐπίσκοποι τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ ἄλλοι ἐκκλησιαστικοὶ πα-

ράγοντες. Τὴν ἐθνικὴν Κυβέρνησιν ἐξεπροσώπησεν ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Δημ. Τσάκωνας, παρέστη δὲ κατὰ τὴν ὑποδοχὴν καὶ ὁ πρέσβυς κ. Εὐστ. Καλαμίδας, Διευθυντὴς τῆς Διευθύνσεως Ἐκκλησιῶν τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν. Περί τὴν 14.35' ὥραν ἐνεφανίσθη εἰς τὴν ἐμπροσθίαν ἐξοδὸν τοῦ ἀεροσκάφους τῆς Lufthansa, τύπου Boeing 707, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας κ. Παῦλος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἱεροδιακόνου καὶ ἤδη πρεσβυτέρου αἰδεσιμολ. π. Ἰωάννου Σέππαλα, ὁ ὁποῖος σπουδάσας εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν γνωρίζει ἄριστα τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, διὸ καὶ ἐχρησίμευσε καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τῆς ἐνταῦθα ἐπισκέψεως τοῦ Σεβ. Φινλανδίας, ὡς διεμνηνεύς αὐτοῦ.

Μετὰ τοὺς ἀνταλλαγέντας ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀσπασμούς μεταξὺ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου καὶ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Φινλανδίας κ. Παύλου, ὁ Μακαριώτατος παρουσίασεν εἰς τὸν ὑψηλὸν ἐπισκέπτῃν τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸν Ὑφυπουργὸν κ. Δημ. Τσάκωναν καὶ πάντας τοὺς παρευρισκομένους εἰς τὸν ἀερολιμένα διὰ τὴν ὑποδοχὴν. Εὐθὺς, ἀφοῦ ἐπεβιβάσθησαν πάντες τῶν αὐτοκινήτων, ἐσχηματίσθη πομπή, προπορευομένου δὲ εἰδικοῦ ὀχήματος τῆς Ἀστυν. Διευθύνσεως Τροχαίας Ἀθηνῶν, αὕτη κατέληξεν εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν. Ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν κωδῶνων ὁ Σεβασμιώτατος Φινλανδίας κατηνύνηθη εἰς τὴν κεντρικὴν εἴσοδον τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ, ἔνθα ἡσπάζσθη τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον καὶ ἐνεδύθη τὸν ἀρχιερατικὸν μανδύαν. Ἐντὸς τοῦ Ναοῦ εὐρίσκετο ὁ ἱερός κλῆρος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς με ἐπικεφαλῆς τὸν Πανσ. Πρωτοσύγκελλον κ. Σωτήριον Τράμπαν, τὸν Γεν. Ἀρχιερατικὸν Ἐπίτροπον πρωτ. κ. Κων. Ἀνδρουλάκη, τοὺς Ἀρχιερατικούς Ἐπιτρόπους καὶ τοὺς Πανσ. Ἱεροκλήρυκας.

Ἀκολούθως ἐψάλλη Δοξολογία, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Φινλανδίας, μετὰ δὲ τὴν «Ἀπόλυσιν» ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος προσεφώνησε τὸν Σεβασμιώτατον, εἰπὼν τὰ ἑξῆς:

Σεβασμιώτατε καὶ λίαν ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Ἀρχιεπίσκοπε Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας, Κύριε Παῦλε,

Χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ, χαρὰ τελεία καὶ πληρωμένη πλημμυρίζει τὴν καρδίαν πάντων ἡμῶν

Ἐκκλησίας, ὡς π.χ. ὁ ἐπίσκοπος Βανάτου καὶ ἰδίως ὁ Πατριάρχης, ἔδειξαν ἀρίστην κατανόησιν.

Τὴν μεγάλην ἀξίαν καὶ συμβολὴν τῆς Σερβικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τὴν βλέπομεν εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι, παρ' ὅτι εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀριθμητικῶς, εἶναι πάντοτε ἡ περισσότερον ὄλων θετικῇ εἰς τὰ ζητήματα ἀναπτύξεως τῆς ἀδελφότητος μεταξὺ τῶν διαφορῶν ἐθνότητων.

Τὸ γεγονὸς τῆς ἐπισκέψεώς Σας εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας καὶ τὸν πολυεθνὴν λαόν μας θὰ γίνῃ ἀφετηρία περαιτέρω ἀναπτύξεως τῆς φιλίας τῶν λαῶν μας.

Εἰς ταῦτα ἀπαντῶν ὁ Μακαριώτατος εἶπεν:

Ἀξιότιμε κύριε Πρόεδρε,

Εἴμεθα περήφανοι δι' ὅσα εἶπατε ὑπὲρ τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐνθυμοῦμαι δὲ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου εἰς τὴν Δευτέραν Παρουσίαν Του.

«Ὅ,τι ἐποιήσατε ἐνὶ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε». Ἡμεῖς δὲ θὰ ἠθέλομεν νὰ εἴπωμεν, ὅτι αἰσθανόμεθα τόσην εὐχαρίστησιν ἀπὸ τὰ λεχθέντα ὑφ' Ὑμῶν, ὥστε Σᾶς διαβεβαίωμεν, ὅτι ὅ,τι ἐποιήσατε εἰς τὴν ἀδελφὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν, εἶναι ὡς νὰ τὸ ἐποιήσατε καὶ εἰς ἡμᾶς.

Σᾶς εὐχαριστοῦμεν πολὺ.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΚΑΛΑΜΑΡΑΣ

κατά την στιγμήν ταύτην, καθ' ἣν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν «ἐπορεύθημεν ἐν ὁμονοίᾳ», ἵνα δοξάσωμεν τὸν Σωτῆρα ἡμῶν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. Διότι, Οὗτος «ἀεὶ συμπαρόν ἡμῖν» σκεπάζει ἡμᾶς διὰ τῆς πανσθενοῦς Αὐτοῦ δεξιᾶς, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις ἡμῶν ἢ Ὁρθόδοξος καὶ ἵνα πλεονάζῃ ὁ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καρπὸς μεταξὺ τῶν διὰ τοῦ ἐνὸς βαπτίσματος εἰς ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα ἐνωθέντων.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, δηλαδή, τόσον οἱ περιστοιχοῦντές με Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι, ὅσον καὶ ὁ εὐλαβεστάτος κλῆρος, ἀλλὰ καὶ σύμπας ὁ εὐσεβὴς ἑλληνικὸς λαός, συμμετέχοντες εἰς τὴν χαρὰν ταύτην, προσφωνοῦσι δι' ἐμοῦ τὸ «ὡς εὖ παρέστητε».

Σεβασμιώτατε,

Ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἑλλάς ὁλόκληρος εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν Ὑμῶν καὶ ἡμεῖς Ὑμῖν καὶ πρόθυμοι οὐ μόνον νὰ διακονήσωμεν Ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ νὰ πλύνωμεν τοὺς τιμίους Ὑμῶν πόδας, τοὺς ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς πορείᾳ ὡραίους, διότι ἐθέρομανεν αὐτοὺς ἡ ὑπεροπλημυρίζουσα τὴν ἡγιασμένην Ὑμῶν καρδίαν πρὸς ἡμᾶς ἀγάπη καὶ οὕτω χαρίζετε εἰς ἡμᾶς τὴν εὐλογίαν τοῦ νὰ εὐρίσκασθε μεταξὺ ἡμῶν. «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου Σωτῆρος ἡμῶν», Ὑμεῖς Σεβασμιώτατε. «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος».

Ἀπαντῶν εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην ὁ Σεβασμιώτατος Φινλανδίας εἶπεν:

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι, Πατέρες καὶ ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ,

Αὐτὴ ἡ ἱερὰ στιγμή ἐντὸς τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν μᾶς συγκινεῖ βαθύτατα. Ὄταν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπέστειλε πρὸς ἡμᾶς τὴν πρόσκλησιν, ἐχάρα κατ' ὑπερβολὴν ἡ καρδία μας. Καὶ τώρα δοξάζομεν τὸν ἐν Τριᾷδι Θεὸν ἡμῶν, διότι εὐρισκόμεθα εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐχω ἀναλάβει τὴν ἱερὰν ὑποχρέωσιν νὰ σᾶς μεταφέρω τὸν χαρετισμὸν τοῦ λαοῦ τῆς Φινλανδίας καὶ ἰδιαίτερος τοῦ Ὁρθοδόξου Χριστιανικοῦ λαοῦ αὐτῆς. Ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ἡ βορειότερα Ἐκκλησία τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ πλησίον σας πνευματικῶς. Ἡ σημερινὴ συνάντησίς μας ἔχει τὰς βάσεις της εἰς ἀρχαίαν παράδοσιν. Ἡ παράδοσις μᾶς ἱστορεῖ, ὅτι οἱ πρῶτοι ἱεραπόστολοι τῆς Χριστιανικῆς πίστεως ἢ τοῦλάχιστον τινες ἐξ αὐτῶν προήρχοντο ἐκ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἔφθασαν μέχρι καὶ τῶν ἄκρων τῆς Βορείου Εὐρώπης.

Εἰς τὴν ἐποχὴν μας αἱ μεγάλαι τοπικαὶ ἀποστάσεις καταργοῦνται διὰ τῶν συγχρόνων μέσων τῆς κοινωνίας. Ἀφοῦ λοιπὸν δὲν εὐρισκόμεθα τόσον μακρὰν, πρέπει νὰ συνεχίσωμεν τὰς ἱστορικὰς σχέσεις τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν μας καὶ νὰ τὰς προω-

θήσωμεν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πληρώματος αὐτῶν. Ἡ ἐπίσκεψίς μας αὐτὴ ἤρχισε μὲ προσευχὴν καὶ ἦτο ἡ καλύτερα ἀρχή, ἡ ὁποία ἤμποροῦσε νὰ γίνῃ. Ἐλπίζομεν ὅτι αἱ ἡμέραι τῆς παραμονῆς μας ἐδῶ καὶ αἱ εὐκαιρίαι τῆς ἐπικοινωνίας μας θὰ στερεώσουν τὴν πίστιν μας, ὥστε αὐτὴν τὴν πίστιν νὰ τὴν μεταφέρωμεν εἰς τοὺς ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς τῆς πατρίδος μας.

Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν ἀδελφικὴν καὶ πλήρη ἀγάπης συνάντησίν μας ἐδῶ εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν τόπον. Εὐχαριστῶ ἰδιαίτερος τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας ἀντιπρόσωπος παρενρέθη κατὰ τὴν ἀφίξίν μας εἰς τὸ ἀεροδρόμιον. Εὐχαριστῶ ὅλους τοὺς πατέρας καὶ ἀδελφούς, οἱ ὅποιοι διὰ τῶν προσευχῶν των εὐχονται διὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι παραμονὴν μας.

Ψαλείσης τῆς φήμης τοῦ Σεβασμιωτάτου Φινλανδίας ὑπὸ τε τοῦ χοροῦ καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, οὗτος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Μακ. Ἀρχ. κ. Ἱερωνύμου ἀνεχώρησε πρὸς ἀνάπαυσιν εἰς τὸ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης Διορθόδοξον Κέντρον Ἀθηνῶν.

Τὴν ἐπομένην, ἡμέραν Πέμπτην, 8ην Ἰουνίου, ὁ Σεβασμιώτατος Φινλανδίας, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου ξεναγοῦ αὐτοῦ, Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. Εὐθυμίου, ἐπεσκέφθη τὸν ἱερὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως, ἔνθα ἐθαύμασε τὸ ὕψος τῆς καλλιτεχνικῆς ἐμπνεύσεως τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἥτις πάντοτε συμπίπτει μὲ τὴν ἔκφρασιν τῶν θρησκευτικῶν βιωμάτων αὐτῶν, ἀπῆλause δὲ ἐκείθεν καὶ τὴν γενικὴν θέαν τῆς ἑλληνικῆς πρωτευούσης. Ἐν συνεχείᾳ ἐπεσκέφθη τὴν Ἱερὰν Μονὴν Δαφνίου, ἔνθα ἐνημερώθη περὶ τῆς ἀξίας τοῦ μνημείου αὐτοῦ τῆς χριστιανικῆς τέχνης, τὸ ὁποῖον κατέστησαν παγκοσμίως γνωστὸν τὰ τελειοτάτης μορφῆς τε καὶ περιεχομένου ψηφιδωτά.

Τὴν 17.00' ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπεδέχθη ἐπισήμως εἰς τὸ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Ἀσωμάτων Πετράκη ἐκκλησιαστικὸν κτίριον τὸν Σεβασμιώτατον Φινλανδίας κ. Παῦλον. Οὗτος κατὰ τὴν εἰσοδὸν του εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν ἐπεσκέφθη καὶ προσεκύνησε τὸ Καθολικὸν τῆς Μονῆς, προὔπαντηθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Δέρβης κ. Κοσμᾶ, τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καθηγητοῦ ἀρχιμ. κ. Ἀναστασίου Γιαννουλάτου καὶ δύο εἰσέτι Γραμματέων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀνῆλθε τὰς κλίμακας αὐτῆς καὶ παρέμεινεν ἐπ' ὀλίγον εἰς τὸ Προεδρικὸν Γραφεῖον μετὰ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου. Ἀκολούθως, ὁ Σεβασμιώτατος Φινλανδίας παρεκλήθη ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου, ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριῶν, ἔνθα παρευρίσκοντο πάντες οἱ Σεβασμιώτατοι Ἀρχιερεῖς, μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμος προσεφώνησε τὸν Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας κ. Παῦλον ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὡς ἀκολούθως:

Σεβασμιώτατε καὶ λίαν ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Ἀρχιεπίσκοπε Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας, Κύριε Παῦλε,

Ἐχομεν οἱ σὺν ἐμοὶ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται—Μέλη τῆς ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου — καὶ ἡ ἡμετέρα ταπεινότης τὴν ἐξαιρετικὴν χαρὰν καὶ τιμὴν νὰ ὑποδεχώμεθα σήμερον εἰς τὸν ἐπισημότατον τοῦτον τόπον τῆς ἐν Ἑλλάδι ἁγίας Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τὴν Ὑμετέραν πεπνυμένην Σεβασμιότητα, τὸν διαπρεπῆ πρωθιεράρχην καὶ δεξιὸν οἰακοστροφὸν τῆς ἁγίας ἐν Φινλανδία Ἐκκλησίας.

Σὰς ὑποδεχόμεθα ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Εἰκόνης τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, καθ' ἣν τὸ πανάγιον Πνεῦμα, ἀπαξ κατελθὼν ἐπὶ τοὺς ἁγίους καὶ πανευφύμους Ἀποστόλους, ἀνέτρεψε μὲν τὴν κατάραν τῆς Βαβέλ καὶ εἰς ἐνότητα πάντας ἐκάλεσε, τοὺς εἰς αὐτὸ ὁρθῶς πιστεύοντας Φίννας καὶ Ἑλληνας καὶ τοὺς λοιπούς, αἱ δ' ἡμῖν συμπαραμένον φωτίζει καὶ στηρίζει καὶ ἀγιάζει τὰς ψυχὰς ἡμῶν, ὁδηγοῦν εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, ἣν χάριτι Αὐτοῦ κατέχομεν καὶ δι' ἧς σωζόμεθα.

Σὰς ὑποδεχόμεθα ἐνώπιον τῶν τιμιωτέρων παντὸς λίθου πολυτελοῦς ἁγίου Λειψάνων τῶν τῆς πίστεως ἡμῶν ἀθλητῶν. Χάρις εἰς τὰς προσευχὰς καὶ τοὺς πόρους αὐτῶν, ἐκαλλιεργήθη ἡ ἐκ τῆς ἀθείας καὶ εἰδωλομανίας κερασσωμένη γῆ μας. Χάρις εἰς τὰ αἵματα αὐτῶν, τὸ δένδρον τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας ἠπλωσε τὰς ἀναδενδράδας αὐτοῦ καὶ ἐκάλυψε τὰ ὄρη τοῦ Θεοῦ εἰς ὅλα τὰ πλάτη τῆς γῆς. Χάρις εἰς τοὺς εὐχόμεους τοῦ δένδρου τούτου καρπούς, ποικίλοι καὶ διαφορώτατοι λαοὶ ἀπὸ τῶν μακρῶν τῆς ἀρχαιότητος αἰώνων καὶ ἕως τῆς σήμερον ὕμνοῦμεν «ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ» (τὰ ἐλέη τοῦ Μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ).

Σὰς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν χαρὰν, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐδῶκατε ἀποδεχθέντες τὴν πρόσκλησιν ἡμῶν, ὅπως ἐπισκεφθῆτε τὴν ἁγίαν ἡμῶν Ἐκκλησίαν.

Τέλος, Σεβασμιώτατε, ἐπιτροφέατέ μοι, κατὰ συνοδικὴν Ἀπόφασιν, νὰ ἐπιδώσω Ὑμῖν τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, εἰς ἀναγνώρισιν πάντων ὅσα ἔχετε ἐπιτελέσει ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν Φινλανδία καὶ δι' αὐτῆς ὑπὲρ τῆς ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην Ὁρθοδοξίας.

Εὐθὺς ἀμέσως ἐξῆλθον τῆς αἰθούσης κατὰ τὰ πρεσβεῖα οἱ Σεβ. Σύνοδοι, προπορευομένων τῶν νεωτέρων, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν καταλλήλως διερρυθμισμένην αἴθουσαν τελετῶν, ἐνθα ἀνέμενον οἱ ἐν Ἀθήναις παρεπιδημοῦντες Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται, ὁ Κοσμήτωρ καὶ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, Ὁ Γεν. Διευθυντὴς Ὁρησκευμάτων κ. Κων. Κούρκουλας, οἱ Θεοφιλέστατοι Ἐπίσκοποι καὶ ὁ Πανοσ. Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Καθηγητῆς Ἀρχιμ. Ἀναστάσιος Γιαννουλάτος, ὁ Διοικητὴς τοῦ ΟΔΔΕΠ στρατηγὸς κ. Φώτιος Πε-

τρόπουλος, ὁ Διευθύνων Σύμβουλος τοῦ TAKE κ. Καρράς, οἱ Γραμματεῖς τῶν Μονίμων Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ οἱ προϊστάμενοι τῶν κεντρικῶν Ὑπηρεσιῶν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁργανισμῶν. Ἀφοῦ τελευταῖοι εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν οἱ Προκαθήμενοι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἱερώνυμος εἶπεν:

Ἐχομεν τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν καὶ τὴν ἰδιαιτέραν χαρὰν νὰ ὑποδεχώμεθα διαπρεπῆ κληρικὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Φινλανδίας κ. Παῦλον. Ἐχει ἔλθει καὶ ἄλλοτε εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' εἶναι ἡ πρώτη φορὰ, καθ' ἣν ἔρχεται ὡς ἐπίσημος προσκεκλημένος τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἐθεωρήσαμεν ὑποχρέωσιν νὰ κάμωμεν τὴν παρουσίαν τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν, τῶν Ἑλλογιμωτάτων Καθηγητῶν καὶ τῶν διευθυντῶν τῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Περαιτωθείσης τῆς παρουσιάσεως λαβὼν καὶ πάλιν τὸν λόγον ὁ Μακαριώτατος εἶπεν:

Κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἔχω τὸ προνόμιον νὰ ἀπονεύω ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν Σεβ. Φινλανδίας τὴν ἀνωτάτην τιμητικὴν διάκρισιν, ἥτοι τὸν Χρυσὸν Σταυρὸν τοῦ Τάγματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Ἐπίσης θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης νὰ ἀπονεύω εἰς τὸν ἄξιον συνεργόν σας π. Ἰωάννην Σέππαλα τὸν ἀργυρὸν Σταυρὸν τοῦ αὐτοῦ τάγματος.

Μετὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ παρασήμου, λαβὼν τὸν λόγον ὁ Σεβασμιώτατος Φινλανδίας εἶπεν ἐν καταφανεῖ συγκινήσει:

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν, ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ καὶ συλλειτουργέ, Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί,

Εἰς αὐτὸν τὸν ἱερὸν τόπον καὶ μὲ τὴν παρουσίαν τῶν σεβαστῶν πατέρων καὶ τῶν σοφῶν ἀνδρῶν, δὲν γνωρίζω τί θὰ ἡδυνάμην νὰ εἶπω, ἀναγνωρίζων τὴν μικρὰν ἀξίαν μου. Ἀρχίζω ἀπὸ τὴν πρώτην. Ἐπεσκέφθημεν τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ἀντικρύσαμεν διὰ τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν τὰ ἔξοχα δέγματα τοῦ ἀρχαίου κλασσικοῦ πολιτισμοῦ, τὰ ὅποια ὅλοι οἱ λαοὶ γνωρίζουν ἀπὸ τὰ βιβλία καὶ τὰς περιγραφάς. Ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ λαοῦ τῆς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παραβληθῇ, χρονικῶς τοῦλάχιστον, μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Φινλανδίας. Ἡ Φινλανδία ἀντιπροσωπεύει τὸν δυτικὸν πολιτισμόν, τοῦ ὁποῖου ἡ μία βᾶσις εἶναι ὁ ἄλλος πολιτισμός. Καὶ ἡ βᾶσις αὕτη εἶναι ὁ Χριστιανισμός. Κάθε Φινλανδὸς ἐκτιμᾷ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὡσαύτως οἱ Ἕλληνες εἶναι ἰδιαίτερος ἀγαπητοὶ εἰς τοὺς Ὁρθοδόξους Χριστιανούς τῆς Φινλανδίας. Κάθε Ἕλλην εἶναι δι' ἡμᾶς ἀδελφὸς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πίστεως.

Πολλοὶ Φινλανδοὶ ἐπεσκέφθησαν τὴν Ἑλλάδα ὡς ἄτομα ἢ καὶ καθ' ὁμάδας. Ἡ φιλοξενία καὶ ἡ εὐλάβεια τῶν Ἑλλήνων ἔχει κάμει ἰδιαίτερον ἐντόπωσιν εἰς τοὺς Φινλανδοὺς. Ἄν καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Φινλανδίας εἶναι ἡ δευτέρα ἐπίσημος θρησκεία τοῦ Κράτους, ἐν τούτοις εἶναι μειονότης. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἡ ἐπίσκεψίς μας αὐτὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ὅλοι οἱ πολῖται εἶναι ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, στηρίζει καὶ ἡμᾶς καὶ ὅλους τοὺς ὀρθόδοξους Φινλανδοὺς εἰς τὴν πίστιν.

Τώρα ἔχομεν τὴν χαρὰν, κατόπιν προσκλήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, νὰ πραγματοποιῶμεν τὴν πρώτην ἐπίσημον ἐπίσκεψίν μας εἰς τὴν ἀδελφὴν ἐλληνικὴν Ἐκκλησίαν. Αὐτὸ εἶναι ὄντως ἓνα ἱστορικὸν γεγονός. Ἐπειδὴ γνωρίζομεν τὴν σημασίαν καὶ τὴν συμβολὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, παρακολουθοῦμεν πάντοτε τὴν ζωὴν καὶ τὰ γεγονότα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Μετ' ἐιδικοῦ ἐνδιαφέροντος ἔχομεν μελετῆσαι καὶ ἔχομεν ἀκούσει διὰ τὰς μεγάλας προσπάθειάς, αἱ ὁποῖαι καταβάλλονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου. Ἐχομεν πληροφορηθῆ διὰ τὴν δραστηριότητα τοῦ Μακαριωτάτου ὑπὲρ τῶν ὑπερηλίκων καὶ τῆς νεότητος. Αὐτὴ ἡ ἐξαιρετος δραστηριότης παραδειγματίζει καὶ ὅλους ἡμᾶς. Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Πεντέλης, καὶ τὰ ἐντὸς αὐτῆς νέα κτίσματα, εἶναι ὁρατὸν εἶγμα τῶν μεγάλων δυνατοτήτων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Σήμερον μοῦ ἐδόθη ἡ ἐξαιρετικὴ τιμὴ νὰ δεχθῶ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὸ ἀνώτατον παράσημον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Εὐχαριστῶ τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα καὶ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον διὰ τὴν ἀνωτάτην αὐτὴν διάκρισιν. Τὸν μεγαλόσταυρον τοῦτον θεωρῶ σύμβολον τῆς ἀγάπης μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐπειδὴ δὲ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου Ἀποστόλου Παύλου, θὰ γίνῃ τὸ πλεόν ἀγαπητὸν μου κειμήλιον.

Μακαριώτατε, ἦδη μίαν φορὰν ἐλάβετε τὴν πρόσκλησιν νὰ ἐπισκεφθῆτε τὴν Φινλανδίαν. Δυστυχῶς ἔκτακτος ἀσθένεια σᾶς ἠμπόδισε νὰ πραγματοποιήσετε τὴν ἐπίσκεψιν αὐτήν. Ὅταν ἐπιστρέψωμεν ἀπ' ἐδῶ εἰς τὴν Φινλανδίαν, θὰ περιμένωμεν τὴν εἶδησιν, πότε θὰ δεῖξετε καὶ αὐτὴν τὴν ἀγάπην σας πρὸς ἡμᾶς, ἐπισκεπτόμενος τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Χώραν μας. Καὶ τότε θὰ δεῖξωμεν τὴν μεγάλην τιμὴν, τὴν ὁποίαν αἰσθανόμεθα πρὸς ὑμᾶς καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν δι' ὅλα.

Λαβὼν ἐκ νέου τὸν λόγον, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερωνύμος εἶπεν:

Ἐκφράζω τὰ αἰσθήματα πάντων τῶν παριστάμενων, ἐὰν εἴπω, ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος μᾶς συνεκίνησε βαθύτατα δι' ὅσων εἶπε. Παρακαλοῦμεν τὴν Σεβασμιότητά Του, ὅπως μεταφέρῃ εἰς τοὺς Ὁρθόδοξους Χριστιανοὺς τῆς Φινλανδίας τὴν ἀγάπην μας καὶ τὰ ἴδια αἰσθήματα. Ὡσαύτως καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἱερᾶς

Συνόδου εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν γενομένην πρόσκλησιν, ὅπως ἐπισκεφθῶμεν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Φινλανδίας.

Εὐθὺς ἀμέσως οἱ παριστάμενοι ἔψαλιν τὴν φῆμιν τοῦ Σεβασμιωτάτου Φινλανδίας καὶ ἐπηκολούθησε μικρὰ δεξιῶσις εἰς τοὺς χώρους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Κατὰ τὴν διάρκειαν ταύτης ὁ Μακαριώτατος ἔφερεν εἰς ἐπικοινωνίαν τὸν Ἅγιον Φινλανδίας μετὰ τῶν προϊσταμένων τῶν Ὑπηρεσιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ ΟΔΔΕΠ, καὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Σεβασμιώτατος ἐζήτηε ἐνημερωτικὰς πληροφορίες διὰ τὸ διοικητικόν, πνευματικόν καὶ ἱεραποστολικόν ἔργον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀκολούθως ὁ Σεβασμιώτατος ἐπεσκέφθη τὰ γραφεῖα καὶ τὰς ἐγκαταστάσεις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κτιρίου, καθῶς καὶ τὸ Τυπογραφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ἰδιαίτερα ἐόρτιος ἐκδήλωσις πρὸς τιμὴν τοῦ Προκαθημένου τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας ἐγένετο τὴν ἑσπέραν τῆς ἰδίας ἡμέρας εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ἥτις ἀπετέλεσε καὶ τὴν πρώτην ἐπίσημον ἐμφάνισιν τοῦ νεοϊδρυθέντος Ἰδρύματος Βυζαντινῶν Μουσικῶν Σπουδῶν τῆς Ἐκκλησίας μας. Τὸ Ἰδρυμα τοῦτο, συσταθὲν δι' ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἤρξατο τῶν πρώτων ὁργανωτικῶν αὐτοῦ προσπαθειῶν διὰ τοῦ προσωπικοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου, ὅστις ἔκρινε κατὰλληλον τὴν ἐγκατάστασίν του εἰς χώρον τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου Ἀθηνῶν. Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Πεντέλης, δι' ἐγκριθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου ἀποφάσαςιν τοῦ ἡγουμενοσυμβουλίου αὐτῆς, ἀνέλαβε τὴν οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Ἰδρύματος, ἥδη δὲ ἤρχισεν ἡ προμήθεια τῶν ἐπίπλων καὶ τοῦ τεχνικοῦ μουσικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Τῇ εἰσηγήσει τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, αὐτὴ ἀνέθηκε τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἰδρύματος εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Κοζάνης κ. Διονύσιον. Κατὰ τὴν προμνησθεῖσαν ἡδὴ ἐκδήλωσιν, μετ' εἰσηγήσιν τοῦ Σεβ. Κοζάνης κ. Διονυσίου, ὠμίλησεν ὁ ὑπηρετῶν ἡδὴ εἰς τὸ Ἰδρυμα Μουσικολόγος κ. Γρηγόριος Στάθης μὲ θέμα «Ἡ καταλογογράφους τῶν χειρογράφων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς τοῦ Ἀγίου Ὁρους καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς προκύπτοντα ἄμεσα ὀφέλη». Εἰς μουσικὰ διαλείμματα τῆς ὁμιλίας ἐψάλησαν ὑπὸ τοῦ Πανελληνίου Συλλόγου ἱεροψαλτῶν «Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς καὶ Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς» καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Ἀντωνίου Μπελούση ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι μουσικῆς συνθέσεως τοῦ ἸΔ' αἰῶνος. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκδηλώσεως ὁ χορὸς ἔψαλε τὰς φῆμας τῶν Προκαθημένων τῆς Ἑλληνικῆς καὶ τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας.

Τὴν 9ην Ἰουνίου, ἡμέραν Παρασκευὴν, ὁ Σεβασμιώτατος Φινλανδίας συνοδευόμενος πάντοτε ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀγγελῶου κ. Εὐθυμίου καὶ τοῦ ἱερολ. διακόνου κ. Ἰωάννου Σέππαλα ἐπεσκέφθη τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν τὴν 9.00' ὥραν, καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ Νοσηλευτικὸν Ἰδρυμα Κληρικῶν Ἑλλάδος. Κατὰ τὴν προσφώνησίν του πρὸς τὸν

Προκαθήμενον τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας ὁ Διοικητικὸς Διευθυντὴς τοῦ Ἰδρύματος Αἰδεσιμολ. κ. Ἐλευθέριος Πετριτσόπουλος, ἀφοῦ ἐξέφρασε τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν καὶ τὴν χαρὰν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἰδρύματος διὰ τὴν ἐπίσκεψιν, ἣν ὁ Ἅγιος Φινλανδίας πραγματοποιεῖ εἰς τοῦτο, προσέθεσεν·

Τὸ Ἰδρυμα τοῦτο εἶναι, θὰ ἐλέγομεν, Σεβασμιώτατε, βρεφικῆς ἡλικίας. Ἀριθμεῖ μόλις 17 ἡμερῶν λειτουργίαν καὶ μάλιστα μόνον κατὰ τὰ Ἐξωτερικὰ αὐτοῦ Ἱατρεῖα, διὰ Κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς, ἐφ' ὅσον κατὰ τὰ ἐπιστημονικῶς παραδεδομένα ἐκ τῶν ἱατρειῶν τούτων θὰ ἔδει νὰ ἄρχεται ἡ λειτουργία νέου Νοσοκομείου καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ δέχεται ἐσωτερικοὺς ἀσθενεῖς εἰς τὰς Κλινικὰς αὐτοῦ. Ἐχει ὁμως ἀπὸ τοῦδε προγραμματισθῇ ἡ ἐναρξίς τῆς Παθολογικῆς καὶ Καρδιολογικῆς Κλινικῆς διὰ τὴν 1ην Ἰουλίου, ἐνῶ διὰ τὴν 1ην Σεπτεμβρίου τῶν ὑπολοίπων Κλινικῶν, ὅτε καὶ θὰ ἔχῃ ὁλοκληρωθῇ ὁ διὰ μηχανημάτων ἐξοπλισμὸς τούτου. Εἰς τὰς Κλινικὰς τὸ Νοσοκομεῖον μας θὰ δέχεται Κληρικοὺς καὶ Μοναχοὺς, λαϊκοὺς διακονοῦντας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, αἱ φιλανθρωπικαὶ χεῖρες τοῦ Ἰδρύματος θὰ ἀγκαλιάζουν καὶ τὰ λοιπὰ λαϊκὰ μέλη τῆς κοινωνίας ἡμῶν.

Κατεβλήθη προσπάθεια, ὥστε ὁ ἐξοπλισμὸς τοῦ Νοσοκομείου νὰ γίνῃ διὰ συγχρόνων, τελευταίων τύπου, μηχανημάτων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ἐπετεύχθη, τῇ συμβολῇ καὶ εὐγενῶν μεγάλων εὐεργετῶν τῆς ἀδελφῆς Δ. Πέππια καὶ τοῦ κύριου Γιώργου Αἰμοῦ. Καρπὸς ἀπέδωκεν ὡσαύτως καὶ ἡ φροντίς τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου, ὡς καὶ τῶν ἀξιοτίμων μελῶν τοῦ Δ. Συμβουλίου, ἀπάντων ὄντων· διακεκριμένων πολιτῶν τῆς Ἀθηναϊκῆς Κοινωνίας, κατεχόντων ἐξεχούσας θέσεις, ἵνα καὶ τὸ ἔμφυχον ὄλικόν τοῦ Νοσοκομείου εἶναι ἀντάξιον τοῦ τίτλου τοῦ Ἰδρύματος (Κληρικῶν Ἑλλάδος). Κανχόμεθα, διότι τὸ Ἰδρυμά μας τὸ ἐπήνδρωσαν ἱατροὶ συνδυάζοντες τὸ ἐπιστημονικὸν κῆρος μετὰ τῆς χριστιανικῆς αὐταπαρνήσεως. Συνεπεῖς οὗτοι πρὸς τὴν χριστιανικὴν πίστιν των καὶ ἀκολουθοῦντες τοῖς ἴχνεσι τοῦ ἱατροῦ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων Χριστοῦ, προσβλέπουσι πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς ὡς πρὸς (τοὺς ἐλαχίστους ἀδελφοὺς τοῦ Κυρίου), οἵτινες πλέον τοῦ σώματος ἔχουν καὶ ψυχὴν, πρὸς ἣν κυρίως ἀπευθύνονται, ἐφ' ὅσον καὶ κατὰ τὰ πορίσματα τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης ἡ καλὴ ἢ κακὴ κατάστασις τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος εἶναι ἐκ τῶν κυρίων συντελεστῶν τῆς θεραπείας ἢ μὴ τῶν διαφόρων νόσων.

Καὶ τὸ λοιπόν, τέλος, προσωπικόν, συνεπὲς καὶ τοῦτο πρὸς τὴν χριστιανικὴν ιδιότητά του, ἀποτελεῖ ἐχέγγυον ὅτι θὰ προσφέρῃ ἀπὸ οἰασδήποτε σκοπιᾶς, εἰς ἣν ἔχει τοποθετηθῇ, τὰς ὑπηρεσίας του πρὸς τοὺς προσερχομένους διὰ θεραπείαν ἀσθενεῖς Κληρικοὺς.

Τὸ ὅτι ἀνεμένετο ἡ λειτουργία τοιούτου Ἰδρύματος ἐκ μέρους τῶν Κληρικῶν, δηλοῦται ἐκ τῶν συνεχῶς ἐρωτῶντων ἱερέων ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ μετὰ χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ καὶ συγκι-

νήσεως ἔκφρασις τῶν συναισθημάτων καὶ ἐντυπώσεων τῶν ἐπισκεπτομένων τὸ Νοσοκομεῖόν μας, ἡ ἐναρξίς τοῦ ὁποῖου προοικονίζεται τὴν καλὴν λειτουργίαν του.

Σεβασμιώτατε Δέσποτα,

Εἶσθε ὁ πρῶτος ἐπισκέπτης, Ἀρχηγὸς ὁμοδόξου ἀδελφῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος ἐπισκέπτεσθε τὸ Νοσοκομεῖόν μας μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς λειτουργίας του. Δειθῆτε τοῦ Κυρίου, ἵνα καὶ τὸ νέον τοῦτο Ἰδρυμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὸ Ν.Ι.Κ.Ε., ἀποβῇ ὄντως «πανδοχεῖον ἀγάπης», εἰς δὲ τοὺς ἐργαζομένους ἐν αὐτῷ χαρίσῃ τὴν εὐλογίαν Του, ἵνα «τελώσι τὰ ἐαυτῶν ἔργα ἐν πᾶσι καὶ πάντοτε ἐν ἀγάπῃ». Τῇ δὲ Ἀγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῷ Μακαριωτάτῳ Προέδρῳ Αὐτῆς τὴν θείαν σκέπην καὶ εὐλογίαν, ἐφ' οἷς ἐργάζονται ἀγαθοῖς, πρὸς δόξαν τῆς ἀδιαίρετου Τριᾶδος.

Ἀπαντῶν εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην ὁ Σεβασμιώτατος ἐξέφρασε τὴν χαρὰν του διὰ τὴν ἐπίσκεψιν του εἰς τὸ Ν.Ι.Κ.Ε. καὶ μεταξὺ ἄλλων εἶπεν, ὅτι καίτοι ἐν Φινλανδίᾳ τὰ νοσηλευτικὰ ἱδρύματα εὐρίσκονται εἰς ὕψηλόν ἐπίπεδον, παρὰ ταῦτα δὲν ὑπάρχει εἰδικὸν νοσοκομεῖον κληρικῶν. Ἐξῆρε τὴν προσπάθειαν τοῦ Μακαριωτάτου διὰ τὴν ἱδρυσιν τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε., ἐξέφρασε τὴν ἱκανοποίησιν του διὰ τὴν ἐναρξιν τῆς λειτουργίας του καὶ ἠυχθῇ, ὅπως τοῦτο ὄντως ἀποβῇ πανδοχεῖον ἀγάπης.

Περὶ τὴν 12.00' ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Σεβασμιώτατος ἐπεσκέφθη τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ἀγίου Βασιλείου τῆς ὁδοῦ Μετσόβου, ὡς καὶ τὸν Ἱερὸν Ναὸν, τὸ Σπίτι Γαλήνης καὶ τὸ Κέντρον Νεότητος τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων Τζιτζιφιῶν, ἐνημερωθεὶς ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ περὶ τῆς ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ ὑπαρχούσης προνοίας ὑπὲρ τῶν ὑπερηλίκων. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ ἅγιος Φινλανδίας ἐπεσκέφθη τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Βουλιαγμένης, παρακαθίσας εἰς τὸ πρὸς τιμὴν του δοθὲν γεῦμα, τὸ δὲ ἀπόγευμα ἐπεσκέφθη τὴν Σχολὴν Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ Διακονισσῶν εἰς τὴν Ἀγίαν Βαρβάραν καὶ παρεκάθισεν εἰς τὸ δεῖπνον. Τὴν ἐσπέραν ἐδόθη συναυλία Βυζαντινῆς Μουσικῆς εἰς τὸ κινηματοθέατρον REX ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀρχοντος Μ. Πρωτοψάλτου κ. Θρασυβούλου Στανίτσα, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν παρευρέθη ὁ Σεβασμιώτατος, λόγω μικρᾶς κοπώσεως ἐκ τοῦ προγράμματος τῆς ὅλης ἡμέρας. Εἰς τὴν δοθεῖσαν μετ' ἐπιτυχίας συναυλίαν παρίστατο ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος, ἄλλοι Ἀρχιερεῖς, κληρικοὶ καὶ πλῆθος λαοῦ.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, Σάββατον καὶ ὥραν 11.00' ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ὑπεδέχθη ἐπισήμως τὸν Σεβασμιώτατον Φινλανδίας εἰς τὸ Κεντρικὸν κτίριον αὐτῆς. Εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς πρυτανείας καὶ παρουσίᾳ τῶν Προκαθημένων τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας, τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ πρυτάνεως κ. Καίσαρος Ἀλεξοπούλου, τοῦ κοσμήτορος κ. Ἀθανασίου Χαστούπη,

τῶν καθηγητῶν καὶ ὑφηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἔδωκε τὸν νενομισμένον ὄρκον ὡς πτυχιούχος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν ὁ ἱεροδιάκονος, συνοδὸς καὶ συνεργάτης τοῦ Ἀγίου Φινλανδίας π. Ἰωάννης Σέππαλα.

Ἀκολούθως, εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριῶν τῆς Σχολῆς καὶ ἐνώπιον τῶν παρισταμένων Σεβασμ. Ἀρχιερέων καὶ ἐλλογιμωτάτων καθηγητῶν ὁ κοσμήτωρ κ. Ἀθανάσιος Χαστούπης προσεφώνησε τὸν Προκαθήμενον τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος,

Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας, κύριε Πρότανι, κύριε κυβερνητικῆ Ἐπίτροπε, κύριοι συνάδελφοι,

Ἐν ἀγαλλιάσει πολλῇ καὶ συγκινήσει βαθεῖα ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Ἀθηνῶν Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου δεξιούται σήμερον ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν συνεδριῶν τῆς τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα, θεωροῦσα ὡς εὐλογίαν Θεοῦ τὸ ὅτι εὐηρεστήθητε νὰ ἐπισκεφθῆτε τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐν ἡμέραις μάλιστα καθ' ἃς τὰ προβλήματα, τὰ ἀπασχολοῦντα τὸν Χριστιανισμόν γενικώτερον καὶ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἰδικώτερον, εἶναι πολλὰ καὶ ποικίλα.

Ἡ ἐν μέσῳ ἡμῶν θεοφιλὴς παρουσία τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος καὶ τῆς σεπτῆς συνοδείας ἐμποιεῖ ἰδιαίτεραν τιμὴν εἰς τὸ ἀνώτατον πνευματικὸν καθίδρυμα τοῦτο, ὅπερ προεπόντως κατανοεῖ τὴν ἀξίαν τοῦ Ὁρθόδοξου ἐλληνοφινλανδικοῦ δεσμοῦ ἀγάπης καὶ εὐκαιρῶς νῦν ἀναπολεῖ τὴν διὰ τῶν αἰώνων ἱεράν τε καὶ μαρτυρικὴν ἅμα διαδρομὴν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐν Φινλανδίᾳ. Οὕτως ἀναμνησκόμεθα τοσαῦτα ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Αἱ ρίζαι τῆς ἐν Φινλανδίᾳ Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας φθάνουν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς 2ας χιλιετηρίδος. Ἦδη ἀπὸ τῆς 11ης ἐκατονταετηρίδος Ρῶσοι καὶ Ἕλληνες μοναχοί, ἐν οἷς καὶ ὁ γνωστός Ἕλλην ἱεραπόστολος Σέργιος, ὁ καὶ ἰδρυτὴς τῆς ἐν τῇ νησίδι τῆς λίμνης Λαδόνα μονῆς Βαλάμο, μετέβησαν εἰς Φινλανδίαν καὶ εἰργάσθησαν ἱεραποστολικῶς ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Καρελίας, ἔνθα καὶ συνεστήθη κυρίως ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Αὕτη, ἐξαπλωθεῖσα καθ' ἅπασαν τὴν Φινλανδίαν, ἀνεγνωρίσθη ὕστερον (τὴν 15ην ἐκατονταετηρίδα) ὑπὸ τοῦ φινλανδικοῦ Κράτους ὡς ἐπίσημος Ἐκκλησία, παραλλήλως πρὸς τὴν Λουθηρανικὴν. Ἡ Ὁρθόδοξία ἐν Φινλανδίᾳ ἐδοκιμάσθη ὡς χροσὸς ἐν χωνευτηρίῳ, οὐ μόνον ἐκ πολεμικῶν δηρώσεων, ἀλλὰ καὶ ἐκ θρησκευτικῶν διωγμῶν. Οὕτω τὴν 17ην ἐκατονταετηρίδα, κατὰ τὸν ἀσκηθέντα εἰς βάρος τῶν ἐν Φινλανδίᾳ ὀρθοδόξων προσηλυτισμόν, οὗτοι ἐπέδειξαν ἀκλόνητον ἐμμονὴν εἰς τὸ δόγμα των, παρὰ τοὺς διωγμούς καὶ τὰς ἐξορίας.

Ἀπὸ τῆς 19ης ἐκατονταετηρίδος οἱ ὀρθόδοξοι ἀνασυγκροτοῦνται παντοιοτρόπως καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς ἐν

ἔτει 1892 συστάσεως ὑπὸ τοῦ ρωσικοῦ Πατριαρχείου εἰδικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίας Φινλανδίας, τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς παλαιοσλαβικῆς ὡς γλώσσης τῆς λατρείας ὑπὸ τῆς ἐντοπίου, τῆς ἐκδόσεως λειτουργικῶν καὶ θρησκευτικῶν βιβλίων καὶ τῆς ἀναδιοργάνωσεως τῶν ἐνοριῶν καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας, συσταθείσης πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τῆς ἀδελφότητος τῶν ἁγίων Σεργίου καὶ Γερμανοῦ. Διὰ τῆς ἐν ἔτει 1917 πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Φινλανδίας καὶ διὰ τοῦ ἐν ἔτει 1918 Καταστατικοῦ αὐτῆς Χάρτου, ἀνεγνωρίσθη ἡ ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία τῆς αὐτοῦ ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διευθετηθέντος τοῦ ἐν τῷ μεταξὺ ἀνακύψαντος κανονικοῦ θέματος περὶ τῶν σχέσεων ταύτης πρὸς τὸ ρωσικὸν Πατριαρχεῖον διὰ τῆς ἐν ἔτει 1923 ὑπαγωγῆς τῆς ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον ὡς αὐτονόμου ἀρχιεπισκοπῆς, ἀπολαυούσης ἰκανῆς αὐτονομίας.

Ἡ Ὁρθόδοξος ἐν Φινλανδίᾳ Ἐκκλησία ὑπέστη τὰ πάνδενα μετὰ τὸν τελευταῖον ρωσοφινλανδικὸν πόλεμον (1939-1944), ἀπολέσασα μέγα μέρος τῆς ἱστορικῆς τῆς ἐκτάσεως (70%) καὶ τὸ πλεῖστον (90%) τῆς περιουσίας τῆς. Τοῦτο ὅμως δὲν ἡμπόδισεν αὐτὴν νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἔργον τῆς διὰ τοῦ πνεύματος τῆς θυσίας καὶ τοῦ ἐνθέου ζήλου τῆς καὶ νὰ ἀναζωπυρήσῃ τὴν δραστηριότητα τοῦ προπολεμικοῦ της βίου. Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην χωρεῖ μετ' ἀόκνου προσπάθειας καὶ περισσοῦ ζήλου ἡ Ὑμετέρα Σεβασμιότης. Μετ' ἐξαιρέτου ἱκανοποιήσεως παρακολουθοῦμεν ἔνθεν μὲν τὴν ὑπὸ στιβαρῶν χειρῶν πηδαλιούχῃσιν τοῦ σκάφους τῆς ἐν Φινλανδίᾳ Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐν ὑψηλῷ φρονήματι ἔντονον δραστηριοποίησιν ἐν τῇ θεολογίᾳ καὶ τῷ ἐκκλησιαστικῷ βίῳ, ἔνθεν δὲ τὴν θεάρεστον ἀντιμετώπισιν διορθοδόξων καὶ διαχριστιανικῶν προβλημάτων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ τῆς μιᾶς πίστεως, ὡς αὗται μαρτυροῦνται καὶ ἐξαγγέλλονται ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ καὶ τῇ ὀρθοδόξῳ παραδόσει.

Ταῦτα δὲ εἶναι ἄξια ἐξάρσεως, καθόσον πάντες ἡμεῖς ἔχομεν ζωηρὰν τὴν συναίσθησιν εὐθύνης διὰ τὴν πνευματικὴν παρουσίαν τῆς ὀρθοδοξίας ἐν τῇ ἀγωνιώσῃ ἀνθρωπότητι καὶ διὰ τὸ μέλλον αὐτῆς, ἐν ᾧ φρεῖ μάλιστα τῆς συγκλήσεως τῆς πανορθόδοξου συνόδου καὶ τοῦ μετὰ τῶν διαμαρτυρομένων καὶ τῶν καθολικῶν διαλόγου. Πάντα ταῦτα προϋποθέτουν ἀκλόνητον ἐμμονὴν εἰς τὴν γραμμὴν πλεύσεως, ἣν ἔκπαλαι ἐχάραξεν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία διὰ τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως, ἀπαιτοῦν ἀγαστὴν σύμπνοϊαν καὶ συνεργασίαν τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ δύνανται νὰ τελεσφορήσουν, ἐὰν ἡ Ὁρθόδοξία ἐμφανισθῇ ἡνωμένη καὶ προητοιμασμένη ἐν πνεύματι πρωτοχριστιανικῆς ἀπλότητος καὶ ταπεινοφροσύνης. Οἱ ὑπὸ τοιοῦτον πνεύματος ἐμφορούμενοι ταροὶ τῆς Ἐκκλησίας θὰ δυνήθουν νὰ ἀναμορφώσουν τοὺς ἀρχαίους θεσμούς καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ἐν Τριᾷδι Θεοῦ νὰ ἀνταποκριθῶν εἰς τὰς ἀνάγκας, ἃς δημιουργεῖ τὸ ἄγχος τῆς μεριμνοτόκου καὶ τεχνοκρατουμένης βιοτῆς τῆς συγχρόνου ἀνθρωπότητος.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην θὰ συνεχίσῃ καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Θεολογικὴ Σχολὴ προσφέρονσα τὰς ὑπηρεσίας της εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εὐλαβῶς ἐξαιτουμένη ὑπὲρ εὐδοώσεως τοῦ ἔργου της καὶ τῆς Ὑμετέρας Σεβασμιότητος τὰς εὐλογίας.

Εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ κ. Κοσμήτορος ὁ Σεβασμιώτατος Φινλανδίας ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε, Σεβασμιώτατοι, Κύριε Πρύτανη, Κύριε Κοσμήτορ, Κύριοι Καθηγηταί,

Ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ἐκ μέσης καρδίας διὰ τοὺς θερμούς λόγους, τοὺς ὁποίους εἶπατε καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται ἡ συμπάθειά σας πρὸς τὴν Χώραν τῆς Φινλανδίας. Μετὰ μεγάλης χαρᾶς δὲ ἤκουσα πόσον ὀρθῶς γνωρίζετε τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Φινλανδίας. Ὅλοι οἱ ἐπιστήμονες γνωρίζουν ὅτι πᾶν ὑψηλὸν ἔργον στηρίζεται καὶ εἰς τοὺς κόπους τῶν προγενεστέρων. Ἔτσι καὶ μὲ τὸ ἔργον τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Φινλανδίας. Πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ποῖον ἔργον ἐπιτελεῖται εἰς τὰς ἄλλας Χώρας. Δόξα τῷ Θεῷ, ὅτι εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἔγινε μέγα βῆμα εἰς τὴν συνεργασίαν τῶν χριστιανικῶν λαῶν τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν. Μόνον διὰ τῆς τριαυτίτης συνεργασίας ἡμποροῦμεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ καλύτερον ἀποτέλεσμα ἀγάπης καὶ ἐνότητος, ὅπως ἀκριβῶς θὰ ἀποφασίσωμεν ἡμεῖς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἡ Ὁρθοδοξία συνδέεται στενῶς μὲ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Συναντῶμεν εἰς τὴν ζωὴν ποικίλας περιστάσεις. Τὰ προβλήματα βεβαίως ποικίλουν εἰς ἐκάστην Χώραν. Ἡ Θεολογία, λοιπὸν, καλεῖται νὰ δώσῃ λύσεις εἰς τὰ προβλήματα αὐτά, προσέχονσα τὰς εἰδικὰς περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας εὐρίσκεται κάθε Χώρα. Εἶναι πραγματικὴ εὐλογία Θεοῦ οἱ Ὁρθόδοξοι νὰ συζητοῦν διὰ τὰ προβλήματα ὅλων τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν. Αὐτὴ ἡ ἡμέρα, μὲ τὴν ἐκδήλωσιν αὐτῆς τῆς στιγμῆς, εἶναι δείγμα τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς προόδου εἰς τὰς συζητήσεις τῶν Ὁρθόδοξων. Εἶναι μεγάλη χαρὰ καὶ τιμὴ διὰ τοὺς Ὁρθόδοξους Χριστιανούς τῆς Φινλανδίας ἡ συνεργασία μετὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι Θεολογίας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ Ὁρθόδοξοι Φινλανδοὶ λαμβάνουν μίαν πείραν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Θεολογίας, ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς αὐτὴν τὴν Χώραν.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἕνας Ὁρθόδοξος Φινλανδὸς ἐγένετο διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Θεσσαλονίκης. Καὶ σήμερα ἔκαμεν ἐν ἀκόμῃ βῆμα ἕνας ἄλλος Φινλανδὸς Θεολόγος, ὁ π. Ἰωάννης Σέππαλα. Χαίρομαι δι' αὐτό. Ἔχω βεβαίαν τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ μικρὰ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Φινλανδίας θὰ δώσῃ κάτι, ἔστω καὶ μικρόν, εἰς ὅλους τοὺς Ὁρθόδοξους. Ἐγκαρδίως εὐχαριστῶ ἐκ μέρους ὅλων τῶν Ὁρθόδοξων Φινλανδῶν διὰ τὰς πρὸς ἐμὲ τιμὰς καὶ διὰ τὴν συμμετοχὴν σας εἰς τὴν ὥραίαν αὐτὴν δεξίωσιν.

Ἐν συνεχείᾳ, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Παῦλος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρ-

χιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου καὶ ἄλλων Σεβ. Μητροπολιτῶν, μετέβη εἰς τὴν ἐν Χαλανδρίῳ Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολήν. Κατὰ τὴν ὑποδοχὴν παρευρίσκοντο ὁ Νομάρχης Ἀττικῆς, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς Ὁρησκευμάτων κ. Κωνσταντῖνος Κούρκουλας, ὁ Πρόεδρος τοῦ Δ. Συμβουλίου κ. Ἀθαν. Σιουρᾶς, οἱ Καθηγηταὶ τῆς Σχολῆς καὶ οἱ 270 μαθηταὶ αὐτῆς. Μετὰ τὴν ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ προσκύνησιν, ὁ Σχολάρχης αἰδεσιμολ. κ. Κωνσταντῖνος Φούσκας προσεφώνησε τὸν τιμώμενον Ἱεράρχην ὡς ἑξῆς:

Σεβασμιώτατε,

Τὸ Διοικ. Συμβούλιον, οἱ Καθηγηταὶ καὶ οἱ Μαθηταὶ τῆς Ρ.Ε.Σ. καὶ τῆς Α.Ι.Σ.Α. καὶ ἐγὼ προσωπικῶς αἰσθανόμεθα ἰδιαιτέραν χαρὰν καὶ τιμὴν, διότι Ὑμεῖς ὡς Προκαθήμενος τῆς προσφιλοῦς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Φινλανδίας ἐπισκέπτεσθε τὴν Σχολήν μας. Ἐτι περισσότερον θεωροῦμεν τὴν ἐπίσκεψίν σας ὡς εὐλογίαν Θεοῦ, διότι δίδεται ἡ εὐκαιρία εἰς τοὺς τροφίμους τῆς ἱεράς ταύτης Σχολῆς, νὰ ἐπικοινωνήσουν ἐκ τοῦ πλησίον μετὰ τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας καὶ μετὰ πλείστων ἄλλων σεβασμίων Ἱεραρχῶν καὶ λοιπῶν Ἐπισήμων, καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ νὰ συνειδητοποιήσουν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι δὲν εἶναι ἀπλῶς σπουδασταὶ μιᾶς Ἱερατικῆς Σχολῆς, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα ἡγετικά στελέχη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀπανταχοῦ, ὑπὲρ τῆς ἐνότητος καὶ τῆς δόξης τῆς ὁποίας ὀφείλουσιν ν' ἀγωνισθῶν «ἄχρι θανάτου».

Μὲ αἰσθήματα, ὅθεν, βαθυτάτου σεβασμοῦ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Σεβασμιότητα καὶ ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας τῆς Ὁρθόδοξου Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας εὐχόμεθα εὐλαβῶς τὸ «καλῶς ἦλθατε» καὶ παρακαλοῦμεν, ὅπως ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς σοφίας σας εἰπτε πρὸς τοὺς 270 Ἱεροσπουδαστὰς τῆς Σχολῆς ὅ,τι κρίνετε ἐπωφελές (πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας), ἐπιδεικνύοντες ἅμα καὶ τὴν πολέμιον πατρικὴν Ὑμῶν εὐλογίαν.

Ὁ Σεβασμιώτατος ἀπήντησεν ὡς ἀκολούθως:

Μακαριώτατε, Ἅγιε Σχολάρχα, ἀγαπητοὶ ἱεροσπουδασταί,

Εὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τὴν ὑποδοχὴν σας, ἡ ὁποία μὲ συγκινεῖ βαθύτατα καὶ διὰ τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι εὐτυχής. Εὐχαριστῶ διὰ τὰ αἰσθήματα ἐκτιμήσεώς σας πρὸς τὸ πρόσωπόν μου καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς πιστοὺς τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Φινλανδίας.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει μίαν μαζορὰν ἱστορίαν. Ἐδέχθη τὸν Χριστιανισμόν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους καὶ τὸν διέδωσε εἰς πλεῖστα μέρη τῆς γῆς. Καὶ ἡ Φινλανδία ἠτύχησε νὰ δεχθῇ Ἑλληνας Ἱεραποστόλους μετὰ χίλια ἔτη. Σήμερον ἡ Ἐκκλησία τῆς Φινλανδίας ἀριθμεῖ 70.000 πιστῶν, οἱ δὲ Κληρικοὶ της σχεδιάζουν μίαν ἐκδρομὴν εἰς Ἑλλάδα.

Θεωρῶ ἐμavτὸν ἰδιαίτερος εὐτυχῇ ἐπισκεπτόμενος τὴν Ριζάρειον Ἐκκλησιαστικὴν Σχολὴν καὶ τὴν Ἀνωτέραν Ἱερατικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν. Μὲ συγκινεῖ τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν. Εἰς τὴν Φινλανδιαν ἔχομεν μίαν Ἱερατικὴν Σχολήν, ἡ ὁποία ἔχει τὸ 1/10 τῶν μαθητῶν τῆς ἰδικῆς σας.

Θέλω νὰ εὐχηθῶ εἰς τοὺς σπουδαστὰς νὰ προκόπτουν εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν καὶ τὰ μαθήματα καὶ νὰ γίνουν ἄξιοι τῶν προσδοκιῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Σὰς εὐχαριστῶ θερμῶς.

Ἐν συνεχείᾳ, ἐπηκολούθησεν ἐπιθεώρησις τῶν αἰθουσῶν διδασκαλίας καὶ τῶν θαλάμων τῶν μαθητῶν, ἐπίσκεψις εἰς τὴν Βιβλιοθήκην, περὶ δὲ τὴν 13.30' ὥραν παρεκάθησαν εἰς τὸ δοθὲν γεῦμα, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ἡ χορωδία τῶν μαθητῶν ἐξετέλεσε μουσικὸν πρόγραμμα. Προσφωνῶν εἰς τὴν τράπεζαν τὸν Σεβασμιώτατον ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σχολῆς κ. Ἀθανάσιος Σιουρᾶς εἶπε μετὰ τῶν ἄλλων τὰ ἑξῆς:

Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ αἰσθάνεται ἰδιαίτεραν τιμὴν, πολλὴν χαρὰν καὶ ἐν Χριστῷ ἀγάπην, ὑποδεχομένη τὸν Προκαθήμενον τῆς Ὁρθόδοξου Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἱερὸν πνευματικὸν αὐτῆς τέμενος.

Ἡ Σχολὴ ἡμῶν εἶναι καρπὸς πολυμύχθου ἐργασίας τῶν εὐσεβῶν Ἀδελφῶν Μάνθου καὶ Γεωργίου Ριζάρη.

Ἀμφότεροι οἱ ἀδελφοὶ Ριζάρη, καταγόμενοι ἀπὸ τὸ μικρὸν χωρίον Μονοδένδρι τῆς Ἡπείρου, ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἐξενιτεύθησαν περὶ τὸ ἔτος 1780 εἰς τὴν γείτονα τῆς Φινλανδίας Ρωσίαν, ὅπου συνέστησαν ἐμπορικὴν ἐταιρείαν, ἐξελιχθεῖσαν εἰς μίαν τῶν πλουσιωτέρων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν τῇ Χώρα ταύτῃ.

Ἐνδοκιμήσαντες οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοὶ εἰς τὸ ἐμπορικὸν τῶν στάδιον, παραμείναντες δὲ ἄνευ οἰκογενείας, ἀπεφάσισαν νὰ διαθεσῶν ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν τῶν χάριν τῆς μεγάλης, ἀλλ' ὑποδούλου τότε, ἑλληνικῆς οἰκογενείας. Καὶ ἀφοῦ διέθεσαν μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἐναντίον τῶν Τούρκων, καὶ τὴν διεξαγωγὴν ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἀγῶνος μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος, ἀφιέρωσαν ἅπασαν τὴν ὑπόλοιπον περιουσίαν τῶν πρὸς Ἱδρυσιν Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, μὲ εἰδικὸν σκοπὸν τὴν μόρφωσιν τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς διάδοσιν τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας καὶ ἐν γένει τῶν φώτων.

Ἡ σύστασις τῆς Ριζαρείου Σχολῆς ἐγένετο ὑπὸ τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ Γεωργίου Ριζάρη διὰ τῆς ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1840 καὶ ὑπὸ ἄκρας εὐσεβείας διαπνεομένης διαθήκης του.

Τὸ πνευματικὸν ἔργον τῆς ἡμετέρας Σχολῆς κατὰ τὸν μακροαῖωνα αὐτῆς βίον ὑπῆρξε μέγα καὶ ἐκτεταμένον. Ἐξῆλθον ἐκ τῆς Σχολῆς ταύτης καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Καθηγηταὶ Πανεπιστημίων καὶ ἱερεῖς καὶ διδασκαλοὶ καὶ θεολόγοι ἐπιστήμονες καὶ ἄνδρες εὐσεβεῖς,

διαπρέφαντες ἐπιστημονικῶς καὶ εἰς ἄλλα πεδία δρασεως. Ἐξέχοντα μέλη τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν συγκαταλέγονται σήμερον μετὰ τῶν ἀποφοίτων τῆς. Ὁ λαμπρῶν τὴν συνεστίασιν ταύτην Προκαθήμενος τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος ἐγαλονυχίθη εἰς τὰ χριστιανικὰ νάματα τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐτίμησε τὴν Σχολὴν ἡμῶν διὰ τὴν λαμπρὰν καὶ ἀκτινοβόλον χριστιανικὴν αὐτῆς δρᾶσιν, ὡς ἐπὶ λέξει ἀναφέρεται εἰς τὸ σχετικὸν αὐτῆς ἔγγραφο, διὰ τῆς ἀπονομῆς εἰς αὐτὴν τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου, διὰ τὰς μεγάλας μορφωτικὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσέφερεν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος.

Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ περιλαμβάνει ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1971-72 δύο κύκλους σπουδῶν α) ἑπτατάξιον Μέσσην Ἱερατικὴν Σχολήν, ἀριθμοῦσαν 200 μαθητὰς καὶ β) διτάξιον Ἀνωτέραν Ἱερατικὴν Σχολήν, ἀριθμοῦσαν 62 μαθητὰς, ἥτοι σύνολον ἀριθμοῦ μαθητῶν 262.

Ἐπιθυμῶ νὰ εὐχαριστήσω θερμότερα τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμον, τοὺς Σεβασμιωτάτους Συνοδικούς, τὸν κ. Νομάρχην Ἀττικῆς, τὸν κ. Δήμαρχον Χαλανδρίου, ὡς καὶ τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἀποφοίτων τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, οἵτινες τιμῶσι τὴν συνεστίασιν ταύτην.

Μικρὸν δεῖγμα τῆς μεγάλης τιμῆς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, τοῦ Ἀγίου Σχολάρχου καὶ τοῦ Διδακτικοῦ αὐτῆς προσωπικοῦ πρὸς τοὺς Σεβασμίους ἐκ Φινλανδίας φιλοξενουμένους τῶν, ἀποτελεῖ ἀντίτυπον τοῦ πανηγυρικοῦ τόμου, ἐκδοθέντος τὸ ἔτος 1969 ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 125 ἐτῶν ἀπὸ τῆς Ἱδρύσεως τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, τὸ ὁποῖον, ὁμοῦ μὲ τὸ σχετικόν, ἀναμνηστικὸν μετάλλιον, ἔχω τὴν τιμὴν, Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε, νὰ ἀποδώσω πρὸς Ὑμᾶς καὶ τὸν ἱερολογιώτατον κ. Ἰωάννην, συνοδευόμενα μὲ τὰς θερμότερας τῶν εὐχῶν μου, ὅπως ἡ ὀλιγοήμερος παραμονὴ Ὑμῶν εἰς τὴν Χώραν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως ἀποτελέσῃ δι' Ὑμᾶς πηγὴν πνευματικῆς ἐξάφρεως καὶ εὐχαρίστων ἀναμνήσεων.

Εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ κ. Προέδρου ὁ Σεβασμιώτατος ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε, Πατέρες, Κύριοι,

Εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὴν θερμὴν ἐποδοχὴν καὶ φιλοξενίαν, τὴν ὁποίαν μᾶς προσέφερε τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον τῆς Σχολῆς. Εὐχαριστῶ πολὺ καὶ διὰ τὸν Ἀναμνηστικὸν Τόμον τῆς Ριζαρείου Σχολῆς, ὁ ὁποῖος μοῦ ἐπεδόθη, καθὼς καὶ διὰ τὸ μετάλλιον.

Ἡ ἐπίσκεψις αὐτὴ μᾶς ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐλθωμεν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν ζώσαν Ὁρθοδοξίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπίσης ἐβοήθησεν εἰς τὴν

σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ Ἐκκλησία μας ἀριθμεῖ ἱκανὸν ἀριθμὸν νέων, τοὺς ὁποίους ἀπασχολοῦν παρόμοια προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν καὶ τὴν ἰδικήν σας νεολαίαν. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Ριζόρειος Σχολή, ὑπὸ τὴν στοργικὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Ἱερωνύμου, τὰς φροντίδας τοῦ Διοικ. Συμβουλίου αὐτῆς καὶ τὴν ἀξίαν πάσης ἐξάρσεως προσφορὰν τοῦ ἁγίου Σχολάρχου καὶ τῶν Καθηγητῶν τῆς θὰ συνεχίσῃ τὴν μακρὰν ἱστορίαν της, βελτιουμένην ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ πάλιν εὐχαριστῶ πολὺ δι' ὅσα ἐκάμετε δι' ἡμᾶς.

Τὴν ἐσπέραν τῆς 10ης Ἰουνίου εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Βασιλεὺς Γεώργιος» ἐδόθη ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἐπίσημον δεῖπνον πρὸς τιμὴν τοῦ Προκαθημένου τῆς Ὁρθοδόξου Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας. Τὴν Κυβέρνησιν ἐξεπροσώπησεν ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Δημήτριος Τσάκωνας, τὴν δὲ Θεολ. Σχολὴν ὁ κοσμητὴρ κ. Ἀθανάσιος Χαστούπης. Παρέστησαν ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος, οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Αἰγιαλείας κ. Γεώργιος, Ἰωαννίνων κ. Σεραφεῖμ, Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβος, Κοζάνης κ. Διονύσιος, Πρεβέζης κ. Στυλιανός, ὁ Ἀρχιεπισκοπάρχης Θεοφ. Ἐπίσκοπος Δέρβης κ. Κοσμάς, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ἀγελώου κ. Εὐθύμιος καὶ ὁ Διευθυντὴς Ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ Γραμματεὺς τῆς Μ.Σ.Ε. Τύπου Ἀρχιμ. κ. Ἀνθίμος Ρούσσας. Παρέστησαν ὡσαύτως ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν κ. Εὐστάθιος Γιάνναρης, ὁ πρέσβυς κ. Εὐστ. Καλαμίδας, ὁ κ. Ἀντώνιος Κουντάκης, ὁ κ. Δημήτριος Παπαλουκάς καὶ ὁ κ. Κωνσταντῖνος Μηλιαράκης, ἅπαντες τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου, προσφωνῶν ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν καθηγητῆς κ. Δημήτριος Τσάκωνας, εἶπε:

Χαίρω, διότι ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως χαιρετῶ εἰς τὰς Ἀθήνας Σᾶς, ἕνα Ἅγιον τοῦ Βορρᾶ, ποὺ τὰ πάντα βλέπει μὲ τὰ μάτια τοῦ πιστοῦ, ποὺ ἀτενίζει τὸ ἄπειρον καὶ ζητᾷ νὰ γίνῃ ἕνα μὲ τὴν δίχως σύνορα πεδιάδα. Ἡ λέξις ἄνθρωπος σημαίνει γιὰ Σᾶς ἀδελφός. Δὲν ὑπάρχει «ἐγώ» κάτω ἀπ' αὐτὸν τὸν χαμηλὸ οὐρανό. Ὅλοι εἶναι ὑπεύθυνοι γιὰ ὅλα.

Ἡ μυστικὴ ἀγάπη τοῦ Βορρᾶ εἶναι ἡ ἀγάπη γιὰ τὸν ἀδελφὸ ποὺ ὑποφέρει τὴν ἴδια πίεσι, πάντα ὅσο μακρὰν φτάνει ἡ γῆ. Γιὰ ὅλους Σᾶς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ μυστικοῦ Βορρᾶ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου τούτου φαίνονται τόσο ἀσήμαντα, ὥστε νὰ μὴ δίνετε καμμιὰ ἀξία στὴν καλλιτέρευσί τους. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπανάστασις ἢ συντηρητικότης δὲν εἶναι προβλήματα μιᾶς μεταφυσικῆς ἀλγούσης ψυχῆς.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἀνατολή καὶ ὁ Εὐρωπαϊκὸς Βορρᾶς συνητηθήσαν σὲ πολλὰ σημεῖα.

Πολλοὶ μισθοφόροι τοῦ Βορρᾶ ποὺ ἦλθαν σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ Βυζάντιο, ὅταν ξαναγύρισαν στὸ Σκανδιναβικὸν Βορρᾶ, ἔδρασαν σὰν Ἀποστόλοι τοῦ Βυζαντίου.

Οἱ Βόρειοι, οἱ Σκανδιναβοὶ εἶδαν τὸ Βυζάντιο χωρὶς τὴν κακὴν φήμην, τὴν ὁποίαν τοῦ προσέδωσαν μερικοὶ Δυτικο-Εὐρωπαῖοι συγγραφεῖς μετὰ τὴν κακόφημη ἐποχὴ τοῦ Σχίσματος.

Τέτοια ἦταν ἡ ἐπίδρασις τοῦ πνεύματος τοῦ Βυζαντίου, ὥστε ὅλοι Σας ἐγίναντε πῶς ἀδύνητοι εἰς τρόπον, ὥστε ὁ Κίρκεγκαρτ, ἂν καὶ Προτεστάντης, ἐν τούτοις, ὅπου δὲν ἔβλεπε μάρτυρες, δὲν ἔβλεπεν ἀληθινὸς χριστιανὸς καὶ κατηγοροῦσε ὅλες τὶς ἐκκλησίες, ὅτι ἔγιναν πολὺ ἐγκόσμιες, ἀφοῦ τοὺς ἔλειψεν ὁ ἥρωϊσμός.

Αἱ πρῶται χριστιανικαὶ ἐκδηλώσεις εἰς τὴν Χώραν τῶν Φίνων ἐμφανίζονται κατὰ τὸν 10ον αἰῶνα, ὅπου διάσπαρτοι Ἱεραπόστολοι κηρύσσουν τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν χωρὶς συγκεκριμένον δόγμα. Κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα ἐμφανίζεται ἡ πρώτη μορφή Ὁρθοδοξίας εἰς τὴν Φινλανδικὴν Καρελίαν, μὲ προέχουσιν τὴν παρουσίαν τοῦ ἐξ Ἁγίου Ὄρους Ἑλλήνος Μοναχοῦ Σέργιου, τοῦ μετέπειτα ἀνακηρυχθέντος Ἁγίου τῆς Ὁρθοδόξου Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Σέργιος ὄχι μόνον ἐκήρυξεν Ὁρθοδοξίαν καθαρῶς Ἑλληνικοῦ περιεχομένου, ἀλλὰ καθηγιάσε καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν τῆς Φινλανδίας, μεταφέρον ἐκ τοῦ Ἁγίου Ὄρους τὴν περίφημον θαυματουργὸν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, «Τὸ Ἄξιόν ἔστι» ὡς ἀντίγραφον, ἡ ὁποία εἶναι ἀκόμη καὶ σήμερον γνωστὴ ὡς θαυματουργὸς εἰκόνα τῆς Μονῆς τοῦ Βαλάμο. Ὁ Σέργιος ἤρχισε τὴν προσπάθειάν του μὲ τὴν ἰδρύσιν καὶ ὀργάνωσιν τῆς Μονῆς τοῦ Βαλάμο εἰς τὴν λίμνην Λατόγκα, ἡ ὁποία ἔφθασεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του νὰ περιλαμβάνῃ 600 μοναχοὺς.

Τὸν Σέργιον ἀποθανόντα διεδέχθη εἰς τὴν ἡγεσίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὁ μαθητὴς καὶ συνεργάτης του μοναχὸς Γερμανός, ὁ ἐκ Καρελίας. Οὗτος μετὰ τοῦ Σέργιου ἀνεκηρύχθησαν μετέπειτα τοπικοὶ Ἅγιοι τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τοὺς μετέπειτα αἰῶνας 15ον καὶ 16ον ἡ Φινλανδικὴ Ὁρθοδοξία ἐδέχθη σφοδρὰς ἐπιθέσεις τόσο ἐκ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἱεραποστόλων, ὅσον καὶ ἐκ τοῦ ἐμφανισθέντος εἰς μεγάλην ἔκτασιν καὶ ἐκ Σκωτίας προερχομένου Λουθηρανικοῦ κύματος. Τότε ἐναντίον τῆς Ὁρθοδοξίας ἐξαπελύθη πραγματικὸς πόλεμος καὶ πολλοὶ πιστοὶ ὑπέστησαν διώξεις. Ἡ προσπάθεια προσηλυτισμοῦ τῶν Ὁρθοδόξων ἔφθασεν εἰς τὸ ἀποκορύφωμά κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος, παρὰ ταῦτα, ὅμως, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Φινλανδίας κατάρθωσε νὰ ἐπιβιώσῃ καὶ νὰ ἐπικρατήσῃ, ἰδίως χάρις εἰς τὴν ἀκτινοβολίαν τῶν Ἱερῶν Μονῶν τῆς Καρελίας. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα παρέστη ἀνάγκη μεταορθομίσεως ὅλων τῶν θρησκευτικῶν καὶ λειτουργικῶν βιβλίων τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ὁποῖα ἦσαν συντεταγμένα μέχρι τότε εἰς τὴν ἀρχαίαν Ρωσικὴν, δεδομένου ὅτι καὶ ἡ Ἐπισκοπὴ τῆς Καρελίας ἐν γένει ἀπετέλει τμήμα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Πετροπόλεως. Κατὰ τὸ 1892 κατόπιν ἀγῶνος ἐκ μέρους τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Φινλανδίας, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπρωτοστάτησεν ἡ περίφημος

ἀδελφότης τῶν Ἀγίων Σεργίου καὶ Γερμανοῦ, γνωστή εἰς τὴν Ἱστορίαν ὡς ὑπέρμαχος τῆς Ἑλληνικῆς Διδασκαλίας καὶ τῶν Ἑλληνικῶν παραδόσεων, εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐπετεύχθη πλήρης χωρισμὸς τῶν Ὁρθόδοξων Ἐνοριῶν τῆς Φινλανδίας καὶ Καρελίας ἀπὸ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Πετρουπόλεως καὶ τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ Φινλανδικὴ Ἐκκλησία ἀπέκτησεν ἰδίαν ὑπόστασιν καὶ ὁ Ἐπίσκοπος Καρελίας ἀνεδείχθη εἰς Ἀρχιεπίσκοπον (1892). Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Ἀλλὰ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου τούτου εἰσηλθὼν εἰς τὴν μεγάλην κρίσιν ἡ Ὁρθοδοξία τῆς Φινλανδίας. Τὴν 26-11-1918 ἡ Φινλανδικὴ Ἐκκλησία συνεκάλεσε Γενικὴν Συνέλευσιν καὶ ἐκήρυξεν ἑαυτὴν αὐτόνομον καὶ μὴ ἔχουσαν οὐδεμίαν ἐξάρτησιν ἀπὸ τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ ἀπόφασίς αὕτη ἔγινε δεκτὴ καὶ ἐπεκυρώθη ὑπὸ τοῦ πρώτου τότε Ρώσου Πατριάρχου Τύχωνος, ἀλλὰ ἡ κρίσις τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν πόλεμον ἀπεστέρησεν αὐτὴν ἀπὸ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν Κληρικῶν καὶ οἱ Ἱερεῖς ἦσαν ἐλάχιστοι. Τότε ἡ Κυβέρνησις τῆς Φινλανδίας, ἐν τῇ μερίμνῃ της ὑπὲρ τῆς Ὁρθόδοξου Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας, δαπάναις τοῦ Δημοσίου συνέστησε τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Σχολήν, τὴν Σόρτα Βάλα, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ ἀκόμη λειτουργοῦσα λίαν ἀποδοτικῶς ὡς σεμινάριον. Παρὰ ταῦτα ἐξηκολούθουν νὰ ὑφίστανται εἰς τὴν Φινλανδίαν ἐκτὸς τοῦ Φινλανδοῦ Ἐπισκόπου καὶ δύο εἰσέτι Ρῶσοι Ἐπίσκοποι. Τοῦτο δὲ ἐδημιουργεῖ δυσκολίας ὡς πρὸς τὴν λειτουργίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καθαρῶς ἐθνικῆς τοιαύτης. Τὸ 1922 ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Συνέλευσις ἐξέλεξε ἐπίσκοπον καὶ ἡγούμενον τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας τὸν Γερμανὸν Ἀαβ, πρώτη πρᾶξις τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε, μετὰ σύμφωνον ἀπόφασιν τῆς Συνελεύσεως, νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τὴν ὑπαγωγὴν ὑπ' αὐτὸ τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Φινλανδίας. Πράγματι περὶ τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1925 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Μελέτιος ὁ Δ', διὰ πράξεως συνοδικῆς, ὑπῆγαγε τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἀνεκήρυξεν αὐτὴν αὐτόνομον, ἀναγνωρίσας συγχρόνως ὡς Ἀρχιεπίσκοπον Καρελίας, ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸν Ἐπίσκοπον Γερμανὸν Ἀαβ. Τέλος, κατὰ τὸ 1925 ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ ἀπηλλάγη καὶ τῆς παρουσίας τῶν ὑπολοίπων (2) Ρώσων Ἐπισκόπων καὶ κατέστη τοιοῦτοτρόπως ἐξ ὁλοκλήρου Φινλανδική. Μέχρι τοῦ 2ου Παγκοσμίου Πολέμου ἡ πορεία τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξεν ὁμαλὴ μὲν, ἀλλὰ περιορισμένη εἰς ὁρᾶσιν, τὸ δὲ πλήρωμα ὑπελογίζετο περὶπου εἰς 300.000 πιστοὺς μὲ ἐξ ἐπισκοπίας. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπακολουθήσανσαν πολεμικὴν περίοδον, ἐπεδικάσθησαν εἰς τὴν Ρωσίαν αἱ περιοχαὶ τῆς Καρελίας, εἰς τὰς ὁποίας τὸ Ὁρθόδοξον στοιχεῖον ἐπλεόναζεν. Καὶ ἡ Φινλανδικὴ Ἐκκλησία ὑπέστη τὴν πρωτοφανῆ αἰμορραγίαν νὰ ἀπολέσῃ τὰ 70% τοῦ ποιμνίου της καὶ τὰ 90% τῆς περιουσίας της. Εἰς τὰ 1945 ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Γερμανὸς ἀντιδρῶν, συνεκάλεσεν Ἐκκλησιαστικὴν Συνέλευσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπερημύνθη τῆς παραμονῆς τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον,

ὡς Τμήματος αὐτοῦ, καὶ πλήρους ἀπορρίψεως τῶν ἀξιώσεων τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ρωσίας. Ἡ ἀπόφασίς τῆς Συνελεύσεως ὑπῆρξεν ὁμόφωνος. Αἱ Ρωσικαὶ ἀξιώσεις ἀπερρίφθησαν καὶ ἐγένετο ἔκκλησις εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Βενιαμίν, ὅπως διατηρήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Φινλανδίας ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀποδεχθεῖσα τὴν ἔκκλησιν καθώρισεν εἰσέτι καὶ τὸ δικαίωμα ἐπικυρώσεως τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Φινλανδίας ὑπ' αὐτῆς, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς διαμνημονεύσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ. Παραλλήλως, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον προέβη εἰς αὐστηρὰς συστάσεις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας διὰ τὴν ἐπιχειρουμένην ὑπ' αὐτοῦ παρέμβασιν εἰς τὸ καθεστῶς τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅταν κατὰ Νοέμβριον 1945, ὁ τότε Μητροπολίτης Κροντίτσκης καὶ Κολόμνας Νικόλαος ἐκόμισεν αὐτοπροσώπως εἰς τὴν ἑδρὰν τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας τὴν πρᾶξιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας, διὰ τῆς ὁποίας τοῦτο ἀνεγνωρίζε τὴν αὐτονομίαν τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ. Τὸ καθεστῶς αὐτὸ διατηρεῖται εἰσέτι ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν, ἀλλὰ τὸ πλήρωμα τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας ἔχει μειωθῆ περὶπου εἰς 100.000 πιστῶν, οἱ ὁποῖοι διοικοῦνται ἀπὸ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν, ἔχουσαν ἑδρὰν τὸ Κόοπιο, καὶ δύο χωρεπισκόπους. Παρὰ τὸ περιορισμένον τοῦ ποιμνίου της, ἡ Φινλανδικὴ Ἐκκλησία παρουσιάζει μίαν ἄνθησιν, ὅχι τυχοῦσαν, χάρις ἰδίως εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν ἐνίσχυσιν τῆς Κυβερνήσεως. Οὕτως ἡ δημιουργία νέων στελεχῶν διὰ τὸν κλήρον εἶναι πυκνὴ καὶ ἡ μόρφωσίς των σχετικῶς ἀριτία.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνοριῶν διαρκῶς αὐξάνει καὶ ὁ Ἐκκλησιαστικὸς τύπος ἔχει ἐπιβλητικὴν παρουσίαν (7 ἐκδόσεις). Ἀλλ' ἐκεῖνο πὸν ἀποτελεῖ τὸ μεγάλο στήριγμα τῆς Φινλανδικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας εἶναι αἱ ἀνθοῦσαι Ἱερὰι Μοναί, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ δύο ἀνάγκουν τὴν ἰδρυσίν των ἀπὸ τοῦ 14ου αἰῶνος (ἦτοι αἱ ἀνδρῶναι Μοναὶ τοῦ Βαλάμο, τοῦ Πετσάμο καὶ τῆς Κονεβίτσα, ὅπως ἡ γυναικεῖα Μονὴ τῆς Λίντουλα καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐγκαταβιοῦν ἐργαζόμεναι 100 μοναχαί).- Ἡ Ἐκκλησία ἔχει καὶ τοὺς τοπικοὺς ἀγίους της καθιερωθέντας ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Εἶναι οἱ Ἅγιοι Σέργιος, ὁ Ἑλλην, καὶ Γερμανός, ὁ Καρελιανός, οἱ κτήτορες τῆς Μονῆς τοῦ Βαλάμο, ὁ Ὅσιος Ἀρσένιος, ὁ ἐκ τοῦ Ἀθῶ τῆς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας, ὁ καὶ κτήτωρ τῆς Μονῆς τῆς Κονεβίτσα, ὁ Ὅσιος Ἀλέξανδρος κτήτωρ τῆς Μονῆς Σβέρ καὶ ὁ ὅσιος Τρύφων, ὁ ἐπίσης ἐκ τοῦ Ἀθῶ, ὁ κτήτωρ τῆς Μονῆς τοῦ Πετσάμο, ὁ ὁποῖος ἐν ἔτει 1494 ἐκήρυξε τὴν Ὁρθοδοξίαν εἰς τὴν ἀπωτάτην Λαπωνίαν. Εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Βαλάμο ἀπόκειται ἡ ἐκ τοῦ Ἀγίου Ὁρους Εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, τὴν ὁποίαν ὁ Ὅσιος Ἀρσένιος μετέφερεν ἐκ τοῦ Ἀθῶ τὸ 1393.

Ὡς Ἑλλὰς αἰσθανόμεθα εὐτυχεῖς, ἀλλὰ καὶ ὡς Δύσις ὑπερήφανοι δι' αὐτὸν τὸν στενὸν δεσμόν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Φινλανδίας πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πα-

τριαρχεῖον, ἄρρηκτον πνευματικὸν δεσμόν Εὐρωπαϊκοῦ Βορρᾶ πρὸς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἀνατολήν.

Ἡ ἐν Φαναρίῳ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία λόγῳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ χαρακτήρος της ἡσθάνετο ἐαυτὴν πάντοτε ὡς μητέρα τῶν κατ' ἔθνος ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Μὴ στηριζόμενον εἰς καμμίαν μεγάλην ὕλικήν ἢ ἱμπεριαλιστικὴν δύναμιν ἐμεγέθυνε τὴν πνευματικὴν ἀκτινοβολίαν του τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ιδίως μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν Καταστροφὴν, διὰ τῆς ἐν Αὐτῷ στεγασεως πλειόνων χειμαζομένων ἐθνικῶν καὶ ἐν διασπορᾷ ἐκκλησιῶν, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐνισχύσεως τῆς πανορθοδόξου ἡγεσίας του, μίας ἡγεσίας τὴν ὅποیان ἐβλεπε πάντοτε ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἰσοτιμίου Παγγρηστιανικῆς συνεργασίας. Διὰ τῆς Πανορθοδόξου ἐνότητος ἡμεῖς οἱ ἅπλοὶ λαϊκοὶ ἐπιθυμοῦμεν τὴν παγγρηστιανικὴν καὶ πανανθρώπινον ἀδελφοσύνην. Ἄς βαδίσουμε ὅχι μόνο μὲ τὸν λόγο ἀλλὰ καὶ τὸ παράδειγμα.

Ἄς ἔχουμε, Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Φινλανδίας, Σᾶς ὡς παράδειγμα, Σᾶς ποὺ ἀποπνέετε ἀγιότητα καὶ ποὺ μὲ τὴν εὐγενεστάτη παρουσίᾳ Σας καὶ διαγωγή Σας ἐπανευαγγελίζεσθε ἀπὸ Βορρᾶ τὴν Ὁρθόδοξίαν πρὸς Ἑστανρωμένον Νότον.

Εἰς τὴν προσφώνησιν ταύτην τοῦ κ. Ὑφυπουργοῦ ὁ Σεβ. Φινλανδίας ἀντεφώνησεν ὡς ἑξῆς:

Μακαριώτατε, Ἐξοχώτατε κ. Ὑπουργέ, Σεβασμιώτατοι, Ἀξιότιμοι Κύριοι,

Ἐπιτρέπατέ μου νὰ σᾶς ἐκφράσω τὰς εὐκρινεῖς καὶ θερμὰς εὐχαριστίας μου διὰ τὴν ἀγάπην σας πρὸς ἡμᾶς, ἢ ὅποία εἶναι τόσο ἐμφανὴς εἰς τὴν ὁμιλίαν σας. Ἦτο πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ ἀκούσωμεν, ὅτι γνωρίζετε ἐδῶ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Φινλανδίας. Εἴμεθα ἐδῶ διὰ πρώτην φορὰν ἐπισήμως, μετὰ τὴν πρόφροναν πρόσκλησιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι φυσικόν, οἱ λαοὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Φινλανδίας νὰ συναντῶνται μετὰ τῶν. Εἰς πολλὰς μέχρῃ τοῦδε συναντήσεις μας ἐλέχθη, ὅτι αἱ σχέσεις Ἑλλάδος καὶ Φινλανδίας φθάνουν εἰς πολὺ ἀρχαίους χρόνους. Οἱ ἱστορικοὶ ἐπιστήμονες θεωροῦν βέβαιον, ὅτι κάποιος Σέργιος ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Φινλανδίαν καὶ ἴδρυνε τὴν Ἱερὰν Μονὴν Βαλάμο, ἐκ τῆς ὁποίας διεδόθη τὸ χριστιανικὸν φῶς εἰς ὁλόκληρον τὴν Καρελίαν. Πάντοτε στρεφόμεθα μὲ εὐχαρίστησιν καὶ ἐγνωμοσύνην πρὸς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν. Ἐκτοτε ἐπέρασαν 1000 ἔτη. Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι ἡ Φινλανδία ἐδέχθη τὰς πρώτας βάσεις τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἀπὸ τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Φινλανδίας ἐτέλει ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας μέχρῃ τοῦ 1918, ὅτε ἐξεργάγη ἢ ἐπανάστασις. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἡ Ἐκκλησία μας περιέρχεται εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἄς λεχθῇ καὶ μία ἐνδιαφέρουσα λεπτομέρεια: μέχρῃ τὸ 1950 ἡ Ἐκκλησία μας ἐλέγετο Ἑλληνοκαθολικὴ Ἐκκλησία τῆς Φινλανδίας. Μόλις τότε, διὰ διατάγματος, ἐτροποποιήθη ἡ ὀνομασία αὕτη, διὰ νὰ μὴ μᾶς θεωροῦν ὅτι

ἀνήκομεν εἰς τὴν Οὐνίαν. Διότι εἰς κάποιο ἐκκλησιαστικὸν ἡμερολόγιον προκειμένου περὶ τῆς Φινλανδίας, ἐγράφη, ὅτι οἱ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ εἶναι μηδὲν, ἐνῶ οἱ Οὐνῖται 100.000. Ἀλλὰ καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν Β. Καρελίαν ὁ λαὸς καλεῖ τοὺς ὁρθοδόξους Ἑλληνας.

Γνωρίζομεν ἐξ ἄλλου, ὅτι ἐδῶ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον καὶ ἀπ' ἀρχῆς, ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι στενὰ συνδεδεμένα. Εἰς αὐτὸ τὸ ταξίδι τὸ ἐπροσέξαμεν ἰδιαίτερος. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἡ μόνη Χώρα, εἰς τὴν ὅποیان ἡ ἐπίσημος θρησκεία τοῦ Κράτους εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία, καὶ συγχρόνως αὕτη νὰ εἶναι ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ λαοῦ. Δυνάμεθα νὰ παραβάλομεν τὴν πραγματικότητα αὐτὴν καὶ πρὸς τὴν ἰδικὴν μας ἐν Φινλανδίᾳ Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἢ ὅποία εἶναι ἡ δευτέρα ἐπίσημος θρησκεία τοῦ Κράτους, ἂν καὶ τὰ μέλη της εἶναι ὀλίγα. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἐκκλησιαστικαὶ ὁμοιότητες Ἑλλάδος καὶ Φινλανδίας. Μία τοιαύτη εἶναι τὸ περιβάλλον τῆς ἐλευθερίας, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἡ Ὁρθοδοξία δύναται νὰ ἐργάζεται καὶ εἰς τὰς δύο Χώρας. Ἄς σημειώσωμεν τὸ ζωντανὸν ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ Κράτους πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὰς δύο Χώρας.

Εἰς τὴν ὁμιλίαν τοῦ κ. Ὑπουργοῦ ἠκούσαμεν, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Φινλανδίας ἔχασε τὴν περιουσίαν της καὶ τοὺς ναοὺς της. Εἰς τὴν Φινλανδικὴν Βουλὴν, τὸ ἔτος 1950, ἐψηφίσθη νόμος, βάσει τοῦ ὁποίου τὸ Κράτος ἔκτισε δέκα τέσσαρες ναοὺς καὶ σαράντα παρεκκλήσια. Ἐκτισεν ἐπίσης ἰδιοκτητοὺς κατοικίας διὰ τὸν κλῆρον καὶ μᾶς παρεχώρησε καὶ κοιμητήρια. Αὐτὸ εἶναι λίαν σημαντικόν, ὅταν σκεφθῶμεν, ὅτι ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ λαοῦ εἶναι Λουθηρανοί. Ἀκόμη σήμερον εἰς τὴν Φινλανδίαν τὸ Κράτος μισθοδοτεῖ τοὺς Ἐπισκόπους, ἐπιχορηγεῖ τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὰ ἔξοδα τῆς Διοικήσεως αὐτῆς καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς. Μόνον οἱ ἱερεῖς λαμβάνουν μισθὸν ἀπὸ τὰς ἐνορίας.

Κατὰ τὴν ἐνταῦθα παραμονὴν μας, ἐδόθη ἡ εὐκαιρία νὰ γνωρίσωμεν τὴν δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐπεσκέφθημεν πολλὰ ἱδρύματα καὶ παντοῦ μᾶς ἔχουν βεβαιώσει, ὅτι ὁ ἐμπνευστὴς καὶ ὁ ὑποστηρικτὴς αὐτῶν τῶν ἔργων εἶναι ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος. Τὰς πληροφορίας αὐτὰς εἴχομεν λάβει καὶ ἀπὸ τὰς φινλανδικὰς ἐφημερίδας. Ὁρθὸν ὅμως εἶναι νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ δραστηριοποίησις τῶν ἐκκλησιαστικῶν δυνατοτήτων ἐν Ἑλλάδι καὶ ἡ ἀναγέννησις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ὀφείλονται εἰς τὴν θετικὴν στάσιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐναντὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἄν καὶ ἐνδρισκώμεθα ὀλίγας ἡμέρας εἰς Ἀθήνας, ἔχομεν ἤδη διαπιστώσει, ὅτι ἡ ζωὴ ἐδῶ ἔχει πολὺ προχωρήσει.

Ἐνθυνοῦμαι αὐτὴν τὴν στιγμήν, ὅτι αἱ σημαῖαι Ἑλλάδος καὶ Φινλανδίας ἔχουν τὰ ἴδια χρώματα. Εἰς τὴν Φινλανδίαν τὰ χρώματα αὐτὰ συμβολίζουν τὸν γαλανὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἄσπρα χιόνια. Δὲν γνωρίζω τὸν συμβολισμόν τῶν χρωμάτων τῆς ἑλληνικῆς σημαίας.

Ο Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Φινλανδίας καλεῖ τὸ ἐκκλησίασμα τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν νὰ ἀναφωνήσῃ «ἅγιος» κατὰ τὴν εἰς πρεσβύτερον χειροτονίαν τοῦ π. Ἰωάννου Σέππαλα.

Τὸ σπουδαιότερον εἶναι, ὅτι ἀμφότεραι αἱ σημαῖαι φέρουν τὸν τίμιον Σταυρόν. Δι' αὐτὸ πιστεύομεν, ὅτι αἱ φιλικώταται σχέσεις τῶν δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν Ἑλλάδος καὶ Φινλανδίας θὰ συνεχισθοῦν καὶ θὰ ἀναπτυχθοῦν περισσότερον εἰς τὸ μέλλον.

Εὐχαριστῶ θερμῶς δι' ὑμῶν, κ. Ὑπουργέ, τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν γενομένην ἀπόψε τιμὴν. Ἐχομεν κοινὰς ἀναμνήσεις ἀπὸ παλαιότερον εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος μετὰ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ. Διὰ τοῦτο λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ προσφέρω εἰς τὴν ἐξοχήν τοῦ ἐνα μικροῦ σταυροῦ ὡς ἐνθύμιον. Εἶναι ἀντίγραφον παλαιωτάτου ἀρχαίου σταυροῦ τῆς Καρελίας, εὐρισκομένου εἰς ἐκκλησιαστικὸν μουσεῖον. Σὰς εὐχαριστῶ καὶ πάλιν δι' ὅλα.

Τὴν πρωτὰν τῆς 11ης Ἰουνίου, ἡμέραν Κυριακὴν, ἐτελέσθη εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῶν Ἀθηνῶν ἀρχιερατικὴ Θ. Λειτουργία, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Φινλανδίας, συλλειτουργούντων δὲ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πρεβέζης κ. Στυλιανοῦ, τοῦ Βοηθοῦ Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. Εὐθυμίου καὶ πολλῶν ἱερέων. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Θείας Λειτουργίας, ἥτις ἐγένετο μετὰ πάσης κατανύξεως ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς παραδεδωμένης λαμπρότητος, ὁ Προκαθήμενος τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας ἐχειροτόνησεν εἰς πρεσβύτερον τὸν συνοδὸν τοῦ ἱεροδιάκονου π. Ἰωάννην Σέππαλα ἐν μέσῳ ἀτμοσφαιρᾶς μυσταγωγικῆς συγκινήσεως καὶ ὑπὸ τὰς ὁμοφώνους εὐχὰς τοῦ ἐκκλησιασματος «ἄξιος» «ἄξιος». Περὶ τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Ἰερώνυμος προσεφώνησε τὸν Σεβασμιώτατον ὡς ἑξῆς:

Σεβασμιώτατε καὶ λίαν ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Ἀρχιεπίσκοπε Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας κ. Παῦλε,

Μετὰ ἀληθοῦς ἀγαλλιάσεως ἐντὸς τοῦ διὰ τῆς πνοῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀνακαινιζομένου πανιέρου τούτου ναοῦ, προσφωνῶ Ὑμῖν καὶ αἰθὺς τὸ «ὡς εὐ παρέστητε».

Σὰς ὑποδεχόμεθα εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον χώρον ἐξ ὀνόματος τῶν συμπαραόντων ἐν Χριστῷ συνεργῶν μας καὶ ὁλοκλήρου τοῦ πληρώματος τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπερ νοερώς καὶ ἐν Πνεύματι συμπάρων, χαίρον καὶ εὐφραυνόμενον, ἀσπάζεται Ὑμᾶς ἐν πολλῇ ἀγάπῃ καὶ τιμῇ.

Σὰς δεχόμεθα ἐν ὀνόματι Κυρίου, διότι εἴσθε τοῦ Κυρίου καὶ ἤλθετε πρὸς ἡμᾶς ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

Σὰς ὑποδεχόμεθα ἐν ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, τοῦ ὁποίου φέρετε τὸ ἐνδοξον καὶ τετιμημένον ὄνομα καὶ τοῦ ὁποίου μιμείσθε τοὺς τρόπους καὶ τὸ φρόνημα.

Σὰς ὑποδεχόμεθα ἐν ὀνόματι τοῦ σεπτοῦ Προκαθιμένου τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρα, τὸν ὁποῖον λόγοις τε καὶ ἔργοις δεικνύετε, ὅτι δεόντως τιμᾶτε καὶ σέβεσθε.

Θὰ ἤρκει ἢ εἰς τὸ τιμιώτατον αὐτοῦ ὄνομα ὅψ' ὑμῶν ἀπονομὴ τιμῆς, ἵνα δι' ἡμᾶς ἀποτελῇτε πρόσωπον σεπτὸν καὶ σεβάσιμον.

Ἰδιαιτέρως ὁμως ἐπιθυμῶ ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ νὰ ἀναμνησθῶ γεγονότος οὐχὶ κειμένου ἢ κεκοιμημένου ἐν γωνίᾳ, ἀλλὰ πασιφανοῦς καὶ λάμποντος, ὅτι δηλαδὴ μετὰ τὰς ἀπολύτους Ὑμῶν μερίμνας καὶ φροντίδας, μετὰ τὴν δεξιὰν Ὑμῶν ποιμαντορίαν ἢ ἐν Φινλανδίᾳ ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κατέστη ὑπόδειγμα ζωῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας. Καὶ οὕτω, τρεφομένη ἀπὸ τὸν ἀνεξάντλητον πλοῦτον τῶν πνευματικῶν θησαυρῶν τῶν λειτουργικῶν ἡμῶν βιβλίων, τὰ ὁποῖα μετεφράσατε εἰς τὴν σήμερον ἐν Φινλανδίᾳ λαλουμένην γλῶσσαν, ἢ μικρὰ αὐτῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία δίδει τὴν μαρτυρίαν τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως, ὑποβοηθοῦσα τὸ ἔργον τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τοῦ ἐργαζομένου τὴν «κρείττονα ἀλλοίωσιν», ἥτις θὰ ὀδηγήσῃ εἰς «τὴν τῶν πάντων ἑνωσιν».

Ἡδυνήσαμεν ὡς Ἐκκλησία νὰ ἔχωμεν παρ' ἡμῖν σπουδάζοντας τὴν ἱερὰν Ἐπιστήμην τῆς Θεολογίας καὶ οὕτω νὰ γνωρίζωμεν καλῶς τὸν τε Σεβασμιώτατον Ἐπίσκοπον Ἐλσινκίου κύριον Ἰωάννην καὶ τοὺς Αἰδουσιμωτάτους πρεσβυτέρους κ. Ἰωάννην Σέππαλα καὶ κ. Στέφανον Ρέπο καὶ μακαρίζομεν Ὑμᾶς, διότι ἔχετε συνεργοὺς τοιοῦτους σεμνοπρεπεῖς καὶ εὐλαβεστάτους κληρικούς.

Ἡδυνήσαμεν ἀκόμη, οὐχὶ δὲ ἀπαξ, νὰ ἔχωμεν πρὸ ἐτῶν πλησίον ἡμῶν πολυάριθμον ὁμάδα νέων, οἵτινες ἀφήκαν ἀρίστας ἀναμνήσεις διὰ τῆς βαθείας αὐτῶν εὐλαβείας καὶ ἐκκλησιαστικῆς καταρτίσεως, τῆς ὁποίας ὡς ἀρίστη ἔκφανσις δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ μελωδικοτάτη κοινὴ πάντων ἐν τοῖς ναοῖς ἡμῶν ψαλμωδία. Μικρὸς ἦτο ὁ Δαυὶδ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ἀλλ' αὐτὸν ἐξέλεξεν ὁ Θεὸς βασιλεῖα τοῦ Ἰσραὴλ.

Μικρὰ ἢ ἥς προΐστασθε ἁγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία. Καὶ εἰς αὐτὴν ὁμως ἠδδόκησεν ὁ Θεὸς δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καταστήσας αὐτὴν μέλος τίμιον τῆς ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλ' ἐπιτραπῆτω μοι νὰ παρατηρήσω, ὅτι ἂν ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πόσω μᾶλλον ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα ἀλλήλων πλήρωμα ἐν ἀγάπῃ, ἐν τιμῇ, ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς ὑπὲρ τῆς ἀλλήλων οἰκοδομῆς, μέχρις οὗ καταντήσωμεν ἅπαντες εἰς τὸ μέτρον τῆς ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ;

Εἴθε ὁ Κύριος ἡμῶν νὰ ἐπισχύσῃ ἡμᾶς, ἵνα μὴ μόνον θέλωμεν, ἀλλὰ καὶ δυνάμεθα νὰ ἐνεργῶμεν τὰ αὐτῷ εὐάρεστα καὶ εἰς τὴν ἀλλήλων οἰκοδομὴν συντείνοντα, ὥστε διὰ τῆς τελείας ἡμῶν ἀγάπης, ὡς καὶ διὰ τῆς μιᾶς πίστεως, νὰ δοξάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.

Πιστεύω ἀκραδάντως, ὅτι ἡ ὑμετέρα ἐπίσκεψις ἐνταῦθα δημιουργεῖ ἀρίστας προϋποθέσεις ἐτι στενότερας συνεργασίας τῶν δύο ἁγίων Ἐκκλησιῶν.

Μὲ αὐτὰς λοιπὸν τὰς ἀρίστας προϋποθέσεις περαιτέρω ἀναπτύξεως τῶν σχέσεων καὶ συνεργασίας τῶν

δύο αγίων 'Εκκλησιῶν, εὐχαριστοῦμεν καὶ πάλιν διὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς προσκλήσεως καὶ τὴν μεταξὺ ἡμῶν αἰσίαν ὑμῶν ἀφίξιν.

Εἰς ἔνδειξιν δὲ εὐγνωμοσύνης διὰ τὴν χαρὰν καὶ εὐλογίαν, τὴν ὁποίαν ἐχάρισεν εἰς τὴν 'Εκκλησίαν ἡμῶν ἡ μεταξὺ ἡμῶν ὑμετέρα παρουσία καὶ ὡς δεῖγμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς τιμῆς, μετὰ τῆς ὁποίας αὕτη περιβάλλει τὴν ὑμετέραν προσφιλῆ Σεβασμιότητα καὶ τὴν περὶ ὑμᾶς ἀδελφικὴν 'Εκκλησίαν, ἡ 'Ιερὰ Σύνοδος τῆς 'Εκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρακαλεῖ ὑμᾶς, ἵνα δεχθῆτε, ὅπως κατὰ τὰς κεκαλονισμένας ἱεράς 'Ακολουθίας, ὡς περιβάλλαιον ἀγάπης, περιβάλλῃ ὑμᾶς ὁλόκληρον ὁ ἀρχιερατικὸς οὗτος μανδύας.

Σεβασμιώτατε,

«'Εντεινε καὶ κατευοδοῦ καὶ βασίλευε ἔνεκεν ἀληθείας, καὶ πραΰτητος, καὶ δικαιοσύνης, καὶ ὁδηγῆσαι σε θαυμαστῶς ἡ δεξιὰ σου».

Περιβεβλημένος ἤδη τὸν ἀρχιερατικὸν μανδύαν καὶ ἄκρως συγκεκνημένος ὁ Σεβασμ. Φινλανδίας εἶπε:

Μακαριώτατε, λίαν ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, 'Αρχιεπίσκοπε 'Αθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. 'Ιερώνυμε, Σεβασμιώτατοι ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀρχιερεῖς καὶ ἐλλαβὲς ἐκκλησίασμα,

Διὰ τῆς ὁμιλίας σας καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ μανδύου, Μακαριώτατε, περιελάβετε ἐμὲ καὶ δι' ἐμοῦ τὴν 'Ορθόδοξον 'Εκκλησίαν τῆς Φινλανδίας εἰς τὸ περιβάλλον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς τιμῆς. Εἶναι δύσκολον διὰ νὰ εὖρω λέξεις καὶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ταπεινῶς. Ἀλλὰ τί χρειάζονται αἱ λέξεις; σήμερον ὠμιλήσαμεν τὴν γλώσσαν τῆς καρδίας. Σήμερον ἐδοξάσαμεν τὸν Θεὸν μὲ δύο γλώσσας, τὴν Φινλανδικὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν. Συνήθως, αἱ διαφορετικαὶ γλώσσαι χωρίζουν τοὺς ἀνθρώπους. Εἰς αὐτὸν τὸν ἱερὸν τόπον αἱ γλώσσαι ὑπῆρξαν σημεῖον ἐνότητος. Καὶ ἔτσι συμβαίνει ἀπὸ τῆς στιγμῆς πού ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὴν 'Εκκλησίαν τὸ Πανάγιον Πνεῦμα. Εἰς τὸ Κοντάκιον τῆς Πεντηκοστῆς ψάλλομεν, ὅτι, ὅταν ὁ Θεὸς διήρесе τὰς πυρίνας γλώσσας, ἐκάλεσεν ὅλους εἰς τὴν ἐνότητα. Ἔτσι ἡμεῖς ἐν ἐνότητι καὶ ὁμονοίᾳ δοξάζομεν τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα.

"Ἦδη πολλάκις κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν μας διηγήθημεν, πῶς ὁ σπόρος τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐφθασεν εἰς τὸν Βορρᾶν καὶ τὴν Φινλανδίαν ἀπὸ ἐδῶ. Πολλάκις ἔχομεν ὁμι-

Ὁ Σεβασμιώτατος 'Αρχιεπίσκοπος Φινλανδίας κ. Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Μακαρ. 'Αρχιεπισκόπου κ. 'Ιερωνύμου καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Παιδείας κ. Γερασ. Φραγκιάτου. Διακρίνονται οἱ Σεβ. Μητροπολίται, ὁ Ὑπουργὸς Ἐξωτ. κ. Δημ. Τσάκωνας, ὁ κοσμήτωρ καὶ καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν καὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι εὐθὺς μετὰ τὸ ἐπίσημον γεῦμα εἰς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον Ἀθηνῶν.

λήσει διά τὸν Ὅσιον Σέργιον, ἰδρυτὴν τῆς μονῆς Βαλάμο, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν παράδοσίν μας κατήγετο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ καὶ ἀργότερα ποῖν ἀπὸ 600 χρόνια, ὁ ἰδρυτὴς ἐνὸς ἄλλου φινλανδικοῦ μοναστηριοῦ τῆς Κοπενίστα, ὁ Ὅσιος Ἀρσένιος, διῆγε προηγουμένως ἀσκητικὴν ζωὴν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος· ἐκεῖθεν ὁ ἡγούμενος τὸν διέταξε νὰ μεταβῇ εἰς τὸν Βορρᾶν, διὰ νὰ κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον. Ὡς συνοδὸν τοῦ τοῦ παρέδωκε τὴν ἱερὰν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου. Αὐτὴ ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου τῆς Κοπενίστα εἶναι, μέχρι σήμερα, ἀπὸ τὰ πλέον ἅγια ἀντικείμενα τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ μικρὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία μας δὲν δύναται νὰ χαρίσῃ οὔτε χρυσὸν οὔτε ἀργυρὸν. Διὰ τοῦτο παρακαλοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα, ὅπως δεχθῇ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δι' ἡμᾶς εἶναι πολύτιμον. Εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς Κοπενίστα. Εἴθε νὰ εἶναι αὕτη ἡ εἰκὼν ὁρατὸν δεῖγμα τῆς ἐνότητος, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης. Εἴθε νὰ εἶναι καὶ δεῖγμα τῆς εὐγνωμοσύνης μας διὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν φιλοξενίαν, ἣν ἐπεδείξατε πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας.

Βλέπω εἰς αὐτὸν τὸν ἱερὸν Ναὸν καὶ Φινλανδοὺς προσκυνητάς, οἱ ὁποῖοι μόλις ἔφθασαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἴθε νὰ εἶναι οἱ ἅγιοι τόποι τῆς Ἑλλάδος πάντοτε τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς εὐλαβείας τῶν Φινλανδῶν. Καὶ ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Κοπενίστα, οἱ λοιποὶ ἱεροὶ τόποι τῆς Ἑλλάδος ἀποδεικνύουν δι' ὅλους μας τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως.

Δευτερολογῶν ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος εἶπεν:

Ἀναγινώσκω τὴν ἐπιγραφὴν τῆς Ἱερᾶς εἰκόνης «Μήτηρ Θεοῦ - Ὑπεραγία Θεοτόκος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κοπενίστα». Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου «Ὁ Ὁ Ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Προαιώνιος Υἱός». Σεβασμιώτατε, εἶναι τὸ πολυτιμότερον δῶρον, τὸ ὁποῖον ἦτο δυνατόν ἢ ἀδελφῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Φινλανδίας νὰ δωρήσῃ εἰς τὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.

Ἀκολουθῶς, ὅλος ὁ λαὸς ἔψαλε τὴν φήμην τοῦ Σεβασμιωτάτου Φινλανδίας, τὴν αὐτὴν δὲ φήμην ἔψαλαν εἰς φινλανδικὴν γλῶσσαν οἱ παριστάμενοι Φινλανδοὶ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί.

Περὶ τὴν 13.30' ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρέθεσεν εἰς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον Ἀθηνῶν ἐπίσημον γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Προκαθημένου τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὸ ὁποῖον παρευρέθησαν ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Ὑπουργὸς Παιδείας κ. Γερ. Φραγκᾶτος, ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Δημήτριος Τσάκωνας, ὁ Κοσμητὴρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καθ. κ. Ἀθανάσιος Χασιπούνης καὶ ἄλλοι καθηγηταὶ αὐτῆς, ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς Ὁρησκευμάτων κ. Κων. Κούρκουλας, κα-

θῶς καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι. Προσφωνῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος τὸν ἐπίσημον ἐπισκέπτην, ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἱερώνυμος εἶπε:

Σεβασμιώτατε καὶ λίαν ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, Ἀρχιεπίσκοπε Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας κ. Παῦλε,

Συνηγμένοι περὶ τὴν τράπεζαν ταύτην τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἐν Χριστῷ κοινοῦ γεύματος, καὶ ἀναμνησκόμενοι τῶν πρώτων ἐκεῖνων ἡμερῶν τῆς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητος, ὅτε οἱ πιστεύσαντες εἰς Αὐτὸν «μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας» (Πράξ. β', 46), προσφωνοῦμεν ὑμῖν καὶ ἀδὴς διὰ τοῦ «ὡς εὖ παρέστητε», προσθέτοντες τώρα: «εἰς τόπον τὸν ἴδιον». Λέγομεν δὲ τὸν τόπον τοῦτον τὸν ἅγιον ἰδικὸν Σας, διότι καθὼς τῶν ἀδελφῶν τῶν πρώτων ἐκεῖνων τῆς Ἐκκλησίας ἡμερῶν (ἣν ἡ καρδιά καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἰς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά) (Πράξ. γ', 32), τοιοντοτρόπως εἶναι καὶ αἱ ἰδικαὶ μας καρδίαι· τὰ αὐτὰ συναισθήματα ἔχομεν καὶ ἐναντι ὑμῶν, μὴ θεωροῦντες ὅτι ἐπιτρέπεται νὰ ἔχωμέν τι τὸ ἴδιον, ἀλλὰ τὰ πάντα μεθ' ὑμῶν κοινά.

Εἴθε ὁ Κύριος, ὁ διὰ τοῦ Παρακλήτου αἰεὶ παρακαλῶν ἡμᾶς, νὰ παρακαλέσῃ καὶ τὴν καρδίαν Ὑμῶν καὶ νὰ δώσῃ εἰς Ὑμᾶς κατὰ πάντα τὸν χρόνον τῆς τιμίας Αὐτῷ προσανατεθειμένης ζωῆς Σας, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡμεῖς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ προσφέρωμεν εἰς Ὑμᾶς. Χάριν καὶ δύναμιν ἐν Χριστῷ καὶ φωτισμὸν καὶ ἁγιασμὸν μέζονα, ἵνα λάμπῃ τὸ φῶς τῆς ἀγιωτάτης Ὁρθόδοξης πίστεως ἐν τῇ φίλῃ Χώρα τῆς Φινλανδίας καὶ μεγαλύνηται, στερεοῦται, πληθύνηται, καὶ πιστεὶ σώζῃται τὸ ἐκλεκτὸν ποίμνιον τῆς αὐτόθι ἀγίας Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἧς ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια Ὑμᾶς προέστησε ποιμαίνειν τὰ λογικὰ πρόβατα Αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ περιποιήσατο αἵματος ὁ Ποιμὴν καὶ Ἀμνός, «ὁ αἰρὼν τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου», «ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος», «ὁ ὢν ἐπὶ πάντας Θεός, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων».

Εἰς ἀνάμνησιν δὲ τῆς εὐλογημένης δι' ἡμᾶς ἐν μέσῳ ἡμῶν παρουσίας τῆς ὑμετέρας τετιμημένης καὶ προσφιλοῦς ἡμῖν Σεβασμιότητος, ὡς καὶ τοῦ πολυτίμου ὑμῶν ἐν τῷ Ἀμπελῶνι τοῦ Κυρίου συνεργοῦ αἰδ. κ. Ἰωάννου Σέππαλα, παρακαλοῦμεν, ἵνα ἐπιτρέψῃτε νὰ ἀπονεύωμεν εἰς αὐτὸν μὲν τὸν τίμιον τοῦτον τοῦ Κυρίου Σταυρόν, εἰς ὑμᾶς δὲ τὸ φέρον τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἱερὸν τοῦτο ἐγκόλπιον, τὸ ὁποῖον θὰ περικοσμήῃ τὸ γενναῖοφυγον ὑμῶν στέφανον, τὸ ὁποῖον τοσάκις ἔχετε προβάλλει κατὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἡμῶν πίστεως ἀγῶνας.

Ἀπαντῶν ὁ Σεβασμιώτατος Φινλανδίας, λίαν συγκεκνημένος καὶ ἐκ τῶν νέων ἐκδηλώσεων ἀγάπης

τοῦ Μακαρ. 'Αρχιεπισκόπου καὶ τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου, εἶπε:

Μακαριώτατε, 'Εξοχώτατοι, Σεβασμιώτατοι, 'Αξιότιμοι κύριοι,

Εἶναι μεγίστη ἐορτὴ ἡ σημερινὴ ἡμέρα. Κορύφωμα τοῦ προγράμματος τῆς ἐπισκέψεώς μας εἶναι ἡ Κυριακὴ αὕτη. Τώρα αἰσθανόμεθα μίαν νοσταλγίαν, διότι μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν ἡ παροῦσα στιγμή σημαίνει, ὅτι ὁ χωρισμός μας πλησιάζει. Μᾶς εἰσθε πλέον ὅλοι γνωστοί. 'Εδῶ εἰς αὐτὴν τὴν τράπεζαν, ὅπου παρακάθηνται ἐξέχοντες 'Υπουργοὶ τῆς Κυβερνήσεως, ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς εὐχαριστήσω δι' ἄλλην μίαν φοράν. Διὰ πολλὰ εἵμεθα ἐγνώμονες πρὸς τὸν Μα-

καριώτατον. 'Ὡς σπίτι μας ἠσθάνθημεν αὐτὸν τὸν ἅγιον τόπον τῆς 'Ιερᾶς Μονῆς Πεντέλης. Εὐχαριστοῦμεν, διότι εἴχαμεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ζήσωμεν μετὰ τὸν ἅγιον 'Ηγούμενον καὶ τοὺς εὐλαβεστάτους ἀδελφούς. Εὐχαριστοῦμεν τὸν συνοδὸν μας Θεοφιλέστατον 'Επίσκοπον 'Αχελώου κ. Εὐθύμιον. Εὐχαριστοῦμεν, διότι τὸ πρόγραμμα τῆς ἐπισκέψεώς μας εἶχε συνταχθῇ μετὰ μεγάλην προσοχὴν καὶ τέχνην. Εὐχαριστοῦμεν εἰδικῶς διὰ τὴν ἐκδήλωσιν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν 'Αθηνῶν. 'Εχάρομεν ἰδιαίτερος ἐκ τῆς ἐπισκέψεως εἰς τὰ ἱδρύματα τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς, ὅπου διεπιστώσαμεν τοὺς καρποὺς τῆς δραστηριότητος τοῦ Μακαριωτάτου ὑπὲρ τῶν ὑπερηλίκων. 'Εντυπωσιάσθημεν καὶ ἀπὸ τὰς πολλὰς φροντίδας διὰ τοὺς νέους, οἱ ὅποιοι εἶναι τὸ μέλλον τῆς 'Εκκλησίας. 'Εξ ὧν τούτων ἔχομεν ἀπο-

Οἱ Προκαθήμενοι τῶν 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν 'Ελλάδος καὶ Φινλανδίας Μακαρ. 'Αρχιεπίσκοπος κ. 'Ιερώνυμος καὶ Σεβασμ. 'Αρχιεπίσκοπος κ. Παῦλος ἐν μέσῳ τῶν 'Υπουργῶν Παιδείας κ. Γερ. Φραγκάτου καὶ 'Εξωτερικῶν κ. Δημ. Τσάκωνα. Διακρίνεται ὁ Γεν. Γραμματεὺς 'Υπουργείου 'Εθνικῆς Οἰκονομίας κ. Γεώργ. Γερογιάννης.

κτήσει μίαν πολύτιμον πείραν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς πατρίδος μας. Εἰς τὴν σημερινὴν Λειτουργίαν προσέξαμεν, ὅτι ὁλος ὁ λαὸς ἔφαλε μαζί μας. Ἐχομεν ἀκούσει ὅτι ὁ Μακαριώτατος θεωρεῖ σπουδαίαν τὴν συμμετοχὴν τοῦ λαοῦ εἰς τὴν λατρείαν. Τοῦτο εἶναι ἰδιαίτερος εὐχάριστος καὶ τὸ ἐπιθυμοῦμεν καὶ εἰς τὴν Φινλανδίαν.

Ἐχομεν καὶ ἡμεῖς ἐγγράφει τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν εἰς ἓνα δίσκον. Τοῦτο ἔχει πολλοὺς σκοπούς. Κατὰ πρῶτον ἔχει συγκεντρωθῇ τὸ μελωδικὸν ὅλκον, τὸ ὁποῖον εἶναι μεγίστης ἀξίας δι' ἡμᾶς. Δεύτερον, αἱ μελωδίαί εἶναι εὐκολοί, ὥστε ὁ λαὸς νὰ δύναται νὰ συμμετάσχη. Τὴν Λειτουργίαν ἀποδίδει μία μικρὰ χορωδία. Ἐπὶ πλέον ὁ δίσκος θέλει νὰ διδάξῃ τὸν λαόν, διὰ νὰ κατανοῇ τὴν Εὐχαριστίαν. Τὸν δίσκον τοῦτον χρησιμοποιοῦμεν ἤδη εἰς τὰ θρησκευτικὰ σχολεῖα. Περιέχει τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν καὶ τὴν ἐρμηνείαν της. Οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ὁρθοδόξου Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας ἔχουν τονίσει διὰ ποιμαντικῶν ἐπιστολῶν τὴν ἀξίαν τῆς Εὐχαριστίας. Ὁ δίσκος αὐτὸς εἶναι καρπὸς εὐχαριστίας τῶν δύο Φινλανδῶν Ἐπισκόπων. Ἡ μουσικὴ ἀνήκει εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ τὸ κείμενον εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Ἐλσινκίου κ. Ἰωάννην. Παρακαλῶ, ὅπως δεχθῆτε ἓνα δίσκον διὰ σᾶς, Μακαριώτατε, καὶ ἓνα διὰ τὸ Ἰδρυμα τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Ἐξ αὐτῶν τῶν βιβλίων ἐπίσης ἓνα εἶναι διὰ τὴν Μακαριότητά Σας καὶ ἀνὰ ἓν διὰ τὴν Ἱ. Μονὴν Πεντέλης καὶ τὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴν.

Χθὲς τὴν ἐσπέραν, εὐχαριστῶν τὸν Ἐξοχώτατον Ὑφυπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν, τοῦ παρέδωκα ἓνα μικρὸν δῶρον. Τὸ αὐτὸ προσφέρω τώρα καὶ εἰς τὸν Ἐξοχώτατον Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας. Εἶναι ἓνας σταυρός, ἀντίγραφον ἑνὸς παλαιοτάτου Σταυροῦ τῆς Καρελίας. Ἀνὰ ἓνα Σταυρὸν ὡσαύτως διὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ μουσεῖα. Ἐγκαρδίως σᾶς εὐχαριστοῦμεν καὶ πάλιν διὰ τὰ δῶρα καὶ τὴν ἀγάπην σας. Σᾶς εὐχαριστῶ καὶ ἐκ μέρους τοῦ π. Ἰωάννου Σέππαλα δι' ὅλα.

Μετὰ ταῦτα, ἐψάλησαν αἱ ψῆμαι τῶν Προκαθημένων τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας, ἐπηκολούθησαν δὲ φιλικαὶ ἰδιαίτεραι συζητήσεις τῶν παρισταμένων. Τὴν πρωτὴν τῆς Δευτέρας ὁ Ἅγιος Φινλανδίας ἀνεχώρησε διὰ τὴν Κατερίνην.

Εἰς Κατερίνην.

Ἐν ἐφαρμογῇ τοῦ ἐπισήμου προγράμματος τῆς ἐνταῦθα ἐπισκέψεως αὐτοῦ, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιε-

πίσκοπος Φινλανδίας κ. Παῦλος τὴν Δευτέραν, 12ην τοῦ μηνὸς Ἰουνίου, ἐξ Ἀθηνῶν ἦλθεν αὐτοκίνητιστικῶς εἰς Κατερίνην εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα, πρώτου ἱεράρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπισκεφθέντος κατ' Ὀκτώβριον τοῦ 1970 τὴν ἐν Φινλανδίᾳ Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Τὸν Σεβασμιώτατον Προκαθήμενον τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ ξεναγοῦ αὐτοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀχελώου κ. Εὐθυμίου καὶ τοῦ ἑλληνομαθοῦς φινλανδοῦ ἱερέως π. Ἰωάννου Seppälä, προϋπήντησαν περὶ τὴν μεσημβρίαν εἰς τὰ παρὰ τὸν Πλαταμῶνα ὅρια τοῦ Νομοῦ Πιερίας ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κίτρους κ. Βαρνάβας, ὁ Νομάρχης κ. Ἀριστ. Καραμπέρης, ὁ Ἀνώτερος Στρατιωτικὸς Διοικητὴς Συντ/χης κ. Ἡλ. Διαμαντῆς, ὁ Διοικητὴς Χωροφυλακῆς Ἀντ/χης κ. Ἐπαμ. Παπαγιαννόπουλος, τὰ μέλη τῆς Συμβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς κ. κ. Θεοχ. Μωϋσίδης καὶ Ἀθαν. Μαμούρης, αἱ τοπικαὶ κοινοτικαὶ ἀρχαί, οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων καὶ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς Κοινότητος. Ἀνταλλαγματικῶς θερμῶν χαιρετιστηρίων προσρήσεων, ἐσχηματίσθη φάλαγγ αὐτοκινήτων, τιμητικῶς προπορευομένων προπομπῶν, ἥτις κατηρθύνθη εἰς τὸ παρὰ τὸ Λιτόχωρον πολυτελὲς καὶ καταλλήλως διασκευασθὲν ξενοδοχεῖον «Λητώ», ἐνθα καὶ κατέλυσεν ὁ ὑψηλὸς ἐπισκέπτης. Ἐνταῦθα παρατέθη ἐν ἐγκαρδίᾳ ἀτμοσφαίρᾳ γεύμα ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν οἱ προμνησθέντες ἐκπρόσωποι τῶν Ἀρχῶν καὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι.

Μετὰ βραχεῖαν ἀνάπαυσιν, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Φινλανδίας, συνοδευόμενος ἐν πομπῇ ὑπὸ πάντων τῶν ἀνωτέρω, τῇ συμμετοχῇ καὶ τῶν ἐκ Θεσσαλονίκης ἐλθόντων Καθηγητῶν τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου κ. κ. Παν. Χρήστου καὶ Στεργ. Σάκκου, ἀφοῦ πρῶτον, κατὰ τὴν ἐκ Λιτοχώρου διέλευσιν αὐτοῦ, ἀνῆλθε προσκυνηματικῶς εἰς τὴν παρακειμένην Ἱερὰν Μονὴν Ἀγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ, κατηρθύνθη εἰς Κατερίνην, ἐνθα ἐπεφυλάχθη αὐτῷ πάνδημος λίαν ἐκδηλωτικὴ ὑποδοχὴ. Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς σηματοστολιστοῦ πόλεως, πρὸ ἐπὶ τούτῳ ἐστημένης ἀψίδος μετὰ βυζαντινῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐμβλημάτων, τιμῆμα Στρατοῦ καὶ ἡ Φιλαρμονικὴ τοῦ Δήμου Κατερίνης ἀπέδωκε τὰς κεκανονισμένας τιμὰς. Ἀκολουθῶς, ἐν μέσῳ εὐλαβῶν ἐνθουσιωδῶν ἐκδηλώσεων χιλιάδων λαοῦ, ὁ Δήμαρχος κ. Χρ. Τσαλίδης, ἐπὶ κεφαλῇ τῶν προϊσταμένων ὅλων τῶν Ὑπηρεσιῶν, προσφωνήσας, ἠύχθη τὸ «ὡς εὖ παρέσθη» εἰς τὸν τιμώμενον Πρωτοεράρχην, ὅστις, ἀπαντῶν, ἐξέφρασε τὴν χαρὰν του

διὰ τὴν ἐπίσκεψιν, τὴν βαθεῖαν συγκίνησιν τοῦ διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην ὑποδοχὴν καὶ εὐχὰς διαπύρους διὰ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν κατὰ Θεὸν προκοπὴν τοῦ λαοῦ. Ἐν συνεχείᾳ, κρουομένων χαρμυσίνως τῶν καδῶνων, ἡ πομπὴ κατηθύνθη εἰς τὸν παρακείμενον ἀσφυκτικῶς πεπληρωμένον Μητροπολιτικὸν Ναόν, ἔνθα, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Φινλανδίας, ἐψάλη ὑπὸ πολυμελοῦς βυζαντινοῦ χοροῦ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ τῆς μουσικῆς καὶ ἱεροψάλτου κ. Σπ. Σιμιτζῆ ἐπὶ τούτῳ καταρτισθεῖσα παρὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους ἐπιλύχνιος Δοξολογία μετ' εἰδικῆς εὐχῆς, εἰς τὴν φινλανδικὴν μεταγλωττισθείσης. Ἐκπληξιν ἀπετέλεσε καὶ ἡ ψαλμωδία ἐκκλησιαστικῶν τινῶν μελῶν εἰς τὴν φινλανδικήν. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς Δοξολογίας, τὴν ὁποίαν παρηκολούθουν διὰ μεγαφῶνων καὶ αἱ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ χιλιάδες

τῶν χριστιανῶν, ὁ Σεβ. Κίτρους προσεφώνησε διὰ θερμῶν λόγων τὸν Προκαθήμενον τῆς Φινλανδικῆς Ἐκκλησίας, χαρακτηρίσας ὡς Θεοῦ δῶρημα τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην, ἀναμνησθεὶς τῆς πρὸ ἔτους ἐπισκέψεως αὐτοῦ εἰς Φινλανδίαν καὶ ὑπογραμμίσας τὰς ἀνέκαθεν ἀδελφικὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ ὅτι διὰ τοιούτων ἐπαφῶν ἀποκτᾶται ἐκτενὴς συνείδησις τῆς μεταξὺ τῶν ὁμοδόξων ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν ἐνότητος καὶ ἐνίσχυσις τῶν ἱερῶν δεσμῶν τῆς μετ' ἀλλήλων ἀγάπης, ἃτινα ἀποτελοῦν ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν πάσης πρὸς πᾶσαν ἄλλην κατεύθυνσιν ἐπικοινωνίας ἐπ' ἀγαθῇ τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἐν τέλει, προσέφερεν αὐτῷ ὡς δῶρον καλλιτεχνικὴν ἐπίχρυσον ποιμαντορικὴν ράβδον, εἰς δὲ τὸν διερμηνεύοντα ἱερέα π. Ἰωάννην Seppälä ἐπίχρυσον Σταυρὸν εὐλογίας, συνοδεύσας τὴν προσφορὰν διὰ καταλ-

Κατὰ τὴν εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Κατερίνης τελεσθεῖσαν Δοξολογίαν, ἐνῶ πρὸς τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Φινλανδίας κ. Παῦλον προσφέρεται ὡς δῶρον ἐκ μέρους τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα ποιμαντορικὴ ράβδος, διερμηνεύοντος τοῦ ἱερέως π. Ἰωάννου Seppälä.

λήλου προσλαλιᾶς, ἐνῶ ὁ λαὸς ἐνθουσιωδῶς ἀνεφώνει «ἄξιος». Εἰς ταῦτα ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Φινλανδίας ἀπήντησε διὰ μακρῶν, εὐχαριστήσας κατ' ἀρχὴν τὸν Θεόν, διότι τοῦ ἐχάρισε τὴν ἡμέραν αὐτήν, τὴν ὁποίαν ἐχαρακτήρισεν ὡς μίαν τῶν ὠραιότερων τῆς ζωῆς του, καὶ ἐκφράσας τὴν ἰδιαίτεράν συγκίνησίν του διὰ τὴν ἣν ἤκουσεν ἐνταῦθα ψαλμωδῶν εἰς τὴν φινλανδικήν. Ἀναφερθεὶς καὶ οὗτος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Σεβ. Κίτρου εἰς Φινλανδίαν καὶ διερμηνεύσας τὰ πρὸς αὐτὸν αἰσθήματα τιμῆς καὶ ἀγάπης τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ ποιμνίου του, ἐσημείωσεν ὅτι ἐκ τῆς ἄνευ προηγούμενου ἐνταῦθα ὑποδοχῆς αἰσθάνεται λίαν ἐνισχυμένος πρὸς συνέχισιν τῆς ὑψηλῆς καὶ ὑπευθύνου ἀποστολῆς του, ἡυχῆθη δὲ εἰς τε τὸν Σεβ. Κίτρον καὶ τὸν εὐσεβῆ λαὸν πᾶσαν πρόοδον καὶ εὐλογίαν Κυρίου.

Εἶτα ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Φινλανδίας, ἐνῶ ὁ χορὸς ἐψαλλεν ἐπαναληπτικῶς τὸ «Εἰς πολλὰ ἔτη», προσεκύνησε τὸ ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ ἀποτεθησαυρισμένον Λεῖψανον τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης, μεθ' ὃ, τοῦ λαοῦ ἐπευφημοῦντος, μετέβη εἰς τὸ Μητροπολιτικὸν Μέγαρον, ἐνθα ἐγένετο δεξίωσις. Ἐπηκολούθησεν ἐπίσημον δεῖπνον, παρατεθὲν ὑπὸ τοῦ Δήμου Κατερίνης εἰς τὸ ἐν τῷ πάρκῳ κέντρον «Ἐκάβη», εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν περὶ τὰ διακόσια ἄτομα, ἐκπροσωποῦντα ἀπάσας τὰς ἐν τῇ πόλει κοινωνικὰς τάξεις. Εἰς τὰ ἐπιδόρπια προσεφώνησε καταλλήλως ὁ Δήμαρχος Κατερίνης κ. Χρ. Τσαλίδης, ὅστις καὶ προσέφερεν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἐκ μέρους τοῦ Δήμου ὠραιότατην μεγάλου μεγέθους φωτογραφίαν τοῦ Ὀλύμπου μετὰ πλαισίου. Ἐπίσης προσεφώνησε δι' ὀλίγων ἄλλ' ἐκφραστικῶν λόγων ὁ Σεβ. Κίτρον, προσέφερε δέ, σὺν ἄλλοις, καὶ εἰδικὸν «Ἀναμνηστήριον» τῆς ἐπισκέψεως εἰς τε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ τοὺς συνοδοὺς αὐτοῦ, τὸν Θεοφιλέστατον Ἀχελώου κ. Εὐθύμιον καὶ τὸν Ἱερέα π. Ἰωάννην Seppälä. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἀπαντῶν, προσφωνήσας ἐν ἀρχῇ ἑλληνιστὶ τοὺς παρισταμένους, ἐξέφρασε καὶ πάλιν τὴν ζωηράν συγκίνησίν του ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης καὶ ἡυχαρίστησε τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Ἀρχῶν διὰ τὰς ὀλοκαρδίους ἐκδηλώσεις, ἀφοῦ δὲ ἀνεφέρθη εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ Σεβ. Κίτρου καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ δεσμοὺς ἀδελφικῆς ἀγάπης, ἐδήλωσεν, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσῃ τὴν πόλιν τῆς Κατερίνης καὶ τὸν εὐσεβῆ λαὸν τῆς, ὅστις μετὰ τόσου ἐνθουσιασμοῦ τὸν ὑπεδέχθη, καταστέψας τὸν λόγον δι' ἐνθέρμων εὐχῶν. Τέλος, ὑπὸ τοῦ καλλιτεχνικοῦ συγκροτήματος τῆς Ἑστίας Πιερίδων Μουσῶν ἐχορεύθησαν μακεδονικοὶ χοροί.

Τὴν ἐπομένην, 13ην τοῦ μηνός, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Φινλανδίας ἐπραγματοποίησεν ἐθιμοτυπικὴν ἐπίσκεψιν εἰς τὸν Νομάρχην Πιερίας κ. Ἀριστ. Καραμπέρην, παρουσίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν τοπικῶν ἀρχῶν, καθ' ἣν ὁ κ. Νομάρχης παρουσίασεν ἅπαν τὸ προσωπικὸν τῆς Νομαρχίας καὶ προσέφερεν εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον καὶ τοὺς συνοδοὺς του ὠραιότατα δῶρα ἑλληνικῆς τέχνης, συνοδεύσας τὴν προσφορὰν δι' ἐγκαρδίων λόγων σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης. Ἀκολούθως, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος, συνοδευόμενος ὑφ' ὧν τῶν ἀρχῶν, ἐπεσκέφθη τὸν νεότευκτον ἱ. Ναὸν τοῦ Ἀγίου Νεκταρίου, ἐξ ὀλοκλήρου κατὰ βυζαντινὴν τεχνοτροπίαν ἀγιογραφημένον, ἐνθα προσεκύνησε τὸ ἐν αὐτῷ ἀποτεθησαυρισμένον τίμιον Λεῖψανον τοῦ Ἀγίου Νεκταρίου, ἐν συνεχείᾳ δὲ τὰ ἱδρύματα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὁρφανοτροφείου, τοῦ Γηροκομείου, τοῦ Σταθμοῦ Ἀ' Βοηθειῶν καὶ πνευματικῆς συμπαράστασως καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Πνευματικὸν Κέντρον μετὰ τοῦ παρ' αὐτῷ Ναϊδρίου τοῦ Ἀγίου Φωτίου, ἐπίσης κατὰ βυζαντινὴν τεχνοτροπίαν ἐξ ὀλοκλήρου ἀγιογραφουμένου, ἐκφράσας τὴν βαθεῖαν ἱκανοποίησιν αὐτοῦ ἐκ τῶν πνευματικῶν καὶ κοινωνικῶν δραστηριοτήτων τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς πάσας τὰς ὡς ἄνω ἐπισκέψεις ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐγένετο ἀντικείμενον θερμῶν εὐλαβῶν ἐκδηλώσεων ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ.

Τὴν μεσημβρίαν ὁ Σεβ. Κίτρον παρέθεσε γεῦμα εἰς τὸ παραθαλάσσιον ξενοδοχεῖον «Ἀκτὴ» Πλαταμῶνος, εἰς τὸ ὁποῖον παρεκάθησαν ἅπαναι αἱ ἀρχαὶ καὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι καὶ καθ' ὃ ἐπεκράτησεν ἀτμόσφαιρα πολλῆς ἐγκαρδιότητος, ἰδιαίτερος ἐκδηλωθεῖσα εἰς τὰς ἀποχαιρετιστηρίους προσήσεις. Ἐντεῦθεν, ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Φινλανδίας κ. Παῦλος, πλήρης ἀλησμονήτων, ὡς εἶπεν, ἐντυπώσεων, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρου κ. Βαρνάβα καὶ τῶν μελῶν τῆς συνοδείας του, ἀνεχώρησε καὶ πάλιν αὐτοκινήτικῶς δι' Ἀθήνας.

Ὁ Σεβασμιώτατος παρέμεινε τὴν Τετάρτην 14ην Ἰουνίου εἰς τὸ Διορθόδοξον Κέντρον Ἀθηνῶν, ἐνθα καὶ ἀνεπαύθη, τὴν δὲ ἐπομένην, 15ην τοῦ μηνός, ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφων εἰς Φινλανδίαν. Εἰς τὸν ἀνατολικὸν ἀερολιμένα τοῦ Ἑλληνικοῦ παρευρίσκοντο κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σεβασμιωτάτου ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνημος, οἱ Σεβ. Μητροπολίται Αἰγιαλείας κ.

‘Ο Σεβ. ‘Αρχιεπίσκοπος Φινλανδίας κ. Παῦλος προσφωνῶν κατὰ τὸ πρὸς τιμὴν του ἐπίσημον δείπνον εἰς Κατερίνην.

Γεώργιος, Μυτιλήνης κ. ‘Ιάκωβος, Ναυπακτίας κ. Δαμασκηνός, Κίτρους κ. Βαρνάβας, ‘Αττικής κ. Νικόδημος, ὁ ‘Αρχιγραμματεὺς τῆς ‘Ιερᾶς Συνόδου Θεοφ. ‘Επίσκοπος Δέρβης κ. Κοσμάς, ὁ Θεοφιλ. ‘Επίσκοπος ‘Αχελώου κ. Εὐθύμιος καὶ ἄλλοι κληρικοί. Τὴν Κυβέρνησιν ἐξεπροσώπησεν ὁ Ὑπουργὸς ‘Εξωτερικῶν κ. Δημ. Τσάκωνας καὶ ὁ Διευθυντὴς τῆς Διευθύνσεως ‘Εκκλησιῶν πρέσβυς κ. Εὐστάθιος Κалаμίδης. ‘Ολίγα λεπτὰ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ὁ Σεβασμιώτατος ‘Αρχιεπίσκοπος Φινλανδίας κ. Παῦλος, συνομιλῶν μετὰ τοῦ Μακαριώτατου ‘Αρχιεπισκόπου κ. ‘Ιερωνύμου καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ ‘Εξωτερικῶν κ. Δ. Τσάκωνας, εἶπεν: ‘Ομολογῶ, ὅτι λυποῦμαι, διότι ἐγκαταλείπω τὴν φιλόξενον ταύτην Χώραν καὶ τὴν ‘Εκκλησίαν τῆς ‘Ελλάδος, ἡ ὁποία ἐπέδειξεν εἰς ἡμᾶς τόσῃν ἀγάπην καὶ ἐπεφύλαξε τόσῃν

τιμὴν. Θὰ ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὴν ἐπίσκεψιν αὐτὴν καὶ τοὺς τόσους προσφιλεῖς ἀδελφούς, τοὺς ὁποίους ἐγνώρισamen ἐδῶ. ‘Απαντῶν ὁ Μακαριώτατος ‘Αρχιεπίσκοπος κ. ‘Ιερώνυμος εἶπεν, ὅτι καὶ εἰς τὴν ‘Εκκλησίαν τῆς ‘Ελλάδος θὰ μένη πάντοτε ζωηρὰ ἡ μνήμη τῶν ἡμερῶν αὐτῶν, τὰς ὁποίας ἐλάμπρυνεν ἡ παρουσία τοῦ Σεβασμιωτάτου ‘Αρχιεπισκόπου Φινλανδίας, τοῦ ὁποίου ἡ προσωπικότης ἀκτινοβολεῖ ἀπὸ ἀγάπην, εὐγένειαν καὶ πνευματικότητα. ‘Επηκολούθησεν ὁ ἀποχαιρετισμὸς καὶ ὁ Προκαθήμενος τῆς Φινλανδικῆς ‘Ορθοδόξου ‘Εκκλησίας, ἐπιβιβασθεὶς τοῦ ἀεροσκάφους, ἀνεχώρησε διὰ τὴν Χώραν του, τοῦ αἰδεσιμολ. π. ‘Ιωάννου Σέππαλα παραμείναντος εἰς τὴν ‘Ελλάδα δι’ ὀλίγας εἰσέτι ἡμέρας μετὰ τῆς οἰκογενείας του.

‘Αρχιμ. ΑΝΘΙΜΟΣ ΡΟΥΣΣΑΣ

Η ΕΣΠΕΡΑ ΤΩΝ ΕΛΠΙΔΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ*

Μακαριώτατε,

Ἡ Ἑσπέρα αὐτή, κατὰ τὴν ὁποίαν φωταγωγεῖται ὁ ἱστορικὸς αὐτὸς Βράχος ἀπὸ τὸν Πυρσὸν τοῦ Μεγάλου Ἀποστόλου καὶ ὑψοῦται ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ ἔναντι τοῦ Παρθενῶνος καὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, εἶναι συμβολικὴ. Εἶναι μία Δύσις, ἡ ὁποία προαναγγέλλει τὸ Φῶς. Εἶναι ἡ ὠραιότερα ἑσπέρα τοῦ ἱστοφεοῦς Ἀστεως, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐγνώρισε τὸν θάνατον τοῦ σκότους. Εἶναι μία ἱερά μυσταγωγία τῆς Οἰκουμένης εἰς τὸ «Παρόν Φῶς», τὸ ὁποῖον ἐγνώρισεν, ὅταν ὁ ἥλιος τῶν ἐλπίδων τῆς εἶχε δύσει. Εἶναι ἡ Ἑσπέρα τῆς Ἑλπίδος τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, ἡ ἐπέτειος τῆς ἐπιβίωσης τῆς Οἰκουμένης. Τὸ λυκόφως καὶ τὸ λυκαυγὲς μαζί τῆς ζωῆς τῆς.

Καὶ τὸ θαῦμα τοῦτο ἐγίνε, διότι «Παῦλος εἰσῆλθε σήμερον εἰς τὴν οἰκουμένην... σημείον βασιτάζων, οὗ τοῦ κάτω βασιλέως, ἀλλὰ τὸν σταυρὸν τοῦ ἄνω Χριστοῦ», ὅπως τονίζει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος¹. Ὁ Μέγας Παῦλος, «ὁ τὴν οἰκουμένην φωτίσας πᾶσαν»², κατέστησε τὴν Ἑσπέραν αὐτὴν ἱστορικὸν σταθμὸν εἰς τὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦ ὁποίου τὴν σημασίαν διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ δυτικοῦ, τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ θὰ προσπαθῶμεν νὰ παρουσιάσωμεν ἐν συνεχείᾳ.

Ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος, «ὁ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλυρικοῦ πεπληρωκὴς τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ... ἄνθρωπος ἐπ' ἀγορᾶς ἐστηκώς, περὶ δέρματα τὴν τέχνην», ὁ ὁποῖος, «τοσοῦτον ἴσχυσεν, ὥς καὶ Ῥωμαίους καὶ Πέρσας καὶ Ἰνδοὺς καὶ Σκύθας καὶ Αἰθίοπας καὶ Σαυρομάτας καὶ Πάρθους καὶ Μήδους καὶ Σαρακηνοὺς καὶ ἅπαν ἅπλως τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἐπαναγαγεῖν ἐν ἔτεσιν οὐδὲ ὅλοις τριάκοντα»³ εὗρίσκετο μίαν Ἑσπέραν εἰς τὴν Τρωάδα. «Κάποιον βραδάκι — γράφει ὁ βιογράφος του — θὰ στεκόταν πάλι ὁ Παῦλος... ἐκεῖ ὅπου ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσία δίδουν τὰ χέρια... Ἡ μορφή ἑνὸς Μακεδόνας πέρ' ἀπὸ τῆς θάλασσης, ξεπρόβαλλε πάνω ἀπ' τὰ βουνὰ τῆς Σαμοθράκης καὶ γυρισμένη πρὸς τὸ μέρος του ζητοῦσε βοήθεια, ἐκτείνοντας τὰ χέρια καὶ λέγοντας: «Διαβάς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν». Ἦταν ἡ φωνὴ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὸν Χριστιανισμό. Κά-

ποτε ἀπ' τὴν Μακεδονία ἦλθε ὁ νεαρὸς ἥρωας (ὁ Μ. Ἀλέξανδρος) μὲ τὰ εἰκοσιδύο του χρόνια κι' ἔφερε τὰ δῶρα τῆς Δύσεως — ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ φιλοσοφία — στὴν Ἀνατολή. Τώρα ἡ Δύσις εἶχε χρεωκοπήσει πνευματικῶς καὶ παρακαλώντας ζητοῦσε τὸ ὠραιότερο δῶρο τῆς Ἀνατολῆς. Τὸ Χριστιανισμό. Ὁ Δυτικὸς Πολιτισμὸς ἔλαβε καινούργια στροφή ὅστερ' ἀπὸ τὸ ὄραμα αὐτό»⁴.

Καὶ πράγματι. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Εὐρώπη εὗρίσκετο ὑπόδουλος ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν, τὸ imperium. Καί, ὅπως ἀναγράφεται εἰς τὴν ἱστορίαν, «ὁ πολιτισμὸς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους εἶχε κατέλθει εἰς βαθμὸν ἐσχάτου ἐκφυλισμοῦ. Ἡ ἠθικὴ τῆς Εὐρώπης δὲν ἦτο ἡ τῆς κατασκηνώσεως τῶν ἀγρίων, ἀλλ' ἡ τοῦ καταγωγίου. Ὁ κοινωνικὸς καὶ οἰκονομικὸς ὀργανισμὸς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἔκειτο εἰς ἐρείπια»⁵. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας εἰσέβαλον τὰ βαρβαρικά φύλα τοῦ Βορρᾶ καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην ἐπεκράτησεν ὁ βαρβαρισμός. «Τὰ ἑκατομύρια τῶν ἀνθρώπων ποὺ ζοῦσαν μέσ' στὰ ὅρια τοῦ ἑλληνορωμαϊκοῦ κόσμου — ὅρια ποὺ μὲ τις ἀδιάκοπες ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων εἶχαν πάψει οὐσιαστικὰ νὰ ὑπάρχουν — πρὶν ἡ ψυχὴ τους ἀντικρῦσει τὸ πρόσωπο τοῦ Ἑσταυρωμένου, δὲν ἤξευραν γιὰ πῶς λόγῳ ζοῦν καὶ γιατί πεθαίνουν»⁶.

Τὴν Εὐρώπην, εἰς αὐτὴν τὴν ἱστορικὴν κρίσιμον στιγμὴν, τὴν ἐπρόφθασεν ὁ Παῦλος, ὁ λαμπαδηφόρος τοῦ Χριστιανικοῦ Φωτός. Ἐπρόφθασε τὴν Εὐρώπην εἰς τὴν δύσιν τῆς, ὀλίγον πρὶν πέσῃ εἰς τὸν θανάσιμον ὕπνον τοῦ βαρβαρισμοῦ καὶ τῆς εἰδωλολατρείας. «Ἄν δὲν ἐρχόταν ὁ Χριστιανισμὸς... δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶχε χαθῇ ὅ,τι ὥς τότε εἶχε γίνεи στὴ Δύσι. Ἰσως ὁλόκληρος ὁ ἑλληνορωμαϊκὸς κόσμος ν' ἄφινε πίσω του μόνο τὸ μῦθο μιᾶς νέας Ἀτλαντίδος», γράφει σύγχρονος ἑλλην φιλόσοφος⁷. Καὶ συμπληρώνει ἄλλος: «Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὥς ἀποκάλυψις καὶ ὥς ἱστορικὸν γεγονὸς ἀπετέλεσε τὴν ῥιζικωτέραν τομὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Δύσεως»⁸.

4. Holzner, Παῦλος, Μετάφρ. Ἰ. Κοτσώνη, Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, σελ. 180.

5. Wells G.H., Παγκόσμιος Ἱστορία, Τόμ. Β', σελ. 680.

6. Π. Κανελλοπούλου, Ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ Ἑποχὴ μας, σελ. 33. Ὁ André Maurois γράφει διὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν: «Οἱ βάρβαροι ἔχουν ἐκμηδενίσει τὴν ἰδέαν τοῦ νόμου καὶ ὁ καθένας ἐπικαλεῖται τὰ ἔθιμα τῆς ἐποχῆς του». Δὲν διστάζει δὲ νὰ ὁμιλήσῃ «γιὰ μιὰ ἄγρια κοινωνία», ἐν Ἱστορίᾳ τῆς Γαλλίας, μεταφρ. Κ. Πολίτη, σελ. 27, 29. Ὁρθῶς λοιπὸν ἐλέχθη, ὅτι «ἐντελὴς βρεφικὸς ἦτο ὁ πολιτισμὸς τῆς Εὐρώπης στὰ πρῶτα χρόνια τοῦ Μεσαίωνα». Ὁ Εὐρωπαῖος μπαίνει σ' αὐτὸν ἀπολίτιστος, βάρβαρος, σχεδὸν ἀνθρωποφάγος, ἐν Ἀκτίνες» 1944, σελ. 62.

7. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 22.

8. Ἱ. Θεοδωρακοπούλου, Φιλοσοφία καὶ ζωὴ, σελ. 49.

* Ὁμιλία, μέρος τῆς ὁποίας ἐξεφωνήθη κατὰ τὸν πανηγυρικὸν Ἑσπερινὸν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἀπ. Παύλου ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου, τὴν 29ην Ἰουνίου.

1. P.G. 50,508.

2. P.G. 63, 789.

3. P.G. 59, 493 καὶ P.G. 50, 491.

Καί πράγματι. Ἡ κυρίως ζωὴ τῆς Εὐρώπης ἤρχισε μὲ τὴν διάδοσιν καὶ ἐπέκτασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὰ βαρβαρικά φύλα, τὰ ὁποῖα τὴν κατέκτησαν, κατεκτήθησαν ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν. Διότι «μόνον οἱ Χριστιανοὶ μπορούσαν ν' ἀφομοιώσουν τοὺς βαρβάρους. Οἱ Χριστιανοί, πού πίστευαν τόσο στὸν ἄνθρωπο, ὥστε ἀναζητοῦσαν τὸν ἄνθρωπο καὶ μέσ' στὴν ψυχὴ τῶν βαρβάρων»⁹. Οἱ Χριστιανοί, μέσα εἰς τὴν καρδίαν τῆς Εὐρώπης, ἐκήρυτταν τὸν λόγον τοῦ Παύλου: «Οὐκ ἔνι... βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστὸς» (Κολ. γ' 11). Τὰ χριστιανικά Μοναστήρια καὶ τὰ Πανεπιστήμια τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Εὐρώπην, «παντοῦ τὰ εὐρίσκομεν ὡς κέντρα φωτὸς νὰ ἀποκαθιστοῦν, νὰ διατηροῦν καὶ νὰ ἀνυψῶνουν τὸ πνευματικὸν ἐπίπεδον... εἰς ἓνα κόσμον, ὁ ὁποῖος διαφορετικὰ θὰ ἤμποροῦσε νὰ εὐρίσκειται εἰς χαώδη κατὰστασιν»¹⁰. «Ὅσοι ἐπισκέπτονται καὶ σήμερον ἀκόμη τὴν Εὐρώπην, διαπιστώνουν τὴν βαθυτάτην σφραγίδα, τὴν ὁποίαν ἔθεσεν εἰς τὴν ζωὴν τῆς ὁ Χριστιανισμὸς κατὰ τοὺς 20 χριστιανικοὺς αἰῶνας. Ὅ,τι ἔχει κυρίως νὰ ἐπιδείξῃ σήμερον ἡ Εὐρώπη, ἔχει ρίζας χριστιανικάς. «Ἡ σημερινὴ Εὐρώπη, ὅπως ἐμφανίζεται, κινεῖται καὶ δρᾷ, δὲν εἶναι νοητὴ δίχως... τὸν Χριστιανισμόν»¹¹. Καὶ τὸν Χριστιανισμόν τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Εὐρώπην ὁ ἑορταζόμενος σήμερον Μέγας Ἀπόστολος.

* *

Ἄλλ' ἐὰν αὕτῃ ἦτο ἡ σημασία τῆς ἀφίξεως τοῦ Παύλου εἰς τὴν Εὐρώπην, μετὰ τὸ δράμα τοῦ Μακεδόνος εἰς τὴν Τρωάδα, δὲν ἦτο μικροτέρας σημασίας καὶ σπουδαιότητος ἢ μετέπειτα ἱεραποστολικὴ δρᾶσις τοῦ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἰδιαίτερος ἢ ἐπίσκεψις τοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἦτο καὶ τότε Ἑσπέρα, ὥσάν τὴν σημερινήν. «Τὰ αἰῶνια ἀστέρια τῆς Ἑλλάδος τρεμόσβηναν», ὅταν ὁ Παῦλος ἔφθασεν εἰς τὸν Ἀρειὸν Πάγον καὶ ἐστάθη ἐμπρὸς εἰς τὸ σεβαστότερον Συμβούλιον τῶν

9. Π. Κανελλοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 34. Ὁ Μαυροῖς ὁμολογεῖ διὰ τὴν πατρίδα του: «Στοὺς ζοφεροὺς καὶ συγκεχυμένους χρόνους πού περιγράφομεν, οἱ καλὸι γέροι, καθὼς καὶ οἱ Ἐπίσκοποι, συντελοῦν στὸ νὰ εἰσαχθῇ κάποιος ἀνθρωπισμὸς μέσα σὲ μιὰ ἄγρια κοινωνία», ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 29.

10. Wells, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 686. Τὰ μεσαιωνικά μοναστήρια δύνανται νὰ θεωρηθοῦν «ὡς οἱ πρῶτοι ναοὶ τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, δεδομένου ὅτι ἐκ τῶν μοναστηριακῶν σχολῶν προέκυψαν τὰ πρῶτα πανεπιστήμια», Π. Μπρατσιώτου, Χριστιανισμὸς καὶ Πολιτισμὸς, σελ. 24.

11. Ἱ. Θεοδωρακοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 63. Ἡ τέχνη τῆς Εὐρώπης ἦτο χριστιανική, ἡ μεγάλη μουσικὴ τῆς Εὐρώπης εἶναι χριστιανική. Ὅλοι οἱ τομεῖς τῆς πνευματικῆς δημιουργίας φέρουν ἐμπνευσιν χριστιανικὴν. Ὅπως ἔγραφεν ὁ Chateaubrian (1786-1848): «Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι ἡ πιὸ ποιητικὴ, ἡ πιὸ ἀνθρωπίνη, ἡ πιὸ εὐνοϊκὴ εἰς τὴν ἐλευθερίαν, εἰς τὰς τέχνας, εἰς τὰ γράμματα... εὐνοεῖ τὸ πνεῦμα, ἐξευγενίζει τὸ συναίσθημα, ἀναπτύσσει τὰς ἀρετάς, δυναμώνει τὴν σκέψιν, προσφέρει ὡραίους τύπους εἰς τὸν συγγραφέα καὶ τέλεια ὑποδείγματα εἰς τὸν καλλιτέχνην», «ΖΩΗ», 1948, σελ. 318.

Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖον συνεδρίαζεν ἐκτάκτως, διὰ νὰ ἀκούσῃ «τίς ἢ καινὴ αὕτη ὑπὸ τοῦ Παύλου λαλουμένη διδαχὴ». Ἀπέναντι, εἰς τὸν Ἱερὸν Βράχον τῆς Ἀκροπόλεως, ὑψοῦτο τὸ ἄγαλμα τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, τῆς Θεᾶς τῆς Σοφίας, τῆς ὁποίας τὸ σύμβολον ἦτο ἡ Γλαῦξ.

Ἀλλὰ καὶ ἐκείνη ἡ Ἑσπέρα ἦτο συμβολικὴ. Ἡ Γλαῦξ, τὸ πουλὶ τῆς νυκτός, δὲν ἦτο μόνον τὸ σύμβολον τῆς θεᾶς, ἀλλὰ καὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐποχῆς τὸ σύμβολον... Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Ἕλληνες δὲν ἦσαν παρὰ ἓνας «λαὸς καθήμενος ἐν σκότει» (Ἡσ. μβ' 7). «Ἡ πόλις, πού ἀντικρύζει ὁ Παῦλος, δὲν εἶναι πιά ἡ Ἀθήνα τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Περικλέους, τοῦ Φειδία. Εἶναι μιὰ πολιτεία σὲ παρακμῇ»¹². Καὶ ἡ Ἑλλάς «δὲν ἦταν πιά ἐκείνη ἡ ὑπερήφανη Ἑλλάς τῶν περσικῶν πολέμων... πού ἀγαποῦσε τὴν ἐλευθερίαν της, οὔτε κἂν ἡ Ἑλλάς πού ἦταν κάτω ἀπὸ τὴν μακεδονικὴν κυριαρχίαν καὶ πού ἔπαιρνε πάντως κάτι ἀπ' τὴν αἴγλη τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κορίνθου (146 π.Χ.), εἶχε ξεπέσει σὲ ρωμαϊκὴ ἐπαρχία, τὴν Ἀχαΐαν... Τότε ἡ Ἑλλάς δὲν ἦταν πιά παρὰ ἡ σκιά τοῦ ἰδίου τοῦ ἑαυτοῦ της»¹³. «Ὅ,τι ἀνομάσθηκε ἑλληνικὸ θαῦμα ὑπῆρχε μόνον σὰν ἀνάμνησις, σὰν ἀχνὴ ὀπτασία ἐνὸς μακρυνοῦ παρελθόντος. Κάτω ἀπ' τὴν σκιὰς τῶν μεγάλων σοφῶν... ἐβασίλευε ἡ κατὰπτωσις τῶν σοφιστῶν καὶ ἡ ἰλοφροσύνη τοῦ ἑλληνιστικοῦ κόσμου. Στὸ κλεινὸν ἄστυ, πού εἶχε γνωρίσει τέτοιες λαμπρὲς ἡμέρες δόξης, συνωστίζετο τώρα ἓνα πλῆθος χωρὶς βαθύτερο περιεχόμενο»¹⁴.

«Τὸν μαραθωνοδρόμο, πού ἔπρεπε νὰ φέρῃ στὴν Ἀθήνα τὴν ἀγγελίαν τῆς νίκης τῶν Ἑλλήνων, τίποτε δὲν ἦταν δυνατόν νὰ τὸν κρατήσῃ στὴν πορείαν του. Ὁ Παῦλος αἰσθανόταν, ὅτι ἦταν ἀγγελιαφόρος τοῦ Θεοῦ»¹⁵. Αὐτὸς ὁ Χριστιανὸς μαραθωνοδρόμος εὐρίσκει τὴν τὴν πύρρον τοῦ Χριστοῦ. Ὁ «Παῦλος, ὁ πάνσοφος τῆς Οἰκουμένης ρήτωρ»¹⁶ ὁμιλεῖ: Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι Θεὸς σκότους, ἀλλὰ Θεὸς φωτός. Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἄγνωστος, χωρὶς νὰ ἔχῃ «μορφὴν οὔτε παράστασιν ἐν τῇ τέχνῃ οὔτε ὄνομα»¹⁷. Εἶναι «ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ». Εἶναι ὁ ἀναστήσας τὸν Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν. Εἶναι ἐπομένως ὁ Θεὸς Φῶς καὶ Ζωὴ καὶ Ἀνάστασις.

12. Ὁργ. Εὐρωπαϊκῶν Ἐκδόσεων, Ἀπόστολος Παῦλος, ἐν τῇ σειρά ὁ Μεγάλος ὅλων τῶν ἐποχῶν, σελ. 40.

13. J. Holzner, ἐνθ' ἄν. σελ. 211.

14. Περιοδικὸν Ἀκτίνες, 1951, σελ. 264. Ὁ Chateaubrian περιγράφει τὴν τραγικὴν ταύτην κατάστασιν τοῦ ἀρχαίου κόσμου γράφει: «Εἰάν ὁ Χριστὸς ἤρχετο ὀλίγον βραδύτερον εἰς τὴν γῆν, θὰ εὕρισκε μόνον τὸ πτώμα τῆς κοινωνίας». Le génie du Christianisme, τόμ. IV σελ. 288.

15. J. Holzner, ἐνθ' ἄν. σελ. 177.

16. P.G. 59, 496.

17. Α. Ι. Φιλιππίδου, Ἑλλάς καὶ Παῦλος, Ἀθήναι 1953, σελ. 14.

Ἡ Γλαυξ τῆς θεᾶς, ἐμπρὸς εἰς τὸ ἐκτυφλωτικὸν Φῶς, ποὺ ἔφερεν ὁ Παῦλος, ἐφτεροῦνισε καὶ ἔφυγε. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀκροαταί, οἱ Ἀρεοπαγῖται, οἱ «παρεπιδημούντες ξένοι», τὰ μάρμαρα τοῦ Παρθενῶνος, ὁ Βράχος τῆς Ἀκροπόλεως, καθὼς ἤκουον τὸν Μέγαν Ἀπόστολον, ἐξοῦσαν τὸ θαῦμα μιᾶς κοσμογονίας. Μιᾶς νέας κοσμογονίας διὰ τὴν Ἑλλάδα, χάριν τῆς ὁποίας ὁ Δημιουργὸς ἔλεγε διὰ τοῦ Παύλου: «Γενηθῆτω Φῶς».

«Καὶ ἐγένετο Φῶς». Ἀπὸ τὴν στιγμήν αὐτὴν αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Ἑλλάς ἔλαβον νέαν ζωὴν. Ἡ ἐπιβίωσις τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, ὀφείλεται εἰς τὴν Ἑσπέραν ἐκείνην τοῦ Ἀρείου Πάγου. «Ἡ ἐπικράτησις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔσωσε τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Χωρὶς τὸν χριστιανισμόν, ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς πολιτισμὸς θὰ εἶχε ταφῇ κάτω ἀπὸ τὰ ἔρειπια τοῦ ρωμαϊκοῦ κόσμου»¹⁸. Ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία μετὰ τὸν Παῦλον εἶναι ἱστορία ἀκμῆς καὶ μεγαλείου. «Ποῖός θὰ μπορούσε νὰ φαντασθῇ τότε, ὅτι αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ νέα θρησκεία, ποὺ ὁ Παῦλος ἐκήρυττε στοὺς Ἀθηναίους, μετὰ τὸ πέρασμα πολλῶν αἰώνων θὰ ἦταν τὸ μοναδικὸ παλλάδιο, ποὺ οἱ Ἕλληνες θὰ τοῦ χρωστοῦσαν τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔθνους, τῆς φιλολογίας, τῆς γλώσσης των»¹⁹. «Ὅ,τι ἦτο καὶ ὅ,τι εἶναι σήμερον ἡ ἐνδοξος αὐτὴ Χώρα, τὸ ὀφείλει εἰς τὸν Πυρσὸν τοῦ Παύλου. Ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς μαζί μετὰ τὸν Χριστιανισμόν ἀπετέλεσε τὸ λίκνον τοῦ νέου Δυτικοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος μετεμόρφωσε τὸν κόσμον: «Κανεῖς ἄλλος ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς πολιτισμοὺς δὲν μετεμόρφωσε καὶ δὲν μεταμορφώνει τόσον τὸν κόσμον, ὅσον ὁ ἑλληνοδυτικὸς πολιτισμὸς»²⁰.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπραγματοποιήθη τὸ θαῦμα τῆς ἐπιβίωσης τοῦ ἑλληνοδυτικοῦ πολιτισμοῦ, ὅταν διὰ τοῦ Παύλου «τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ἐγένινεν ὁ ἄξων τῆς Ἱστορίας»²¹, ἡ ὁποία ἐγράφη ἐπὶ 2000 ἔτη μέχρι σήμερον.

* *

Σήμερον εὐρισκόμεθα εἰς τὸ τέλος περίπου τοῦ 20οῦ αἰῶνος. Εἶναι καὶ αὐτὴ μία συμβολικὴ Ἑσπέρα. Διότι, δυστυχῶς, ὁ δυτικὸς πολιτισμὸς «ἐλιπάνθη, ἐπαχύνθη, ἐπλατύνθη καὶ ἐγκατέλιπε τὸν Θεόν, τὸν ποιήσαντα αὐτὸν καὶ ἀπέστη ἀπὸ Θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ» (Δευτ. λβ' 15). Ἀφοῦ διήνυσσε μίαν ἐνδοξὸν τροχιάν ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ, εὐρίσκεται ἤδη εἰς τὸ λυκόφως μιᾶς νέας χρεωκοπίας. Ὅσοι «ἀνῆκουμε στὸ Δυτικὸν κόσμον, ἀφοῦ ἀναλάβαμε

ἱστορικὲς δυνάμεις μετὰ τὸν Χριστιανισμό, ἀφοῦ, σωστότερα, μᾶς βοήθησε ὁ Χριστιανισμὸς ψυχικὰ καὶ ἠθικὰ γιὰ νὰ διατηρήσουμε, ν' ἀνανεώσουμε καὶ νὰ συνεχίσουμε τὴ μεγάλη ἑλληνικὴ κληρονομίαν, ἀφοῦ πιστέψαμε, ἐλπίσαμε, παρηγορηθήκαμε καὶ — πιστεύοντας καὶ ἐλπίζοντας — πολεμήσαμε, ἰδρύσαμε κράτη, ὀργανώσαμε πολιτεύματα, ἐχτίσαμε νέους πνευματικὸς καὶ ὕλικους κόσμους, ἐφθάσαμε σ' ἓνα σημεῖο, ποὺ τὴν πίστη τὴ διαδέχθηκε, σὲ εὐρύτατους κύκλους, ἡ ἀπιστία, τὴν ἐλπίδα ἡ ἀμφιβολία γιὰ ὅλα ἢ καὶ ἡ ἀπόλυτη μεταφυσικὴ ἀπελπισία, τὸν ἱστορικὸ δυναμισμό ἢ κόπωση»²².

Ἡ σημερινὴ ἀνθρωπότης ζῇ τὰς φοβερὰς συνεπειὰς τοῦ δράματος αὐτοῦ. Ἀγχος καὶ ἀγωνία καὶ ἀνασφάλεια μέσα εἰς μίαν ἀνευ προηγουμένου καταναλωτικὴν κοινωνίαν. Διαιρέσεις καὶ μίση καὶ ἀνταγωνισμοί, καὶ φοβερὰ μόνωσις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν ἐπικοινωνιῶν καὶ τῆς γεφυρώσεως τῶν πλανητῶν. «Ἡ Εὐρώπη, ἀποκομμένη ἀπ' τὶς ρίζες τῆς τῆς ἑλληνορωμαϊκῆς καὶ χριστιανικῆς παραδέρνει. Σημεῖα ἀνησυχητικὰ ἐμφανίζονται. Ἡ λατρεία τῆς βίας καὶ τοῦ σέξ, ὁ ὕμνος στὴν ὕλική ἐπιτυχία» (H. Brugmans, Ἀγγλος καθηγητής). «Μονάχα ἡ δύναμις φαίνεται ἀκόμα νὰ μεσουρανῇ. Δὲν εἶναι ὅμως αὐτὴ ἡ δύναμις ποὺ κήρυττε ὁ Παῦλος, «τὸ ἐν δυνάμει Θεοῦ», ποὺ δημιουργεῖ πολιτισμούς. Εἶναι ἡ δύναμις — εἶδωλο, ἡ ἀπάνθρωπη δύναμις ποὺ μπροστὰ τῆς ἡ ἀνθρώπινῃ ἀξίᾳ δὲν ἔχει καμμιὰ πέρασι. Δύναμις ποὺ γι' αὐτὸ φέρνει μέσα τῆς τὸ σπέρμα τῆς αὐτοκαταστροφῆς»²³.

Ἔτσι φθάνομε εἰς τὰς διαπιστώσεις τῶν μεγάλων μελετητῶν τῆς ἱστορίας τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, οἱ ὁποῖοι ὁμιλοῦν διὰ τὴν «παρακμὴν τῆς Δύσεως» (Oswald Spengler)²⁴ ἢ διὰ τὴν «Αὐτοκτονίαν τῆς Δύσεως»²⁵. Ἦδη ὁ πρωταγωνιστὴς τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς, ὁ Νίτσε, εἶχε προφητεύσει: «Ὁλος ὁ εὐρωπαϊκὸς μας πολιτισμὸς τρέχει πρὸς τὴν καταστροφὴν του, σὰν ἓνας χεῖμαρρος ποὺ τρέχει πρὸς τὸ τέρμα του»²⁶.

Ἄλλ' ὅσον διαρκεῖ ἡ Ἑσπέρα, ὑπάρχουν καὶ αἱ ἐλπίδες. Ἔτσι ὑπάρχουν ἀκόμη ἐλπίδες σωτηρίας τοῦ ἑλληνοδυτικοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ αὐταὶ αἱ ἐλπίδες ἐκκινοῦν καὶ πάλιν ἀπὸ τὴν Ἑσπέραν αὐτὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ὁ Παῦλος εἶναι καὶ πάλιν ἐδῶ. «Ἡ ψυχὴ του, περίλυπη μέχρι θανάτου κυττάζει τὰ

22. Π. Κανελλοπούλου, ἐνθ' ἄν. σελ. 59.

23. Ἀκτίνες 1951, σελ. 266.

24. Ὁ Oswald Spengler (1880-1936) εἰς τὸ βιβλίον του «Ἡ παρακμὴ τῆς Δύσεως» (1920) ὑποστηρίζει, ὅτι ἡ παρακμὴ καὶ ὁ θάνατος εἶναι ὁ ἀδυσώπητος νόμος κάθε ὑπάρξεως καὶ μεταφέρει τὴν ἐφαρμογὴν τῶν βιολογικῶν νόμων εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἐξελίξιν τῶν πολιτισμῶν. Ἡ οὐσία κάθε πολιτισμοῦ εἶναι ἡ θρησκεία, λέγει. Ἡ θρησκευτικὴ πίστις κλονίζεται, ὅταν ὁ πολιτισμὸς ἔχει ἀρχίσει νὰ ἀποσυντίθεται, (ὅπως, δυστυχῶς, συμβαίνει εἰς τὴν ἐποχὴν μας).

25. Ἰδὲ καὶ ἀρθρογραφίαν τοῦ «Ἐλευθέρου Κόσμου» ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Αὐτοκτονία τῆς Δύσεως», Ἰανουάριος 1970.

26. Ἀκτίνες 1951, σελ. 266.

18. Ἀκτίνες 1963, σελ. 185.

19. J. Holzner ἐνθ' ἄν. σελ. 236. «Τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος δὲν διεσώθη, τοῦλάχιστον δὲν διέσωσε τὴν ἱστορικὴν αὐτοῦ ἀξίαν, εἰμὴ διὰ τῆς μετὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ συμμαχίας», Κ. Παπαρρηγόπουλος, Ἱστορία τοῦ Ἑλ. ἔθνους, τόμ. Β', σελ. 316 καὶ τόμ. Β', σελ. 95.

20. Ἱ. Θεοδωρακοπούλου, ἐνθ' ἄν. σελ. 57.

21. Ἐνθ' ἄν. σελ. 49.

ὕλικά καὶ πνευματικὰ ἐρείπια τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ ἐκεῖνος ἐθεμελίωσεν «ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῇ καὶ δίψει... ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως... ἐν θανάτοις πολλάκις» (Β' Κορ. ια' 23, 27). 'Αλλὰ τὸ δράμα τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητος τὸ πνίγει ξανά μέσα στὸν ὠκεανὸν τῆς ἀγάπης του. Καὶ εἶναι ἔτοιμος πάλι ν' ἀγωνισθῇ, νὰ πονέσῃ, νὰ σώσῃ τὸν δυτικὸ πολιτισμόν»²⁷. 'Εχει πλέον ἀποκτήσῃ τὴν εἰδικότητα νὰ προλαμβάνῃ πολιτισμοὺς εἰς τὴν δύσιν των. Καὶ νὰ τοὺς σώζῃ.

Διὰ τὸν ἀγωνιώδη αὐτὸν σκοπὸν τῆς σωτηρίας τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, θὰ ἦτο δυνατόν τὴν στιγμήν αὐτὴν νὰ ὑπογραμμισθοῦν τὰ ἐξῆς τρία κύρια σημεῖα τοῦ μηνύματος τοῦ Παύλου:

1. Ἡ ἀγάπη ὡς θεμέλιον τῆς Οἰκουμένης. Ὁ Παῦλος, ὅταν ἠγωνίζετο νὰ μεταμορφώσῃ τὴν Οἰκουμένην, ἔθετεν ὡς θεμέλιόν της τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην. Οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι κρατοῦν τὸν καρπὸν καὶ ἀρνοῦνται τὴν ρίζαν. Θέλουν τὴν Οἰκουμένην χωρὶς ἀγάπην. 'Αλλ' αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον. Χωρὶς ἀγάπην εἶναι μόνον ἡ Κόλασις. 'Εὰν οἱ ἄνθρωποι σήμερον θέλουν «ὅλος ὁ κόσμος (νὰ εἶναι) ἓνας κόσμος καὶ μιὰ Πατρίδα ἢ γῆ» (Κ. Παλαμᾶς), ἂς ἔχουν ὑπ' ὄψιν των, ὅτι αὐτὸ δὲν γίνεται μετὰ τὴν ἰσορροπίαν τοῦ τρόμου ὡς βάσιν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀγάπην, ὡς οἰκουμενικὸν δεσμὸν τῶν ἀνθρώπων.

2. Τὸ πρωτεῖον τοῦ Πνεύματος. Ἡ οὐσιαστικὴ προσφορὰ τοῦ Παύλου εἰς τὸν δυτικὸν πολιτισμὸν ἦτο ἡ ἀνακατάταξις τῶν ἀξιῶν τῆς ζωῆς. 'Εκεῖνος, μετὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς ἀγῶνάς του, μετὰ τὰς 'Επιστολάς του, τὰ ροζιασμένα χέρια του, τὴν κόνιν τῶν τιμίων ποδῶν του, διὰ τῶν ὁποίων διέτρεξεν ὁλόκληρον τὴν μεσογειακὴν Εὐρώπην, κατάρθωσε νὰ πείσῃ τοὺς Εὐρωπαίους νὰ δώσουν τὸ πρωτεῖον εἰς τὸ Πνεῦμα. Νὰ θέσουν ὡς σύνθημα τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ τὸν λόγον τοῦ 'Ιησοῦ: «Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος» (Ματθ. δ' 4). Ἡ μόνη ἐλπίς διὰ τὸν τεχνοκρατικὸν πολιτισμὸν μας θὰ εἶναι ἡ στροφή του καὶ πάλιν εἰς τὸ Πνεῦμα τοῦ Παύλου.

3. Ἡ μοναδικότης τοῦ 'Ιησοῦ Χριστοῦ. Τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας τοῦ Παύλου ἦτο ἡ προσφορὰ τοῦ Σωτῆρος εἰς τοὺς χρεωκοπημένους καὶ κινδυνεύοντας Εὐρωπαίους, τοῦ 'Ιησοῦ Χριστοῦ. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος δὲν ἔχει πολλοὺς σωτῆρας διὰ νὰ ἐπιλέξῃ κάποιον. Ἡ, μᾶλλον, πρέπει πολλὰ εἶδωλα νὰ γκρεμίσῃ, διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν Σωτῆρά του, ὁ ὁποῖος εἶναι, ὅπως πάντοτε ἔστι καὶ σήμερον, μόνον ἓνας. Ὁ 'Ιησοῦς τοῦ Παύλου, ὁ Σωτὴρ τῶν ἀνθρώπων, ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος εἶναι «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» ('Εβρ. ιγ' 8). 'Αρκεῖ νὰ πιστεύσῃ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, ὅτι «οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία

οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς» (Πράξ. δ' 12).

* *

Μακαριώτατε,

Τὸ ἄρμα τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, ἔχει φθάσῃ εἰς ἓνα κρίσιμον σταυροδρόμιν. Ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης, κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ 20οῦ αἰῶνος, εὐρίσκεται ἐνώπιον ἐνὸς τρομεροῦ διλήμματος. Πρόκειται διὰ τὸ δίλημμα: ἡ πυρηνικὴ καταστροφή — «παγκόσμιος αὐτοκτονία», ὅπως ἔλεγεν ὁ Thomas Merton — ἡ οἰκοδόμησις ἐνὸς νέου πολιτισμοῦ διαρκείας πολλῶν χιλιάδων ἐτῶν²⁸. Εἰς τὸ τραγικὸν αὐτὸ σταυροδρόμιν ἴσταται καὶ πάλιν ὁ Παῦλος, ὁ 'Απόστολος τῆς 'Εσπερίας. Ὁ 'Απόστολος τῆς 'Εσπέρας τῶν 'Εθνῶν καὶ τῶν Πολιτισμῶν. Ἡ μόνη ἐλπίς εἶναι νὰ ὑψώσωμεν πρὸς αὐτὸν τὰ τρεμάμενα χέρια μας καὶ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν ἐπίκλησιν: «Διαβάς βοήθησον ἡμῖν». Εἶναι μιὰ «ἀγωνιώδης ἐπίκλησις ποὺ πρέπει σήμερον νὰ γίνῃ φωνὴ ὁλοκληροῦ τῆς ἀνθρωπότητος». Διὰ νὰ γίνῃ ἐκ νέου τὸ θαῦμα. Διὰ νὰ ἐπιβιώσῃ καὶ πάλιν ὁ ἐλληνοδυτικὸς πολιτισμός²⁹. Καὶ οἱ σπασμοὶ ποὺ σήμερον σπαράζουν τὸ σῶμα τῆς ἀνθρωπότητος νὰ μὴ εἶναι «ὠδίνες θανάτου», ἀλλὰ ὠδίνες ζωῆς καὶ γεννήσεως ἐνὸς καινούργιου κόσμου³⁰. 'Ενὸς νέου οἰκουμενικοῦ πλάνου χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ ὁποῖου «μέτρον χρόνου θὰ εἶναι οἱ αἰῶνες καὶ μέτρον χώρου ἡ ὑδρόγειος καὶ τὸ σύμπαν ὁλόκληρον».

† 'Επίσκοπος 'Αρχελοῦ ΕΥΘΥΜΙΟΣ

28. Ὁ ἀείμνηστος Πρόεδρος τῶν 'Ην. Πολιτειῶν John Keneddy εἰς μίαν ὁμιλίαν του πρὸς τὰ 'Ην. 'Εθνη τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1961 εἶπεν, ὅτι «ἐὰν ἡ ἀνθρωπότης σωθῇ ἀπὸ τὴν πυρηνικὴν καταστροφήν, θὰ οἰκοδομήσῃ ἓνα πολιτισμὸν χιλιάδων ἐτῶν». Καὶ ὁ χριστιανὸς τέως Δήμαρχος τῆς Φλωρεντίας La Pira, ἐρμηνεύων τὴν πορείαν τοῦ συγχρόνου κόσμου, λέγει, ὅτι βαδίζομεν εἰς τὴν οἰκοδόμησιν ἐνὸς νέου κόσμου, ὁ ὁποῖος ὡς μέτρον χρόνου θὰ ἔχῃ τοὺς αἰῶνας καὶ ὡς μέτρον χώρου τὴν ὑδρόγειον καὶ τὸ σύμπαν ὁλόκληρον», ἐν Informations Catholiques Internationales, 1/3/1965, σελ. 17.

29. Διότι ὁ θάνατος ἐνὸς πολιτισμοῦ δὲν εἶναι ἀναπόφευκτος, ὅπως ἐπρέσβευεν ὁ Spengler. Κατὰ τὸν ἱστορικὸν φιλόσοφον Arnold Toynbee, ὁ ὁποῖος κυρίως ἀντέκρουσε τὸν Spengler, ὁ κίνδυνος ἀφανισμοῦ ὑφίσταται, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ κατ' ἀνάγκην. 'Υπάρχουν δυνατότητες σωτηρίας. Καὶ ἡ σωτηρία ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τὸν παράγοντα ἄνθρωπον.

30. Εὐτυχῶς, ὅτι ὑπάρχουν ἐνθαρρυντικὰ σημεῖα ἐπιστροφῆς τοῦ πολιτισμοῦ μας πρὸς τὸν Θεόν. Τὸ ἀμερικανικὸν περιοδικὸν TIME τὴν 8ην 'Απριλίου 1966 εἶχεν ἀφιέρωσιν ἓνα φύλλον του εἰς τὸ θέμα: «Ὁ Θεὸς ἀπέθανε;» καὶ περιέγραφε τὴν θρησκευτικὴν κρίσιν τοῦ Δυτικοῦ κόσμου. Δὲν ἐπέρασαν ὅμως παρὰ τρία ἔτη (29.12.1969) διὰ νὰ ἐπανέλθῃ μετὰ τὸ ἐρώτημα: «Ὁ Θεὸς θὰ ἀναστῇ;» διὰ νὰ ἐκθέσῃ τὰ σημεῖα μιᾶς θρησκευτικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Δυτικοῦ κόσμου.

27. 'Ενθ' ἀν. σελ. 267.

'Επί τῇ 120ετηρίδι ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς

Ο ΘΕΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΔΙΑΡΚΟΥΣ Ι. ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΝ Τῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(Βραχεῖα ἱστορικὴ ἀνασκόπησις, ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν
τῶν σχέσεων 'Εκκλησίας καὶ Πολιτείας).

'Υφ' ἡμερομηνίαν 9 'Ιουλίου 1852 ἐδημοσιεύετο εἰς τὴν 'Εφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 28/24-7-1852) ὁ ΣΑ' «Νόμος Καταστατικὸς τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος»¹, ὅστις ἐν ἄρθρῳ 2 προέβλεπε τὸν θεσμὸν τῆς «Διαρκούς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος», ὡς ἀνωτάτης ἐν τῷ Βασιλείῳ 'Εκκλησιαστικῆς 'Αρχῆς, ἐχούσης τὴν ἔδραν αὐτῆς εἰς τὴν πρωτεύουσιν. Τὸ διοικητικὸν τοῦτο ὄργανον, τῆς ἐν τῷ ἐλευθέρῳ πλέον Κράτει τῆς 'Ελλάδος ἀναπτυσσοῦσης τὴν ἑαυτῆς δραστηριότητα, 'Εκκλησίας ἡμῶν, ἀπετέλεσεν ἔκτοτε καὶ ἐξακολουθεῖ καὶ μέχρι σήμερον νὰ ἀποτελῇ βασικὸν παράγοντα ἐν τῇ διοικήσει τῆς 'Εκκλησίας, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι πολλαὶ κατὰ τῆς κανονικότητος αὐτοῦ ἡγέρθησαν κατὰ καιροὺς ἀμφισβητήσεις². Γεγονός, ἐν τούτοις, εἶναι, ὅτι ἡ Διαρκὴς 'Ιερὰ Σύνοδος (Δ.Ι.Σ.) ἐπὶ 120 ὅλα ἔτη, ἐξαιρέσει μικρὰς τινος χρονικῆς περιόδου, καθ' ἣν ἔπαυσε διὰ νόμου ὕφισταμένη, διεδραμάτισε σοβαρώτατον ρόλον ἐν τῇ ρυθμίσει καὶ ἐξελίξει τῶν παρ' ἡμῖν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ὡς μόνιμον καὶ διαρκὲς σῶμα, ἐπιπεφορτισμένον μὲ τὴν ἀντιμετώπισιν παντοίων καὶ ποικίλων ζητημάτων, σχετιζομένων μὲ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ὑψηλῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς τῆς 'Εκκλησίας, ὡς θείου καὶ ἀνθρωπίνου ἐν τῷ Κράτει ὀργανισμοῦ.

'Η κατὰ τὸν μῆνα δὲ τοῦτον ἀγομένη κατὰ ταῦτα 120ῇ ἐπέτειος ἀπὸ τῆς οὐσιαστικῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ ἐν λόγῳ θεσμοῦ ἐν τῇ Αὐτοκεφάλῳ 'Εκκλησίᾳ τῆς 'Ελλάδος, παρέχει τὴν εὐκαιρίαν διὰ μίαν ἱστορικὴν ἀνασκόπησιν τῶν εἰς τὰς διαδοχικὰς φάσεις τῆς ἐξελίξεως αὐτοῦ ἀφορώντων στοιχείων, καὶ εἰς τὴν ἐπισήμανσιν τῶν ὅσας τοῦτο προσέφερεν ὑπηρεσίας τῇ 'Εκκλησίᾳ, θεωρουμένων πάντοτε ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τὴν Πολιτείαν.

Βεβαίως εἶναι γνωστὸν, ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ διαληφθέντος Νόμου ΣΑ' ἡ 'Εκκλησία ἡμῶν,

1. Πρβλ. 'Αμ. 'Αλιβιζάτου, Οἱ 'Ιεροὶ Κανόνες, 'Αθήναι 1949 σ. 494 ἐπ. Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα, 'Η Καταστατικὴ Νομοθεσία τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, 'Αθήναι 1967, σ. 106 ἐπ.

2. Πρβλ. Γ.Α.Χ. Παρὶ τῆς 'Αριστίνδην 'Ιερᾶς Συνόδου. 'Εν «'Εκκλησίᾳ» 1967, σ. 356 ἐπ. ἐνθα σημειοῦται, ὅτι ἡ ΔΙΣ «ὡς θεσμὸς δὲν ἐρείδεται μὲν ἐπὶ κανονικῆς βάσεως, πλὴν ὅμως οὔτε καὶ ἀντίθετος εἶναι πρὸς τοὺς 'Ι. Κανόνας, καθότι οὐδεὶς Κανὼν ὑπάρχει ἀπαγορεύων τὴν συγκρότησιν ταύτης».

ἤδη ἀφ' ἧς ἡ 'Ελλάς ἀπέκτησε κατόπιν τῆς αἰσίας ἐκβάσεως τοῦ ἐπταετοῦς ἐπαναστατικοῦ ἀγῶνος τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, διαφκίθη Συνοδικῶς³, ἔστω καὶ ἂν αἱ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο συγκροτηθεῖσαι ἐκκλησιαστικαὶ 'Επιτροπαὶ δὲν ἀπετέλουν ἐν κυριολεξίᾳ Συνόδους Διαρκεῖς μὲ ἀποφασιστικὰς ἀρμοδιότητας καὶ ἐξουσίας, ἀλλὰ μᾶλλον ὄργανα συμβουλευτικὰ τῆς Πολιτείας κατὰ τοὺς πρώτους μεταπελευθερωτικοὺς χρόνους πρὸς διοικήσιν τῆς 'Εκκλησίας, ἧς ἡ κατάστασις «δὲν ἦτο βεβαίως καλυτέρα τῆς πολιτικῆς»⁴. Αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος 'Επιτροπαὶ καλύπτουσιν ὡς ἐκ τούτου τὴν πρὸ τῆς ἐπισήμου ἀνακηρύξεως τοῦ Αὐτοκεφάλου χρονικὴν περίοδον (1821-1850), καθ' ἣν ἄλλωστε ἡ 'Εκκλησία ἡμῶν, μὴ κεκτημένη κανονικὴν αὐτοτέλειαν ἢ αὐτονομίαν, δὲν ἠδύνατο νὰ διαθέτῃ ἴδια συνοδικὰ ὄργανα διοικήσεως. 'Εν τούτοις θεωροῦμεν ἐπ' ἀνάγκης, ὅπως ἡ παροῦσα βραχεῖα ἱστορικὴ ἀνασκόπησις ἐκταθῇ καὶ εἰς τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον, καὶ τοῦτο ὄχι μόνον διὰ λόγους ἱστορικῆς συνεχείας καὶ πληρότητος, ἀλλὰ καὶ πρὸς σαφεστέραν ἀντίληψιν τοῦ ὅλου κλίματος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐδημιουργήθησαν, διεμορφώθησαν καὶ ἐξειλίχθησαν τὰ κατὰ τὸν θεσμὸν τῆς Δ.Ι.Σ. ἀφορῶντα θέματα, ἐν συσχετισμῷ πάντοτε πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τῶν σχέσεων τῆς 'Εκκλησίας πρὸς τὴν Πολιτείαν.

* *

1. Η ΠΡΟ ΤΗΣ ΑΝΑΚΗΡΥΞΕΩΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟΥ ΠΕΡΙΟΔΟΣ.

α) 'Η 5 μελὴς 'Επιτροπὴ τοῦ 1827.

Διαρκούντος εἰσέτι τοῦ ἀγῶνος πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Πατρίδος, εἶχεν ἀνατεθῇ ἡ διοίκησις τῆς 'Εκκλησίας εἰς 5μελῇ 'Επιτροπὴν ἐξ 'Αρχιερέων, τῶν Κορίνθου Κυρίλλου, 'Ανδρούσης 'Ιωσήφ, Τρι-

3. 'Αρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη (νῦν Μητροπολίτου Μεσσηνίας), Συνοπτικὴ ἱστορία τῆς Δ.Ι.Σ. τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, 'Αθήναι 1954, σ. 5 καὶ 7.

4. Τάσου Γριτσοπούλου, 'Η ὑπὸ τοῦ Καποδίστρια διορισθεῖσα 5μελὴς 'Εκκλ. 'Επιτροπὴ καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς, 'Εν «'Εκκλησίᾳ» 1953, σ. 203.

πόλεως Δανιήλ, Ρέοντος Διονυσίου και Βρεσθένης Θεοδωρήτου, οἵτινες διὰ τοῦ ἀπὸ 21-2-1827 ὑπομνήματος αὐτῶν πρὸς τὴν ἐν Ἑρμιόνη Ἐθνοσυνέλευσιν, ἐπισημαίνοντες τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δεόμενα διορθώσεως, παρεκάλουν, ὅπως, ἐνεργείαις αὐτῆς, συνέλθωσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οἱ κανονικοὶ τῆς Ἐκκλησίας Ἱεράρχαι («ὅσους ἂν ἐγκρίνη ἀξιόους καὶ εἰδήμονας»), ἵνα συσκεφθῶσι καὶ θέσωσιν «ὕπ' ὧν τῆς σεβαστῆς ταύτης Συνελεύσεως τὰ ἀναγκαῖα εἰς διατήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων». Ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἐγένετο τελικῶς δεκτή, ἀλλ' ἀνετέθη εἰς τὴν ὥς ἂν 5μελῇ Ἐπιτροπὴν ἡ μελέτη καὶ εἰσήγησις περὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας. Συνελθούσα ὁθεν ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη καὶ διασκεψαμένη σχετικῶς, ὑπέδειξεν ἐγγράφως μεταξὺ τῶν ἄλλων, α) νὰ θεσπισθῇ παρὰ τῆς Συνελεύσεως τοῦ Ἐθνους καὶ νὰ διορισθῇ παρὰ τῆς Διοικήσεως Σύνοδος Ἀρχιερέων ἢ τριῶν ἢ πέντε ἐκ τῶν μᾶλλον εἰδημόνων, β) αὕτη ἡ Σύνοδος νὰ ὀνομασθῇ Ἐπιτροπὴ Ἐκκλησιαστικὴ καὶ νὰ παρεδρεύῃ ἐνιαυσίως ὅπου καὶ ἡ Διοίκησις, γ) νὰ ἔχῃ βάσιν τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως τοὺς τε Ἀποστολικούς καὶ Συνοδικούς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας, μὴ δυναμένη οὐδὲ μέχρι κεραίας προσθαφαιρῆσαι τι»⁵. Ἀλλὰ καὶ τὸ αἶτημα τοῦτο ἐμελλε νὰ προσκρούσῃ εἰς τὴν ἄρνησιν τῆς σπαργανώδους νεοπαγοῦς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, διεπομένη ἔκτοτε, ὥς μὴ ὦφελε, ὑπὸ ποιᾶς τινος ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας ἐπιφυλακτικότητος καὶ φοβίας καὶ μετὰ σπουδῆς ἐπιδιωκούσης τὴν ἀνεπίσθητον ἀχρήστευσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δυνάμεων, καὶ οὕτως ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη δὲν ἠδυνήθη νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ὅπερ ἐθεώρει ὡς ἀναληφθὲν ὑπ' αὐτῆς ἔργον.

β) Ἡ ὑπὸ τοῦ Καποδιστρίου διορισθεῖσα νέα 5μελὴς Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ 1828.

Ἡ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἔλευσις εἰς Ἑλλάδα τοῦ πρώτου Κυβερνήτου Καποδιστρίου, σημειοῦσα τὴν ἀφετηρίαν μιᾶς νέας περιόδου διὰ τὴν πολιτειακὴν ἀνασυγκρότησιν, εὔρε καὶ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς κατάστασιν πλήρους ἀποδιοργάνωσεως, καθιστώσης μᾶλλον ἐπιτακτικὴν τὴν ἀνάγκην λήψεως μέτρων πρὸς ποίαν τινα ὀργάνωσιν τῶν κατ' αὐτήν. Ἐκ τῆς τοιαύτης ἀνάγκης ὀρμώμενος ὁ Ἱ. Καποδιστριας διώρισε, διὰ τοῦ Δ' Ψηφίσματος τῆς 23 Ἰανουαρίου 1828, 5μελῇ «Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπὴν», εἰς ἣν ἀνετέθη τὸ ἔργον «νὰ προμηθεύῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅλας τὰς παρ' αὐτῆς αἰτουμένας πληροφορίας περὶ τῆς καταστάσεως καὶ τῶν χρεῶν τῆς Ἐκκλησίας»⁶. Ἀλλὰς λέξεσιν ὁ πρῶτος Κυβερνή-

της τῆς Ἑλλάδος, τῷ πνεύματι τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ στοιχῶν, καθ' ὃ ἐπεβάλλετο ἡ «συγκέντρωσις πάσης ἐξουσίας εἰς χεῖρας τοῦ Κυβερνήτου καὶ Κυβερνήσεώς του καὶ ἄσκησις αὐτῆς πρὸς ὄφελος τοῦ λαοῦ δεσποτικῶς»⁷, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν Ρωσίᾳ κρατοῦντα ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μιμούμενος, ἠθέλησε τὴν Ἐπιτροπὴν ταύτην γνωμοδοτικὸν μᾶλλον ἢ ἀποφασιστικὸν ὄργανον, εἰσηγούμενον ἀπλῶς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν περὶ τῶν ληπτέων ἐκάστοτε ἐπὶ διοργανώσεσι τῆς Ἐκκλησίας μέτρων ὑπὸ μόνης τῆς Πολιτείας, ἀσκούσης τὸ κυριαρχικὸν αὐτῆς *imperium* πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν⁸. Ἡ ἐν λόγῳ Ἐπιτροπὴ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τελοῦσα τοῦ ἔχοντος τὸν ἀνώτερον βαθμὸν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς⁹, ἐπιληφθεῖσα τοῦ ἔργου τῆς, ἐπεδόθη ἐξ ἀρχῆς μετὰ φιλοτιμίας εἰς τὴν ὑπόδειξιν τῶν, κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῆς, ἀναγκαίων μέτρων πρὸς ἐπούλωσιν τῶν πληγῶν τῆς Ἐκκλησίας. Παρὰ ταῦτα δὲν κατάρθωσε νὰ κινήθῃ αὐτοτελῶς, διότι τὰ μέλη τῆς, ἄριστα βεβαίως καὶ κοσμούμενα διὰ περγαμηνῶν ἐθνικῆς δράσεως¹⁰, διέκρινεν, ἐν τοῦτοις, ἔλλειψις ἀποφασιστικότητος καὶ πείρας εἰς σημείον δὲ τοιοῦτο, ὥστε ἀρχομένου τοῦ 1829 νὰ ἀπευθύνωσιν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, «ἵνα εὐδοκήσασα ἐπιδώσῃ τὰς ἀνηκούσας ὁδηγίας, ἀναγομένας εἰς τὴν μεγάλην ταύτην ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν»¹¹. Ὡς τόσον, εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῆς ὑπὸ τόσον δυσμενεῖς καὶ δεσμευτικὰς προϋποθέσεις συσταθείσης Ἐπιτροπῆς ταύτης δέον νὰ ἐγγραφῶσι, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἡ ὑποβολὴ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν σχεδίου Ἐγκυκλίου πρὸς τὸν λαὸν περὶ ἀνοικοδομήσεως τῶν ἐκ τοῦ πολέμου κατεστραμμένων ναῶν, ἡ εἰσήγησις περὶ διορισμοῦ Τοποτηρητῶν εἰς χηρευούσας Ἐπισκοπὰς κ.λπ. Ἐπὶ πλέον ἡ ἐν λόγῳ Ἐπιτροπὴ ἀνέλαβε περιοδείας, κατὰ κλιμάκια, ἀνά τὴν ἐλευθερωθεῖσαν Ἑλλάδα πρὸς ἐπιτόπιον ἐξέ-

7. Ἐνθ' ἀνωτ., σ. 203.

8. Ἡδὴ ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου 1821 ἡ Πολιτεία ἔθετε χεῖρα ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας, διότι ὁ Ἄρειος Πάγος ὥριζε τότε τὸν «ἐπὶ τῆς λατρείας ἔφορον» ὡς τὸν «ἀποκαλειστικὸς ἄρμόδιον διὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα τῆς Ἐπαναστατημένης Ἑλλάδος», ἡ δὲ ἐν Ἐπιδιάρῳ Α' Ἐθνοσυνέλευσις διώριζε τὸν «Μινίστρον ἐπὶ τῆς Θρησκείας» μετὰ τὰ αὐτὰ δικαιώματα. Πρβλ. Κ. Οἰκονόμου ἐξ Οἰκονόμων, Τὰ σωζόμενα ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα, Ἀθῆναι τ. Β', σ. 9.

9. Τοιοῦτος ἦτο ὁ Αἰγίνης Γεράσιμος.

10. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν, ὅτι ὁ Νεόφυτος Μεταξᾶς ἦτο «εἰς τὸν μεγάλων ἀγωνιστῶν Ἱεραρχῶν, ἐνεργῶς συμμετασχὼν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος» (Χρυσ. Παπαδοπούλου, Ἡ Ἐκκλησία Ἀθηνῶν-Ἀθῆναι 1928, σ. 78-79), ἐπίσης δὲ ἦτο «παράδειγμα ἀρετῆς, ἔργῳ μὲν καὶ λόγῳ ταύτην διδάσκων» (ἐνθ' ἀνωτ. σ. 79), ἀναδειχθεὶς οὐ μόνον «ὠπέρμαχος τῶν ἐθνικῶν δικαίων», ἀλλὰ «καὶ ζηλωτὴς καὶ αὐστηρὸς τῶν δικαίων τῆς Ἐκκλησίας τηρητῆς» [Πρβλ. Ἐπισκόπου Ταλαντίου Βασιλείου (νῦν Μητροπολίτου πρ. Λήμνου), Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1948 τ. Α', σ. 10].

11. Τάσου Γριτσοπούλου, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 241. Τὰς ἐλλείψεις τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπεσήμανεν ὁ πολὺς Θεόκλητος Φαρμακίδης, σφοδρῶς ἐπικρίνας τὴν τε ἐνέργειαν τοῦ Κυβερνήτου πρὸς διορισμὸν αὐτῆς καὶ τὴν ἐκ μέρους τῶν μελῶν ἀποδοχὴν τῆς ἀνατεθείσης εἰς αὐτὰ ἀποστολῆς, ἅτινα, κατ' αὐτόν, «δὲν ἐγνώριζον πρὸς τί ἀπεστέλλησαν».

5. Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Στράγκα, Ἐκκλησίας Ἑλλάδος Ἱστορία ἐκ πηγῶν ἀψευδῶν, Ἀθῆναι 1969, τ. Α', σ. 7, 9.

6. Τάσου Γριτσοπούλου, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 203. Τὸ ὑπὸ τοῦ Ψηφίσματος τούτου προβλεπόμενον Διάταγμα ἐξεδόθη τῇ 7ῃ Ὀκτωβρίου 1828, ὅρισαν ὡς μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης τοὺς Αἰγίνης Γεράσιμον, Τριπόλεως Δανιήλ, Ταλαντίου Νεόφυτον, Ἀνδρούσης Ἰωσήφ καὶ Δαμαλῶν Ἰωάνν.

τασιν «τῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰς ἤδη τρεχούσας περιστάσεις τόσον ὥς πρὸς τὸ θρησκευτικὸν καὶ ἠθικόν, καθὼς καὶ ὥς πρὸς τὸ ὕλικόν»¹², ἐνδιεφέρθη διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν πάσης φύσεως διαφορῶν ἰδιωτικοῦ καὶ δὴ καὶ οἰκογενειακοῦ δικαίου μεταξὺ τῶν χριστιανῶν, αἵτινες κατὰ τὸ δίκαιον τῆς τουρκοκρατίας ὑπῆγοντο εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἐνίσχυσεν ἠθικῶς τὸν ἱερὸν κλήρον, παρέσχεν ὁδηγίαν εἰς τοὺς Ἀρχιερεῖς, κατέγραψε τὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον περιουσίαν τῶν ἱερῶν Μονῶν καί, γενικῶς εἰπεῖν, ἐπεδόθη μετὰ ζήλου εἰς τὴν ἀπὸ τῶν ἐρειπίων τοῦ πολέμου καὶ ἐκ τῶν ἐνόνητων ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῷ μέτρῳ, φυσικά, τοῦ δυνατοῦ, πολλῶ μᾶλλον διότι ἡ ἐν λόγῳ Ἐπιτροπὴ ἐκινήθη καὶ ἔδρασεν ἐντὸς τῶν προκαθορισμένων πλαισίων τῆς πλήρους αὐτῆς ὑποταγῆς εἰς τὴν ἐξ ἧς ἠρύετο τὴν ἑαυτῆς ὑπόστασιν πολιτικὴν ἐξουσίαν, μὴ δυνηθεῖσα ἀλλ' οὐδ' ἐπιδιώξασα πολλῶ ἥττον τὴν ἀπαγκίστρωσιν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῶν δεσμῶν τῆς Πολιτείας, τοσοῦτ' ἄλλον καθόσον τὰ δεσμὰ ταῦτα, ἐξικνούμενα μέχρι πλήρους ἐλέγχου καὶ αὐτῶν εἰσέτι τῶν πνευματικοῦ χαρακτήρος πράξεων τῶν Ἐπισκόπων, ἦσαν ἀτυχῶς εὐπρόσδεκτα ὑπ' αὐτῶν. Καὶ εἶναι βεβαίως—ὡς παρατηρεῖ ὁ Τ. Γριτσόπουλος¹³, «συγκινητικὸν ἀληθῶς, ὅτι τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ἐκείνης ὑπερηφάνως ἔφερον τὸν τίτλον τοῦ δοθέντος ἀξιώματος, θεωροῦντα τὴν ἀποστολήν των μεγάλην διὰ τὸ μέλλον τῆς ὀρθοδόξου ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, ἀλλ' εἶναι ἐν μέρει καὶ ἀπογοητευτικόν, διότι ἔμπειροι Ἀρχιερεῖς δὲν ἠδύναντο νὰ ἀναπτύξουν τὴν παραμικρὰν πρωτοβουλίαν ἐπὶ τῶν φλεγόντων καὶ ἐπείγοντων ζητημάτων, ἀλλ' ἐζήτουν ἀπὸ τὸν Κυβερνήτην ὁδηγίαν ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων, ἐφ' ὧν ἔμελλον νὰ ἀσχοληθοῦν». Ἡ πολυχρόνιος περίοδος τῆς δουλείας εἶχεν ἀφαιρέσει καὶ ἀπ' αὐτῶν εἰσέτι τῶν Ἀρχιερέων πᾶσαν πρωτοβουλίαν καὶ εἶχεν ἐθίσει καὶ τοὺτους εἰς ἐξάρτησιν ἀπὸ τῆς κυβερνώσης ἐξουσίας, ἥτις ἀείποτε καὶ παρὰ πᾶσαν φιλικὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκδήλωσιν, δὲν ἀφίσταται βασικῶν ἰδιοτελῶν ἐλατηρίων, ἐξ ὧν πρωτίστως κινουμένη παρέχει τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν ἑαυτῆς συνδρομὴν καὶ βοήθειαν, ἀναμένουσα νὰ καρπωθῇ ἡ ἰδία μείζονα ὀφέλη ἐκ τῆς μετὰ τῆς Ἐκκλησίας συμμαχίας.

Τὰ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης συλλεγένητα καὶ ὑποβληθέντα ἀρμοδίως στοιχεῖα, περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐν γένει καταστάσεως, ὡδήγησαν εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ ΙΑ' Ψηφίσματος τῆς Δ' ἐν Ἀργεῖ Ἐθνικῆς Συνελεύσεως τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἰς τὴν ἀπὸ 8-10-1829 Ἐγκύκλιον τοῦ Κυβερνήτου Καποδιστρίου, δι' ἧς συνιστᾶτο ἡ Γραμματεία τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Πραγμάτων καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, εἰς ἣν ἀνέτιθετο, πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ «ἡ βελτίωσις τοῦ κλήρου, ἡ ἐκκλησιαστικὴ εὐνομία καὶ εὐταξία καὶ ἡ

ἐπάρκεια τῶν ἀναγκαίων εἰς τοὺς λειτουργοὺς τοῦ Θεοῦ, ἵνα σχολάζοντες τῶν βιωτικῶν μεριμνῶν ἐνασχολῶνται ἐπιμελέστερον περὶ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν θείων καὶ τὴν τῶν ψυχῶν παιδαγωγίαν καὶ προστασίαν»¹⁴.

γ) Ἡ 7μελὴς κληρικολαϊκὴ Ἐπιτροπεία τοῦ 1833.

Ἐπηκολούθησεν¹⁵ ἡ διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς Ἀντιβασιλείας τῆς 15-3-1833 ἐγκαθίδρυσις 7μελοῦς Ἐπιτροπείας, ἐχούσης σκοπὸν «νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν στάσιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μοναστηρίων καὶ νὰ προβάλῃ τὰ μέσα πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ὀνομαστικῶς τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ἀνωτέρου καὶ τοῦ κατωτέρου κλήρου διὰ τῆς συστάσεως Συνόδου μονίμου διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις»¹⁶. Ἐπομένως, μετὰ τῶν σκοπῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης ἦτο καὶ ἡ εἰσήγησις περὶ συστάσεως Διαρκoῦς Συνόδου πρὸς διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας. Τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης προήδρευεν ὁ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργὸς Σ. Τρικούπης, μέλη δὲ ὀρίσθησαν ὁ Πανοῦτσος Νοταρᾶς, οἱ Ἀρδαμερίου Ἰγνάτιος καὶ Ἐλαίας Παῖσιος, ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης, ὁ Σκαρλᾶτος Βυζάντιος καὶ ὁ Κων/νος Σχινᾶς¹⁷. Εὐνόητον τυγχάνει, ὅτι ὁ χαρακτήρ τῆς ἐν λόγῳ Ἐπιτροπῆς, προεδρευομένης μάλιστα ὑπὸ λαϊκοῦ, ἦτο καθαρῶς εἰσηγητικὸς καὶ γνωμοδοτικὸς ὡς πρὸς τὰ ὑπὲρ ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας ληπτέα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως μέτρα, μὴ δυνάμενος οὐδὲ πόρρωθεν νὰ παραβληθῇ καὶ πρὸς σκιῶδ' ἔτι Σύνοδον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, ἐν ταῖς παραμοναῖς ὑπάρξασα τῆς αὐθαιρέτου, τῇ συνεργασίᾳ τῆς διμελοῦς ξυνωρίδος Μάουρερ-Φαρμακίδου, «ἀνακηρύξεως» τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνετέλεσεν εἰς τὴν περαιτέρω ὀρίμανσιν τῆς ιδέας περὶ συστάσεως Διαρκoῦς Συνόδου, περὶ ἧς ὁ Φαρμακίδης ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ καταρτισθείσῃ Ἐκθέσει τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης ἔγραφεν, ὅτι «πρὸς ἀσφαλὴ διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας κρίνεται ἀναγκαῖα ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, διοικοῦσα καὶ οἰκονομοῦσα τὰ κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν, τὰ μὲν ἐκτὸς ἐν ὀνόματι τοῦ Ἀρχοντος, τὰ δὲ ἐντὸς ἀφ' ἑαυτῆς, ὀνομάζων ἑκτοτε τὴν Ἀρχὴν ταύτην «Σύνοδον Διαρ-

14. Ἀρχιμ. Θεοκλ. Στράγκα, ἐνθ' ἀνωτ. τ. Α', σ. 13.

15. Εἶχε βεβαίως προηγηθῇ τὸ Σύνταγμα τῆς Ε' ἐν Ἀργεῖ Ἐθνοσυνελεύσεως (15-3-1832), ὅπερ ἐν ἀρθρῷ 7 ὀρίζεν, ὅτι «7. Τὰ ἐκκλησιαστικά, καθ' ὅσον ἀνάγεται εἰς τὴν ἐκκλ. τάξιν καὶ διακόσμησιν, θέλουν διέπεσθαι ὑπὸ 5μελοῦς Ἐκκλ. Συμβουλίου, συγκροτουμένου ἐκ τῶν Ἀρχιερέων τοῦ ἐντοπίου κλήρου, ἐκλεγομένου παρὰ τῆς Νομοθετικῆς ἐξουσίας καὶ διοριζομένου ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως» (Πρβλ. Κίτρου Βαρνάβα, ἐνθ' ἀνωτ., σ. 62), ἀλλ' ἡ συγκρότησις τοῦ Ἐκκλ. τοῦτου Συμβουλίου, ὄντος ἐξ ὀρισμοῦ πλήρως ὑποταταγμένου εἰς τὴν Πολιτείαν, δὲν καθάρθωθ' ὅτε.

16. Χρυσ. Παπαδοπούλου, ἐνθ' ἀνωτ. τ. Α', σ. 70, Χρυσ. Θέμελι (νῦν Μητροπολίτου Μεσσηνίας,) ἐνθ' ἀνωτ., σ. 9.

17. Ἀρχιμ. Στεφάνου Γιαννοπούλου, Συλλογὴ τῶν Ἐγκυκλίων τῆς Ἱ. Συνόδου, Ἀθήναι 1901, σ. 7.

12. Ἐπιστολὴ Καποδιστρίου πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 26-1-1829. Πρβλ. ἐν Τ. Γριτσοπούλου, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 242-243.

13. ἐνθ' ἀνωτ. σ. 241.

κῆ κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Ρωσικῆς 'Εκκλησίας»¹⁸.

Ἐπομένως, δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτῇ¹⁹, μὴ οὐσα ἡ ἰδίᾳ Σύνοδος, ἀπετέλεσεν ἐν τούτοις

18. Χρυσ. Παπαδοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 78, Χρυσ. Θέμελη (νῦν Μητροπολίτου Μεσσηνίας), ἐνθ' ἄνωτ., σ. 10.

19. Ἡ διαληφθεῖσα Ἐπιτροπὴ υπέβαλε πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τὴν ἀπὸ 7/19 'Ιουνίου 1833 μακροσκελὴ Ἔκθεσιν, ἐν ἣ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, υπεδείκνυε τὴν ἀπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κων/λεως ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν δέσμευσιν εἰς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ συνελθούσα τῇ 15ῃ 'Ιουλίου 1833 ἐν Ναυπλίῳ, ἐπὶ παρουσίᾳ 36 Ἀρχιερέων τοῦ Βασιλείου, κληθέντων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, τῇ προτάσει αὐτῆς ἔθεσε ἐπὶ τάπητος τὸ θέμα τῆς «πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς συστάσεως Συνόδου διαρκoῦς» (βλ. Κοινοποίησιν τῶν Πρωτοκόλλων τῶν συνεδριάσεων τῶν Ἀρχιερέων κ.λπ. περὶ συστάσεως Συνόδου κ.λπ. ἐν Π. Κλάδου Ἐκκλησιαστικά-Ἐκπαιδευτικά, Ἀθῆναι 1860, σ. 18) τοῦ Προέδρου Σ. Τρικούπη καὶ τῶν δύο ὑπουργικῶν Συμβούλων, βεβαιωσάντων τοὺς παρόντας ὅτι «ἡ Κυβέρνησις ἔχει κατὰ νοὺν νὰ βελτιώσῃ καθ' ὅλους τοὺς λόγους τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ τὴν ἀσφαλίσῃ κατὰ πάντα... καὶ ὅτι τὰ κυριώτερα μέσα πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ μεγάλου τούτου σκοποῦ εἶναι τὰ δύο ταῦτα: 1) ἡ ἐπίσημος καὶ ὀριστικὴ διακηρύξις τῆς πραγματικῆς ἡδὴ ὑπαρχούσης ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ πάσης ξένης ἐξουσίας... 2) ἡ σύστασις διαρκoῦς Συνόδου, διοριζομένης παρὰ τοῦ Βασιλέως καὶ θεωρουμένης ὡς ὑπερτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας» (ἐνθ' ἄνωτ., σ. 19). Εἰρήσθω δ' ὅτι ἅπαντες οἱ παρόντες «ἐγνωμοδότησαν ὁμοφώνως ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ συστάσεως Συνόδου διαρκoῦς» (ἐνθ' ἄνωτ., σ. 18) καὶ ἀπεδέχθησαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἥτις «γνωρίζει ἀρχηγὸν τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος, ὡς καὶ τὴν πρότασιν περὶ συστάσεως Διαρκoῦς Συνόδου, «συγκειμένης ἀπὸ Ἀρχιερεῖς, καθισταμένης παρὰ τοῦ Βασιλέως καὶ θεωρουμένης ὡς ὑπερτάτης Ἐκκλ. Ἀρχῆς» (ἐνθ' ἄνωτ., σ. 20). Καὶ ἐν τῷ σταδίῳ τούτῳ, παρὰ τὰς περὶ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἐκκλησίας «ἀπὸ πάσης ξένης ἐξουσίας» μεγαλοστόμους διακηρύξεις, κατ' οὐδὲν μετεβλήθη ἡ πολιτικοκρατικὴ θεώρησις τῶν πραγμάτων ἐν ταῖς σχέσεσιν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἥτις πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν ἐαυτῆς βλέψεων διὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν καὶ στερέωσιν μιᾶς στυγνῆς ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας πολιτικῆς δεσποτείας, δὲν ἐδίστασε νὰ χρησιμοποίησιν, ὡς ἀνεπίγνωστα βεβιαῖα ὄργανα, αὐτοὺς τοὺς τοὺς τοὺς Ἀρχιερεῖς, βανκαλιζομένους μὲν μετὰ τὴν ἰδέαν τῆς «ἀνεξαρτησίας», ἐν τοῖς πράγμασιν ὁμως ἀνεχομένους τὴν ὑποταγὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Πολιτείαν. Ὁ Ἀντιβασιλεὺς Μάουρερ, ὑπὸ ἀκραϊφῶν παρωθομένων πολιτικοκρατικῶν τάσεων, ἔχων ἄλλωστε πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ προτεσταντικὰ σχήματα, καὶ ὁ ἀρχιμ. Φαρμακίδης, ἔχων ὑπ' ὄψει τὸ τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας παράδειγμα, ἥτις ἀπὸ μακροῦ ἐφέρετο δεσμίᾳ τοῦ Καίσαρος, συνετέλεσαν ἄμφω εἰς τὴν χάλκευσιν τῶν δεσμῶν ἐκείνων, δι' ὧν ἐπ' αἰῶνας καὶ πλέον ἡ Ἐκκλησία ἐκρατήθη δεσμίᾳ τῆς Πολιτείας.

Ὡς πρὸς τὰ ἐν Ρωσίᾳ κρατοῦντα κατὰ τὴν ὑπ' ὄψει περίοδον βλ. Βλ. Φειδᾶ, Ἐπιτομὸς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας τῆς Ρωσίας, Ἀθῆναι 1967, σ. 123 ἐπ. Ν. Struve, Οἱ χριστιανοὶ εἰς τὴν σοβιετικὴν Ἐνωσην (μετ. Ἀρχιμ. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδου) Ἀθῆναι 1968, σ. 20-21. Ὁ θεσμὸς πάντως τῆς ΔΙΕ ἀπαντάται τὸ πρῶτον ἐν Ρωσίᾳ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος, τὸ δὲ σύστημα τῆς διὰ τοιαύτης Συνόδου διοικήσεως τῶν ἐπὶ μέρους αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἀναγνωρισθὲν ὑπὸ τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου καὶ τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἐχρησιμοποιήθη καὶ διεδόθη εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἐκκλησίαν. Πρβλ. Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα, Οἱ βασικοὶ θεσμοὶ διοικήσεως τῶν Ὁρθοδόξων Πατριαρχείων, Ἀθῆναι 1972, Γ.Α.Χ. Περὶ τῆς Ἀριστινίδην Συνόδου, ἐν «Ἐκκλησία» 1967, σ. 357. Πρβλ. ὡσαύτως καὶ ἐπιστολὴν Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

τὴν γέφυραν πρὸς τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ Συνόδου Διαρκoῦς ὡς διοικητικῆς Ἀρχῆς, ἥτις τελικῶς τὸ πρῶτον προεβλέφθη διὰ τῆς Διακηρύξεως τῆς Ἀντιβασιλείας «περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας» τῆς 23 'Ιουλίου/4 Αὐγούστου 1833.

δ) Ἡ «περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας» Διακηρύξις τοῦ 1833.

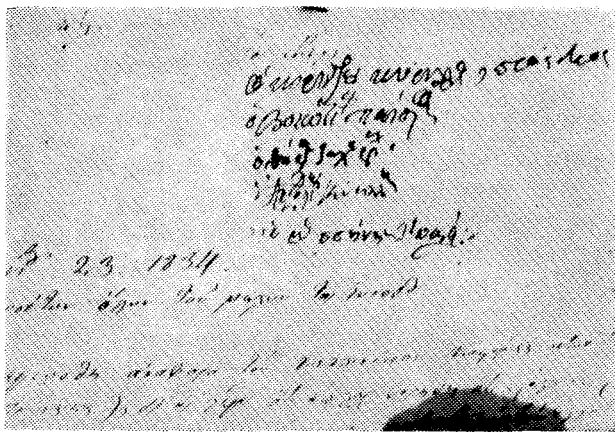
Κατὰ τὸ ἄρθρον 2 τῆς ὡς ἄνω Διακηρύξεως, «ἡ ὑπερτάτη ἐκκλ. ἐξουσία ἐναπόκειται ὑπὸ τὴν τοῦ Βασιλέως κυριαρχίαν, εἰς χεῖρας Συνόδου διαρκoῦς, φερούσης τὸ ὄνομα «Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος». Ἐδρα τῆς Συνόδου ταύτης ὀρίζετο ἡ καθέδρα τοῦ Βασιλείου, συνεκροτεῖτο δ' αὕτη ἐκ πέντε μελῶν, διοριζομένων παρὰ τῆς Κυβερνήσεως (ἄρθρον 3). ἐξ ὧν τρεῖς τοὐλάχιστον Ἀρχιερεῖς καὶ δύο πρεσβύτεροι ἢ ἱερομόναχοι, οἵτινες ὀνομαζόμενοι «πάρεδροι» ἠδύναντο νὰ διορισθῶσιν ἀντὶ Ἐπισκόπων, ἐφ' ὅσον τοῦτο θὰ ἀπεφάσιζεν ἡ Κυβέρνησις (ἄρθ. 3 καὶ 4). Ἡ θητεία τῶν μελῶν ὀρίζετο ἐνιαυσία, παρεχομένου τοῦ δικαιώματος ἀναδιορισμοῦ αὐτῶν «παρὰ τῆς Κυβερνήσεως» (συνεδευσμένα ἄρθρα 3 καὶ 4). Πρὸς λήψιν ἀποφάσεων ἐφηρμόζετο τὸ σύστημα τῆς ψήφου τῶν πλειόνων, ἐν ἰσοψηφίᾳ νικῶσης τῆς ψήφου τοῦ Προέδρου. Εἰς τὰς συνεδριάσεις παρευρίσκειτο «εἰς Βασιλικὸς Ἐπίτροπος διοριζόμενος καὶ αὐτός, καθὼς καὶ ὁ Γραμματεὺς τῆς Συνόδου, παρὰ τοῦ Βασιλέως» (ἄρθρον 6), πᾶσα δὲ πρᾶξις τῆς Συνόδου «γενομένη ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ ἡτο ἄκυρος» (ἄρθρον 7), ἐνῶ οὗτος εἶχε τὸ δικαίωμα «κατὰ παραγγελίαν Βασιλικῆς τινος Ἀρχῆς ἢ καὶ δυνάμει τῆς ἰδίας του θέσεως, νὰ καθυποβάλλῃ προτάσεις εἰς τὴν Σύνοδον, τὰς ὁποίας αὕτη λαμβάνει ἀμέσως εἰς σκέψιν καὶ ἀποφασίζει περὶ αὐτῶν ὅ,τι κρίνει εὐλογον» (ἄρθρον 7). Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ ὁ Ἐπίτροπος τοῦ Βασιλέως προηγοῦντο κατὰ τὴν τάξιν τῶν λοιπῶν Συμβούλων (ἄρθρον 23).

Ὡς μέλη τῆς Συνόδου ταύτης ὀρίσθησαν διὰ τοῦ ἀπὸ 25-7-1833 Β.Δ. (ΦΕΚ 23/1833) οἱ Κορινθίος Κύριλλος, Πρόεδρος, Θηβῶν καὶ Βοιωτίας Παΐσιος, Θήρας καὶ Σαντορίνης Ζαχαρίας, Ἀργολίδος Κύριλλος καὶ Ἀνδρούσης (Μεσσήνης) Ἰωσήφ μέλη. Ἐπίτροπος διορίσθη ὁ Κων/νος Σχινᾶς καὶ Γραμματεὺς ὁ ἀρχιμ. Θεόκλητος Φαρμακίδης²⁰. Τὰ τοῦ τρόπου

κ. Ἱερωνύμου πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Πρεσβυπουργὸν τῆς Χώρας κ. Γ. Παπαδόπουλον, ἀπευθυνθεῖσαν τῇ 16-1-1969 («Ἐκκλησία» 1969 σ. 137), ἐνθα τονίζεται σχετικῶς, ὅτι «τὸ σύστημα διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ μόνῃ τότε ἐλευθέρᾳ ὀρθοδόξῳ Χώρᾳ, τῇ Αὐτοκρατορικῇ Ρωσίᾳ, ἦτο αὐστηρῶς πολιτικοκρατικόν, τῆς Ἐκκλησίας οὔσης ἐξ ὁλοκλήρου ὑποτεταγμένη εἰς τὴν Πολιτείαν».

20. Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Θέμελη (νῦν Μητροπολίτου Μεσσηνίας), ἐνθ' ἄνωτ., πρεσβύτεροι δὲν ὀρίσθησαν ὡς συνοδικὰ μέλη, σ. 11. Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Στράγκα, ἐνθ' ἄνωτ. τ. Α', σ. 64.

ἐν γένει τῶν ἐργασιῶν τῆς Διαρκoῦς ταύτης Συνόδου ὥρισε τὸ διάταγμα τῆς 15/27 Αὐγούστου 1833 (ΦΕΚ 26/27 Αὐγούστου 1833)²¹, κατὰ τὸ ὁποῖον εἰς περίπτωσιν ἐκδόσεως νέων νόμων ἢ νέων διατάξεων ἢ ἄλλων γενικῶν περὶ ἐσωτερικῶν τῆς Ἐκκλησίας ὑποθέσεων ὁρισμῶν ζητεῖται ἡ ἐγκρισις τῆς Κυβερνήσεως, ἄλλως ταύτην ἀναπληροῖ τὸ «ἐθεωρήθη» τοῦ Ἐπιτρόπου, ὅπερ «πρέπει νὰ γράφεται εἰς τὸ σχέδιον, εἰς δὲ τὸ καθ' αὐτὸ ἐγγραφοῦν μόνον νὰ ἀναφέρεται» (ἄρθρον 3).

Αἱ ἰδιόχειροι ὑπογραφαὶ τῶν πρώτων 5 Συνοδικῶν Ἀρχιερέων ληφθεῖσαι ἐκ τοῦ Κώδικος τῶν Πρακτικῶν τῆς Ἱ. Συνόδου.

Διὰ τε τῆς ἀπὸ 23 Ἰουλίου 1833 Διακηρύξεως καὶ τοῦ περὶ τοῦ τρόπου τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου Διατάγματος τῆς 15 Αὐγούστου 1833, τὰ ἀπὸ ἐτῶν συνειδητῶς ἢ ἀσυνειδητῶς χαλκευθέντα τῆς Ἐκκλησίας δεσμὰ ἐγένοντο ἤδη ἐκδηλα καὶ φανερά, εἰς τρόπον ὥστε μόνον κατὰ σχῆμα ὀξύμωρον νὰ δικαιολογῆται ἡ ἐπιγραφὴ τῆς ὡς εἴρηται Διακηρύξεως, φερούσης τὸν τίτλον «περὶ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Εἰδικώτερον ἢ τε θεολογικῶς ἀστήρικτος καὶ λογικῶς ἀπαράδεκτος θέσις, καθ' ἣν «ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος... κατὰ τὸ διοικητικὸν μέρος ἔχουσα ἀρχηγὸν τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος» (ἄρθρον 1), ὄντα ἐτερόδοξον καὶ παρὰ ταῦτα προϊστάμενον καὶ προκαθεζόμενον τῆς Συνόδου, ὡς καὶ ἡ περὶ τῶν ἀπολυταρχικῶν δικαιωμάτων τοῦ Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου σχετικὴ μνεία, περιβλημένου δικαιώματα ὑπερ-Συνόδου, ἐξικνουμένων μέχρις ἐγκρίσεως καὶ αὐτῶν εἰσέτι τῶν χειροτονιῶν διακόνων καὶ πρεσβυτέρων, ἐφ' ὅσον κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ διαληφθέντος Διατάγματος ἐπὶ τῶν τοιούτων περιπτώσεων «ἡ ἐγκρισις τοῦ Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου ἀρκεῖ», ἀπετέλουν σαφῆ, εἰ καὶ μὴ μοναδικά, δείγματα τῶν ὑφ' ὧν ἡ Πολιτεία διεπνέετο ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας αἰσθημάτων καὶ τῶν, ἄστινας περὶ

αὐτῆς διετήρει, προθέσεων. Εἶναι χαρακτηριστικὰ τὰ ὅσα ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Πρωθυπουργὸν ὑφ' ἡμερομηνίαν 16-1-1969 διαλαμβάνει σχετικῶς ὁ Μακαριώτατος κ. Ἱερώνυμος, σημειῶν ὅτι «διὰ τὴν κατανόησώμεν πόση καὶ ποία ἦτο ἡ δέσμευσις, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἔζη τότε ἡ Ἐκκλησία, ἀρκεῖ νὰ ἀναφερθῇ, ὅτι ἡ ἐπικύρωσις τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὑπὸ τοῦ Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου ἦτο ἀπαραίτητος καὶ ὅταν ἐπρόκειτο περὶ ἐκκλησιαστικῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων ἐλαφροτάτων, ὅπως π.χ. μῆς ἀπλῆς ἐπιπλήξεως ἢ ἐνὸς προστίμου κατωτέρου τῶν 50 δρχ. ἢ σωματικοῦ περιορισμοῦ ὀλιγωτέρου τῶν 3 ἡμερῶν. Διὰ βαρυτέρας ποινὰς ἀπητεῖτο ἡ ἐγκρισις τοῦ Ὑπουργοῦ, ἀκόμη καὶ διὰ τὴν ἐπιβολὴν μὴ δημοσίων ἐπιτιμίων»²².

Ἡ Σύνοδος αὕτη συνελθοῦσα ἐν Ναυπλίῳ τῇ 27ῃ Ἰουλίου 1833 καθιέρωσεν ἐπισήμως τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, «ἀνακηρύξασα» τὸ Αὐτοκέφαλον καὶ διακηρύξασα ὅτι «καθισταμένης τῆς Ἐκκλησίας ταύτης αὐτοκεφάλου, ἀνάγκη πάσα ἦτο ν' ἀντικατασταθῇ ἄλλη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή»²³, ἡ Διαρκὴς Σύνοδος «ἐνεργοῦσα κατὰ μὲν τὰ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας πράγματα, οἷον τὰ δόγματα καὶ τὰς ἱεράς τελετάς, κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς Κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις, ἀφ' ἑαυτῆς καὶ δι' ἑαυτῆς ἐλευθέρως· κατὰ δὲ τὰ ἐκτὸς, οἷον τὸ διοικητικὸν αὐτῆς μέρος, ὑπὸ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας συνήθειαν, κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς Κανόνας καὶ τοὺς πολιτικοὺς νόμους»²⁴.

Ἡ οὕτως ἀντικανονικῶς διακηρυχθεῖσα ἀνεξαρτησία τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἀπότοκος οὖσα τῶν ἀντιλήψεων κυρίως τῶν Μάουρερ-Φαρμακίδου, καθὼς καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου πανηγυρικὴ ἀνάληψις τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας²⁵, ὡς ἐκφρασις τῆς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολικῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ κρατησάσης ἀρχῆς τῶν ἐθνικοτήτων, καθ' ἣν «ἡ ὑπαρξίς πολιτικῆς ἐπικρατείας συνεπῆγεν εἰς τὰ ὅρια αὐτῆς ὑπαρξίν καὶ ἀνεξαρτήτου Ἐκκλη-

22. «Ἐκκλησία» 1969, σ. 137.

23. Ἀρχιμ. Στεφάνου Γιαννοπούλου, Συλλογὴ.... σ. 19.

24. Ἐνθ' ἀνωτ. σ. 19-20 καὶ 21-22. Ἡ «ἀνακηρύξις» αὕτη, ἔργον κατὰ βάσιν τοῦ Θεοκλήτου Φαρμακίδου, θεολόγου ἐλευθεριαζουσῶν ἀντιλήψεων, οὐδόλως βεβαίως ἀνταπεκρίνετο πρὸς ψυχολογικὴν τινα ἀνάγκην, ἐφ' ὅσον δῆθεν «λόγῳ τῆς ἐθνεγερείας οἱ κανονικοὶ δεσμοὶ εἰς τὴν Ν. Ἑλλάδα μὲ τὸ Πατριαρχεῖον εἶχον ἀποκοπῇ». Ἦτο μία σαφῶς αὐθαίρετος καὶ ἀντικανονικὴ ἐνέργεια. Πρβλ. ΘΗΕ τ. 5ος, σ. 627 ἐπ.

25. Ἀγορεύων ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας κατὰ τὴν 24-12-1923 ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος καὶ ἀναφερόμενος εἰς τὸν δι' ἐνεργειῶν τοῦ Φαρμακίδου κυρίως εἰσαχθέντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡμῶν θεσμόν τῆς ΔΙΣ, ἔλεγε μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «Ὁ Φαρμακίδης ἐπέβαλε διὰ τοῦ προτεστάντου Ἀντιβασιλέως Μάουρερ τὸν θεσμόν τοῦ Διαρκoῦς Συνεδρίου, τὸν προϋποθέτοντα θρησκευτικὰς Κοινότητας ἄνευ Ἱερῶς συνῆς καὶ ἄνευ Ἐπισκόπων, τὸν μὴ δυνατόν νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἣν, κατὰ τοὺς Κανόνας, κυβερνᾷ ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας». Πρβλ. ἐν «Ἐκκλησία» τ. Α' 1923, σ. 245.

21. Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα, Ἡ Καταστατικὴ... ἐνθ' ἀνωτ., σ. 85 ἐπ.

σίας», ἔφερον εἰς στενὴν ἐπαφὴν καὶ συνεργασίαν 'Εκκλησίαν καὶ Πολιτείαν, ἀλλ' ἐπὶ ἀνίστοις ὁροις, δεδομένου ὅτι αἱ ἐκάστοτε τῶν Κυβερνήσεων ἐπιθυμία ἔφερον τὸν χαρακτῆρα ἐπιταγῆς διὰ τὴν νεοπαγῇ ἐκείνῃ Σύνοδον. Καὶ «ἐνῷ κατ' ἀρχάς ἡ ἀνάμιξις τῶν ἀρχόντων τῆς Πολιτείας εἰς τὰ τῆς 'Εκκλησίας ἐγένετο ἀβιάστως καὶ ἐν ἀφελότητι, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς νέων ἰδεῶν ἐκ τῆς Δύσεως, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ ἀξίωσις τῶν ἡγετῶν τῆς Πολιτείας, ἵνα ἔχουν αὐτοὶ μόνοι τὸν λόγον εἰς τὴν ῥύθμισιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, προσελάμβανε διαφορετικὸν ἢ ἐν τῇ ἀρχῇ χαρακτῆρα. Δηλαδή ἐξ ἐπιδράσεως ξένων ἰδεῶν, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἐδικαιολογοῦντο μόνον διὰ τὴν Δύσιν, λόγῳ τῶν ἐκεῖ ἱστορικῶν συνθηκῶν, ἡ ἀξίωσις καὶ τῶν ἐλληνικῶν πολιτικῶν παραγόντων, ὅπως μόνοι αὐτοὶ διευθετοῦν τὰ τῆς 'Εκκλησίας, ἤρχισε νὰ προσλαμβάνῃ τὸν χαρακτῆρα ἀμύνης κατὰ τοῦ κλήρου!»²⁶ Εἰς τὸ πνεῦμα τοῦτο ὀφείλονται καὶ ἐνέργειαι τινεὶ τῆς διοικήσεως τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἥκιςτα συμβιβάζονται πρὸς τὸν σεβασμὸν, ὃν ἡ Πολιτεία ὀφείλει νὰ ἐπιδεικνύῃ πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν, ἥτις κατ' ὅλην τὴν πικρὰν περίοδον τῆς δουλείας ἀπέβη ἡ σῴτειρα τοῦ 'Εθνους κιβωτός. Οὕτω διὰ διατάγματος, ἐκδοθέντος τῇ ἀνοχῇ τῆς Συνόδου, κατηργήθησαν τότε ὑπὲρ τετρακόσια μοναστήρια, ὅσα δηλονότι εἶχον δύναμιν μοναχῶν ὀλιγωτέρων τῶν ἐξ, γεγονὸς διὰ τὸ ὁποῖον ἡ Σύνοδος ἡσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἀπολογηθῇ διὰ τῆς ἀπὸ 4-5-1833 'Εγκυκλίου αὐτῆς²⁷, προσκαλέσασα τοὺς Σεβ. 'Ιεράρχας νὰ ἐξηγήσωσιν εἰς τὸν ἀγανακτήσαντα καὶ δικαίως ἐξαγριωθέντα λαὸν «τοὺς περὶ 'Εκκλησίας καὶ Ὁρησκείας εἰλικρινῶς ἀγαθοὺς σκοποὺς τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ Κυρίου ἡμῶν», καὶ τοῦτο «ὅχι ὅτι ἀμφιβάλλει τις τῶν πιστῶν Αὐτοῦ ὑπηκόων κατὰ τοῦτο, ἀλλὰ διότι πονηρεῦόμενοι τινεὶ θέλουσι νὰ παρεξηγήσωσι τὰ ἀπλούστατα καὶ εἰλικρινέστατα»²⁸. Ἀλλὰ καὶ μετὰ ἐν καὶ ἡμισυ περίπου ἔτος ἡναγκάσθη ἡ Σύνοδος, εὐρεθεῖσα πρὸ τῆς ἀξιώσεως τῆς Πολιτείας περὶ καταργήσεως πάντων τῶν γυναικείων μοναστηρίων καὶ ὑποκύσασα εἰς τὴν ἀξίωσιν ταύτην, ἐκδοθέντος τοῦ ἀπὸ 25 Φεβρουαρίου Β.Δ., δι' οὗ ἐκλείοντο ἅπασαι αἱ γυναικεῖαι 'Ιεραὶ Μοναὶ τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος, πλὴν τριῶν, καὶ ὑπεχρεοῦντο, ὅπως αἱ μοναχαὶ αἱ ἄγουσαι ἡλικίαν κάτω τῶν 40 ἐτῶν ἀποβάλλωσι τὸ Σχήμα καὶ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς οἰκιακὰς αὐτῶν ἀσχολίας, ἐγκαταλείπουσαι τὴν μοναχικὴν πολιτείαν, καὶ αὐθις νὰ ἀπολογηθῇ τῆς τοιαύτης ἀποφάσεως, ἐπιχειρήσασα διὰ τῆς ἀπὸ 17 'Οκτωβρίου 1834 'Εγκυκλίου αὐτῆς νὰ πείσῃ τὸν λαὸν περὶ τῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς Ὁρησκείας καὶ τῆς 'Εκκλησίας σκοπῶν «τῆς Κυβερνήσεως τῆς Α.Μ.», συγκροτουμένης ἐξ ἀνθρώπων οἵτινες εἶναι «ἀγαθοί, εἰλικρινεῖς, δὲν ὑποκρύπτουν δευτέρον τινα σκοπὸν, καμμίαν δολιότητα», ἐνῷ «ἐπίβουλοι τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ εὐ-

ταξίας ἠθέλησαν νὰ παρεξηγήσωσι τὴν κατάργησιν πολλῶν μικρῶν μοναστηρίων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἦτον γεμάτη ἡ 'Ελλάς»²⁹.

Κατὰ τὸ μέχρι τοῦ 1852 χρονικὸν διάστημα ἡ Διαρκὴς Σύνοδος, ὅτε μὲν συρομένη ὑπὸ τοῦ ἄρματος τῆς Πολιτείας, ὅτε δὲ αἰρομένη εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων, εὐρίσκετο ἡναγκασμένη ἐν πάσῃ περιπτώσει νὰ ὑφίσταται τὴν πολιτειακὴν κηδεμονίαν καὶ ἐκούσα - ἄκουσα νὰ δέχεται τὰς ὑποδείξεις τῆς Πολιτείας καὶ νὰ υἱοθετῇ τὰ ὑπ' αὐτῆς προτεινόμενα μέτρα ἐν τῇ ἀντιμετωπίσει ποικίλων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Ἀλλ' αἱ ἀπροκάλυπτοι τῆς Πολιτείας ἐπεμβάσεις εἰς τὰ τῆς 'Εκκλησίας καὶ ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἡξιοῦτο παρ' αὐτῆς ἡ υἱοθέτησις ὑπὸ τῆς 'Εκκλησίας τῶν ἐκάστοτε ἀρεσκουσῶν αὐτῇ ἀπόψεων, καθίστων ἀναγκαῖον τὸν προβληματισμὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων καὶ συνέβαλλον εἰς τὴν συνειδητοποίησιν τῶν κινδύνων, οὓς περιέκλειεν ἡ ἀνεμπόδιστος καὶ συχνάκις «πέρα τῶν πεδύλων» ἐξικνουμένη ἰταμὴ καὶ προκλητικὴ τῆς Πολιτείας ἐπέμβασις εἰς τὰ τῆς 'Εκκλησίας, ἥτις καθίστα προφανῆ τὸν κίνδυνον νὰ ἀφαιρεθῇ σταδιακῶς ἀπὸ τῆς 'Εκκλησίας καὶ ἡ παραμικρὰ αὐτοτέλεια. Ἐνδεικτικὴ περίπτωση τοιαύτης ἀπροκαλύπτου πολιτειακῆς ἐπεμβάσεως ἔστω τὸ ὑπ' ἀριθμ. 12004/15-4-1837 ἔγγραφον τοῦ τότε Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν 'Εκκλησιαστικῶν Ἀναστ. Πολυζωίδου περὶ ἀποκαταστάσεως εἰς τὴν 'Επισκοπὴν Ἀνδρου τοῦ πρ. Σμύρνης Σεραφεῖμ³¹, τῆς Συνόδου ἀρνηθείσης τότε νὰ ἐγκρίνῃ ταύτην καὶ τῆς Πολιτείας ἐκδόσεως παρὰ ταῦτα τὸ Β.Δ. τῆς 28 Μαΐου 8/Ἰουνίου 1837 περὶ καταστάσεως καὶ διορισμοῦ τοῦ Ἱεράρχου τούτου εἰς τὴν χηρεύουσαν 'Επισκοπὴν Ἀνδρου, ἐνῷ τελικῶς ἡ 'Εκκλησία ὑπέκυπτε. Καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις τὸ ὑπεροπτικὸν πνεῦμα, ὑφ' οὗ ἡ Πολιτεία διεπνέετο ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῆς μετὰ τῆς 'Εκκλησίας, ἦν ἐξελάμβανεν ὡς θεραπαινίδα αὐτῆς, καταφαίνεται καὶ ἐξ ἄλλων ἐνεργειῶν, δι' ὧν τὰ αἰτήματα τῆς 'Εκκλησίας ἢ ἱκανοποιοῦντο ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν πολιτικῶν ἐπιδιώξεων ἢ παρεπέμποντο εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Καλένδας, παραμένοντα ἐπὶ μακρὸν ἀνενέργητα. Τοιοῦτοτρόπως, ὅτε ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐξητήσατο τὴν προστασίαν τῆς Πολιτείας διὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῶν ξένων ἱεραποστόλων, οἵτινες ἐλυμαίνοντο τὴν Ἑλλάδα, μηδεμιᾶς ἡξιώθη ἀπαντήσεως³¹ καὶ ὅτε ὑέβαλε πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τὴν πρότασιν περὶ ἀπολύσεως 'Εγκυκλίου, διαφωτιζούσης τὸν λαὸν περὶ τῶν σκοπῶν τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρείας, μηδεμιᾶς ὡσαύτως ἡξιώθη ἀπαντήσεως³². Ἐπὶ θεμάτων ὅμως ποιμαντικῆς ἢ λατρευτικῆς φύσεως ἢ καὶ διοικητικῆς τοιαύτης, ἀκινδύνων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἄνευ πολλῆς διὰ τὴν Πολιτείαν σημασίας, ἡ Ἱερά Σύνοδος εὗρεν

26. «'Εκκλησία» 1969, σ. 108.

27. Ἀρχιμ. Στεφ. Γιαννοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 21-24.

28. Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 24.

29. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 27.

30. Ἀρχιμ. Θεοκλ. Στράγκα, ἐνθ' ἄνωτ. τ. Α', σ. 109.

31. Ἐνθ' ἄνωτ. τ. Α', σ. 90.

32. Ἐνθ' ἄνωτ. τ. Α', σ. 96.

Α' ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Ἐν τῷ παρὰ τῇ ἱερᾷ καὶ ἱστορικῇ Μονῇ Πεντέλης Διορθοδόξῳ Κέντρῳ Ἀθηνῶν συνεκλήθη ἀπὸ 17-21 Μαΐου 1972 τὸ Α' Συνέδριον Ὁρθοδόξου Ἑρμηνευτικῆς Θεολογίας. Τὸ Συνέδριον ἀπασχόλησε τὸ λίαν σημαντικὸν καὶ ἐπίκαιρον διὰ τὴν σύγχρονον ἐρμηνείαν τῆς Βίβλου θέμα: «Ἡ ἀξία τῆς πατερικῆς ἐρμηνευτικῆς παραδόσεως διὰ τὴν σύγχρονον βιβλικὴν ἐρευναν». Τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἐκήρυξεν ὁ προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κ. Ἰερωμόος, ἐκφράσας τὴν χαρὰν του, ἐξάρας τὴν σημασίαν τοῦ Συνεδρίου, εὐχηθεὶς ὅπως τὴν σύγκλησιν τοῦ παρόντος ἀκολουθήσουν παρόμοια Συνέδρια καὶ τῶν λοιπῶν κλάδων τῆς Θεολογίας, καὶ ἐπικαλεσθεὶς τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου Ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοὺς συνέδρους. Ἐν συνεχείᾳ, τοὺς συνέδρους ἐχαιρέτισαν κατὰ σειρὰν ὁ κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ καθηγητῆς τῆς Εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην καὶ Ἑρμηνείας τῶν Ὁ. κ. Ἀθανάσιος Χαστούπης καὶ ἄλλοι ἐκπρόσωποι τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχείων καὶ αυτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, οἵτινες, ἐπισημάναντες τὴν ἀνάγκην συγκλήσεως τοῦ Συνεδρίου διὰ τὸν σύγχρονον ὀρθόδοξον καὶ καθόλου χριστιανικὸν κόσμον, ἐν ᾧ μάλιστα τοῦ διαλόγου, τοῦ ὁποίου βάσιν θὰ ἀποτελέσῃ ἡ Βίβλος καὶ δὴ ἡ ὀρθὴ κατανόησις αὐτῆς, ἠυχῆθησαν εὐδῶσιν τοῦ ἔργου των.

ἀνταπόκρισιν παρ' αὐτῇ. Οὕτως ἐξεδόθησαν ἄνευ ἐμποδίων διατάγματα περὶ τῆς κατὰ ἱερέων ἐκτελέσεως καταδίκης, περὶ ἀδείας πρὸς ἐγκαινισμὸν ἱερῶν ναῶν, περὶ διαιρέσεως τῶν ἐνοριῶν τοῦ Βασιλείου, περὶ ἰδιοκτητῶν μοναστηρίων, περὶ τῶν ἱερῶν ναῶν τῶν διαλυθέντων μοναστηρίων, περὶ τῶν διαβατηρίων τῶν κληρικῶν, περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, περὶ συστάσεως σχολείου ψαλτικῆς, περὶ ὀργανισμοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, περὶ μεταβάσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματεῖαν κ.ά., δι' ὧν ἐρρυθμίζοντο, ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τῶν πολιτειαρχικῶν τάσεων, τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Καὶ εἶναι βεβαίως ἀληθές, ὅτι εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ἡ Σύνοδος ἐπεχείρησε νὰ ἀποκρούσῃ, εἰ καὶ ἀνεπιτυχῶς, τὸν πολιτειακὸν παρεμβατισμὸν, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ ἐλευθερίαν τινὰ εἰς τὰς κινήσεις της, καὶ τοῦτο ὄχι διότι ἀπέστεργε τὴν μετὰ τῆς Πολιτείας συνεργασίαν, ἀλλὰ διότι διεπίστου ὅλον ἐν καὶ ἐντονώτερον, ὅτι παρὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς μετὰ τὴν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας συνεργασίας «πολλάκις παρανοεῖται ἡ ἀκτίς τῆς δράσεως τῆς δευτέρας, με ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργῶνται προστριβαὶ μετὰ αὐτῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας, τοσοῦτω μᾶλλον

Πρῶτος μετὰ τὰς προσφωνήσεις τὸν λόγον ἔλαβεν ὁ πρόεδρος τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς καθηγητῆς τῆς Εἰσαγωγῆς καὶ Ἑρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης κ. Μάρκος Σιώτης, ὅστις, εὐχαριστήσας τοὺς συνέδρους διὰ τὴν πρόθυμον αὐτῶν ἀνταπόκρισιν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς, παρουσίασε τὸ θέμα: «Ἡ ἐνότης τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Ἑρμηνεία τῶν Ἀγίων Γραφῶν». Γενικῶς ἐν τῇ διαπραγματεύσει τοῦ θέματος ἐτονίσθη ἡ μεγάλη σημασία τῆς ἐνότητος τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας διὰ τὴν ἐρμηνευτικὴν παράδοσιν τῶν μετὰ ταῦτα πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων. Εἰδικώτερον ἐν τῷ πρώτῳ μέρει «Ἡ ἐνότης τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας» ἐζητήσθησαν α) Ἡ ἐνότης τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ὡς ἱστορικὴ πραγματικότης καὶ β) Ἡ οὐσία καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς. Ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει: α) Ἡ ἐρμηνεία τῶν Γραφῶν ὑπὸ τὸ πρῶτον τῆς ἐνότητος τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἐπεχειρήθη α) Συστηματικὴ θεώρησις τῆς ἱστορίας τῆς ἐρμηνείας τῶν Ἀγίων Γραφῶν ὑπὸ τὸ πρῶτον τῆς ἐνότητος τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ διὰ τῆς συσχετίσεως τῆς ἀκμῆς τῆς Ἑρμηνείας τῶν Γραφῶν πρὸς τὴν βάσιν ταύτην τῆς ἐνότητος τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς παρακμῆς τῆς Ἑρμηνείας τῶν Γραφῶν πρὸς τὴν ἐκ τῆς βάσεως τῆς ἐνότητος τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἀπομάχρυνσίν της. β) Ἐξέτασις τῆς σχέσεως τῆς συγ-

καθ' ὅσον ἡ συνεργασία αὕτη δὲν ὑπονοεῖ καὶ ἀεμπόλησιν τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας, ἐχούσης ἱερὰν τὴν υποχρέωσιν, ὅπως ταῦτα διαφυλάττουσα ἀκέραια παραδώσῃ εἰς τοὺς ἐπιγιγνομένους ἀναλλοίωτα»³³.

Ἀτυχῶς ὁμως αἱ ἀπόπειραι αὗται προσέκρουον εἰς τὴν κεκτημένην ἤδη ταχύτητα τῆς Πολιτείας πρὸς ἐπιβολὴν τῶν ἐαυτῆς ἀπόψεων ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἐκδηλουμένην ὅλον ἐν συχνότερον καὶ ἐντονώτερον. Τῆς οὕτως διαμορφωθείσης καταστάσεως δὲν ὑπῆρξε βεβαίως παντελὴς ἀμέτοχος ἡ Δ.Ι.Σ., ἥτις εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἠνέχθη τὰς ἀνεπιτρέπτους ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας πολιτειακὰς ἐπεμβάσεις, ἐνῶ θὰ ἦδύνατο μετὰ τόλμης καὶ παρρησίας, προκινδυνεύουσα τῶν δικαίων αὐτῆς, νὰ ἀντιτάξῃ εὐπρεπῶς μὲν ἀλλὰ καὶ σθεναρῶς τὸ «οὐκ ἔξεστί σοι» πρὸς τὸν καῖσαρα καὶ νὰ ὑποδείξῃ εἰς τοῦτον τὴν οἶαν δέον νὰ ἔχῃ θέσιν ἑναντι τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ.

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΧΡ. Κ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

33. Ἐπισκόπου Ταλαντίου Βασιλείου (νῦν Μητροπ. πρ. Λήμνου), Ἐπίτομος Ἐπισκοπικῆ Ἱστορίας τ. Α', σ. 3-4.

χρόνου βιβλικής έρευνας πρὸς τὸ θέμα τῆς ἐνότητος τῆς 'Αποστολικῆς 'Εκκλησίας. 'Ενταῦθα παρετέθησαν τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς συγχρόνου έρευνας τῶν Γραφῶν (ἀρχαί παρόντος αἰῶνος)· αἱ οὐσιαστικώτεραι σχολαὶ τῆς συγχρόνου βιβλικῆς έρευνας· τὸ κύρος τῶν πορισμάτων αὐτῆς καὶ ἡ δι' αὐτῶν διαγραφόμενη νέα προοπτική, καὶ γ) ὑπὸ τὴν παράγραφον α' 'Η έρμηνευτική τῆς ὀρθοδόξου 'Εκκλησίας καὶ ἡ ἐνότης τῆς 'Αποστολικῆς 'Εκκλησίας» ὑπεγραμμίσθησαν τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς ὀρθοδόξου έρμηνευτικῆς· ἡ θέσις τῆς ὀρθοδόξου έρμηνευτικῆς ἐναντι τῆς συγχρόνου ἀναπτύξεως τῶν βιβλικῶν έρευνῶν καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ὀρθοδόξων βιβλικῶν θεολόγων, αἱ ὑπαγορευόμεναι ἐκ τῆς συγχρόνου ἀναπτύξεως τῶν βιβλικῶν έρευνῶν.

'Ο καθηγητῆς τῆς Εἰσαγωγῆς καὶ 'Ερμηνείας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τῆς ἐν Sibiu τῆς Ρουμανίας Θεολογικῆς Σχολῆς N. Neaga διεπραγματεύθη τὸ θέμα «Die Bedeutung der exegetischen Orthodoxen Tradition für die moderne theologische Forschung-mit Hinsicht auf das Alten Testament» (= 'Η σημασία τῆς ἐξηγητικῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως διὰ τὴν σύγχρονον θεολογικὴν έρευναν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην). 'Ο κ. Neaga ἀνεφέρθη τὸ πρῶτον εἰς τὸ ἐνιαῖον τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, ἐφ' ὅσον ἡ ἀλήθεια τῆς πρώτης πληροῦται ἐν τῇ δευτέρᾳ, καὶ εἰς τὴν στενὴν σχέσιν Γραφῆς καὶ παραδόσεως ὡς πηγῶν τῆς θείας 'Αποκαλύψεως. 'Ετόνισε τὸν σπουδαῖον ρόλον τῆς προφορικῆς παραδόσεως ἐν τῇ Παλαιᾷ καὶ πᾷ Καινῇ Διαθήκῃ πρὸ τῆς καταγραφῆς μέρους αὐτῆς ἀπὸ τῶν ἱερῶν συγγραφέων καὶ ἐθεώρησεν ὡς ἀνεπαρκῆ έρμηνευτικὴν ἀρχὴν τὸ α' 'Η Γραφή διὰ τῆς Γραφῆς». 'Εξῆρε τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τῆς πατερικῆς έρμηνευτικῆς παραδόσεως ὡς πολυτίμου συμβούλου καὶ ἀπαραιτήτου ὁδηγοῦ καὶ διὰ τὴν σύγχρονον βιβλικὴν έρευναν πρὸς ὀρθὴν κατανόησιν τῶν Γραφῶν καὶ ἀποφυγὴν τῶν διαφόρων πλανῶν. Πρὸς στήριξιν τῶν ἀπόψεών του παρέθεσε γνώμας πατέρων καὶ κανόνας τοπικῶν καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων. 'Εξήτασε τὴν συμβολὴν τῆς κριτικῆς τοῦ κειμένου, ἥτις ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δέον νὰ ὑποκαθιστᾷ τὴν αὐθεντίαν τῆς 'Εκκλησίας. Τέλος, ἐσημείωσεν, ὅτι ἡ ὀρθὴ έρμηνεία τοῦ κειμένου τῆς Βίβλου κατανοεῖται ἀφ' ἐνὸς μὲν ὡς καρπὸς τῆς ἀγνόητος καὶ γενικώτερον τῆς ἐνσυνειδήτου ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τοῦ έρμηνευτοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς φωτισμὸς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ ἀει παραμένουτος 'Αγίου Πνεύματος καὶ καθοδηγοῦντος αὐτὴν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. 'Η εἰσήγησις κατεκλείσθη διὰ τοῦ συνθήματος· ἐπιστροφή πρὸς τὰς πηγάς, ἐπιστροφή πρὸς τοὺς πατέρας, οἱ ὅποιοι δέον ὅπως ἀποβοῦν πυξίς, καθορίζοντες σαφῶς τὴν ὀρθὴν γραμμὴν πλεύσεως.

Εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου 'Αθηνῶν κ. 'Ιωάννου Παναγοπούλου ἀναγνωσθεῖσαν εἰσήγησιν τοῦ καθηγητοῦ τῆς 'Ερμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ 'Ερμηνευτικῆς κ. Σάββα 'Αγουρίδου, ἐνεκεν ἀσθενείας αὐτοῦ, ἐτονίσθησαν· α) 'Η ἀρχαία 'Εκκλησία ἡσθάνθη τὴν παράδοσιν οὐχὶ ὡς

γλωσσικόν τι, ἀλλ' ὡς ἱστορικὴν ἀλήθειαν, βιουμένην ἐν τῇ 'Εκκλησίᾳ. β) 'Η ζωὴ τῆς 'Εκκλησίας ὑπὸ πάσας αὐτῆς τὰς ἐκφράσεις ἀποτελεῖ αὐθεντίαν πρὸς έρμηνείαν, προτόντος οὐσῆς οὐχὶ τοῦ υποκειμένου, ἀλλὰ τῆς κοινότητος. γ) 'Ο κανὼν τῆς πίστεως (regula fidei) διὰ τῆς υἱοθετήσεως μεθόδων ἐξηγήσεως, στηριζομένων ἐπὶ φιλοσοφικῶν τῆς ἐποχῆς προϋποθέσεων, φωτίζει κατὰ τοιοῦτον τρόπον τὰς Γραφάς, ὥστε νὰ διακρίνηται σαφῶς ἡ ἀλήθεια τῆς πλάνης, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὸ ἐκάστοτε νέον παρὼν τῆς 'Εκκλησίας ἐντὸς τοῦ μεταβαλλομένου κόσμου. δ) 'Η ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ κανόνος πίστεως ἐρειδομένη πατερικὴ ἐξήγησις ἐχρησιμοποίησε πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην μέθοδον, ἐκφραζομένην διὰ τῶν ὅρων γράμμα-πνεῦμα ἢ τύπος· μέλλουσα πραγματικότης ἢ σκιὰ-σῶμα, δηλούντων δύο διαφόρους εἰκόνας ἢ ἐννοίας οὐχὶ ὁμῶς ἀντιθέτους. 'Η έρμηνευτικὴ αὕτη ἀρχή, γνωστὴ καὶ παρ' 'Ιουδαίοις, Φίλωνι τῷ 'Αλεξανδρεῖ, καὶ 'Ελλῃσι, ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Στωικοῖς, τυγχάνει τελείως διάφορος ἐν τῇ χριστιανικῇ 'Εκκλησίᾳ. ε) 'Η ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις εἶναι ὁ στόχος τῆς έρμηνευτικῆς ἀρχῆς τῶν πατέρων, οἵτινες, γενόμενοι τὰ ἐκλεκτὰ δοχεῖα τοῦ 'Αγίου Πνεύματος, συνετέλεσαν, ὥστε ὁ πύρινος ποταμὸς τοῦ Εὐαγγελίου νὰ εἰσέλθῃ εἰς νέας περιοχὰς ζωῆς, ἀρδεύνων αὐτὰς καὶ ἀνανεώνων τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων ἐντὸς τῶν νέων συνθηκῶν. Οὕτως ἀποτελοῦν τοὺς κατ' ἐξοχὴν διδασκάλους καὶ ὁδηγοὺς τῆς συγχρόνου έρμηνευτικῆς τῶν Γραφῶν.

'Ο καθηγητῆς τῆς 'Ερμηνείας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐκ τοῦ Μασσωριτικοῦ κ. 'Ηλίας Οἰκονόμου ἀνέπτυξε τὸ λίαν ἀξιόλογον θέμα· «Προτάσεις πρὸς ἀξιολόγησιν καὶ ταξινόμησιν τῶν πατερικῶν έρμηνειῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης». 'Αναγνωρίσας τὴν ἀξίαν τῆς έρμηνευτικῆς πατερικῆς παραδόσεως ἐχώρησεν εἰς τὸ πρόβλημα τῆς ταξινόμησεως καὶ ἀξιολογήσεως αὐτῆς διὰ τὴν σύγχρονον βιβλικὴν έρευναν, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ποικιλίας τῶν πατερικῶν έρμηνειῶν, προερχομένων ἐκ διαφόρων συγγραφέων, διαφόρου μορφώσεως καὶ ἐκκλησιαστικῆς εὐθύνης, διάφορον σκοπὸν ἐπιδιωκόντων καὶ εἰς διάφορον ἐποχὴν δρασάντων. 'Ετόνισεν ἐν συνεχείᾳ, ὅτι τὰ διατυπωθέντα κατὰ τὸ παρελθὸν γενικὰ κριτήρια πρὸς ἀξιολόγησιν τῶν πατερικῶν έρμηνειῶν, παρὰ τὴν ὀρθότητα αὐτῶν, ὡς τεθέντα πολλὰ ἐξ αὐτῶν a priori, θεωροῦνται σήμερον ἀνεπαρκῆ. 'Ενεκα τούτου ὑπέδειξεν ὡς βάσιν πρὸς ἀξιολογικὴν ταξινόμησιν τοῦ πατερικοῦ έρμηνευτικοῦ ὕλικου τὴν ἐξέτασιν τῶν αἰτίων τῆς παρατηρουμένης ποικιλίας έρμηνειῶν, τὴν διάκρισιν μεταξὺ έρμηνείας καὶ χρήσεως τοῦ κειμένου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ παραγωγικῆς καὶ ἐπαγωγικῆς έρμηνείας. Τέλος, ἐπεσήμανε τὴν ἀνάγκην συνεργασίας πάντων τῶν ὀρθοδόξων έρμηνευτῶν πρὸς ἐπιτυχίαν καὶ εὐδῶσιν τοῦ πολυμόχθου τούτου ἔργου, προϋποθέτοντος πρωτίστως ὁργάνωσιν καὶ συντονισμόν προσπαθειῶν.

'Ο Πρύτανις τοῦ ἐν Παρισίοις ῥωσικοῦ θεολογικοῦ Σεμιναρίου τοῦ 'Αγίου Σεργίου Al. Kniazeff ἀνέλυσε τὸ θέμα· «Le prophétisme et la mission prophétique à la lumière du Pentateuque» (=

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αριθ. { Πρωτ. 2114
Διεκπ. 1032 } 'Αθήνησι τῇ 31-3-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1910

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ Αὐτῆς ὅπως τιμῇσιν πάντας ὅσοι ἐπὶ εἰκοσαετίαν τοῦλάχιστον μετὰ ζήλου καὶ αὐταπαρνήσεως ἐργάσθησαν ὡς Κατηχηταί, ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως υἱοθετήσῃ πρότασιν τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς Νεολαίας καὶ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων περὶ ἀπονομῆς τούτοις τῆς ἐδαρεσκείας Αὐτῆς καὶ τοῦ δικαίου τῆς Ἐκκλησίας Ἐπαίνου.

Ὅθεν, Συνοδικῇ ἀποφάσει παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως ἐδαρεστούμενοι γνωρίσητε ἡμῖν τὰ δνόματα τῶν ἐργασθέντων ἢ ἐργαζομένων ἐν τῷ τομεῖ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Θεοσώστου ὑμῶν ἐπαρχίας, τεθνεώτων ἢ ἐν ζωῇ ἐδρισκομένων, οἵτινες, κατὰ τὴν ὑμετέραν κρίσιν, δέον ὅπως περιληφθῶσι μετὰ τῶν τιμηθησομένων.

Πρὸς διενκόλυνσιν ὑμῶν διαπέμπομεν ὑμῖν συνημμένως ὧδε, πρὸς συμπλήρωσιν, ἀριθμὸν τινα πολυγραφήμενων ἀτομικῶν ἐντύπων ἐρωτηματολογίων, περι-

λαμβάνοντων ἀπαραίτητα τινα στοιχεῖα περὶ ἐκάστου τῶν ὑφ' ὑμῶν προταθησομένων προσώπων.

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερωσύμος, Πρόεδρος
† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
† Ὁ Μυτιλήνης Ἰάκωβος
† Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
† Ὁ Σεργίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
† Ὁ Νανπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Δαμασκηνὸς
† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
† Ὁ Κίτρους Βαρνάβας
† Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τῖνος
† Ὁ Κασσανδρείας Σπυρίδιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Δέσποτης ΚΟΣΜΑΣ

Αριθ. { Πρωτ. 2937
Διεκπ. 1452 } 'Αθήνησι τῇ 29-3-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1913

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Παρατηρήθη, ὅτι κατὰ τοὺς τρεῖς θερινὸς μῆνας μετριάζεται αἰσθητῶς ἡ ἀπόδοσις τῶν Γραφείων τῶν

Ὁ Προφητισμὸς καὶ ἡ προφητικὴ ἀποστολὴ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Πεντατεύχου). Κατ' ἀρχὰς ἐδικαιολόγησε τὴν ἀπόκλισιν τῆς εἰσηγήσεώς του ἐκ τοῦ γενικοῦ θέματος τοῦ Συνεδρίου, ὀφειλομένην εἰς τὴν ἀρχὴν νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν Γραφὴν διὰ τῆς Γραφῆς. Ἐν συνεχείᾳ, παρετήρησεν, ὅτι ἡ Βίβλος δὲν εἶναι μαρτυρία περὶ τῆς θείας Ἀποκαλύψεως, ἀλλ' αὕτη ἡ Ἀποκάλυψις, ὃ δὲ περιορισμὸς εἰς τὴν Πεντάτευχον ἐγένετο, ἐπειδὴ ἐν αὐτῇ περιέχεται ὁ νόμος καὶ ἡ λατρεία καὶ ἐκτίθενται τὰ περὶ Ἱερωσύνης. Ἐν συνεχείᾳ, ἐτόνισεν, ὅτι τὸ θρησκευτικὸν ὑπόβαθρον τῆς Πεντατεύχου δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὰ Εὐαγγέλια καὶ τὰς Πράξεις, ὃ Μωϋσῆς εἰς Δευτ. 18,15 προβάλλεται ὡς τύπος τοῦ προφήτου τοῦ Ἰσραὴλ καὶ παρέχεται ἐν αὐτῷ ἡ ὑπόσχεσις περὶ τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος, καθ' ὅσον ὁ προφητισμὸς ἐμφανίζεται μετὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μωϋσέως. Ἐπὶ πλέον, διεγράφησαν οἱ στόχοι τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος τοῦ Μωϋσέως, συνιστάμενοι α) εἰς τὴν ὑπόμνησιν τῆς δοθείσης παρὰ τοῦ Θεοῦ

εἰς τοὺς πατέρας ὑποσχέσεως, β) εἰς τὴν γνωστοποίησιν ὅτι ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεὸς εἶναι ὁ Γιαχβὲ καὶ γ) εἰς τὴν ἐξαγγελίαν τῆς ἀπελευθερώσεως ἐκ τοῦ ζυγοῦ τῶν Αἰγυπτίων. Ἡ ἐποχὴ τῆς Ἐξόδου εἶναι περίοδος πλήρους προφητικῆς δραστηριότητος καὶ κυρίως κρίσεως, ἥς ὄργανον τυγχάνει ὁ Μωϋσῆς μετὰ τῶν Ἰσραὴλ καὶ Θεοῦ, τοῦ ὁποῦ ἐπανειλημμένως τονίζεται ἡ παντοδυναμία καὶ ἡ ἀποκάλυψις. Ὑπάρχει στενὴ σχέσις μετὰ τὸν προφητισμὸν καὶ κρίσεων τοῦ λαοῦ. Τοῦτο βοηθεῖ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν προφητικῶν χαρακτήρων Ὡσηέ, Ἰεζεκιὴλ καὶ Ἱερεμίου. Τέλος, ὑπεγράμμισε τὴν ὑφισταμένην ἀναλογίαν τοῦ προφητικοῦ χαρίσματος μετὰ τὴν Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκην καὶ ἐτόνισε τὴν ἀναγκαιότητα τούτου πρὸς βαθυτέραν κατανόησιν τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

(Συνεχίζεται) ΝΙΚΟΛΑΟΣ Μ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ἱγρηγῆτης Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

κεντρικῶν ἰδίᾳ Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπηρεσιῶν, λόγῳ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ ὑπαλληλικά στελέχη αὐτῶν, ποιοῦμενα ἀλληλοδιαδόχως χοῆσιν, κατὰ τὸ διαληφθὲν χρονικὸν διάστημα, τοῦ δικαιώματος ἀπουσίας αὐτῶν ἐπ' ἀδείᾳ χάριν ἀναπαύσεως, συντελοῦσιν εἰς τὴν χαλάρωσιν τῆς ὑπηρεσιακῆς ἐν γένει δραστηριότητος.

Ἐνεκεν τούτου ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως νιοθετήσῃ βασικῶς ἀπὸ τοῦ τρέχοντος ἔτους τό, καὶ ἐν ἐτέραις Ὑπηρεσίαις, κρατοῦν σύστημα τῆς ταυτοχρόνου ἀπουσίας τοῦ ὑπαλληλικοῦ προσωπικοῦ ἐπὶ ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν μῆνα, εἰς τρόπον ὥστε ἅπαντες οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὑπάλληλοι τῶν κεντρικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπηρεσιῶν νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν κατὰ τὴν λοιπὴν θερινὴν περίοδον.

Κατὰ ταῦτα οἱ ὑπάλληλοι τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ΟΔΔΕΠ, TAKE, Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, πλὴν ἐλαχίστων ἀπαιτήτων διὰ τὴν στοιχειώδη λειτουργίαν τῶν Ὑπηρεσιῶν τούτων, ἀπουσιάσουσι κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον ἐ.ἔ. Τοῦ κανόνος τούτου ἐξαιρεθῆσεται, λόγῳ τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς, τὸ ὑπαλληλικὸν προσωπικὸν τῆς Μ.Σ.Ε. ἐπὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν ἐπειγουσῶν καὶ ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων.

Ὅθεν, Συνοδικῇ ἀποφάσει, γνωρίζοντες ὑμῖν τὴν ὡς ἄνω τῆς Α. Ἱερᾶς Συνόδου ἀπόφασιν, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως κατὰ τὸ ὡς ἄνω μηνιαῖον χρονικὸν διάστημα ἀπευθύνησθε ταῖς πρόσθεν Ὑπηρεσίαις μόνον δι' ἐπειγούσης φύσεως ὑποθέσεις, μὴ ἐπιδεχομένας ἀναβολὴν ἢ μετάθεσιν.

- + Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώρυμος, Πρόεδρος
- + Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
- + Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
- + Ὁ Σεργίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
- + Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εἰδορυτανίας Δαμασκηνὸς
- + Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
- + Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
- + Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τινός
- + Ὁ Κασσανδρείας Συμεὺς
- + Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

+ Ὁ Δέσφης ΚΟΣΜΑΣ

Ἀριθ. {Πρωτ. 3069
Διεκπ. 1572

Ἀθήνησι τῇ 16-5-1972

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 1917

Πρὸς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Ἱεράρχας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Γνωστὴ τοῖς πᾶσι τυγχάνει ἡ παρὰ τὰς φιλοτίμως καταβαλλομένας διαφωτιστικὰς προσπάθειάς,

συνεχιζομένην ἀνὰ τὰ εὐρεὰ λαϊκὰ στρώματα προκατάληψις ἐναντίον τῶν Χανσενικῶν, ἥτις ὡς τεῖχος σινικὸν ὀρθοῦται ἐν μέσῳ αὐτῶν, παρεμποδίζον τὴν ὁμαλὴν κοινωνικὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐκ τῆς νόσου τοῦ Χανσεν τέως προσβεβλημένων καὶ πλήρως ἤδη τεθεραπευθέντων ἀδελφῶν ἡμῶν.

Ἡ ἀγιοτάτη Ἐκκλησία ἡμῶν, ἐξ ἀρχῆς τὴν χριστιανικὴν ἀγάπην ἐφαρμόζουσα, ἀνέλαβε πρωτοβουλίας πρὸς κατανίκησιν τῆς τοιαύτης προκαταλήψεως δι' ἐγκυκλίων, εἰδικῶν φυλλαδίων, κηρυγμάτων καὶ λοιπῶν μέσων διαφωτίσεως τοῦ ποιμνίου Αὐτῆς, ἔκτοτε συμβάλλουσα εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἀληθείας περὶ τὴν ἰάσιμον ταύτην νόσον. Ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐσχάτων τὴν προσπάθειαν ταύτην ἐντεινόνουσα ἐνεκαίνιασε συνεστιάσεις μετὰ τῶν χανσενικῶν, ἐπισκέψεις παρ' αὐτοῖς Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ ὁμάδων πιστῶν καὶ γενικῶς ἀνέλαβεν ἀληθῆ σταυροφορίαν, διὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν, διάψευσιν τῆς ἐπικρατούσης ἀντιλήψεως περὶ τῆς μεταδοτικότητος καὶ τοῦ ἀνιάτου τῆς νόσου.

Ἡδὲ καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐνδιαφερομένη ὅπως κινήσῃ πανελλήνιον διαφωτιστικὴν ἐξόρμησιν ὑπὲρ τῶν Χανσενικῶν, ἐν τῇ συνεδρίᾳ Αὐτῆς τῆς 29-4-1962 ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως καθιερώσῃ, τὴν κατ' ἔτος Κυριακὴν IB' Λουκᾶ, καθ' ἣν ἀναγινώσκειται ἐπ' ἐκκλησίαις ἡ περὶ τῆς θεραπείας τῶν δέκα λεπρῶν Εὐαγγελικὴ περικοπή, ὡς «Πανελλήνιον Ἡμέραν καταπολεμήσεως τῆς κατὰ τῶν Χανσενικῶν προκαταλήψεως». Κατ' αὐτὴν διὰ ποικίλων μέσων, ἐπαφιενμένων εἰς τὴν ὑμετέραν ἀπόφασιν καὶ κρίσιν, δέον ὅπως ὁργανῶνται μερίμνη ὑμῶν κατὰ Ἱ. Μητροπόλεις σχετικαί, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἡμέρας, ἐκδηλώσεις, δι' ὧν ἐλπίζεται, ὅτι θάττον ἢ βραδίον καταπολεμηθῇ καὶ τελικῶς ἐκποδῶν γενήσεται ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος προκατάληψις καὶ ἐπιφυλακτικότης.

Ὅθεν, Συνοδικῇ ἀποφάσει παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως κατὰ τὴν προσεχῆ ἐν μηνὶ Ἰανουαρίῳ 21η 1973 ἔλευσιν τῆς ὡς ἄνω Κυριακῆς, ἐνεργήσητε ὅ,τι δεῖ διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ὡς εἴρηται Ἡμέρας.

- + Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώρυμος, Πρόεδρος
- + Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Γεώργιος
- + Ὁ Ἰωαννίνων Σεραφεῖμ
- + Ὁ Σεργίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος
- + Ὁ Ναυπακτίας καὶ Εἰδορυτανίας Δαμασκηνὸς
- + Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Στυλιανὸς
- + Ὁ Ξάνθης Ἀντώνιος
- + Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Κων/τινός
- + Ὁ Νικαίας Γεώργιος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

+ Ὁ Δέσφης ΚΟΣΜΑΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὰ ἐκ τῶν ἐπισκέψεων καὶ ἐπαφῶν ἀγαθά.

Μία ἐκ τῶν πλέον εὐχαρίστων καὶ ἐλπιδοφόρων ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς τῆς καθ' ὅλον Ὁρθοδοξίας εἶναι αἱ πνευματικαὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀνταλλαγῆς ἐπισκέψεων μεταξὺ τῶν Προκαθημένων καὶ ἄλλων ἡγετικῶν στελεχῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ αἱ ἐπαφαὶ αὐτῶν μετὰ Χριστεπωνόμων ἀδελφῶν πληρωμάτων, ἐμφορουμένων ὑπὸ τῆς αὐτῆς ὁρθοδόξου πίστεως.

Διὰ τῶν ἐπαφῶν τούτων ἔνθεν μὲν ἐκδηλοῦνται αἰσθήματα καὶ σφουρηλατοῦνται νέοι δεσμοὶ ἀμοιβαίας ἀγάπης, ἐτέρωθεν κατανοοῦνται καλύτερον οἱ συμφῶνως πρὸς τὴν ἀρχὴν «ἐνότης ἐν τῇ ποικιλίᾳ» ἐπαρχοῦσαι περὶ τὰ ἐπονομιώδη ἰδιορρυθμίας ἐν ταῖς ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξοις Ἐκκλησίαις· ἐκ τρίτου γίνεται ἀνταλλαγὴ τῆς πείρας καὶ δημιουργοῦνται εὐγενῆ κίνητρα πρὸς μίμησιν πρωτοποριακῶν δραστηριοτήτων, αἵτινες τυχόν παρατηροῦνται ἐν τινι τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν· καὶ τέταρτον, τοῦθ' ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, κρατύνεται ἡ συνείδησις τῆς κοινῆς κληρονομίας τῶν θησαυρῶν τοῦ ὁρθοδόξου πνεύματος καὶ ἐνισχύεται ἡ ἀπόφασις τῆς κοινῆς συνεργασίας πρὸς προβολὴν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἥτις εἶναι ἡ μόνη ἐλπίς σωτηρίας διὰ τὴν παραπαίουσαν ἀνθρωπότητα.

Αἱ εὐχάριστοι αὐταὶ διαπιστώσεις ἐγένοντο διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν καὶ κατὰ τὰς εἰς ἄλλας σελίδας τοῦ παρόντος φύλλου τῆς «Ἐκκλησίας» περιγραφόμενας προσφάτους ἐπισκέψεις ἀφ' ἑνὸς τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου καὶ μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὴν ἀδελφὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας κ. Παύλου εἰς Ἑλλάδα.

Ὁ παλμὸς τῶν ἐπισκέψεων τούτων εἶναι ἐκδηλὸς εἰς τὰς σχετικὰς προσφωνήσεις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ὅστις ἐν Σερβίᾳ ἐτόνισε, μεταξὺ ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Δὲν ἐρχόμεθα πρὸς Ὑμᾶς ὡς ξένοι, ἀναμένοντες ἐκ τῆς φιλοξενίας νὰ ἀντιληφθῶμεν τῆς πρὸς ἡμᾶς ὑμετέρας ἀγάπης τὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ ὡς ἀδελφοὶ ἔτοιμοι νὰ χαρῶμεν μεθ' Ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ κλαύσωμεν μεθ' Ὑμῶν, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ἀναπαυθῶμεν ἡμεῖς εἰς τὴν ἀγάπην καὶ στοργὴν Ὑμῶν καὶ Ὑμεῖς εἰς τὴν ἡμετέραν... Σήμερον μᾶς ἐνώνει τὸ ἐν βάπτισμα, ἡ ὁρθόδοξος πίστις, τὸ ἐν Πνεῦμα, αἱ θυσίαι, αἱ ἅγαι καὶ ἱεραὶ εἰκόνες τῶν Ἐκκλησιῶν μας, οἱ Ναοὶ μας καὶ ὅλος ὁ πλοῦτος τῶν Ἀκολουθιῶν καὶ τελετῶν μας, οἱ κοινοὶ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν κοινῶν ἰδανικῶν ἀγῶνες».

Ὡσαύτως, εἰς προσφωνήσιν του ἐν Ἀθήναις πρὸς τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Καρελίας καὶ πάσης Φινλανδίας ὁ Μακαριώτατος εἶπε χαρακτηριστικῶς: «Ἡ

Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἡ Ἑλλὰς ὁλόκληρος εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν Ὑμῶν καὶ ἡμεῖς Ὑμῖν καὶ πρόθυμοι οὐ μόνον νὰ διακονήσωμεν Ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ νὰ πλύνωμεν τοὺς τιμίους Ὑμῶν πόδας, τοὺς ἐν τῇ πρὸς ἡμᾶς πορείᾳ ὡραίους, διότι ἐθέρμανεν αὐτοὺς ἡ ὑπερπλημμυρίζουσα τὴν ἡγιασμένην Ὑμῶν καρδίαν πρὸς ὑμᾶς ἀγάπη καὶ οὕτω χαρίζει εἰς ἡμᾶς τὴν εὐλογίαν τοῦ νὰ εὐρίσκεσθε μεταξὺ ἡμῶν».

Δεσμοὶ ἀγάπης καὶ συνεργασίας.

Ἡ κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς 5ης Ἰουνίου παράθεσις ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δείπνον, εἰς ὃ παρεκάθησαν οἱ Καθηγηταὶ καὶ οἱ Ὑφηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ ἐξαρθοῦν διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν οἱ ἀσκητικοὶ δεσμοὶ ἀγάπης καὶ συνεργασίας, οἵτινες συνδέουν τὴν ἐν Ἑλλάδι Μητέρα Ἐκκλησίαν μετ' ἐκείνων, εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι ἐμπειστημένον τὸ ἔργον τῆς ἐκπαίδευσως τῶν νέων θεολόγων.

Ὡς ἐτονίσθη εἰς τὰς ἐν οἰκογενειακῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἀνταλλαγείσας προσφωνήσεις τοῦ Μακαριωτάτου καὶ τοῦ Κοσμήτορος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Ἀθανασίου Χαστούπη, οἱ δεσμοὶ οὗτοι, ἀπορρέοντες ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ὕψης τῆς ἐλληνορθοδόξου Θεολογίας, ἥτις ἐκπαλαί διακονεῖ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δέον νὰ ἀξιοποιηθῶν ἔτι περαιτέρω διὰ τῆς ἐν πνεύματι ἀμοιβαίου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης προωθήσεως καὶ συστηματικοποιήσεως τῆς συνεργασίας τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ποιμαντικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς διδασκούσης Θεολογίας, ἔνθεν μὲν πρὸς πλέον πεφωτισμένην καὶ τελεσφόρον ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων, ἅτινα συναντᾷ σήμερον ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ὁλονὲν καὶ περισσότερον ἐδρνομένον ἀνακαινιστικοῦ τοῦ ἔργου, ἐτέρωθεν δὲ πρὸς πραγματοποιήσιν τῆς σπουδαιοτάτης ἀποστολῆς αὐτῆς εἰς τὰς διορθόδοξους καὶ διαχριστιανικὰς σχέσεις.

Ἀξιοποίησις πνευματικοῦ πλούτου.

Μετ' ἰδιαίτερας ἱκανοποιήσεως ὁ πνευματικὸς κόσμος τῆς πατρίδος μας παρακολοθεῖ τὴν ὑπὸ διαφόρων ἐρευνητῶν μελέτην καὶ ἀξιοποίησιν τοῦ πνευματικοῦ πλοῦτου, ὅστις φυλάσσεται ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις καὶ τοῖς ἀρχείοις πολλῶν ἱστορικῶν ἱερῶν μονῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν δημοσιεύσιν σχετικῶν ἐργῶν, ἀναφερομένων εἰς τὰ θανμάσια χειρόγραφα καὶ τοὺς κώδικας, οἵτινες σφύζονται καὶ φυλάσσονται ἐν αὐταῖς.

Τὰ ἔργα ταῦτα, τινὰ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν τῷ ὄντι λαμπρὰ καὶ μνημειώδεις ἐκδόσεις, ὡς λ.χ. τὸ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

'Ιερά 'Αρχιεπισκοπή 'Αθηνών

'Ο Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνών καὶ Πάσης 'Ελλάδος κ. 'Ιερώλυμος, κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 1ης ἕως 15ης 'Ιουνίου 1972:

'Επέστρεψε τὴν 3ην 'Ιουνίου μετὰ Συνδικτῆς ἀντιπροσωπείας ἐκ Βελιγραδίου, ὅπου εἶχεν μεταβῆ δι' ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τῆς Σερβικῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας.

'Ετέλεσε τὴν 4ην 'Ιουνίου τὸ μνημόσυνον τῶν πεσόντων 'Ελλήνων καὶ Συμμάχων κατὰ τὴν Μάχην τῆς Κρήτης τὸ 1941, ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ.

Τὴν 15ην 'Ιουνίου τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ, ἐπὶ τοῖς ὀνομασθησιν Αὐτοῦ.

'Υπέδεξε τὴν 7ην 'Ιουνίου μετὰ τῶν μελῶν τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου καὶ μελῶν τῆς ἐπὶ 'Υποθέσεων 'Εξωτερικοῦ Μ.Σ.Ε τὸν ὑπὸ τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος προσκεκλημένον 'Αρχιεπίσκοπον Καρελίας καὶ Πάσης Φινλανδίας κ. Παῦλον ἐν τῷ 'Αεροδρομίῳ 'Ελληνικοῦ.

ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου ὑφηγητοῦ καὶ ἐρευνητοῦ κ. 'Αθανασίου Κομίνη δημοσιευθὲν ὑπὸ τὸν τίτλον «Πίνακες χρονολογημένων πατριαρχικῶν χειρογράφων», συντελοῦν εἰς τὸ νὰ φέρον τὸν ἐρευνητὰς εἰς τὰς πρώτας πηγὰς καὶ νὰ προβάλλουν κατὰ τρόπον ἄρτιον καὶ ἀνάγλυφον πάντα τὰ παλαιογραφικὰ καὶ κωδικολογικὰ στοιχεῖα, τῶν ὁποίων ἡ μελέτη καὶ ἐκτίμησις γενικῶς παρέχουν εἰς τοὺς ἐπιστήμονας τὴν δυνατότητα νὰ προβαίνουν εἰς ὀρθὰς διακριβώσεις, ὑποβοηθούσας τὴν ἐν συνεχείᾳ ἱστοριοφιλολογικὴν ἐρευναν καὶ τὴν διείσδυσιν εἰς τὸ πνευματικὸν περιεχόμενον, ὅπερ ἔχει θησαυρισθῇ εἰς τὰ μελετώμενα γραπτὰ μνημεῖα, ἅτινα εἶναι ἀρίστη προβολὴ τοῦ διὰ τῶν αἰώνων ἀκτινοβολούντος ἑλληνορθοδόξου πνεύματος.

«'Αγαπήσωμεν ἀλλήλους».

'Ο τόσον γνωστός ἐν 'Ελλάδι μέγας γάλλος ἀκαδημαϊκὸς καὶ θρησκευτικὸς σκαπανεὺς τῆς προνοίας ὑπὲρ τῶν χανσενικῶν Ραοὺλ Φολλερώ, ὁμιλήσας προσφάτως εἰς 'Αθήνας εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Παρθενείου, ἐξῆρzen εὐστόχως τὴν σημασίαν τῆς ἀγάπης διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητος: «'Η ἀγάπη, — εἶπε—, θὰ σώσῃ τὸν σημερινὸν κόσμον. Θὰ ἀγαπήσωμεν ἢ θὰ ἀπολεσθῶμεν· ἄλλη λύσις δὲν ὑπάρχει. Ζητήσατε σκοπὸν εἰς τὴν ζωὴν σας. Λεῖπουν ἀπὸ τὸν κόσμον τρεῖς ἑκατομμύρια ἱατρῶν. Γίνετε ἱατροί. Πλέον τοῦ ἐνὸς δισεκατομμυρίου ἀνθρώπων δὲν γνωρίζουν ἀνάγνωσιν. Γίνετε διδάσκαλοι καὶ καθηγηταί. 'Η πείνα μαστίζει τὸν κόσμον. Γίνετε σπορείς, διὰ νὰ χορτάσουν οἱ συνάνθρωποί σας, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὴν ἀνάγκην σας. Γίνετε εὐγενεῖς ἐργάται τῆς κοινωνίας...».

'Αληθῶς! 'Εὰν αἱ οἰκογενειακαί, κοινωνικαὶ καὶ δημόσιαι καθ' ὅλον σχέσεις τῶν ἀνθρώπων δὲν διέπωνται ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἀγάπης, τότε («σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία», θὰ παρατηρῶνται ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. Τοῦτο κατ' ἐξοχὴν πρέπει νὰ κατανοηθῇ

Προέπεψε τὴν 14ην 'Ιουνίου μετὰ μελῶν τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου καὶ ἄλλων 'Αρχιερέων τὸν ἀναχωροῦντα ἐξ 'Ελλάδος 'Αρχιεπίσκοπον Καρελίας καὶ Πάσης Φινλανδίας κ. Παῦλον, ἐκ τοῦ 'Αεροδρομίου 'Ελληνικοῦ.

Προέστη τὴν 7ην 'Ιουνίου ἐπιστήμου Δοξολογίας ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Καρελίας καὶ Πάσης Φινλανδίας κ. Παύλου.

Παρέστη τὴν 4ην 'Ιουνίου κατὰ τὴν τελετὴν τῆς λήξεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Φροντιστηρίου Στελεχῶν Κατασκευῶν τῆς Δ/σεως Νεότητος τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν, ὡς καὶ κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ 'Ενοριακοῦ Κέντρου 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Αγ. Στυλιανοῦ (Γκύζη).

Τὴν 8ην 'Ιουνίου κατὰ τὴν καθέλκυσιν τοῦ πρώτου πλοίου τῶν «Ναυπηγείων 'Ελευσίνος».

Τὴν 10ην 'Ιουνίου εἰς τὴν ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς πρὸς τιμὴν τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Φινλανδίας δοθεῖσαν δεξίωσιν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ 'Αθηνῶν.

Τὴν 12ην 'Ιουνίου κατὰ τὴν ἐόρτιον συγκέντρωσιν τῶν

ὑπὸ πάντων τῶν βεβαπτισμένων εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, οἵτινες συχνάκις λησμονοῦν τὸ λειτουργικὸν παράγγελμα: «'Αγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμονοίᾳ ὁμολογήσωμεν».

Κακὰ πρότυπα.

Οὐχὶ ἱερεῖς ἢ ἱεροκλήρονες, ἀλλὰ διακεκριμένοι καὶ ἥμισυ συντηρητικοὶ δημοσιογράφοι ἐτόνισαν πάλιν προσφάτως τὰς ἐκ τοῦ κακοῦ κινήματογράφου ἐπιπτώσεις. Οὕτως, ὡς ἐσημείωσε προσφάτως ἄγγλος δημοσιογράφος, («ἡ Σκώτλαντ Γνάρντ») πιστεύει, ὅτι τηλεοπτικὰ καὶ κινήματογραφικὰ σενάρια ἐχρησιμοποίησαν ὡς πρότυπα διὰ μερικὰ ἀπὸ τὰ θρασύτερα ἐγκλήματα εἰς τὴν 'Αγγλίαν. 'Ανώτατος ἀξιωματικὸς ἐδήλωσε: «Φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ ἀνησυχητικὴ σχέση. 'Η ὁμοιότης ἀνάμεσα εἰς πραγματικὰ ἐγκλήματα καὶ εἰς ἐγκλήματα, τὰ ὁποῖα προβάλλονται εἰς τὸν κινήματογράφον καὶ εἰς τὴν μικρὰν ὁθόνην, εἶναι γὰρ πολὺ περισσότερον ἀπὸ ἀπλὴν σύμπτωσιν».

Χαρακτηριστικῶς ὡσαύτως ἑλλήν χρονογράφος τονίζει, ὅτι («δὲν ἔμεινε ἐγκληματίας ποὺ νὰ μὴ προβάλλεται, πόρνη ποὺ νὰ μὴ δοξάζεται, σωματέμπορος, παραχαράκτης, γκάγκστερ, ἀπατεώνας, ψεύτης, ἀνώμαλος, ἔμπορος ναρκωτικῶν, διαρρήκτης, μεγαλοφυὴς ληστής, σεξομανής, διαφθορέας, σάτυρος καὶ δολοφόνος—τέλος πάντων—ποὺ νὰ μὴ ἱστορήθηκε ἀπὸ τὴν ὁθόνη καὶ νὰ μὴ παρέδωκε μαθήματα δραστηριότητος στοὺς ἔχοντες τάση ἢ βουλομένους νὰ τὰ ἀκολουθήσουν»).

Τούτων οὕτως ἐχόντων, αἱ ἀξίειται προσπαθεῖν τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς, ἥτις ἐργάζεται πρὸς πρόληψιν τοῦ ἐγκλήματος, θὰ ἀποβαίνουν ἄντλημα εἰς πῖθον Λαλαῖδων, ὅταν δὲν ληφθοῦν μέτρα πρὸς περιστολὴν τῶν κακῶν ἐπιδράσεων, τὰς ὁποίας ἀσκοῦν συχνότατα αἱ αἰθουσαὶ τοῦ κινήματογράφου, καὶ οὐχὶ σπανίως καὶ τὰ προγράμματα τῆς Τηλεοράσεως.

συνεργατών και συνεργατριών του «Σπιτιού Γαλήνης Χριστού» 'Ιεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου 'Ηλιουπόλεως.

Προήδρευσε τὴν 5ην, 6ην 7ην, 8ην, 9ην καὶ 10ην 'Ιουνίου τῆς Διαρκoῦς 'Ιερᾶς Συνόδου.

Τὴν 7ην 'Ιουνίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου Ο.Δ.Δ.Ε.Π. καὶ τοῦ Συμβουλίου «Οἴκου Τυφλῶν».

Τὴν 9ην 'Ιουνίου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.

Τὴν 13ην καὶ 16ην 'Ιουνίου συσκέψεως πρὸς διοργανώσιν τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ 'Ιωβηλαίου τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. 'Αθηναγόρα.

Παρέθεσε τὴν 5ην 'Ιουνίου ἐκ μέρους τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου ἐπίσημον Δείπνον πρὸς τοὺς Καθηγητάς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ 'Ακαδημαϊκοῦ ἔτους, ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ 'Αθηνῶν.

Τὴν 11ην 'Ιουνίου πρωϊνὸν ρόφημα ἐν τῷ Οἴκῳ τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν καὶ ἐκ μέρους τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου Γεύμα ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ 'Αθηνῶν, πρὸς τιμὴν τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Καρελίας καὶ Πάσης Φινλανδίας κ. Παύλου.

Παρεκάθησε τὴν 10ην 'Ιουνίου εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ριζαρείου Σχολῆς παρατεθὲν Γεύμα ἐν τοῖς διδασκηθῆσι αὐτῆς καὶ εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως παρατεθὲν Δείπνον, ἐν τῷ Ξενοδοχείῳ «Βασιλεὺς Γεώργιος», πρὸς τιμὴν τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Καρελίας καὶ Πάσης Φινλανδίας κ. Παύλου.

'Εδεξιώθη μετὰ τῶν μελῶν τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τὴν 8ην 'Ιουνίου ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Διαρκoῦς 'Ιερᾶς Συνόδου τὸν 'Αρχιεπισκόπον Καρελίας καὶ Πάσης Φινλανδίας κ. Παῦλον.

Παρηκολούθησε τὴν 8ην 'Ιουνίου τὴν διάλεξιν τοῦ κ. Γ. Στάθη με θέμα: «'Η καταλογογραφία τῶν χειρογράφων τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς 'Αγίου 'Ορους», ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς 'Αρχαιολογικῆς 'Εταιρείας.

Τὴν 9ην 'Ιουνίου τὴν ὑπὸ τοῦ Συλλόγου «Φίλων Βυζαντινῆς Μουσικῆς» τοῦ «Νέου Κύκλου Κωνσταντινουπολιτῶν» δοθεῖσαν συναυλίαν Βυζαντινῆς 'Εκκλησιαστικῆς Μουσικῆς ἐν τῷ Κινηματογράφῳ REX.

Τὴν 11ην 'Ιουνίου τὴν ὑπὸ τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Καρελίας καὶ Πάσης Φινλανδίας κ. Παύλου τελεσθεῖσαν Θείαν Λειτουργίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ.

Τὴν 14ην 'Ιουνίου τὸν 'Εσπερινὸν τοῦ 'Αγίου 'Ιερωνύμου ἐν τῷ ὁμωνύμῳ παρεκκλησίῳ τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου «Βηθλεέμ».

'Εδέχθη τὴν 6ην 'Ιουνίου τὸν κ. 'Ηλ. 'Ανδρακάκον, τὸν κ. Ρ. Λαναρες, τὸν κ. 'Αχ. Κομινὸν, τὸν κ. Γ. Δράκον καὶ τὸν κ. 'Επ. Σπηλιωτόπουλον.

Τὴν 7ην 'Ιουνίου τὸν κ. Φ. Δραγοῦμην.

Τὴν 8ην 'Ιουνίου τὸν κ. 'Ι. Παλαιοκρασσᾶν.

Τὴν 13ην 'Ιουνίου τὸν κ. Δ. Βαλληνδράν, τὸν 'Αρχιμανδρίτην κ. Μάξιμον Ψιλλόπουλον καὶ τὸν Καθηγητὴν κ. Βασίλειον Δεντάκην.

Τὴν 14ην 'Ιουνίου τὸν Αἰδεσιμώτατον 'Ιερέα κ. Ν. Μπρεγιάννην, τὸν Διοικητὴν Α.Σ.Δ.Ε.Ν. 'Αντ/γον κ. Γ. Τζουμάνην, τὸν Πλοίαρχον κ. Τζαμουράνην, τὸν 'Επίσκοπον Rio Langhi καὶ τὸν 'Αρχιμανδρίτην κ. Μάξιμον Ψιλλόπουλον.

Τὴν 15ην 'Ιουνίου, μετὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν εὐχὰς ἐπὶ τοῖς ὀνομαστηρίοις Αὐτοῦ.

'Ωρκισε 15ην 'Ιουνίου ἐνώπιον τῆς Α.Ε. τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Γ. Παπαδοπούλου τὸν καθηγητὴν Πανεπιστημίου κ. Κ. Γεργόπουλον ἑκτακτον μέλος τοῦ ΑΣΔΥ.

'Ιερὰ Μητρόπολις 'Αττικῆς καὶ Μεγαρίδος

Εἰς τὰ Σπάτα 'Αττικῆς εὐρίσκεται τὸ 'Ι. Προσκύνημα 'Αναστάσεως Χριστοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον συρρέουν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους χιλιάδες προσκυνηταί.

Τὸ 'Ιερὸν τοῦτο Προσκύνημα εἶχε τὴν θαυμασίαν ἐμπνευσιν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης 'Αττικῆς κ. Νικόδημος νὰ ἀναπτύξῃ διὰ τῆς δημιουργίας περὶ αὐτὸ Βιβλικὸν Κέντρον, τοῦ ὁποῖου ἡ ἀνέγερσις θὰ ἀρχίσῃ λίαν συντόμως.

Τὸ ὑπὸ ἀνέγερσιν Βιβλικὸν Κέντρον θὰ ὑπηρετήσῃ τὰς ἀνάγκας τῶν προσκυνητῶν, συγχρόνως ὁμως θὰ ὑπηρετήσῃ καὶ ἄλλον σκοπὸν καὶ δὴ τὴν γνωριμίαν τοῦ εὐρυτέρου κοινοῦ μετὰ τὴν Βίβλον, τὸ βιβλίον τοῦ Κυρίου, ἐφ' ὅσον εἶναι Προσκύνημα ἀφιερωμένον εἰς τὸ Κύριον.

Πρόθεσις ἀγία τοῦ Σεβ. εἶναι νὰ ὑπάρχῃ εἰς αὐτὸ ἡ δυνατότης μελέτης τῶν προβλημάτων τῆς Βίβλου καὶ ἀπὸ μονίμως ἐργαζομένης 'Επιτροπᾶς καὶ ἀπὸ εἰδικῶς καὶ δι' εἰδικὰ θέματα συγκαλούμενα συνέδρια. Διὰ τοῦ Κέντρου ἐπιδιώκεται ἐπίσης ἡ κυκλοφορία τῆς 'Αγίας Γραφῆς, ὡς καὶ βιβλίων σχετικῶν μετὰ θέματα τὴν 'Αγίῳ Γραφῶν (ἀπὸ παιδικὰς εἰκονογραφημένας ἐκδόσεις ἀκόμη καὶ ὑπομνήματα καὶ ἐπιστημονικὰς διατριβὰς).

'Ιερὰ Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Τὴν 5 Μαρτίου, Β' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ 'Αγίου Γρηγορίου 'Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ Παλαμᾶ, ἐτελέσθη ἐν τῷ φερωνύμῳ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τῆς Θεσσαλονίκης 'Αρχιερατικὸν Συλλεῖτουργον, προεξάρχοντος τοῦ Παναγιωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Λεωνίδου καὶ συλλειτουργούντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν 'Εδέσσης καὶ Πέλλης κ. Καλλινίκου, Ζακύνθου κ. 'Αποστόλου καὶ Βεροῖας καὶ Ναούσης κ. Παύλου καὶ τοῦ Θεοφιλεστάτου 'Επισκόπου Ταλαντίου κ. Στεφάνου.

— Παρεκκλήσιον πρὸς τιμὴν τοῦ 'Αγίου Θεωνᾶ 'Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης (ιε' αἰ.) καθιερώθη ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου 'Επισκόπου Ταλαντίου κ. Στεφάνου ἐντὸς τοῦ 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. Θεράποντος Θεσσαλονίκης τὴν 19-3-72, Δ' Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, καθ' ἣν ἑορτάζεται καὶ ἡ μνήμη τοῦ 'Αγίου Θεωνᾶ.

— 'Επὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς 'Εθνικῆς Παλιγγενεσίας ἐτελέσθη τὴν 25-3-72 καὶ ὥραν 10 π.μ. ἐν τῷ 'Ι. Ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, χοροστατοῦντος τοῦ Παναγιωτάτου, ἐπίσημος Δοξολογία, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστησαν πᾶσαι αἱ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ 'Αρχαὶ τῆς πόλεως. Ὁ Παναγιώτατος παρέστη ἐν συνεχείᾳ εἰς τὴν κατάθεσιν στεφάνων εἰς τὸ 'Ηρώων τοῦ Γ' Σώματος Στρατοῦ καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων παρηκολούθησε τὴν παρέλασιν τῆς μαθητιώσης καὶ σπουδαζούσης νεολαίας καὶ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων.

— Τὴν 31-3-72 ὁ Παναγιώτατος ἐν ἐπισήμῳ τελετῇ ἐθεμελίωσε τὸν 'Ι. Ναὸν τῆς 'Αναστάσεως τοῦ Κυρίου ἐν τῷ ὑπὸ ἴδρυσιν νέῳ Δημοτικῷ Κοιμητηρίῳ, κειμένῳ εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς πόλεως παρὰ τὴν Πυλαίαν.

— Νέον 'Ενοριακὸν Πνευματικὸν Κέντρον ἐνεκαίνισθη ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου τὴν 19-3-72 ἐν τῷ 'Ι. Ναῷ Παναγίας Δεξιᾶς Θεσ/νίκης. Εἰς τὸ Κέντρον τοῦτο ἐστεγάσθησαν καὶ τὰ γραφεῖα τῆς Διευθύνσεως τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς 'Ι. Μητροπόλεως.

Τὴν ἑσπέραν τῆς 23-3-72 ἐτελέσθη χάριν τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς Θεσσαλονίκης ἡ 'Ακολουθία τῆς Παννυχίδος, μία τῶν 'Ακολουθιῶν τοῦ Βυζαντινοῦ ἁσματικοῦ τυπικοῦ, αἱ ὁποῖαι πρωτοβουλία τοῦ εἰδικοῦ Καθηγητοῦ τῆς Λειτουργικῆς καὶ Κοσμήτορος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. 'Ι. Φουντούλη ἐπαναφέρονται ἐσχάτως εἰς χρῆσιν ἐν τοῖς Ναοῖς τῆς Θεσσαλονίκης. 'Η 'Ακολουθία ἐτελέσθη εἰς τὸν 'Ι. Ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, ὅστις ἦτο ὁ τελευταῖος Νάος, εἰς τὸν ὁποῖον μέχρι τῆς ἀλώσεως (1430 μ.Χ.) διετετρήθη ἐν ἰσχύϊ τὸ ἁσματικὸν τυπικόν. Κατὰ τὴν 'Ακολουθίαν, τὴν ὁποίαν παρηκολούθησαν ὅλοι σχεδὸν οἱ κληρικοὶ τῆς 'Ι. Μητροπόλεως καὶ πλῆθος λαοῦ, ἔψαλον χοροὶ φοιτητῶν καὶ κληρικῶν, ἐγένετο δὲ καὶ κατάλληλος τῇ περιστάσει ὁμιλία ὑπὸ κληρικοῦ τῆς 'Ι. Μητροπόλεως.

—Εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Θεσ/νίκης κατετάγη ὁ κ. Γεώργιος Ἀλεξίου ἐκ Σκοπέλου, πτυχιούχος τῆς Ἀνωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ κ. Ἀλεξίου ἐκάρη μοναχὸς τὴν ἐσπέραν τῆς 1-2-72 ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Ἀγίας Θεοδώρας, λαβὼν τὸ μοναχικὸν ὄνομα Μεθόδιος, εἰς τιμὴν τοῦ μεγάλου Θεσσαλονικέως ἱεραποστόλου, τοῦ φωτιστοῦ τῶν Σλάβων, τῇ δὲ Κυριακῇ τοῦ Ἀσώτου (6-2-72) ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου εἰς Διάκονον ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Παναγίας Ἀχειροποιήτου.

—Εἰς τὴν αἰθούσαν διαλέξεων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἐγένοντο δύο συνάξεις τῶν κληρικῶν, ἱεροναυτῶν καὶ ἱεροκηρύκων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως (15-2-72 καὶ 21-3-72). Εἰς ἀμφοτέρας ὠμίλησεν ὁ Κοσμητὼρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς κ. Ἱ. Φουντούλης ἐπὶ ἐπικαίρων λειτουργικῶν θεμάτων, ἥτοι κατὰ μὲν τὴν πρώτην περὶ τῶν λειτουργικῶν καὶ ποιμαντικῶν προβλημάτων τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν περὶ τοῦ ἁσματικοῦ τύπου τῶν Ἀκολουθιῶν.

Τὴν 7-3-72 καὶ τὴν 14-3-72 ἐγένοντο εἰδικαὶ συνάξεις τῶν ἱερομονάχων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, κατὰ τὰς ὁποίας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Παναγιωτάτου συνεζητήθησαν τὰ εἰδικὰ προβλήματα τοῦ ἀγίου κλήρου καὶ ἀνεζητήθησαν οἱ τρόποι καλυτέρας διοργανώσεως καὶ συνεργασίας αὐτοῦ διὰ τὴν καλυτέραν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς του.

Τέλος, τὴν 22-2-72 ἐγένετο συγκέντρωσις τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων τῶν γυναικείων Σωματείων Θεσ/νίκης. Ὁ Παναγιώτατος, ἀφοῦ ἠὺχαρίστησε τὰς συγκεντρωθείσας, ἀνεφέρθη εἰς τὸ θέμα τῆς Ὁρθόδοξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς εἰς τὰς Χώρας τῆς Οὐγκάντα καὶ Τανζανίας καὶ ἐνημέρωσε τὰς συγκεντρωθείσας ἐπὶ τῆς διεξαγωγῆς μέχρι τοῦδε ἐργασίας εἰς τὰς ἐν λόγῳ Χώρας καὶ ἐπὶ τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζει αὕτη. Ἰδιαίτερος ἐτόνισε τὴν εὐθύνην, τὴν ὁποῖαν ἔχομεν ὡς Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος ἀπέναντι τῶν λαῶν αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν προθυμίαν δέχονται τὰ μηνύματα τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Παναγιώτατος παρουσίασε τὴν κ. Πηνελόπην Κατσέα, ἡ ὁποία προσφάτως ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὰς Χώρας αὐτάς, εἰς τὰς ὁποίας διὰ δευτέραν φοράν εἰργάσθη ἱεραποστολικῶς. Ἡ κ. Κατσέα ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τῆς μεταβάσεως ἀτόμων καὶ ἰδίως κυριῶν εἰς τὰς ἐν λόγῳ Χώρας, προκειμένου νὰ διδάξουν στοιχεῖα οἰκιακῆς οἰκονομίας καὶ νὰ συμπαρασταθοῦν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ποικίλων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα συναντᾷ ἡ ὡς ἄνω προσπάθεια. Τέλος, ὠμίλησεν ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Ὁρθόδοξου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς ἱατρός κ. Παν. Παπαδημητράκος, ὁ ὁποῖος παρέσχε πληροφορίας ἐπὶ τῆς διεξαγομένης ἱεραποστολικῆς ἐργασίας καὶ ἐξέθεσε τὰς ἀπόψεις τῆς Ἑταιρείας ἐπὶ τοῦ σοβαρώτατου τούτου ζητήματος.

Ἱερὰ Μητρόπολις Νικαίας

ΤΟ ΕΤΟΣ 1972 «ΕΤΟΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ»

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Νικαίας, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἐξύψωσιν τῆς διερχομένης κρίσιν ἑλληνικῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας, ἐκήρυξε μὲ τὴν ἐναρξίν του τὸ ἔτος 1972 ὡς «ἔτος οἰκογενείας».

Εἰς τὰ πλαίσια τῆς εὐγενούς αὐτῆς προσπάθειας, ἐκτὸς τῶν προσπαθειῶν ποῦ κατέβαλλεν ἡ Ἐνωσις Γυνέων «ἡ Ἀγία Οἰκογένεια» τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, διὰ σχετικῶν ὁμιλιῶν καὶ διαλέξεων, ἀπεφάσισεν, ὅπως εἰς τὸ ἐξῆς οἱ μελλόνυμφοι ὁλοκλήρου τῆς Μητροπολιτικῆς περιφέρειας, ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου των, ἐρχονται εἰς τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν καὶ παραλαμβάνουν αὐτοπροσώπως ἀπὸ τὸ χεῖρι τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου τὴν σχετικὴν ἀδειαν γάμου καὶ δέχονται τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὴν συγκέντρωσιν αὐτὴν, ἡ ὁποία καθιερώθη νὰ γίνεται ἐκάστην Τετάρτην καὶ ὥραν 8ην μ.μ., ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ὁμιλῶν πρὸς τοὺς μελλόνυμφους θὰ διδῇ πατρικὰς συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας, διὰ νὰ ἀποφεύγουνται ἀπ' ἐνὸς τυχὸν παρεξηγήσεις μεταξὺ των καὶ ἀπ' ἐτέρου νὰ θεμελιώσουν τὴν νέαν των ζωὴν εἰς τὸ στερεὸν θεμέλιον τοῦ Χριστοῦ, ὥστε νὰ

ζήσουν εὐτυχεῖς, θὰ χαρίζη δὲ καὶ ἐν ἀναμνηστικὸν βιβλίον μαζί μὲ τὸ ἀπαραίτητον γλύκισμα.

Ἡ πρώτη συγκέντρωσις μελλόνυμφων ἐπραγματοποιήθη τὴν 7-5-72 εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τῆς Ὁσίας Ζένης-Νικαίας. Παρευρέθησαν περίπου 30 ζεύγη μελλόνυμφων, πρὸς τὰ ὁποῖα, εἰς ἀτμόσφαιραν συγκινητικὴν, ὠμίλησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης καὶ ἀπηύθυνε θερμὰς πατρικὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς, ἠυχθήθη δὲ νὰ ἀγωνισθοῦν μὲ τὴν βοήθειαν πάντοτε τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν δημιουργίαν χαρούμενης καὶ εὐτυχισμένης οἰκογενείας.

Εἰς τὸ τέλος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐκάλεσεν ἕνα πρὸς ἕνα τὰ ζεύγη τῶν μελλόνυμφων καὶ τοὺς ἐπέδωκε τὴν ἀδειαν γάμου καὶ ὡς ἀναμνηστικὸν δῶρον ἀπὸ ἐν βιβλίον «ἡ εὐτυχία εἶναι δική σας» μαζί μὲ τὸ ἀπαραίτητον γλύκισμα, διὰ νὰ εἶναι γλυκεῖα ἡ ζωὴ των, ὅπως εἶπεν.

Οἱ μελλόνυμφοι ἀπεχώρησαν μὲ τὰς καλλιτέρας τῶν ἐντυπώσεων.

ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΠΡΟΣΛΗΨΙΣ ΥΪΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΩΝ ΩΣ ΥΠΟΤΡΟΦΩΝ ΤΗΣ ΡΙΖΑΡΕΙΟΥ ΕΚΚΛ. ΣΧΟΛΗΣ

Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ ἀνακοινοῖ, ὅτι κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1972-73 θέλει προσλάβει κατόπιν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων 15 ἐσωτερικοὺς ὑποτρόφους μαθητὰς ἀποκλειστικῶς τέκνα Ἐφημερίων τῆς ὑπαίθρου.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι δέον ὅπως ἔχουν ἀπολυτήριον Δημοτικοῦ Σχολείου, ἡλικίαν οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν 15 ἐτῶν κ.λ.π. νόμιμα προσόντα.

Αἱ εἰσιτήριοι ἐξετάσεις διενεργοῦνται ἐν τῇ Σχολῇ ἀπὸ 1ης-5ης Ἰουλίου καὶ ἀπὸ 20ης-25ης Σεπτεμβρίου.

Τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά ὑποβάλλονται μέχρι τῆς 28ης Ἰουνίου καὶ τῆς 15ης Σεπτεμβρίου διὰ τοὺς προσερχομένους ἀντιστοίχως εἰς τὴν κατὰ Ἰούλιον καὶ Σεπτέμβριον ἐξέτασιν.

Πληροφορίαι παρέχονται καθ' ἐκάστην εἰς τὰ γραφεῖα τῆς Σχολῆς (Βασ. Σοφίας 24 Ἀθήναι, Τ. 140 τηλ. 712194).

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Γαλλίας

Τὴν 2αν Μαρτίου ἐπεσκέφθη διαφόρους ἀσθενεῖς ὁμογενεῖς κατ' οἶκον καὶ εἰς τὰ ἐν Παρίσι Νοσοκομεῖα.

Τὴν 4ην Μαρτίου ἐπεσκέφθη τὸ Ψυχιατρεῖον τοῦ προαστείου Βιλλεζουίφ καὶ συνειργάσθη μετὰ τῆς κοινωνικῆς λειτουργοῦ αὐτοῦ δι' ὑπόθεσιν ἀσθενούς ὁμογενούς.

Τὴν Κυριακὴν 5ην Μαρτίου ἐτέλεσε τὴν Θ. Λειτουργίαν εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἀγίου Στεφάνου, τὸ δὲ ἐσπέρας παρέθεσεν ἀποχαιρετιστήριον δεῖπνον εἰς τὸ Σέρκλ Ἰντεραλλιέ πρὸς τὸν ἀποχωροῦντα Ἐξοχώτατον Πρέσβυν τῆς Ἑλλάδος κ. Βασίλειον Μαρκοπουλιώτην.

Τὴν 6ην Μαρτίου ἐδέχθη τὴν μὲν πρωΐαν εἰς ἀκρόασιν τὴν κυρίαν Κρίεφ καὶ συνηργάσθη μετ' αὐτῆς ἐπὶ θεμάτων ἀφορώντων τὸ Ὁρθόδοξον Ρωσικὸν Ἰνστιτούτον τοῦ Ἀγίου Σεργίου, τὸ δὲ ἀπόγευμα τὸν καθολικὸν ἱερεὰ πατέρα Μισαλὸν ἐκ Λυῶνος, διευθυντὴν τοῦ ἐκεῖ Οἰκουμενικοῦ Κέντρου, ὡς ἀπεσταλμένου τοῦ Καρδινάλιου Ἀρχιεπισκόπου Λυῶνος κ. Ρενάρ, προήδρευσε δὲ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου

της Φιλοπτώχου 'Αδελφότητος τών Κυριών του Καθεδρικού Ναού του 'Αγίου Στεφάνου.

Την 14ην Μαρτίου ἐδέχθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Πρίγκηπος 'Ανδρονίκου, ἐπισήμου Διερμηνέως τῆς Α. 'Εξοχότητος τοῦ Προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας καὶ τοῦ Γαλλικοῦ 'Υπουργείου τῶν 'Εξωτερικῶν καὶ συνειργάσθη μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς ἐκθέσεως ἐν Παρίσις τοῦ Χριστιανικοῦ Βιβλίου.

Τὴν Κυριακὴν 19ην Μαρτίου ἐλειτούργησεν εἰς τὸν Ρωσικὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τῶν Παρισίων τοῦ 'Αγίου 'Αλεξάνδρου Νέφσκυ. Μετὰ τὸ πέρασ τῆς Λειτουργίας ἐπέδωκε πρὸς τὸν Σεβ. 'Αρχιεπίσκοπον Συρακουσῶν κ. Γεώργιον τὸν Χρυσὸν Σταυρὸν τῆς Χιλιτηρίδος τοῦ 'Αγίου 'Ορους ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐξάρας συγχρόνως τὴν πιστότητα καὶ ἀφοσίωσιν τοῦ 'Αρχιεπισκόπου πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Τὴν 22αν Μαρτίου παρευρέθη εἰς δεξίωσιν, δοθεῖσαν εἰς τὸ 'Εμπορικὸν 'Επιμελητήριον Παρισίων διὰ τὴν ἔναρξιν ἐκθέσεως θρησκευτικῶν ἀντικειμένων 'Ελληνικῆς Τέχνης.

Τὴν 23ην Μαρτίου τὸ ἀπόγευμα προήδρευσε τῆς ἐν Γαλλίᾳ Διορθόδοξου 'Επισκοπικῆς 'Επιτροπῆς, τῆς ὁποίας συμμετέχοντες ὅλοι οἱ ἐν Γαλλίᾳ 'Ορθόδοξοι 'Επίσκοποι, συνελθούσης εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Γαλλίας.

Τὴν 25ην Μαρτίου, ἡμέραν τῆς 'Εθνικῆς 'Εορτῆς, ἐτέλεσε τὴν πρωΐαν τὴν Θ. Λειτουργίαν εἰς τὸν Καθεδρικὸν Ναὸν τοῦ 'Αγίου Στεφάνου, τῇ συμμετοχῇ τῆς Προσκοπικῆς Παιδικῆς Χορωδίας καὶ τὸ ἀπόγευμα εἰς τὴν 'Αψίδα τοῦ Θριάμβου ἔλαβε μέρος εἰς τὸ Μνημεῖον τοῦ 'Αγνώστου Στρατιώτου εἰς τὴν διοργανωθεῖσαν ὑπὸ τῶν 'Ελλήνων ἐν Παρίσις Παλαιῶν Πολεμιστῶν τελετὴν.

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

ΝΕΑ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΤΟΥ ELIZABETH N. ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

'Ακόμη μία κοινότης ἐδημιουργήθη πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς 'Ομογενείας τῆς Ν. Αὐστραλίας καὶ ἰδιαιτέρως τῶν ἀδελφῶν τοῦ Elizabeth τῆς Νοτίου Αὐστραλίας.

'Η πρώτη Θεία Λειτουργία ἐτελέσθη τὴν 5ην Φεβρουαρίου ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου 'Αρχιεπισκόπου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν παραμονὴν του εἰς τὴν Ν. Αὐστραλίαν εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ συνεργασθῇ μετὰ Διοικητικὰ Συμβούλια καὶ Παράγοντας τῶν ἐκεῖ Κοινοτήτων, ὡς ἐπίσης καὶ μετὰ τοῦ νεο-συσταθέντος Μικτοῦ Συμβουλίου τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς εἰς Ν. Αὐστραλίαν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Εἰς τὴν ἐφημερίδα τοῦ Πατριαρχείου Σερβίας «Pravoslavije» δημοσιεύεται κύριον ἄρθρον τοῦ νέου ὑπευθύνου συντάκτου τῆς καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας τῆς Σχολῆς Βελιγραδίου Τσέντομιρ Ντράσκοβιτς ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἰκουμενισμὸς καὶ 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία». Μετὰ σύντομον ἱστορικὴν ἐπισκόπῃσιν τῶν μέχρι τοῦδε διορθόδοξων καὶ διαχριστιανικῶν ἐπαφῶν καὶ συναντήσεων ἐν τῇ πλαίσιῳ τῶν οἰκουμενικῶν ζυμώσεων, καὶ μετὰ τὴν διαπίστωσιν, ὅτι «βασικαὶ ἰδέαι τοῦ Οἰκουμενισμοῦ δὲν ἔχουν ἀκόμη διατυπωθῇ σαφῶς καὶ ὠρισμένως», εἰς τὸ ἄρθρον ἀναφέρονται μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«Τοὺς ὀρθοδόξους ἡ πείρα ὑποχρεώνει νὰ εἶναι ρεαλισταί, ἐπιφυλακτικοί καὶ συνετοί· νὰ μὴ φαντασιοκοποῦν περὶ τῆς ἐνότητος, παρὰ νὰ ἐνεργοῦν μεθοδικῶς, ἀλλὰ ἀνοικτὰ, κατασκευάζοντες δρόμους διὰ προσέγγισιν, ἐξουδετερώνοντες ἕνα ἕνα τὰ ἐπιστρώματα μίσους, ἀδιαλλαγίας, ἐπιθετικότητος. Διὰ τοῦτο παρ' ἡμῖν εἶναι ἀνάγκη πρωτίστως ν' ἀποφεύγεται τὸ μῖσος τοῦ παρελθόντος καὶ πᾶσα μορφή πνευματικῆς καὶ διανοητικῆς κυριαρχίας.

Εἰς τὴν 'Ορθόδοξον 'Εκκλησίαν τῆς Σερβίας ἐπεκράτησεν ἄποψις, ὅτι ὁ μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας διάλογος

δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἀποδεκτός, πρὶν ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ 'Εκκλησία ἀποδείξῃ ἐν τῇ πράξει ὅτι ἀπληρήθη τὰς προτέρας σχέσεις καὶ μεθόδους δράσεως ἐναντι τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, καὶ ἰδίᾳ ὡς πρὸς τὴν οὐνιτικὴν τῆς δράσιν. Τοῦτο δὲ διότι ἡ ἐννοία τοῦ οἰκουμενισμοῦ ἀποκλείει τὴν ἐννοίαν τοῦ προσηλυτισμοῦ. Ἡ σύγχρονος οἰκουμενικὴ ὁδὸς δὲν εἶναι ὁδὸς τοῦ προσηλυτισμοῦ, ἀλλὰ τῆς ἀληθοῦς συνεργασίας, κατανοήσεως καὶ σεβασμοῦ, ἀφοσιώσεως εἰς τὸν 'Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ὑπακοῆς εἰς τὸν λόγον Του, ὅπως ἐκτίθεται εἰς τὴν 'Αγίαν Γραφήν. Ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη εἶναι ἡ βᾶσις πάσης ἀντιμετωπίσεως καὶ ἐξετάσεως τῶν θεολογικῶν διχογνωμιῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ σύνοδος τῆς 'Ιεραρχίας τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας τῆς Σερβίας συνιστᾷ, ἐν περιπτώσει διαλόγου μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας, δράσιν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν κατὰ τόπους 'Ορθόδοξων 'Εκκλησιῶν καὶ ἐν τῇ πράξει νὰ καταβάλλωνται αἱ καλύτεροι προσπάθειαι διὰ τὴν ἀποκατάστασιν χριστιανικῶν καὶ φιλικῶν δεσμῶν μετὰ τῶν ἐκπροσώπων καὶ τῶν μελῶν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς 'Εκκλησίας».

'Υπὸ τὸν τίτλον «Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΣΕΡΒΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ 1920-1970» ἐξεδόθη προσφάτως ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Σερβίας βιβλίον ἐκ 540 σελίδων, μετὰ 90 εἰκόνων καὶ τριῶν γεωγραφικῶν χαρτῶν, εἰς τὸ ὁποῖον παρέχεται πλήρης ἀνασκόπησις τοῦ βίου καὶ τοῦ ἔργου τῆς Σερβικῆς 'Εκκλησίας καὶ τοῦ σερβικοῦ λαοῦ κατὰ τὰ τελευταῖα 50 ἔτη. Εἰς ἑξ κεφάλαια τὰ πλέον γνωστὰ ὀνόματα τῆς ἱστορικῆς καὶ θεολογικῆς ἐπιστήμης τῆς Σερβίας ἐξετάζουν τὸν βίον καὶ τὴν δράσιν τῆς 'Εκκλησίας μετὰ τῶν δύο Παγκοσμίων πολέμων (1920-1941), κατὰ τὸν πόλεμον (1941-1945) καὶ μετὰ τὸν πόλεμον (1945-1970)· κατόπιν παρέχουν γενικὴν ἀποψιν περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας, τῶν ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν, τοῦ μοναχισμοῦ, τῶν θρησκευτικῶν 'Οργανώσεων, τῆς ἐκκλησιαστικῆς τέχνης, τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ τῶν μουσείων. 'Εξετάζονται καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ σχέσεις τῆς Σερβικῆς 'Εκκλησίας μετὰ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων καὶ μὴ ὀρθοδόξων 'Εκκλησιῶν καὶ παρέχονται ἐκτενεῖς βιογραφίαι τῶν πέντε Πατριαρχῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων ἀπὸ τοῦ 1920 μέχρι τοῦ 1970.

«Svetosavsko Zvonice», ἐπιφυλλίς τῆς ἐφημερίδος «Pravoslavije» τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου, προοριζομένη διὰ τοὺς νέους, ἀπὸ τοῦ 1972 τυπώνεται μετὰ νέων τεχνικῶν ἐξοπλισμῶν καὶ μετὰ νέους συντάκτας. Προλογίζων τὴν νέαν αὐτὴν ἐκδοσιν ὁ Πατριάρχης Γερμανὸς μετὰ τῶν ἄλλων ἀναφέρει, ὅτι ἡ ἐπιφυλλίς «εἰς κάπως ἀνανεωμένον ἐνδυμα θέλει μαζὶ τῆς νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὰς καρδίας καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀναγνωστῶν τῆς τὴν ἀγάπην, τὴν χαράν, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ. Θέλει εἰς τὰς ψυχὰς των νὰ εἰσαγάγῃ τὸ φῶς τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, νὰ τοὺς πλησιάσῃ καὶ νὰ τοὺς εἰσαγάγῃ εἰς τὴν 'Εκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, νὰ τοὺς κάμῃ ἀληθινὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ καὶ κληρονόμους τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ... Καλοῦμεν ὅλα τὰ πιστὰ μέλη τῆς 'Ορθοδόξου Σερβικῆς 'Εκκλησίας νὰ εἰσαγάγουν εἰς τοὺς οἴκους των τὸ «Svetosavsko Zvonice» καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ ἐξασφαλίσουν εἰς αὐτὰ καὶ εἰς τὰ τέκνα των διαρκῆ παρουσίαν καὶ ἀκτινοβολίαν τῶν αἰώνιων θεῶν ἀληθειῶν, αἱ ὁποῖαι συνιστοῦν τὸ γρανιτώδες θεμέλιον πάσης πραγματικῆς χριστιανικῆς ζωῆς».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

'Ο Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Βουκουρεστίου Στανιλοάε εἰς ἄρθρον του περὶ «τῆς Καθολικότητος» τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας ὑπογραμμίζει, ὅτι ἡ καθολικότης ἀποτελεῖ σήμερον «τὴν κεντρικὴν ἐννοίαν διὰ τὸν οἰκουμενικὸν διάλογον μετὰ τῶν χριστιανῶν». 'Εν συνεχείᾳ, εἰς τὸ ἄρθρον ἀναφέρεται, ὅτι ὠρισμένοι χριστιανοὶ εἰς τὴν Δύσιν ἐζήτουν νὰ εὕρουν τὴν πρωτότυπον διδασκαλίαν καὶ τὴν πλήρη χριστιανικὴν ζωὴν.

Κατά τὴν ἐρευνᾶν των συνήντησαν τὴν Ὁρθοδοξίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν εἶδον τὴν πηγαιάν πληρότητα καὶ τὴν ἰσορροπίαν τῆς ἀληθοῦς πνευματικότητος. Διὰ τοῦτο πολλοὶ φρονοῦν, ὅτι ἡ ἐνότης τῆς Χριστιανοσύνης δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ ἄνευ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ παρουσία τοῦ ὅλου Χριστοῦ εἰς ἐκάστην Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὸ περιεχόμενον τῆς ἐννοίας «τῆς Καθολικότητος». Ἐν τούτοις, τὴν πληρότητα τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς δὲν πραγματοποιεῖ ὁ κάθε ὀρθόδοξος χριστιανός, καί, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, ὑπάρχουν πολλοὶ ὀρθόδοξοι, οἱ ὁποῖοι θὰ ἠδύναντο νὰ διδαχθῶν ἀπὸ τὸ καλὸν παράδειγμα τῶν δυτικῶν, τῶν μὴ ὀρθόδοξων χριστιανῶν.

Ἡ κριτικὴ τῶν ὀρθόδοξων ὡς πρὸς τὸν Ρωμαιοκαθολικισμόν καὶ τὸν Προτεσταντισμόν εἶναι πασιγνώστος. Εἰς δὲ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὁ μὲν Ρωμαιοκαθολικισμὸς καταλογίζει ἀδυναμίαν ἐσωτερικῆς ἐνότητος, ὁ δὲ Προτεσταντισμὸς τὴν δῆθεν τυπολατρείαν.

Ἐν τούτοις, ὁ Ρωμαιοκαθολικισμὸς λόγῳ τῆς συγκεντρωτικῆς διαρθρώσεως δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὴν ὀρθόδοξον ἐνότητα, ἡ ὁποία δὲν ἔχει ἓνα ἐπίγειον κέντρον, διότι ἡ ἐνότης μας πραγματοποιεῖται ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ, ὁ ὅποιος εἶναι ταυτοχρόνως παρὼν ἐνεργητικῶς εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἡ ὑπὸ τοῦ Προτεσταντισμοῦ κριτικὴ τῆς Ὁρθοδοξίας δὲν εὐσταθεῖ, καθ' ὅσον παραβλέπει τὴν ἀξίαν, τῶν ποικίλων τρόπων τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ, οἱ ὁποῖοι διεισφορμήσαν καταλλήλως εἰς τὴν λατρείαν. Αἱ τελετουργίαι εἰς τὴν λατρείαν εἶναι μόνον ἐμφανὴ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων βιοῦται ἡ συνάντησις μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὅποιος ἐν τῷ Προσώπῳ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἔχει καὶ συγκεκριμένον ἀνθρώπινον Σῶμα.

Εἰς τὸ περιοδικὸν «Mitropolia Banatului», ἐπίσημον Δελτίον τῆς Μητροπόλεως τῆς Τεμισουάρας, δημοσιεύεται ἄρθρον περὶ τῆς ἐννοίας τῆς ἐπισκοπικῆς διακονίας. Ἐν σχέσει πρὸς τὸ παρελθὸν ἡ ἐπισκοπικὴ διακονία ἔλαβε σήμερον νέαν ἐννοίαν, τὴν ὁποῖαν ἐπιβάλλει ἡ ἀνάπτυξις τῆς συγχρόνου κοινωνίας. Σήμερον ὁ ἐπίσκοπος δὲν εἶναι πλέον «ὁ ἡγεμὼν τῆς Ἐκκλησίας» ἀλλὰ ὁ ἀφωσιωμένος διάκονος- ὁ εὐαγγελικὸς δοῦλος-ὁλοκλήρου τῆς κοινότητος, ὁλοκληρῶν τῆς ἐπαρχίας. Ἡ νέα αὕτη ἀντίληψις περὶ τῆς ἐπισκοπικῆς διακονίας, ὑποστηρίζεται εἰς τὸ ἄρθρον, διαφαίνεται ἰδίως σαφῶς εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ὁρθοδόξου Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας, ὅπου οἱ ἐπίσκοποι συμπεριφέρονται ὡς πραγματικοὶ πατέρες καὶ προστάται τοῦ πλησίου.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Φαίδωνος Κουκουλέ, Βυζαντινῶν βίος καὶ Πολιτισμός. Ἐκδόσεις Παπαζήση, ὁδ. Φειδίου 16, Ἀθήναι. Τόμος Α'. Μέρος Ι: Μνημεῖα τοῦ λόγου, σχήματα, προλήψεις, σελ. 231 μετὰ τριῶν πινάκων καὶ φωτογραφιῶν. — Μέρος ΙΙ, σ. 290. — Τόμος Β'. Μέρος Ι: Ἑορταὶ καὶ πανηγυρισμοί, ἔργα εὐποιίας, ἐπαγγέλματα καὶ μικροεμπόριον: σελ. 280 μετὰ δύο πινάκων φωτογραφιῶν. Μέρος ΙΙ: Περὶ τὰ βυζαντινὰ φορέματα, οἰκιακά ἐπιπλα καὶ σκεύη, αἱ πάνδημοι γυναῖκες, ὁ βίος μιᾶς Βυζαντινῆς, σελ. 237, μετὰ πέντε πινάκων φωτογραφιῶν.

1. Τὸ ἀπὸ μακροῦ ἐξαντληθὲν μνημειώδες ἔργον τοῦ ἀοιδίμου Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ Φαίδωνος Κουκουλέ «Βυ-

ζαντινῶν βίος καὶ Πολιτισμός», ἤρξατο ἀνατυπούμενον εἰς Β' φωτατυπικὴν ἔκδοσιν, τῇ εὐγενεῖ φροντίδι καὶ ἐπιστασίᾳ τοῦ ἐπὶ μίαν δωδεκαετίαν διευρύναντος τὰς σπουδὰς του ἐν Παρίσις εὐπαιδευτοῦ υἱοῦ του Ἰωάννου Φαίδωνος Κουκουλέ. Ὁ υἱὸς Κουκουλέ, εἰδικευθεὶς ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιστημονικῷ κλάδῳ τοῦ «ιδιωτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν», τοῦ τόσον σπουδαίως προαχθέντος ὑπὸ τοῦ ἀοιδίου πατρός του, ἔκρι- νεν ὅτι ὠφελεῖ νὰ μὴ στερήσῃ καὶ τοὺς νεωτέρους φιλομαθεῖς νέους, τοὺς περὶ τὴν Βυζαντινὴν καθόλου ἱστορίαν καὶ Γραμματεῖαν μέλλοντας ν' ἀσχοληθῶσι, τῆς δυνατότητος ν' ἀποκτήσωσι καὶ οὗτοι τὸ πρωτοπορειανὸν καὶ πράγματι μνημειώδες πολύτομον τοῦτο σύγγραμμα. Ἐκ τῶν ἐξ ὀγκωδῶν τόμων τοῦ ὅλου ἔργου ἀνετυπώθησαν οἱ δύο πρῶτοι τόμοι, ἐκ δύο μερῶν ἕκαστος συγκεκριμένος.

2. Κρίνομεν, διὰ τοὺς νέους κυρίως, ὅτι λίαν καταποτιστικὴ καὶ ἐνημερωτικὴ εἶναι καὶ ἡ ἀπλὴ μνεία τοῦ περιεχομένου ἐκάστου τόμου καὶ ἐκάστου μέρους. Ἡ ἀνυπολόγιστος ἀξία τοῦ ἔργου εἶχεν ἤδη κατὰ τὴν πρώτην ἔκδοσιν ἐν ἔτει 1948 τῆς σειρᾶς Collection de l' Institut Français d' Athènes διεθνῶς κριθῇ καὶ ἀναγνωρισθῇ. Πᾶσα περαιτέρω ἀξιολόγησις θ' ἀπετέλει ὕψιμον διακήρυξιν γνωστοῦ ἀντικειμένου. Τὸ μόνον, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀφεθῇ ἀπαράτητον, εἶναι, ὅτι ὁ ἱκανὸς υἱὸς Κουκουλέ, ὁ ἐπιμελούμενος τῆς ἐκδόσεως, παρέλειψε ἐν αἰτιολογήσει τὴν μετὰ ἐν τέταρτον αἰῶνα ἐπανεκδόσιν τοῦ ἔργου τοῦ πατρός του καὶ νὰ σημειώσῃ ἐν τῇ βιβλιογραφίᾳ τὰ νεώτερα ἔργα, ἅτινα ἔκτοτε ἐδημοσιεύθησαν, σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν βίον τῶν Βυζαντινῶν. Ἀκόμη καὶ τὰς διὰ τὸ ἔργον δημοσιευθείσας κρίσεις εἰς τὰ διεθνοῦς κύρους Περιοδικά, ἡμέτερα καὶ ξένα, τὰ ἀσχολούμενα κυρίως περὶ τὴν Βυζαντινὴν Ἱστορίαν καὶ Γραμματεῖαν κ.λπ. Ἐλπίζομεν καὶ εὐχόμεθα, ὅπως ἐν Παραρτήματι τοῦ τελευταίου τόμου συμπεριληφθῶσι τὰ παραλειφθέντα.

3. Ὁ ἀοιδίμος συγγραφεὺς τοῦ μνημειώδους ἔργου τοῦ Φαίδωνος Κουκουλέ ἐξέθεσεν ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ Α' τόμου τὴν μεγάλην ἀξίαν καὶ σπουδαιότητα, ἣν προσλαμβάνει ἡ γνώσις τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν διὰ τὴν ἀξιολόγησιν τῆς κλοσσισαίας συμβολῆς τοῦ Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ εἰς ὅλα τὰ μῆκη τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου καὶ τῆς ἐπιδράσεως τούτου ἐπὶ τῆς πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ ἰδίᾳ τῆς Εὐρώπης. Καὶ τὸ μέγα ἀσφαλῶς ἐπίτευγμα τοῦ πολλὰ μοχθήσαντος σοφοῦ συντάκτου τοῦ μετὰ χεῖρας ἔργου ἔγκειται κυρίως εἰς τὸ ὅτι οὗτος ὑπῆρξεν ὁ πρωτοπόρος σκαπανεὺς ἐνὸς ἄχρι τότε ἡκιστα προαχθέντος κλάδου τῆς Βυζαντινολογίας. Ἐκ τούτου ἀνεκτίμητος δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ἡ συμβολὴ του διὰ τὴν ἐρευναν τοῦ «Ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν».

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερά Μητρόπολις 'Αττικής και Μεγαρίδος

'Εχοντες υπ' όψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιεράς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ τε κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν β' θέσιν τακτικοῦ 'Εφημερίου ἐν τῷ 'Ιερῷ Ναῷ Ζωοδόχου Πηγῆς Παιανίας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ ὀριζόμενα δικαιολογητικά, πρὸς ἀνακήρυξίν των ὡς 'Εφημερίων.

'Εν Κηφισῇ τῇ 13ῃ 'Ιουνίου 1972

† 'Ο 'Αττικῆς καὶ Μεγαρίδος ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Γυθείου καὶ Οἰτύλου

'Εχοντες υπ' όψει τὸ ἀρθρον 33 παρ. 2 καὶ 3 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιεράς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν καὶ 'Εφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενα δικαιολογητικά μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς ὀργανικῆς θέσεως 'Αγίου 'Αθανασίου 'Αρνης Λακωνίας.

'Εν Γυθείῳ τῇ 19ῃ 'Ιουνίου 1972

† 'Ο Γυθείου καὶ Οἰτύλου ΣΩΤΗΡΙΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Δημητριάδος

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου, πρὸς πλήρωσιν τῆς τρίτης κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Βόλῳ ἐνοριακοῦ 'Ι. Ναοῦ 'Αγίου Κωνσταντίνου, παρακαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ ὑπ' ἀριθ. 2. «Περὶ 'Ι. Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ ἐφημερίων», ἀρθρ. 34 παρ. 1α ὀριζόμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ δικαιολογητικά.

'Εν Βόλῳ τῇ 23ῃ 'Ιουνίου 1972

† 'Ο Δημητριάδος ΗΛΙΑΣ

'Ιερά Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς δευτέρας κενῆς θέσεως τοῦ 'Ιεροκλήτικος τῆς 'Ιεράς ἡμῶν Μητροπόλεως, παρακαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς εἰκοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚ-

ΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς 'Ιεράς ἡμῶν Μητροπόλεως αἴτησιν μεθ' ἀπάντων τῶν δικαιολογητικῶν.

'Εν Δελβινακίῳ τῇ 13ῃ 'Ιουνίου 1972

† 'Ο Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Θήρας, 'Αμοργοῦ καὶ Νήσων

'Εχοντες υπ' όψει τὰ ἀρθρα 33, 34, 35 καὶ 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιεράς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κατωτέρω ἀναφερομένων ἐφημεριακῶν θέσεων, ἤτοι, α) δευτέρας θέσεως ἐφημερίου ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ 'Ι. Ναῷ τῆς 'Υπαπαντῆς τοῦ Σωτήρος καὶ β) τῆς κενῆς θέσεως ἐφημερίου ἐν τῷ 'Ι. Ναῷ Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου 'Ημεροβιγλίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων καὶ νόμων τῆς Πολιτείας προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν εἰς ἡμᾶς τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά.

'Εν Θήρᾳ τῇ 15ῃ 'Ιουνίου 1972

† 'Ο Θήρας, 'Αμοργοῦ καὶ Νήσων ΓΑΒΡΙΗΛ

'Ι. Μητρόπολις Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου

'Εχοντες υπ' όψει τὰ ἀρθρα 33, 34, 35 καὶ 36 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιεράς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς 'Εφημεριακῆς θέσεως τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Αγίου Δονάτου Γκρίκας-Σουλίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων καὶ Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά.

'Εν Παραμυθίᾳ τῇ 17ῃ 'Ιουνίου 1972

† 'Ο Παραμυθίας ΠΑΥΛΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Χαλκίδος

'Εχοντες υπ' όψει τὸ ἀρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/69 Κανονισμοῦ τῆς 'Ιεράς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων καὶ 'Εκκλησι. Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ ἐφημερίου τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ 'Αγίου Δημητρίου τῆς ἐνερίας Μίστρου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

'Εν Χαλκίδι τῇ 6ῃ 'Ιουνίου 1972

† 'Ο Χαλκίδος ΝΙΚΟΛΑΟΣ

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ
ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

**ΥΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗΝ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑΝ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΠΙΟΝΗ**

Συνεχίζεται ή έκδοσις τοῦ μνημειώδους συλλογικοῦ τούτου ἔργου. Ἐξεδόθησαν νεωστὶ καὶ οἱ κάτωθι τόμοι:

37ος ΤΟΜΟΣ

Περιέχων τὸ τελευταῖον μέρος (Η') τοῦ ἔργου τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, κείμενα σχετικὰ πρὸς τὴν ἀρειανικὴν ἔριν (ἀποσπάσματα Ἀστερίου τοῦ Σοφιστοῦ), ὡς καὶ Παράρτημα περιλαμβάνον δύο λόγους τοῦ ἱεροῦ Πατρὸς κατὰ Ἀπολλινάριου.

38ος ΤΟΜΟΣ

Περιέχων κείμενα περὶ τὴν ἀρειανικὴν ἔριν, Ἀστερίου τοῦ Σοφιστοῦ, Ἀετίου Ἀντισχείας, Εὐνομίου Κυζίκου, Εὐδοξίου Κ/λεως, Λουκίου Ἀλεξανδρείας καὶ Εὐνομίου Βεροίας καὶ τὰ ἔργα τῶν Ἀκακίου Καισαρείας, Εὐσεβίου Ἐμέσης καὶ Νεμεσίου Ἐμέσης.

39ος ΤΟΜΟΣ

Περιέχων τὰ ἔργα τῶν Γελασίου Καισαρείας καὶ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων.

40ος ΤΟΜΟΣ

Περιέχων τὰ ἔργα τῶν Ἀσκητικῶν Συγγραφέων (Μ. Ἀντωνίου, Ἀμμωνᾶ, Ἀμμωνος, Παχωμίου καὶ τοὺς Ἑλληνικοὺς Βίους Ι καὶ ΙΙ αὐτοῦ).

41ος ΤΟΜΟΣ

Περιέχων τοὺς Ἑλληνικοὺς Βίους ΙΙΙ καὶ ΙV τοῦ Παχωμίου, εἰσαγωγὰς περὶ Ὠρσισίου καὶ Θεοδώρου μοναχοῦ, ὡς καὶ τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ, εἰσαγωγὴν περὶ Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, ὡς καὶ τὰς πεντήκοντα ὁμιλίας αὐτοῦ.

42ος ΤΟΜΟΣ

Περιέχων τὰ λοιπὰ ἔργα τοῦ Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου (Τριάκοντα ἔξ ἑτέρας ὁμιλίας, Μεγάλην Ἐπιστολήν, ἑπτὰ πραγματείας, εὐχὰς καὶ ἀποφθέγματα), τὰς εἰσαγωγὰς περὶ Μακαρίου τοῦ Ἀλεξανδρέως, Πέτρου Β' Ἀλεξανδρείας καὶ Τιμοθέου Α' Ἀλεξανδρείας, ὡς καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν.

43ος ΤΟΜΟΣ

Περιέχων εἰσαγωγὴν καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σαραπίωνος Θμούεως, ὡς καὶ εἰσαγωγὴν καὶ μέρος τοῦ «Περὶ Τριάδος» ἔργου Διδύμου τοῦ Ἀλεξανδρέως.

44ος ΤΟΜΟΣ (κυκλοφορεῖ προσεχῶς)

Περιέχων τὰ λοιπὰ Δογματικὰ ἔργα Διδύμου τοῦ Ἀλεξανδρέως, ἥτοι συνέχειαν τοῦ περὶ Τριάδος ἔργου, κείμενον καὶ μετάφρασιν τοῦ περὶ Ἁγίου Πνεύματος ἔργου, ὡς καὶ τὰ κατὰ Μανιχαίων καὶ κατ' Εὐνομίου ἀντιρρητικὰ αὐτοῦ ἔργα.

Τὰ πλεῖστα τῶν κειμένων τῶν ἀνωτέρω τόμων, μὴ περιλαμβανόμενα εἰς τὴν ἔκδοσιν J. P. Migne, ἐκδίδονται διὰ πρώτην φορὰν νῦν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐτοιμάζονται δὲ οἱ τόμοι 45ος, 46ος καὶ 47ος, περιέχοντες τὰ ἐρμηνευτικὰ ἔργα ἐπὶ τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης Διδύμου τοῦ Ἀλεξανδρέως. Παραλλήλως, ἐτοιμάζονται οἱ ἀφορῶντες εἰς τοὺς Μέγαν Βασίλειον καὶ Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνὸν τόμοι.

Αἱ εἰσαγωγαὶ τῶν τόμων ὀφείλονται εἰς τὸν Καθηγητὴν κ. Κων. Μπόνην.

NEA BIBLIA

Ἀξία ἐπαινῶν ἡ εὐγενὴς προσπάθεια ἐκλαϊκεύσεως τῶν συγγραμμάτων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἰδρυτῶν τῆς «Βυζαντινῆς Βιβλιοθήκης». Ἐχομεν ἐνώπιόν μας τὸν Ἀοντόμον τοῦ περιφήμου ἔργου τοῦ Παλλιδίου, Λαυσαϊκῆ Ἱστορίας, ἄρτιον κατὰ πάντα καὶ καλαίσθητον. Συνιστῶμεν τὸ ἔργον ἐκθύμως.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Γεωργίου Ἱ. Μαντζαρίδου, Ἡθικὴ καὶ Ἀποκάλυψις, ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσ/νίκης, τόμ. ΙΔ', σ.σ. 92, Θεσ/νίκῃ 1969.

Giorgio Manzaridis, della Università di Salonicco, L'idea di teologia, Traduzione: Archimandrita Timotheos Moschopoulos. Piero Scazzoso, σ. 73-85.

Τοῦ αὐτοῦ, Gregorius Palamas en de Orthodoxe Theologie, σ. 223-228.

Μητροπολίτου Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου Νικοδήμου, Σῶμα Χριστοῦ, ὁμιλία κατὰ τὴν Διορθόδοξον Θ. Λειτουργίαν ἐν τῇ Μητροπολιτικῇ Ναῶ Ἀθηνῶν (2-5-71), σ.σ. 14. Ἀναί 1971.

Στυλ. Σ. Μπαϊρακτάρη, Τὸ Ψαλτήριον εἰς τὴν Νεοελληνικὴν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας, ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου», σ.σ. 24, Ἀθῆναι 1971.

Ἰωάννου Κ. Παπαζαχαρίου, Τὰ Ἰδανικά τοῦ ὁδηγοῦ τῆς ἀνθρωπότητος Ἑλληνισμοῦ καὶ τὸ ὕψιστον ἐξ αὐτῶν κατὰ τοὺς συγχρόνους παγκοσμίους καιροὺς, ἀνάτυπον ἐκ τοῦ περ. «Ἀστυνομικὰ Χρονικά», σ.σ. 40, Ἀθῆναι 1969.

Τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Κόσμος τῆς Νεότητος εἰς τοὺς συγχρόνους παγκοσμίους καιροὺς. Διάλεξις ἐν τῇ πλαίσιῳ τῆς «Ἐνώσεως θεάμα καὶ Νεότης» καὶ τῆς «Ἑστίας Ν. Σμύρνης» (18-3-71), σ.σ. 24, Ἀθῆναι 1971.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ο ΝΕΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΗΣ «ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ»

Μόλις ἐκυκλοφόρησεν ὁ νέος ὀγκώδης τόμος τοῦ περιοδικοῦ «Θεολογία» (τ. 42ος) τοῦ 1971, ἐξ 900 περίπου σελίδων, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Κ. Γ. Μπόνῃ. Ὁ τόμος διαιρεῖται σαφῶς εἰς δύο μέρη.

Τὸ Α' περιλαμβάνει μελετήματα ἀφορῶντα εἰς τὸν πανηγυρικὸν ἑορτασμόν τῶν 150 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας (1821-1971). Διακεκριμένοι ἱεράρχαι, καθηγηταὶ Πανεπιστημίου ἑλλήνες καὶ ξένοι, θεολόγοι, φιλόλογοι, ἱστοριοδίφαι καὶ ἄλλοι εἰδικοί ἐρευνῶνται συνεργάζονται εἰς τὸ πανηγυρικὸν τοῦτο μέρος τῆς «Θεολογίας», ἀνεγείροντες οὕτως ἐν πνευματικῶν μνημεῖον εὐγνωμοσύνης εἰς τοὺς πρωτεργάτας τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἔθνους ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας.

Τὸ Β' μέρος περιλαμβάνει τὴν συνήθη ἐπιστημονικὴν ὕλην τῆς «Θεολογίας», τὰς συνεχείας τῶν δημοσιευομένων μελετημάτων, χρονικὰ διεθνῶν συνεδρίων, βιβλιοκρισίας τῶν σπουδαιοτέρων ἑλληνικῶν καὶ ξένων εἰδικῶν βιβλίων, λεπτομερῆ βιβλιογραφικὰ δελτία, ἑλληνικοὺς καὶ ξενογλώσσους πίνακας ὀνομάτων καὶ πραγμάτων, περιλήψεις τῶν δημοσιευομένων μελετημάτων ἑλληνιστὶ ὡς καὶ εἰς μίαν ξένην γλῶσσαν κ.λπ. κ.λπ.

Τὸν ὥραϊον τοῦτον τόμον διανθίζουν ἐκλεκτοὶ πίνακες ζωγραφικῆς, παριστάνοντες πρόσωπα ἢ σκηνὰς ἐκ τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἰωαννίνων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κόζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἑσωτερικὸν : Δραχμαὶ 200 ἐτησίως.

Β) Ἐξωτερικὸν : Δολλάρια 9 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 9.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνῃ, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ 120ῇ Ἀμφιθετρίας τῆς συστάσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος (9/7/1852—9/7/1972).

Ἀρχιμ. Μελετίου Καλαμαρά, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μακ. Ἀρχ/που κ. Ἱερωνύμου εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Σερβίας.

Ἀρχιμ. Ἀνθίμου Δ. Ρούσσα, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Σεβ. Ἀρχ/που Φινλανδίας κ. Παύλου εἰς Ἀθήνας.

Ἐπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, Ἡ ἐσπέρα τῶν Ἑλπίδων τῆς Οἰκουμένης.

Ἀρχιμ. Χριστ. Παρασκευαΐδου, Ὁ θεσμός καὶ τὸ ἔργον τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος.

Νικολ. Μ. Παπαδοπούλου, Ἀ' Συνέδριον Ὁρθόδοξου Ἑρμηνευτικῆς Θεολογίας.

Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισία. — Νέα βιβλία.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερέων κ.λ.π.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλέφ. 710.734.